

**HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE GERÇEĞE DÖNÜK
MATERYALLERİN ORTA DÜZEY ZİHİNSEL
YETERSİZLİĞİ OLAN I. KADEME
ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENMELERİNE ETKİSİ**

Kerim UÇAR

Doktora Tezi

İlköğretim Eğitimi Ana Bilim Dalı

2021

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE GERÇEĞE DÖNÜK MATERYALLERİN ORTA
DÜZEY ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN I. KADEME ÖĞRENCİLERİN
ÖĞRENMELERİNE ETKİSİ**

(The Effect of Real Materials in Life Science Course on the Learning of I. Level Students
with Intermediate Mental Disabilities)

DOKTORA TEZİ

Kerim UÇAR

Danışman: Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK

Erzurum
Temmuz, 2021

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Kerim UÇAR tarafından hazırlanan “Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan I. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi” başlıklı çalışması 06 / 07 / 2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İlköğretim Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Bilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Ümit ŞİMŞEK <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Danışman:	Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Selçuk ILGAZ <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yavuz TOPKAYA <i>Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ <i>Kilis 7 Aralık Üniversitesi</i>	Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Aslı ıslak imzalıdır

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum “Hayat bilgisi dersinde gerçeğe dönük materyallerin orta düzey zihinsel yetersizliği olan I. kademe öğrencilerin öğrenmelerine etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

06 / 07 / 2021

Aslı ıslak imzalıdır

Kerim UÇAR

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun / ... / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun / ... / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma sürecinde, verdiği destekle bana rehberlik eden ve her zaman yanımda olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK'e, tez izleme komitesinde yer alarak araştırmanın her aşamasını takip edip katkılar sunan Prof. Dr. Ümit ŞİMŞEK ve Doç. Dr. Selçuk ILGAZ'a, tez savunma jürisinde yer alarak katkılar sunan Doç. Dr. Yavuz Topkaya ve Doç. Dr. Fatih Bektaş'a teşekkür ediyorum.

Araştırma sürecinde bilgi, görüş ve önerileriyle destek olan Doç. Dr. Adem BELDAĞ'a, araştırmanın yürütüldüğü Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu idarecileri ve öğretmenleri Kasım Karaca, Aşur ALÇAY, Ahmet TURAN, Sevinç GÜL, Ayşe UÇAR, Mukaddes DEMİR, Yağmur DEĞİRMEN TEPE, Melek ÖZ, Fatih Elvan UYGUN ve Gülay BULUT'a teşekkür ediyorum. Büyük bir özveriyle zaman ayırarak araştırmaya katılan, araştırmanın gerçekleşmesine destek veren ve araştırmaya değer katan özel eğitime gereksinimi olan çocukların değerli ailelerine şükranlarımı sunuyorum.

Her zaman yanımda olan ve tez sürecinde de sabır, anlayış ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme en içten dileklerimle sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Kerim UÇAR

ÖZ
DOKTORA TEZİ
HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE GERÇEĞE DÖNÜK MATERYALLERİN ORTA
DÜZEY ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN I. KADEME ÖĞRENCİLERİN
ÖĞRENMELERİNE ETKİSİ

Kerim UÇAR

Temmuz 2021, 223 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı, özel eğitim uygulama okullarında I. kademedeki eğitim alan orta düzey zihinsel engeli sahip özel gereksinimli öğrencilere veli katılımı ile hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyallerin etkililiğini ortaya koymaktır.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde yer alan Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu I. kademedeki eğitim alan orta düzey zihinsel engeli olan üç öğrenci ve üç veliden oluşmaktadır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak özel eğitim öğrencilerinin mevcut durumunu belirlemek için kaba değerlendirme formu kullanılmıştır. Uygulama öncesi, sonrası ve genel değerlendirme aşamalarında kullanılmak üzere ölçüt bağımlı ölçü aracı kullanılırken uygulama öğretmeninin ve velilerin uygulamaya ilişkin görüşlerini belirlemek içinde veli ve öğretmen görüşme formları kullanılmıştır. Ayrıca süreçleri değerlendirmek için video kaydı ile öğrencilerin davranışlarının öncesinde ve sonrasında ortaya çıkan uyarıları tespit etmek ve davranışın işlevini tahmin etmek amacıyla ABC kaydı (Anekdor kaydı) kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Bulgular: Öğretmen tarafından ilk dört hafta ölçüt bağımlı ölçü aracı ile uygulama öncesi ve sonrası yaptığı uygulamaların sonuçları incelenmiştir. Elde edilen verilerde uygulama öncesi doğru cevap sayısının çok az olduğu, uygulama sonrasında ise verilen cevapların neredeyse tamamının doğru olduğu tespit edilmiştir. Genel değerlendirme aşamasında uygulama sürecinde kullanılan gerçeğe dönük materyallerden farklı materyallerin kullanılması ve bütün sorulara doğru cevap alınması gerçeğe dönük materyallerin orta düzey zihinsel engeli sahip öğrencilerin günlük hava olaylarını öğrenmelerine olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

Sonuç: Yapılan uygulamalar sonucunda, orta düzey zihinsel engeli sahip öğrencilerin öğrenme süreçlerinde gerçeğe dönük materyallerin kullanımının kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi, gerçeğe dönük materyaller, orta düzey zihinsel yetersizlik, sosyal bilgiler.

ABSTRACT

PhD THESIS

THE EFFECT OF REAL MATERIALS IN LIFE SCIENCE COURSE ON THE LEARNING OF I. LEVEL STUDENTS WITH INTERMEDIATE MENTAL DISABILITIES

Kerim UÇAR

July 2021, 223 Pages

Purpose: This research aims to reveal the effectiveness of real-life materials in the teaching of daily weather events in life science lesson acquisitions with the participation of parents to students with moderate intellectual disabilities who receive education at the first level in special education practice schools.

Method: In this study, the action research design, which is one of the qualitative research approaches, was used. The study group of the research consists of three students with moderate mental disabilities and three parents who were educated at the Erzurum Special Education Practice School in the Yakutiye district of Erzurum in the 2019-2020 academic year. In the research, a superficial evaluation form was used to determine the current status of special education students as a data collection tool. While the criterion-dependent measure tool was used to be used in the pre-application, post-application, and general evaluation stages, parent and teacher interview forms were used to determine the views of the practice teacher and parents on the practice. In addition, to evaluate the processes, ABC recording (anecdotal recording) was used to detect the stimuli before and after the behavior of the students with video recording and to predict the function of the behavior. In the analysis of the data, the descriptive analysis technique was used in accordance with the qualitative research approach.

Findings: The results of the practices before and after the application were examined by the teacher with the criterion-dependent measurement tool for the first four weeks. In the data obtained, while the number of correct answers before the application was very low, it was determined that almost all of the answers given after the application were correct. It has been seen that the use of materials different from the realistic materials used in the implementation process in the general evaluation phase and correct answers to all questions contribute positively to the learning of daily weather events for students with moderate intellectual disabilities.

Result: As a result of the applications, it was concluded that the use of realistic materials in the learning processes of students with moderate intellectual disability contributed to the realization of permanent learning.

Keywords: Life science, factual materials, moderate intellectual disability, social studies.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Problem Durumu ve Önemi	1
Araştırmanın Amacı	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Araştırmanın Varsayımları.....	7
Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	8
Özel Eğitim	8
Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	8
Engel Türleri ve Özellikleri	9
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırması.....	9
Engelliliğin Genel Nedenleri.....	10
Doğum Öncesinde Oluşan Nedenler.....	11
Doğum Anında Oluşan Nedenler	12
Doğum Sonrasında Oluşan Nedenler	12
Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler	12
Zihinsel Yetersizlik	12
Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik	12
Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik.....	13
Ağır ve Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik.....	13

Özel Eğitim Gereksinimlilerde Eğitim ve Öğretim	13
Bir Müdahale Biçimi Olarak Özel Eğitim	15
Öğretim Biçimi Olarak Özel Eğitim	16
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP).....	18
Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi	26
Materyal Hazırlama İlkeleri	27
Özel Eğitim Gereksinimlilerde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi	28
İlgili Araştırmalar.....	30
İlgili Çalışmaların Değerlendirilmesi.....	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	35
Yöntem	35
Araştırmanın Deseni	35
Eylem Araştırması Süreci	39
Odak Alanı Belirlemek	40
Verileri Toplamak	41
Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması	43
Bir Eylem Planı Geliştirmek	44
Çalışma Grubu	44
Veri Toplama Araçları	46
Kaba Değerlendirme Formu.....	46
Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı	49
Görüşme Formları	55
Öğretmen Görüşme Formu	57
Veli Görüşme Formu	58
Video Kaydı	58
ABC Kaydı (Anekdöt Kaydı)	58
Veri Analizi.....	59
Süreç Sırasında Yapılan Analizler	60
Veriler Toplandıktan Sonra Yapılan Analiz	62
Verilerin Geçerlilik ve Güvenirliğinin Sağlanması	62
Uygulama Süreci.....	65
İlgili alanyazının taranması.....	65
Uzman görüşlerinin alınması.	65
Gerekli yasal izinlerin alınması.....	65
Çalışma grubu ile ilgili uzun dönemli ve kısa dönemli amacın belirlenmesi	65

Öğretmen materyal kullanım kılavuzunun hazırlanması	66
Pilot uygulamanın yapılması ve eksikliklerin giderilmesi	66
Asıl uygulamanın yapılması.....	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	76
Bulgular	76
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi Veli Görüşlerine; Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmenin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı İle Ulaştığı Sonuçlara İlişkin Bulgular.....	76
Birinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	76
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri	76
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	77
İkinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular	79
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri	79
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	80
Üçüncü Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular	81
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri	81
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	83
Dördüncü Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular	84
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri	84
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	85
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genellemeye İlişkin Bulgular.....	87
Beşinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular	87
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamaların Genellemeye Etkisine İlişkin Veli Görüşleri.....	87
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Sonrası Genellemeye İlişkin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	88
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Bulgular	92
Altıncı Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	92

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Veli Görüşleri	93
Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları	94
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla ilgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular	97
Öğretim Esnasında Sınıfta Öğrenciler Haricinde Yabancı Birinin Bulunmasının Öğretimi Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşü	97
Günlük Hava Olaylarının Önkoşul Becerileri Olan “Güneş, Yağmur, Kar, Bulut Kavramlarını Söyleme ve Gösterme” Becerilerine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Öğretmen Görüşü	98
Yağmurlu, Güneşli, Karlı, Bulutlu Günlük Hava Olaylarındaki Değişimler Öğrencinin Dikkatini Çekme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşü	98
Öğrencinin Günlük Hava Olaylarını Öğrenmesinin Günlük Yaşam Becerilerine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşü	99
Öğrencinin Talep Ettiği Eylemler Hava Durumuna Uygun Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşü	99
BEŞİNCİ BÖLÜM	100
Tartışma ve Sonuç	100
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi Veli Görüşleri; Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmenin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı İle Ulaştığı Sonuçlara İlişkin Tartışma ve Sonuç	100
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genelleme ve Genel Değerlendirmeye İlişkin Tartışma ve Sonuç	102
Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla ilgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç	105
Öneriler	107
KAYNAKÇA	108
EKLER	123
EK-1. Çalışmaya Katılacak Öğrencilerin Performans Düzeyleri	123
EK-2. Hayat Bilgisi Dersi Kaba Değerlendirme Formu	125
EK-3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Plânı	127
EK-4. Bireyselleştirilmiş Öğretim Plânı	136
EK-5. Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı	143
EK-6. Materyal Tanıtım	144

EK-7. Veli Görüşme Formu.....	162
EK-8. Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmen Görüşme Formu	163
EK-9. Anektod (ABC) Kaydı.....	165
EK-10. Öğretmen Görüşme Formu.....	190
EK-11. Çalışmaya Ait Resimler.....	191
EK-12. Öğrenci Raporları	196
EK-13. Etik Kurul Onayı	199
EK-14. Uygulama İzin Belgeleri	203
ÖZ GEÇMİŞ.....	207

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Özel Eğitimle İlgili Çalışmalar ve Elde Edilen Sonuçlar</i>	30
Tablo 2. <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri</i>	45
Tablo 3. <i>Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri</i>	45
Tablo 4. <i>Pilot Uygulamaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri</i>	66
Tablo 5. <i>Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri</i>	67
Tablo 6. <i>Uygulama Ders Plânı</i>	69
Tablo 7. <i>Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular</i>	77
Tablo 8. <i>Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	78
Tablo 9. <i>Günlük Hava Olaylarından Güneşli Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular</i>	79
Tablo 10. <i>Günlük Hava Olaylarından Güneşli Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	80
Tablo 11. <i>Günlük Hava Olaylarından Karlı Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular</i>	82
Tablo 12. <i>Günlük Hava Olaylarından Karlı Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	83
Tablo 13. <i>Günlük Hava Olaylarından Bulutlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular</i>	84
Tablo 14. <i>Günlük Hava Olaylarından Bulutlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	85
Tablo 15. <i>Günlük Hava Olaylarından “Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava” Olaylarının Genellemenin Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Veliler Tarafından Öğrencilere Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular</i>	87
Tablo 16. <i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Bugün hava nasıl?” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	88
Tablo 17. <i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Keçeli Defter” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	89

Tablo 18.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Bak-Gör-Öğren” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	<i>90</i>
Tablo 19.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Çarkıfelek” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları.....</i>	<i>91</i>
Tablo 20.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Küp” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları.....</i>	<i>91</i>
Tablo 21.	<i>Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirmesine İlişkin Veliler Tarafından Öğrencilere Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular.....</i>	<i>93</i>
Tablo 22.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Resimli Kartlar” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	<i>94</i>
Tablo 23.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Çark” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	<i>95</i>
Tablo 24.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Tak- Çıkar” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları.....</i>	<i>96</i>
Tablo 25.	<i>Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Halı” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları</i>	<i>96</i>

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması.....	10
Şekil 2. Engelliliğin Genel Nedenleri.....	11
Şekil 3. Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitim Aldıkları Ortamlar	18
Şekil 4. BEP Geliştirme Birimi Üyeleri	20
Şekil 5. Araştırma Süreci	38
Şekil 6. Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü.....	40
Şekil 7. Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları	42
Şekil 8. Araştırmanın Haftalık Uygulama Döngüsü	44
Şekil 9. Veri Toplama Araçları	46
Şekil 10. Analiz Türleri Şeması.....	52
Şekil 11. Değerlendirilecek Maddelerin Özelliklerine Göre Belirlenebilecek Farklı Ölçüt Türleri	53
Şekil 12. Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Hazırlama ve Uygulama Süreci	55

KISALTMALAR DİZİNİ

ABC	Antecedent (öncül), behavior (davranış), consequence (sonuç)
BEP	Bireyselleştirilmiş eğitim plânı
BÖP	Bireyselleştirilmiş öğretim plânı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖBT	Ölçüt bağımlı ölçü aracı

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu ve önemi, araştırmanın amacı, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın varsayımları ve konu ile ilgili temel kavramların tanımları açıklanmıştır.

Araştırmanın Problem Durumu ve Önemi

Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler eğitiminin hangi tarihte ve nerede başladığı tam olarak bilinmemektedir. İnsanoğlunun var olmasıyla beraber sosyal bilimler eğitiminin de başladığı söylenilebilir. İnsanoğlu doğal ve toplumsal bir varlık olduğundan; doğar, büyür, gelişir, yaşlanır ve ölür (Sönmez, 1999). Toplumun bir parçası olan insan ait olduğu toplumun, yaşamını anlamak ve yorumlamak için bir taraftan doğayı anlamaya ve onun sınırlarını keşfetmeye çalışırken diğer taraftan ilişkide bulunduğu insanlarla uyumlu bir şekilde yaşamının yollarını araştırmıştır. Bu çabalar sosyal bilimlerin var olmasını gerekli kılmıştır (Bektaş, 2009). Sosyal bilimlere ait disiplinlerin temel eğitim seviyesinde öğrencilere aktarımını sağlayan sosyal bilgilerin içeriğinde yer alan konular, eski Yunan ve Roma gibi büyük medeniyetler kuran Batı toplumlarında ilk çağlardan itibaren okullarda okutulduğu bilinmektedir (Bilgili, 2008). Eski Çağdaki eğitim sisteminde okutulan tarih, coğrafya, yurttaşlık ve hukuk dersleri, doğrudan sosyal bilimlerle ilgilidir. Ortaçağda dinin tesiriyle sosyal bilimler dersleri dini bir içerik kazanmıştır. Rönesans ve reform hareketlerinin görüldüğü yeni ve yakın çağlarda ise sosyal bilimlerdeki dinin etkisi azalmaya başlamıştır. Sosyal bilgiler adıyla ilk kez ilk ve orta dereceli okullarda bir dersin okutulmasının gerektiği Fransız düşünür Condorcet tarafından savunulmuştur (Sönmez, 2010).

Günümüzde gitgide karmaşıkleşan dünyada, ülkelerin eğitim sistemlerinin en önemli hedeflerinden birisi de toplum ve dünya sorunları ile baş edebilecek bilgi, beceri ve değerlerle donatılmış nesilleri yetiştirmektir. Temel eğitimden başlayarak öğrencilerin, yaşam süresince sosyalleşme sürecinde karşılaşacağı toplumsal, iktisadi, kültürel, bireysel vb. tüm olay ve olguları kapsamlı bir yaklaşımla ele almak ve öğrencileri bu konularla alakalı bilgi, beceri ve değerlerle yetiştirerek geleceğe hazırlamak için bütünleştirilmiş bir program olarak yapılandırılan sosyal bilgiler dersi, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde okutulmaya

başlanmış, bilahare Avrupa'nın ve dünyanın değişik ülkelerinde okutulmaya başlanmıştır (Turan & Yıldırım, 2016).

Türkiye'de de, erken çocukluk dönemlerinde sosyal bilgilerin kapsamlı bir şekilde öğretilmesi fikri, Batı kökenli felsefenin eğitim politikalarına yön vermeye başladığı 1960'lı yıllara paralel olarak gelişir. Nitekim 1962'de İlkokul Program Taslağında “Sosyal alan dersleri” “Toplum ve ülke incelemeleri” olarak birleşirken bile, batının bu etkilerinin izleri görülmektedir. Mesela, başta ABD'deki ve bazı Avrupa ülkelerindeki “Social studies” dersindeki “studies” kelimesinin tercümesi “incelemeler” olarak aynen alınmıştır. Bu yıllara gelindiğinde böyle bir dersin gerekliliğini savunacak sosyal bilimcilerin de sayısı da artmıştı. Sosyal bilgiler dersine duyulan ihtiyacın diğer bir sebebi de, köyden kente göç, gurbette vatandaşlık, yeni toplumsal sınıfların oluşumu gibi dönemin dinamik toplum gerçeğine dayanmasıdır. 1961 Anayasasının temel hak ve özgürlüklerle ilgili maddeleri ve yine anayasaya giren devletin yeni tanımlamaları (özellikle hukuk devleti, sosyal devlet kavramları) bir ders kapsamında açıklanmaya ihtiyaç duyuyordu. O güne kadar okutulan vatandaşlık bilgisinin yetersizliği de, en azından modern yorumuyla yeniden içerik kazanması fikri, eğitimcilerin birleştiği bir noktaydı (İnan, 2014). Türkiye'de sosyal bilgiler dersi bu isimle ilk olarak 1968-1969 öğretim yılında bütün ilkokullarda, 1970-1971 öğretim yılında da deneme niteliğinde ortaokullarda resmi olarak okutulmaya başlanmıştır (Safran, 2008). “Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 9. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararı ile temel eğitim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda sosyal bilgiler dersinin okutulmasına karar verildi.” Sosyal bilgiler dersi ilkokullarda 1968'den itibaren, ortaokullarda ise 1975'ten itibaren okutulmaya başlandı. Bu durum 1985' e kadar sürdü. 1985'ten sonra sosyal bilgiler dersi ilköğretim II. kademedeki milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi olarak verilmeye başlandı. 1997-1998 öğretim yılında tekrar ilköğretim okullarında (4, 5, 6 ve 7. sınıflarda) sosyal bilgiler dersinin okutulmasına başlandı. Her ne kadar bu ders “Sosyal bilgiler” adıyla 1968 yılında ilk defa ilkokul programında yer almışsa da, bu tarihten önce sosyal bilgiler muhtevasına benzer derslerde eğitim programlarında yer almıştır. Nitekim 1968 öncesinde tarih, coğrafya, yurt bilgisi / yurttaşlık bilgisi, vatandaşlık bilgisi derslerin de sosyal bilgiler dersine ait içerikler aktarılmak istenmiştir (Safran, 2008).

Hayat bilgisi, “Öğretimde toplulaştırma” prensibinden ilham alınarak plânlanmış bir derstir. Ana hatlarıyla, doğa ve sosyal bilimler sahasına ilişkin, çağın gerektirdiği temel bilgi, beceri, tutum, düşünce ve değerlerin seçilip, örgütlenmesiyle “çocukları yaşama hazırlama ve yaşam bilinci oluşturma” sorumluluğunu üstlenmektedir. İlköğretimin temel hedefi, çocukları hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu hedef için hayat bilgisi dersi temel ders olup ilkokulun

ilk üç sınıfta öğrenciler için önemli derslerden biri olarak kabul edilmektedir.(Öztürk & Dilek, 2002). Hayat bilgisi dersi sosyal bilgiler dersine temel oluşturacak bilgileri öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2009). Bu ifade hayat bilgisi dersinin sosyal bilgiler dersine temel oluşturduğunu göstermektedir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin toplum ve toplumsal sorunlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Aynı şekilde bireyin vatandaşlık sorumluluklarını ve ulusal aidiyeti kazanmasına katkı sağlayan dersler arasındadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencileri sosyal yaşama hazırlamada önemli bir yeri tutar (Yanpar, 1994). Bu nedenle sosyal bilgiler özel gereksinimli (zihinsel yetersizliği) kişiler için de önemli bir ders olarak dikkat çekmektedir.

Ünal'a (2017) göre sosyal bilgiler dersi bireyin toplum içinde gelişmesini ve yetişmesini amaçlar. Bu derste normal gelişim gösteren öğrenciler, çoğunlukla çevreyle etkileşim içinde, kendi kendilerine ya da etrafındaki kişileri model alarak öğrenebilmektedirler. Ancak özel gereksinimli bireyler için benzer durumdan bahsetmek genellikle mümkün değildir. Özel gereksinimli bireylere bu dersin düzenlenerek, plânlı ve sistematik bir eğitimle verilmesi gerekir. Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları, ilgileri ve tercihleri dikkate alınarak bu derste yer alan öğrenme alanları içeriğinde ve kazanımlarında düzenlemeler yapılmaktadır. İçerik oluşturulurken;

- Öğrenme alanları analiz edilmeli,
- Öğrenme alanlarının içeriğiyle alakalı olmayan konu başlıkları elenmeli,
- Öğrenme alanlarında sıralanan konuların basitten zora doğru analizi yapılmalı ve işlevsel olmayan bilgiler çıkarılarak kazanımlar öğrencinin gereksinimlerine göre düzenlenmeli,
- Sosyal bilgiler dersinde yer alan öğrenme alanları için ölçüt bağımlı ölçü araçları hazırlanarak öğrencinin performans düzeyi tespit edilmeli,
- Öğrenci seviyesine ait verilere göre öğrenci için uzun dönemli ve kısa dönemli amaçlar oluşturulmalıdır.

Dolayısıyla var olan programın öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması ile etkili öğretimin gerçekleşmesi için fırsat yaratılmış olunacaktır.

Sucuoğlu, (2010) zihinsel engellilere ilişkin yaşanan süreci şu şekilde açıklamaktadır: İlk çağlarda engelli bireyler ve akıl hastaları gibi toplumdan daha farklı özellikleri olan çocuklar genellikle doğdukları zaman öldürülürlerdi. Tek tanrılı dinlerin ortaya çıktığı ve toplumlar üzerindeki etkilerinin fazla olduğu Ortaçağ'da ise dinlerin etkisi ile acıma, koruma ve kollamanın arttığı, engelli bireylere manastırlarda ya da evlerde bakıldığı görülmektedir. Rönesans döneminde toplum dinle daha az ilgilenmeye başlamış ve dine olan ilgi "İnsanın

yapısına merak ve insanın yapısını sorgulama” ile yer deşiştirmiştir. Bu dönemde Paracelsus, zihin engelini akıl hastalığından ayıran bir tanım ortaya atmış; Platter ise zihin engelini tanımlayarak zihin engelli bireylerin özelliklerini açıklamıştır. Zihin engellilerin bu dönemde boş depolarda, manastırlarda, düşkünler evlerinde ve hapishanelerde yaşadıkları bilinmektedir (Sucuoğlu, 2010). Rönesans’la beraber zihin engeline yönelik daha bilimsel ve akılcı yaklaşımların başladığı söylenebilir. Diğer taraftan Avrupa’da Pinel zihin engellilere yönelik olumsuz şartları değiştirmeye çalışmıştır. İşitme engelli bireylerle alışan Periere ise bu bireylere ğretim yapılabilceğini savunmuştur. Bununla birlikte 17. ve 18. yüzyıllara kadar zihin engellilere yönelik bilimsel anlamda ciddi bir gelişme sağlanamamıştır. 19. yüzyıl, zihin engelli bireyler için sistematik eğitim çabalarının başladığı dönem olarak kabul edilmektedir. Bu yüzyılda tıp ve eğitim alanında ciddi gelişmeler olmuş, zihin engellilerin eğitimine yönelik umut verici yöntemler geliştirilmiştir. Avrupa’da Itart ve Sequin’in eğitim modelleri (psikolojik yöntem) kabul görmeye başlamıştır. Zihin engelli bireylerin ğreneceklerine ve gelişeceklerine inanılan bu dönemde zihin engelliler için yatılı okullar açılmaya başlanmıştır (Horvath, Hoernicke, & Kallam, 1993).

20. yüzyılda, “Eugenic hareketler” zihin engelli bireylerle ilgili yapılan çalışmaları en çok etkileyen hareket olmuştur. Bu dönemde zihin engelinin kalıtsal olduğuna inanılmış bunun sonucunda da Eugenic hareketler zihin engelli bireylerin kısırlaştırılmasını ve bakım evlerine kapatılmasını sağlamıştır. 1920’li, 1930’lu yıllarda bakım evlerinin sayısı artmış ancak nitelikleri azalmıştır. 1930’larda tıbbi ve eğitimsel politikalaradaki değişiklikler sonucunda daha olumlu tutumlar görülmeye başlanmıştır. 1950’lerde özel gereksinimli bireylerin eğitimi için özel eğitim sınıfları açılmış, 1960’lı yıllarda normalleşme kavramı benimsenmiş, 1970’lerde ise bütün engelliler için maksimum engelsiz ortam olgusu ve buna bağlı olarak kaynaştırma bir eğitim modeli olarak benimsenmiştir. 1990’larda yeni bir kavrayış ile bütünleştirme, tam bütünleştirme, yarı zamanlı bütünleştirme kavramları geliştirilmiş, engelli bireylerin engel türleri ve dereceleri göz önüne alınmadan, tüm ihtiyaçlarının akranlarının bulunduğu genel eğitim sınıflarında karşılanması tam bütünleştirme olarak tanımlanmıştır (Beirne-Smith, Ittenbach, & Patton, 2002). Günümüzde ise tüm dünyada, zihin engelli bireylerin eğitimleri, tedavileri, sosyal hakları ile ilgili yasal düzenlemeler konularında yeni gelişmeler olmakta, Türkiye’de de bu gelişmeler doğrultusunda kanunlar yapılmakta, yeni eğitim kurumları tesis edilmekte ve hem devlet hem de sivil toplum örgütleri tarafından bu bireylerin hakları korunmaktadır (Eripek, 2005).

Eğitime ulaşma, kamu hizmetlerinden yararlanma insan hakları bağlamında değerlendirilmektedir. Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitilmesi hemen hemen

gelişmiş her toplumda kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu bağlamda devletler özel eğitime önem vermektedirler. Özel eğitime ihtiyaç duyan gruplardan biri de zihinsel engellilerdir. Özel olarak plânlanan bu eğitimin amacı; “Bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, iş ve mesleğe hazırlamaktır.” (Eripek, 1998). Özel gereksinimli bireylere belirli bir süre içerisinde, gereksinimleri doğrultusunda plânlı ve düzenli bir şekilde uygun destek ve hizmetler aralıksız verildiği zaman bu bireylerin yaşam standartlarında gelişmelerin ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Engelli bireylere verilen eğitimin amacı gelecekte kendilerine yetebilecek becerileri kazanmalarını ve toplumun bir parçası olarak yaşamalarını sağlamaktır. Bu hedefe ulaşılması, bireyin bireysel farklılıkları ile yapabildiklerini dikkate alarak eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamlarının sunulması ile mümkün olmaktadır (Cavkaytar, 2000). Başka bir şekliyle özel eğitim, yetersizliği olan bireylerin topluma katılmalarını olumsuz etkileyen tüm yetersizlikleri ortadan kaldırmada, mevcut yetersizliklerden bireyi korumada ya da muhtemel yetersizlik durumlarında bireyin bu yetersizliğin üstesinden gelmesinde yardımcı olmalıdır. Demokratik toplumların temel koşullarından birisi de eğitimde fırsat eşitliğidir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmenin önemli yollarından birisi de özel gereksinimli bireylere, özel eğitim hizmetleri sunmaktır. Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden yola çıkarak öğrencilere uygun materyaller ve farklı öğretim yöntem ve teknikleri sunularak eğitimde eşitlik ve birlik sağlanması amaçlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998).

Öğrencilere kazandırılmak istenen davranışları verebilmede öğretim materyallerinin kullanımı önemli kolaylık sağlar. Çünkü öğretim materyalleri öğrencinin ilgisini kazandırılmak istenen hedef davranışa yoğunlaştırmasını sağlayarak öğrenmesine katkı sunar. (Sönmez, 1997). Öğretimde nesnelerin gerçeğini bulabilmek somut öğrenmeyi sağlar. Bunlar sağlanamıyorsa, öğrencilere kazandırılmak istenen hedefi gerçekleştirmek amacıyla gerçeğine ulaşmayan nesnelerin modelleri yapılabilir. Bu tür çalışmaları öğretmen yapabileceği gibi öğrenciler ya da öğretmen ve öğrenciler birlikte yapabilirler. Herhangi bir nesne yapılabilir ya da bir durum tasarlanabilir (Yanpar, Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, 2007).

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler genellikle Piaget’in gelişim evrelerinden bilişsel olarak işlem öncesi dönem ve somut işlemler döneminde kalırlar. Bu durumlarından dolayı sınıfların seviyeleri yükseldikçe soyut bilgiler de artmaktadır. Bu öğrencilere soyut bilgileri kazandırmak amacıyla kullanılan materyallerin zenginleştirilip gerçeğe dönük ders materyallerinin tasarlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Engelli çocuklarda kalıcı öğrenmeyi sağlamak için materyal kullanımı çok önemlidir. Engelli çocuklara öğretim yapılması ve

materyal kullanımı ile ilgili çalışmaların az olması nedeniyle bu çalışma ayrıca bir önem kazanmaktadır.

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bilişsel durumları göz önünde bulundurulduğunda verilecek kazanımlar oldukça sınırlıdır. Bu sebeple öğretimsel hedefi seçerken bunların yaşama dönük ve sonrasında çalışılacak kazanımlara ön koşul nitelikte olması göz önünde bulundurulmalıdır. Özel eğitim alanında yazılan tezlerde sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersine yönelik çalışmaların çok az sayıda olması bu çalışmayı gerekli kılan nedenler arasında gösterilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, özel eğitim uygulama okullarında I. kademedeki eğitim alan orta düzey zihinsel engeli sahip özel gereksinimli öğrencilere veli katılımı ile hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyallerin etkililiğini ortaya koymaktır.

Yukardaki temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulama öncesi veli görüşleri ve uygulama öncesi - sonrası öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar nelerdir?
2. Gerçeğe dönük materyallerin kullanımının genellemeye katkısına ilişkin veli görüşleri ve öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar nelerdir?
3. Gerçeğe dönük materyallerin kullanımı sonucunda yapılan genel değerlendirmeye ilişkin veli görüşleri ve öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar nelerdir?
4. Gerçeğe dönük materyallerin kullanımına ve etkililiğine ilişkin uygulamaya katılan öğretmenin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2019 – 2020 eğitim - öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde bulunan devlete bağlı bir özel eğitim uygulama okulunda, özel eğitime gereksinim duyan üç öğrenci ile
2. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları I. Kademe Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, Dünyamız ve Gökyüzü ünitesi ile
3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile
4. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin velilerinin ve uygulama öğretmenin süreci ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin, veri toplama araçlarında yer alan yönergelere uydukları,
2. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin görüşme formunu tarafsız bir şekilde doldurdukları,
3. Araştırmaya katılan uygulama öğretmenin ilgili yönergeye uyduğu varsayılmaktadır.

Tanımlar

Hayat Bilgisi Dersi: “Çocuğun içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevreyi incelemesini sağlayarak, çevresi ve çevre sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgiler ile çevreye uyumda iyi alışkanlıklar ve gerekli beceriler öğretmek amacıyla düzenlenen bir derstir.” (Binbaşoğlu, 2003). Bir başka tanımda ise hayat bilgisi dersi, “Doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir.” (Sönmez, 2005) olarak da ifade edilmektedir.

Özel eğitim: “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak ifade edilmektedir (MEB, 2006).

Gerçeğe dönük materyal (Öğretim materyali): Gerçeğe dönük materyaller, öğretim ortamında bulunan görüp dokunabildiğimiz nesnelerdir (Kaya, 2006). Gerçeğe dönük öğretim materyali, hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için farklı araç gereçlerden yararlanarak yapılan ders sunum ürünleri olarak ifade edilmektedir (Yanpar Yelken, 2012). Diğer bir tanımda ise, “öğretme ortamlarında görev alanların, soyut kavramları somutlaştırarak ve öğretimi daha etkili biçimde gerçekleştirmek için kullandıkları araçlar” olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt & Akalın, 2010).

Zihinsel yetersizlik: “Gelişim dönemi içerisinde genel zihinsel işlevlerde önemli derecede normalaltı, bunun yanında uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterme durumudur.” (Eripek, 2005)

Orta düzey zihinsel yetersizlik: “Zihinsel işlevler ile kavramsal sosyal ve pratik oyun becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyaç olan bireyi” ifade etmektedir (MEB, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Özel Eğitim

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitim, “Benzer bir bakış açısıyla özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018).

“Çoğunluktan farklı ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara sunulan, üstün yetenekli olanları yetenekleri doğrultusunda en üst düzeye çıkmasını sağlayan yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek toplumla kaynaşmasını ve bağımsız, üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatılan eğitimidir.” (MEB, 2006).

Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Zedelenme – sapma: “Kişinin psikolojik, sosyolojik, fizyolojik, anatomik yapısında geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, yapı ya da işleyiş bozukluğu sonucunda organların işlevlerini ve görevlerini yerine getirmede zorlanmasıdır.” (Özsoy, Özyürek, & Eripek, 2002).

Yetersizlik: Yetersizlik, kişinin yaşamının herhangi bir döneminde değişik sebeplere dayalı olarak maruz kaldığı ya da etkilendiği zedelenme sonucu ortaya çıkar (Metin, 2012). “Zedelenme ya da sapmalar sonucu bir kişinin normalde yapabildiği bir etkinliği yapamaması veya sınırlanması halidir.” (MEB, 2014).

Engel: Özel gereksinime ihtiyaç duyan kişinin çevreyle olan etkileşiminde karşılaştığı problemi tanımlamaktadır (Ataman, 2003). “Yani bireyin hayatı boyunca yaşına, cinsiyetine, sosyal ve kültürel sebeplere bağlı olarak yerine getirmesi gereken bazı rolleri vardır. Yetersizliği nedeniyle bu rolleri gereği gibi yerine getirememesi durumu yani bireyin yapması gerekenleri engelinden dolayı yapamaması yetersizlik durumunu ortaya çıkarır ve bu durum engelle dönüşmüş olur.” (Özsoy, Özyürek, & Eripek, 2002).

Engellilik Kavramı: Engellilik hususunda farklı kaynaklarda genelde aynı manayı içeren farklı kavramlara rastlanmaktadır. Bu kavramlar arsında en çok karşımıza çıkanlar

“Bozukluk, engelli, özürlü ve sakat” kavramlarıdır. Bu kavramlar üzerinde bir birliktelik sağlanamamıştır. Engellilerle alakalı kavram konusunda Türkçenin yanı sıra birçok dilde de hemen hemen aynı anlama gelen birden fazla kelime bulunmaktadır. Mesela Türkçede genel düzeyde engelli, özürlü, sakat sözcükleri aslında aralarında anlam farklarının olmasına karşın aynı anlamda kullanılmaktadırlar. İlgili alanyazın incelendiğinde engelli kavramı ile ilgili herkesin üzerinde uzlaştığı bir tanımdan bahsetmek güçtür. Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi’nde, “Kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri (bedensel ya da sonradan olma) herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar” engelli olarak tanımlanmaktadırlar (Öztürk M. , 2011).

Engel Türleri ve Özellikleri

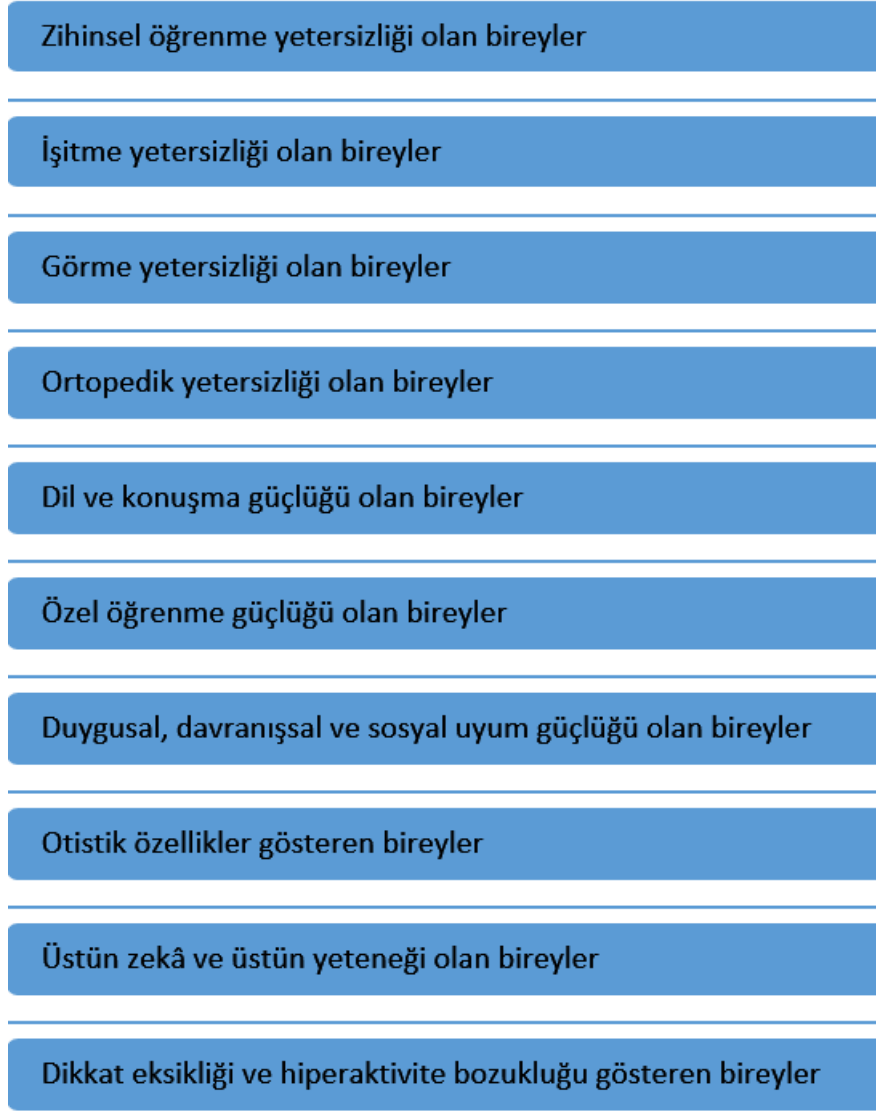
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırması

Dünyaya gelen her canlı “Tek”tir. Dünyadaki her bir insan bir diğerinin benzeri olabilir, ama aynısı değildir. Birbirlerinin aynısı gibi görünen tek yumurta ikizleri bile birbirinin tıpatıp aynısı değildir; küçük de olsa bazı farklılıkları vardır. Bir toplumdaki bireylerin ya da aynı yaş grubunu oluşturan çocukların her birinin kendine özgü ve diğerlerinden ayırt edebileceğimiz bireysel özellikleri vardır. Bu farklılıklar çocuğun yaşam fonksiyonlarını yerine getirebilmesini, genel eğitim sınıflarında eğitim almasını ve verilen eğitimden beklenen düzeyde yararlanmasını engellemez.

Ancak bazen bu farklılıkları o kadar fazladır ki çocuğun bilişsel davranışlarında, iletişim becerilerinde, motor işlevlerinde, sosyal-duygusal özelliklerinde yetersizliğe neden olurlar. Çocuk günlük yaşam fonksiyonlarını yerine getiremez, genel eğitim ortamlarından gerektiği gibi yararlanamaz. Bir ya da birden fazla gelişim alanındaki yoğun farklılıklarından etkilenen bu çocuklara, genel yaklaşımlardan daha farklı yaklaşımlar gösterilmesi ve özel eğitim hizmetlerinin sunulması gerekir. İşte bu çocuklar özel gereksinimli çocuklardır (Metin, 2012).

MEB, (2007) “Özel gereksinimli çocukların her birinin yetersizliği kendine özgü olmasına karşın, tanınması, ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitimlerinde daha uygun düzenleme ve plânlamaya rehber olması için ortak özellikleri ve eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurularak sınıflandırma yapmaktadır.” olarak ifade etmektedir.

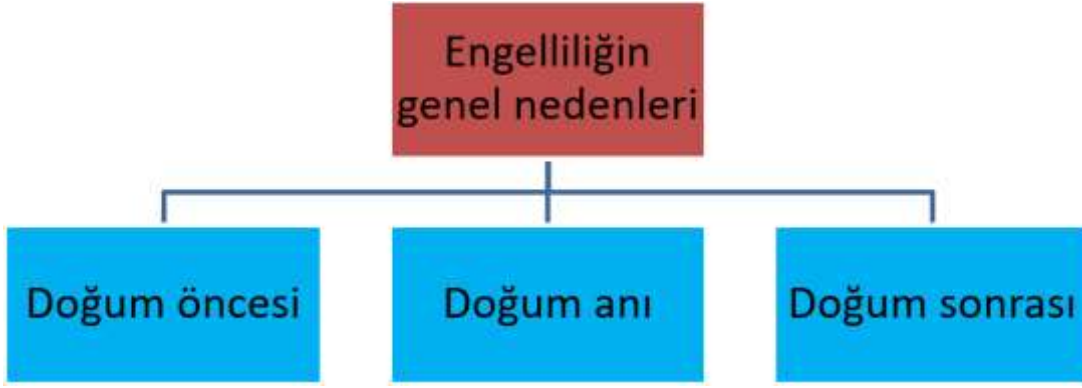
Şekil 1. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması

Engelliliğin Genel Nedenleri

Ataman (2003) çocukların özel gereksinime ihtiyaç duymasına sebep olan nedenleri üç ana grupta toplamaktadır. Bunlar; doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olarak sınıflandırılmaktadırlar.

Şekil 2. Engelliliğin Genel Nedenleri

Doğum Öncesinde Oluşan Nedenler

Genetik Nedenler: Doğum öncesinde zihinsel engele neden olan sebepler arasında genetik faktörler önemli yer tutar. Sağlıklı insanların hücrelerinde 23 çift kromozom bulunmakta ve bu kromozomlar insanların farklı özelliklerini belirleyen genleri taşımaktadırlar. Ancak bazen kromozom yapılarında bozulmalar ya da herhangi bir gende hasar ya da bozulma ortaya çıkabilmektedir. Bu hasar ya da bozulmalar insanın fiziksel yapısını ve / veya zihinsel süreçlerini olumsuz yönde etkiler. Genetik yapıdaki bozukluk ya da hasara neden olan etmenlerden başlıcalarının radyasyon, kimyasal maddeler, ilaçlar, virüsler gibi dışsal faktörlerin yanında, bağışıklık sistemindeki bozulmalar, cinsiyet hücrelerinin yaşlanması vb. faktörlerin olduğu belirtilmektedir (Metin, 2012).

Kromozomal Nedenler: Kromozom bozuklukları genellikle olması gerekenden az ya da daha çok sayıda kromozomun bulunması şeklinde ortaya çıkar. Daha az görülmekle beraber kromozom kollarında kopma, üst üste yerleşme, tersine dönme vb. kusurlu durumlar da görülebilmektedir (MEB, 2009).

Doğuştan Getirilen Diğer Nedenler: Aral & Gürsoy (2009) doğuştan getirilen diğer nedenleri “Genetik ya da kromozomal bir sebep yokken, vücudun belli bölümlerinin ya da organlarının doğum öncesindeki oluşumunun özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkan engel durumlarına çok sık rastlanılmaktadır. Doğum öncesinde ortaya çıkan bir engel türü olan spina-bifida, gebeliğin ilk aylarında omuriliğin gelişiminde meydana gelen bozukluklara bağlı olarak, gövdenin alt kısmının ve bacakların tutmamasına yol açar. En yaygın bedensel engel türlerinden olan serebral palside, anne-babadaki kan uyumsuzluğuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.” ifadeleriyle açıklamaktadır.

Çevresel Nedenler: Gebelik döneminde annenin hastalanması, dengeli beslenememesi, ilaç kullanması vb. nedenlerden dolayı da pek çok engellilik durumu ortaya çıkabilmektedir (Kırcaali-İftar, 1998).

Doğum Anında Oluşan Nedenler

Doğum anında oluşan nedenler, doğum esnasında ve doğumun akabinde ortaya çıkan sorunları kapsamaktadır.

Erken Doğum: Çok erken ve düşük kilolu doğuma bağlı olarak bazı engellilik durumları ortaya çıkabilmektedir. Bunlar içerisinde en yaygın olanları zihin engeli ve işitme engelidir (Kırcaali-İftar, 1998).

Oksijen Yetmezliği: Doğum anında, doğumun uzun sürmesi ya da zor olması gibi sebeplere bağlı olarak oksijenin gitmemesi durumunda çeşitli engellilik durumları ortaya çıkabilmektedir (Ataman, 2003).

Doğum Sonrasında Oluşan Nedenler

Kırcaali-İftar, (1998) doğum sonrasında oluşan nedenleri üç başlık altında açıklamıştır.

Vücut Sağlığıyla İlişkili Nedenler: Çeşitli hastalıklar, yetersiz beslenme ve kaza geçirme gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan bazı engellilik durumları bulunmaktadır.

Eğitsel Nedenler: Aile ve eğitim ortamlarının, çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak özelliklere sahip olamamasına bağlı olarak da engellilik durumu ortaya çıkabilmektedir. Gelişim ve öğrenmenin gerçekleşmesinde, çocuğun doğumundan itibaren gerekli şartların sağlanması önem taşımaktadır.

Duygusal-Toplumsal Nedenler: Çocukların sevgi, kabul görme gibi duygusal ve toplumsal ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanamaması, çocukların ihmal ya da istismar edilmesi sonucunda doğrudan ya da dolaylı olarak ortaya çıkan engellilik durumları da vardır. “Öğrenme güçlüğü, duygu ve davranış bozukluğu” en çok ifade edilen engel türleri olarak görülmektedir.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Zihinsel Yetersizlik

Zihinsel yetersizlik; “Hâlihazırdaki işlevlerde önemli sınırlılıkları göstermektedir. Bu, zihinsel işlevlerde önemli derecede normalaltı, bunun yanı sıra zihinsel işlevlerle ilişkili uyumsal beceri alanlarından (iletişim, öz bakım, ev yaşamı, sosyal beceriler, toplumsal yararlılık, kendini yönetme vb.) iki ya da daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur.” Zihinsel yetersizlikler 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır (Eripek, 1996).

Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

“Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan

birey” olarak tanımlanmaktadır (Çıkkılı, 2013). Sınıf öğretmenlerine verilen hizmetiçi eğitimler ve çocuklara verilen destek hizmetleri sayesinde bu gruba giren çocuklar normal sınıflarda akranlarıyla eğitim görmektedirler (Eripek, 2009).

Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Orta düzey zihinsel yetersizliğe sahip olan çocukların birçoğu okul öncesi yıllardaki gelişimlerinde önemli oranda gecikme gösterir. Yaşları ilerledikçe farklı gelişim özellikleri bakımından yaşıtları ile aralarındaki farklılıklar daha da belirginleşir. Bu çocukların yaklaşık %30’unda Down Sendromu, yaklaşık %50’sinde beyin incinmesinin farklı türleri görülür (Sucuoğlu, 2010). Hafif yetersizliği olan bireylerle karşılaştırıldıklarında fiziksel yetersizliklerinin ve davranış problemlerinin daha yaygın olduğu görülmektedir.

Ağır ve Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Doğumda veya doğum sonrasında ağır ve çok ağır zihinsel yetersizliği olan çocuklar hızlıca fark edilir. Genellikle sinir sisteminde hasarlar olan bu çocukların başka yetersizlikleri ve sağlık sorunları bulunmaktadır. Genellikle kişisel ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekerler. Hareketleri kısıtlıdır ya da destek almaksızın hareket edemezler. Yirmi dört saat bakıma ihtiyaç duyarlar. Ağır ve çok ağır yetersizliği olan çocukları birbirinden ayırmada zekâ bölümü puanları esas alınmakla birlikte daha da önemli olan bulundukları işlevlerin düzeyleridir. Yakın bir zamana kadar ağır yetersizliği olan bireylerin eğitimlerinde öz bakım (tuvalet, giyinme, yeme, içme) ve iletişim becerilerinin öğretilmesine ağırlık verilmekteydi. Öğretim alanındaki teknolojik gelişmeler sayesinde, ağır/çok ağır zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin daha önce öğrenemeyeceği düşünülen pek çok beceriyi öğrenebilecekleri ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilecekleri görülmektedir (Eripek, 2009).

Yapılan alanyazın taramasında Özel Eğitim Programı sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersi kazanımlarının öğretimiyle ilgili olarak yapılan çalışmaya rastlanılmamıştır. Özellikle özel eğitim alanıyla alakalı olarak öğretim yöntem ve tekniklerinin incelendiği tezlerin ve bu anlamda yazılmış akademik kitap ve makalelerin çok kısıtlı olması bu çalışmayı yapmaya yöneltmiştir.

Özel Eğitim Gereksinimlilerde Eğitim ve Öğretim

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bu ihtiyaçlarından dolayı ortaya çıkan gereksinimlerini karşılayabilmeleri, bağımsız yaşayabilmeleri ve sosyal yaşam becerileri kazanıp bu becerilerini geliştirmeleri alacakları eğitimle bağlantılıdır (Fırat, 2010).

Özel gereksinimli bireylerin, okul süreci sonunda toplumsal yaşama uyum sağlamada istenilen başarıyı elde edemedikleri ve başkalarına bağımlı olarak hayatlarını devam ettirdikleri görülmektedir. Bu yüzden eğitim programlarının özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin gereksinimlerini göz önünde bulundurarak tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Zihinsel yetersizliği olan bireylere uygulanan eğitim programlarının toplum temelli olması ve sosyal hayatta ihtiyaç duyulan becerilerin öğretimine dayalı işlevsel öğretim verilmesinin çok önemli olduğu vurgulanmaktadır (McDonnell, Hardman, Hightower, Klefer-O'Donnell, & Drew, 1993). Öğrenci için gerekli olan işlevsel akademik ve günlük yaşamdaki öncelikli becerileri tespit edilmesi gerekir. Bu becerilerin öğretilmesi için de öğrencinin bulunduğu ortam, günlük rutinleri ve ihtiyaçlarının bilinmesine ihtiyaç vardır. Öğretilen işlevsel beceriler öğrencinin düzeyine bağlı olarak, tamamen bağımsız yaşayabilmesini veya kısmi yardım alarak bağımsız olmasını ya da çevreden alacağı ciddi yardımla yaşamasını sağlamak mümkündür (Başal & Batu, 2002). Eğitim programları sadece ders içi etkinlikleri değil aynı zamanda ders dışı faaliyetleri ve özellikle de sosyal yaşamı da kapsamalıdır. Bu kapsamda da hayat bilgisi ve sosyal bilgiler gibi bireyin sosyal yaşam becerilerini destekleyecek olan derslerin, değişen yaşam şartlarına uyum sağlaması gereklidir. Bu nedenle de özel gereksinimli olan bireylerin değişen yaşam şartlarını takip etmeleri ve bu değişikliklere uyum sağlayabilmeleri için hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri büyük önem arz etmektedirler (Bovair, 1992). Topluma yararlı ve sorumlu vatandaş yetiştirmek eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biridir. Öğrencileri bu amaca ulaştırmak ve onlara temel bilgileri kazandırmak için, ilköğretim ve ortaokul programlarına öncelikle hayat bilgisi; ardından da sosyal bilgiler dersleri konulmuştur (Sözer, 1998). Her toplum kendi yapısına uygun insan modelini oluşturmak istemektedir. Okullar da bu görevi yerine getirmek için, açılmış olan kurumlardır. Öğretmenler de öğrencilere toplumun beklediği davranışları ve ortak normları kazandırma görevini üstlenirler. Özel gereksinimi olan çocuklar için okulların işlevini yerine getirmesi ancak programların onlara uygun bir şekilde tasarlanması ile mümkün olmaktadır (Özyürek, 2010).

Çocuklar fiziksel, zihinsel ve sosyal özellikleri yönünden bireysel farklılıklara sahiptirler. Normal şartlara sahip çocuklar arasındaki bu farklılıklar azdır. Bu nedenle de normal koşullarda genel eğitim hizmetlerinden yararlanmada ciddi sorunlar ortaya çıkmaz. Eğer çocuk gelişim özellikleri bakımından akranlarından ciddi farklılıklar gösteriyorsa, bu çocuğa verilecek eğitim hizmeti de durumuna bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar nedeni ile özel eğitim hizmetine ihtiyaç duyulmaktadır (Doğru & Sunay, 2013).

Özel eğitimle alakalı farklı görüşler vardır. Bunlardan ilki özel eğitimi yasal dayanakları olan ve bu dayanaklara göre yürütülen bir girişim olarak açıklamaktadır. Bu görüşün

savunucuları, ana babanın çocukları için uygulanacak tüm eğitsel önlemler ve süreçlerle alakalı kararlara katılmaları gerektiğini tezini savunmaktadırlar. Bu görüş ülkemizde de son dönemde yapılan uygulamalarda kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu etkinin sonucu olarak “573 sayılı kanun hükmünde kararnamenin hazırlanış felsefesinde bu görüş önemli yer tutmaktadır. Bu yasaya uygun olarak çıkartılan yönetmeliğe göre çocukla ilgili alınacak her karar alma sürecinde aile onayının da bulunması şarttır. Bu görüş, tamamıyla yönetsel düzenlemeleri kapsamaktadır. Özel eğitim, mevcut eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Öğretmen - öğrenci oranları, sınıfın fiziksel alanı ve çocuğun bu ortama yerleştirilmesi, hizmet verecek personelin öğrenciye göre dağılımı ve türleri, ne kadar kaynak sağlanması gerektiği gibi yönetsel konuları kapsamaktadır.” Diğer görüş ise toplumsal politikaları oluşturma yaklaşımında özel eğitim, bireyin temel insan hakkı olarak görülmektedir (Ataman, 2003).

Her iki görüşünde geçerli olduğu noktalar vardır. Özel eğitimin kapsamını ve uygulamalarını tespit etmede ikisinin de önemli rolü bulunmaktadır. Ancak iki görüşünde göz ardı ettiği önemli bir husus vardır. O da özel eğitimin temel amacını açığa çıkaracak olan, özel eğitimin çocuğa öğretimsel olarak nasıl müdahale etmesi gerektiği konusudur (Heward, 2006).

Yukarıda genel hatlarıyla açıklanan yeni yaklaşımın uygulanmasında özel eğitimin değişik görevleri üstlendiğini görülmektedir. Bu görevler şunlardır:

Bir Müdahale Biçimi Olarak Özel Eğitim

Özel eğitim yetersizliği olan bireylere yapılan amaçlı müdahaleyi ifade etmektedir. Bir müdahalenin başarılı sayılabilmesi için, yetersizliği olan bireyin öğrenme ortamına, okul ve topluma aktif katılımını engelleyen tüm engelleri ortadan kaldırması, o engellerden bireyi koruması veya o engelleri aşabilmesini sağlamalıdır. Müdahalenin bu anlamda üç temel uygulanma şekli vardır (Eripek, 1998):

Önleyici: “Ciddi olmayan problemlerin sorun oluşturmasını ve yetersizliğe dönüşmesine müdahale etmektir. Eğer müdahale erken yaşlarda, hatta bazı durumlarda doğum öncesinden başlarsa çok başarılı sonuçlar alınmaktadır. Çünkü ağır derecede yetersizliği olan çocuklara ne kadar erken müdahale edilirse, yetersizliğin gelişim üzerinde oluşturabileceği olumsuzlukları asgariye indirmek mümkün olacaktır.”

İyileştirici: “Öğretim yoluyla yetersizliğin etkilerinin üstesinden gelmeyi ifade eder. İyileştirmeye yönelik programlar, genellikle eğitim kurumları ve sosyal hizmet kurumları tarafından uygulanır. Ülkemizde, Milli Eğitim Bakanlığına ve Sosyal Hizmetlere bağlı kurumlarda bu tür uygulamalar uygulanmaktadır. İyileştirici müdahalenin eğitimsel ve

rehabilitasyon olmak üzere iki boyutu vardır. Bu iki alan, yetersizliği olan bireyin yaşamını daha nitelikli ve bağımsız hale getirebilmek için onu gerekli becerilerle donatmak ve yaşama uyumunu sağlamayı hedeflemektedir.”

Ödünleyici: “Bireyin yetersizliğine rağmen başarılı olabilmesini sağlayacak becerilerin ve araçların nasıl kullanılacağını öğretmeyi ifade eder. Bu müdahale, yetersizliğine rağmen bireye uygun (ödünleyici) yeni becerilerin öğretilmesini içerir. Ödünleyici müdahale ile yetersizliği olmayan bireylerin ihtiyacı olmayan ancak yetersizliği olan bireye öğretildiğinde o bireyin yetersizlikten dolayı sınırlı olan yaşantısını zenginleştiren ve kolaylaştıran becerilerin öğretilmesi ifade edilmektedir.”

Öğretim Biçimi Olarak Özel Eğitim

Özel eğitimi, genel eğitimden farklı kılan ve onu özel yapan, “Kimi kapsar, neyi öğretir, nasıl öğretir ve nerede uygulanır?” sorularının cevabında yatar (Eripek, 1998), (Heward, 2006).

Kimi kapsar?

Özel gereksiniminden dolayı eğitim alması gereken ve sadece BEP programıyla ihtiyacı karşılanabilen çocukları kapsamaktadır.

Neyi öğretir?

Özel eğitim içerik yönünden genel eğitimden farklı bir yapıya sahiptir. Normal çocukların kendiliğinden kazandıkları becerilerin önemli bir kısmını yetersizlikten etkilenmiş özel gereksinimli çocuklara, yoğun ve sistematik bir biçimde öğretilmesi gerekir. Ayrıca yetersizliğin engelleyici etkilerini önlemek ya da azaltmak için özel gereksinimli çocuklara belli becerilerin de kazandırılması şarttır. Görme yetersizliği olanlara Braille alfabesi ile okuma yazmanın öğretilmesine ihtiyaç varken, gören çocukların böyle bir ihtiyacı yoktur. Özel eğitimi genel eğitimden ayıran bir diğer nokta ise içeriğin hazırlanmasıdır. Genel eğitimde içerik merkezi olarak hazırlanırken, özel eğitimde programın içeriğini çocuğun ihtiyaçları belirlemektedir (Ataman, 2003).

Nasıl öğretir?

Özel eğitim kullandığı “yöntemler, materyaller, programın uyarlanması ve özelleşmiş ve bireyselleşmiş teknikler” bakımından da genel eğitimden farklıdır. Bunu, Braille alfabesini öğreten özel eğitim öğretmenin uygulamalarında veya orta - ağır derecede zihinsel yetersizliği olan öğrencilerine kavram öğretimi yapan öğretmenin, öğretimde plânlı bir şekilde ipuçlarını azaltmasında görebiliriz (Eripek, 1998). Bunların yanı sıra temel ilkeler açısından bakıldığında özel eğitim öğretmenin de genel eğitim öğretmenleriyle aynı öğretim yöntem ve stratejilerini

kullandığını söylemek mümkündür. Sadece farklılık, özel eğitim öğretmeninin programları, amaç ve hedefler yönünden öğrenciye göre düzenlenen bireyselleştirilmiş eğitim programı ve bireyselleştirilmiş öğretim programı hazırlayarak uygulamada kullandığı yöntem ve tekniklerdir.

Nerede uygulanır?

Özel eğitimin açıklanmasında uygulamanın yapıldığı yer önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerde özel gereksinimli çocukların önemli bir bölümü normal okullarda akranlarıyla beraber kaynaştırma ortamlarında öğretim sürecine devam etmektedirler. Ülkemizde de hafif derecede yetersizliği olan çocukların bir kısmı akranlarıyla birlikte öğretim görmektedir. Bu çocukların büyük bölümünün durumları eğitsel olarak ortaya konulmadığından, öğretmenlerin sınıf yönetiminde bu çocuklarla birçok sorun yaşadıkları bilinmektedir. 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, “hafif ve orta derecede yetersizliği olan çocukların akranlarıyla kaynaştırma ortamında eğitim görmelerine imkân verdiği” için son yıllarda, ülkemizde de birlikte eğitim ortamlarında öğretim gören çocuk sayısında artmış gözlenmektedir. Özel gereksinimli çocukların yetersizliklerine göre eğitim ortamlarının düzenlenişinde farklılıklar vardır (Heward, 2006). Özel eğitim ortamları çocukların özelliklerinin durumuna uygun olacak şekilde en az kısıtlayıcı olandan en fazla kısıtlayıcı olana doğru sıralanmış ve Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3. Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitim Aldıkları Ortamlar (Batu & Kırcaali-İftar, 2007)

Normal sınıf	•Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; öğrencinin tüm gün boyunca normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim aldığı durumdur.
Destek eğitim odası destekli eğitim	•Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; ancak, öğrencinin desteğe gereksinim duyduğu derslerde destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeninden destek aldığı durumdur.
Özel eğitim sınıfı	•Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; öğrencinin tüm gereksinimlerinin özel sınıfta karşılandığı durumdur.
Gündüzlü özel eğitim okulu	•Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel eğitim okulunda olduğu; öğrencinin aynı özür grubundan öğrencilerle eğitim aldığı durumdur.
Yatılı özel eğitim okulu	•Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel eğitim okulunda olduğu durumdur.
Ev/Hastane	•Öğrenciler hastanelerde ya da evde özel eğitim alırlar.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

1960 yılından itibaren ağırlık kazanmaya başlayan insan hakları hareketleri, sadece özel gereksinimi olmayanların değil aynı zamanda özel gereksinime ihtiyacı olan insanların hak ve ihtiyaçlarına önem verilmesini sağlamıştır. Engelli çocuklar için eğitim fikrinin yasallaşmasında, insan hakları hareketleri kadar, Amerika'nın eğitim, sosyal ve politik güçleri de önemli katkı sağlamıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde 1975 yılında kabul edilen PL. 94-142 sayılı tüm engelli çocuklar için eğitim yasası ile özel gereksinime ihtiyaç duyan bütün bireylere eğitim sağlamak zorunlu kılınmıştır. Kabul edilen bu yasayla engelli bireylere (Özyürek, 2010);

- Parasız, uygun eğitim alma,
- Engel durumu ayırt edilmeden zorunlu eğitimden yararlanma,
- Engelli bireylerde fark gözetmeden değerlendirme,
- Yerel yönetimlerde eğitimden sorumlu birimlerin özel eğitime gereksinim duyan öğrencilere BEP hazırlama zorunluluğu gibi önemli haklar kazandırmıştır.

1997 tarihinde kabul edilen “573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” bireyselleştirilmiş eğitim programının ülkemizdeki yasal dayanağını oluşturmaktadır. Bu kararnameyle BEP yasal olarak zorunlu kılınmış ardından 2006 yılında yürürlüğe giren “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği” ile özel gereksinimli olarak belirlenen her çocuk için BEP hazırlanması Madde 69'da "Eğitim programları" başlığı altında ifade edilmiştir;

“MADDE 69 - (1) Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır.” (MEB, 2006).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencinin, normal sınıf düzeyinde belirlenmiş beklentilerinden ayrı olarak, tespit edilen bir zaman sürecinde öğrenme beklentilerinin, ihtiyaçlarının, ilgilerinin ve performansının bir özetidir. Bu program özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencinin gelişimini takip etmek ve iletişim kurmak için öğretmenlere yardımcı olan bir araçtır. Aynı şekilde okul personeli ve destek hizmetleri veren kişilerin birlikte geliştirdikleri, uyguladıkları ve gelişmeleri izledikleri bir çalışma plânıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı ihtiyaç duyulduğunda düzeltilebilen ve değiştirilebilen esnek bir çalışma plânıdır. Her bir engelli çocuk için yazılı olarak, bireyin bağlı olduğu eğitim kurumunda oluşturulan birim tarafından hazırlanır. Aynı zamanda BEP “normal okul programındaki değişiklikleri ve uyarlamaları içeren ve her özel eğitim gerektiren öğrenci için hazırlanan yazılı” bir plândır (Fiscus & Collen, 2002).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, öğrencinin neyi yapıp neyi yapamayacağını ortaya koyar. Bu program öğrencinin eğitime katılarak sorumluluk almasını ve öğrenmesinde oluşan değişiklikleri görme imkânı sağlar. Ayrıca öğrencinin gelişimiyle ilgili gerekli bilgileri kayıt altına alınarak aile ve diğer birim çalışanlarına katkı sağlar. Programda ortaya çıkabilecek aksaklıkları (araç, plân, ortam vb.) gidermeye yardım eder. Doğru & Sunay’a (2013) göre bu program sayesinde: “(a) Çocuğa uygun eğitim hizmetleri verilir. (b) Çocuğun engelinden kaynaklanan farklı ihtiyaçları tespit edilerek yapabilecekleri tasarlanır. (c) Çocuğun kendi öğrenmesi ile ilgili daha fazla sorumluluk almasını sağlanır. (d) Çocuğun öğrenme süreci takip edilerek durumu kayıt altına alınır. (e) Çocuğun ailesi ile diğer birim üyelerinin işbirliği yapması sağlanır. (f) Çocuğun bilgi ve beceri eksiklerinin nasıl giderilebileceği konusunda yol gösterir. (g) Çocuğun gelişiminin değerlendirilmesine imkân tanır.”

BEP Geliştirme Birimi: BEP, “BEP geliştirme birimi” tarafından hazırlanır. Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda, özel eğitim gerektiren bireyler için,

“BEP’in geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla BEP geliştirme birimi” oluşturulması zorunludur. Bu birimlerin, yakın çevrelerinde birim kurulamayan kurumlardaki özel eğitim gerektiren bireylere de destek eğitim vermesi için hizmet alanları “özel eğitim hizmetleri kurulu” tarafından tespit edilir (Gürsel, 2007).

2006 yılında çıkarılan “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 72’de” BEP geliştirme biriminin kimlerden oluşacağı açıklanmıştır (MEB, 2006):

“MADDE 72 –

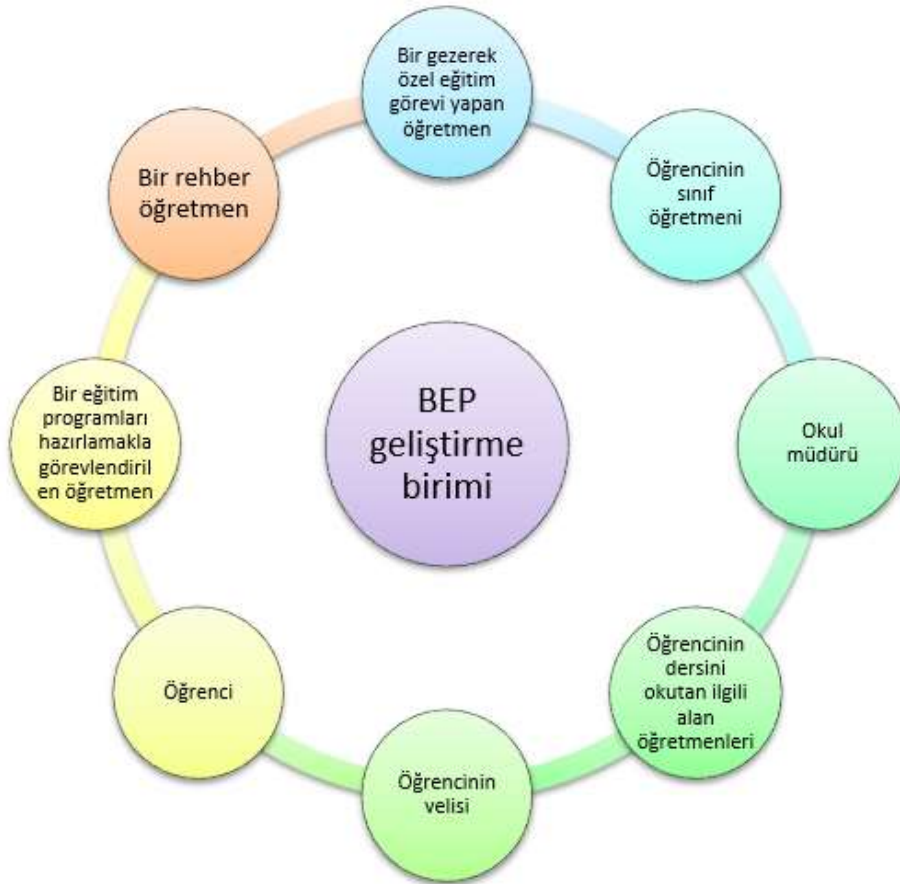
(1) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ve kurumlarda eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP’lerini hazırlamak amacıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi oluşturulur.

(2) Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi üyeleri Şekil 4’te verilmiştir.

(3) BEP geliştirme birimine, gerektiğinde görüşlerine başvurulmak üzere özel eğitim değerlendirme kurulundan bir üyenin katılımı sağlanır.

(4) Bu birimin çalışma usul ve esasları okul/kurum yönetimince belirlenir.”

Şekil 4. BEP Geliştirme Birimi Üyeleri

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının İçeriği: Özel gereksinimli öğrenci için hazırlanan BEP'in kapsamı aşağıda sıralanan maddelerden oluşur:

a) Öğrencinin o anki eğitsel performansı tespit edilir: BEP hazırlamanın ilk basamağı, öğrencinin var olan performans düzeyinin tespit edilmesidir. Özel gereksinimli öğrenciler, yetersizlikten etkilenme derecelerine bağlı olarak akranlarından farklılık gösterirler ve akranlarının izlediği programı izlemekte zorluk çekerler (Erbaş, 2007). Eğitsel performans düzeyinin belirlenmesi için yapılacak olan değerlendirmede öncelikli olarak öğrencinin akademik ve öğrenme özelliklerine yer alması gerekir. Öğrencinin gelişim alanlarındaki en son performans düzeyi ve öğrenme yöntemiyle beraber aynı zamanda kullanılacak olan öğretim yöntemleri, öğrenme ortamının özellikleri ve bu öğrenci için uygulanacak olan müfredat programının uygunluğu da değerlendirilmelidir (British Columbia through the Ministry of Education, 2009).

Eğitsel performans düzeyi ifade edilirken yapılacak olan değerlendirmeler öğrencinin ihtiyaç duyabileceği bütün gelişim alanlarını içermelidir. Farklı kaynaklar kullanılarak bütün gelişim alanlarının değerlendirilmesiyle elde edilecek olan mevcut bilgiler mümkün olduğunca yeni olmalıdır (Avcıoğlu, 2015).

Erbaş (2007)'ye göre performans düzeyi tespit edilip yazılırken dikkat edilmesi gerekenler aşağıda verilmiştir;

- Değerlendirme verilerine göre hazırlanmalıdır. Değerlendirilmeyen bir derse, konuya ya da beceriye ilişkin öğrenci performansı yazılmaz.
- Performans düzeyi oluşturulurken öğrencilerin yapamadıkları ile birlikte yapabildiklerini de ortaya konulmalıdır. Performans düzeyinin yazımında ki amaç öğrencin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktır.
- Performans düzeyi ölçülebilir ve gözlenebilir olacak şekilde belirtilmelidir. Farklı yorumlara yol açacak ifadelerden uzak durulmalıdır.
- Yazılan performans düzeyi uzun ve kısa dönemli amaçlar oluşturmaya imkân tanımalıdır.
- Performans düzeyi ifadeleri öğrencinin performansın alındığı andaki durumunu ifade etmelidir.
- Performans düzeyi ifadelerinde öğrencinin değerlendirilen alandaki / becerideki yapabilme derecesi ya da güçlük derecesi de yazılmalıdır.

Bireyselleştirilmiş eğitim plânına temel teşkil etmesi yönüyle çalışmaya katılacak olan öğrencilerin gerekli olan performans alımları yapılarak, öğrencilerin çalışma yapılacak konuyla alakalı neyi bilip bilmedikleri ortaya konulmuştur (Ek-1). Bu bilgilerden yola çıkılarak uzun ve kısa dönemli amaçlar oluşturulmuştur.

b) Öğrenciye bir akademik yılsonunda kazandırılmak istenen uzun dönemli amaçlar:

Uzun dönemli amaçları BEP hazırlamanın ikinci önemli basamağıdır. Uzun dönemli amaçlar bir öğretim dönemi ya da öğretim yılı sonunda öğrenciye kazandırmayı istediğimiz davranışları ifade eder. Uzun dönemli amaçlar, bir akademik yıl boyunca öğrenciye hangi davranışları kazandıracağını plânlama konusunda öğretmene kolaylık sağlar (Gürsel, 2007).

Uzun dönemli amaçların temel işlevi; BEP’te ortaya konulan öğrenme beklentilerinin kazandırılmasına yönelik öğrencinin göstermiş olduğu ilerlemelerle ilgili; öğrenci, veli ve öğretmenleri bilgilendirmektir (Education Ontario Ministry of, 2021).

Uzun dönemli amaçlar, öğrencinin ulaşabileceği gerçekçi amaçlar şeklinde düzenlenmelidir. Öğretmenin bir dönem ya da bir yıl süresince öğrenciye kazandıracığı davranışlar konusunda plânlama yapabilmesi için ilerlemeyi etkileyecek tüm öğeleri kontrol etmesi gerekir (Fiscus & Mandell, 2002).

Fiscus & Collen, (2002) ve Gürsel, (2007)’ye göre öğrencinin var olan performans düzeyinin tespit edilmesiyle beraber onun güçlü ve zayıf olduğu alanlar ortaya çıkarılır. Bu doğrultuda uzun dönemli amaçların oluşturulmasında aşağıdaki kriterlere dikkat edilmelidir:

1. Uzun dönemli amaç tespit edilirken ilk önce öğrencinin var olan performans düzeyi incelenir. Öğrencinin yaptıkları ve yapamadıkları beraber değerlendirilir. Bu şekilde bir yılın sonunda hangi davranışların kazandırılacağı tespit edilir.
2. Öğrencinin performans düzeyinin yanında, yetersizliğin/engelin derecesi de amaç belirlemede etkilidir. Yetersizlikten ağır derecede etkilenmiş bir öğrenci için belirlenecek amaçla, hafif derecede etkilenmiş bir öğrenci için belirlenecek amaç aynı olmayacaktır.
3. Uzun dönemli amaç belirlenirken öğrenciye sağlanacak destek eğitim hizmetleri de dikkate alınmalıdır. Özel eğitim desteği alan bir öğrenci için belirlenecek uzun dönemli amaçla, almayan öğrenci için belirlenecek amaç farklı olmalıdır.
4. Öğrencinin geçmişteki öğrenme yaşantıları ve geçmiş öğrenme hızı da amaçların belirlenmesinde etkindir. Öğrencinin geçmişteki başarı durumu, onun bazı kavram ve becerileri daha önceki öğrenim aşamalarında ne ölçüde kazandığını belirtir. Bu bilgiler öğrenciden belli bir zamanda ne bekleneceğini ifade eder. Buna göre daha önce hiçbir eğitim yaşantısı olmayan bir öğrenci ile okul öncesi eğitim almış olan bir öğrenci için belirlenecek amaçlar birbirinden farklı olmalıdır.
5. Öğrencinin ailesinin özelliklerine ve içinde bulunduğu çevreye göre amaçlar değişiklik gösterir. Evde düzenli olarak çalıştırılan, belirli bir eğitim düzeyine sahip aileden gelen öğrenci için tespit edilecek amaçlar ile okuma-yazma becerilerine sahip

olmayan, çevresel koşulları uygun olmayan bir ortamda yaşayan bir öğrenci için belirlenecek amaçların farklı olması kaçınılmazdır.

6. Sınıf öğretmenine sağlanan destek hizmetler (okulda özel eğitim öğretmeni ya da kaynak oda bulunması vs.), gerekli materyaller, sınıftaki öğrenci sayısı ve hatta sınıfta bulunan özel gereksinimli öğrenci sayısı da uzun dönemli amaçların belirlenmesinde etkilidir.
7. Uzun dönemli amaçlar belirlenirken öğrenci için öncelikli olduğu düşünülen amaçlardan seçilmelidir. Öğrencinin birden fazla alanda desteklenmesi söz konusu ise hangi amacın öncelikli olduğuna karar vermekte zaman zaman zorluk yaşanabilir. Öncelikli amaçların belirlenmesinde sınıf öğretmeni ile birlikte anne-baba ve çocuğun eğitiminden sorumlu olan diğer kişilerin görüşlerine başvurulması gerekebilir. Ayrıca ön koşul becerileri dikkate alınarak öncelikli amaçlar arasına alınmalıdırlar.
8. Belirlenen amaçların öğrenci için işlevsel olmasına ve öğrencinin sınıfında başarılı olmasına yardımcı olacak amaçlar arasından seçilmesine özen gösterilmelidir. Öncelikli amaçlar tespit edilirken öğrenci için işlevsel amaçlar yani öğrencinin katılımını kolaylaştırıcı amaçlar olmasına dikkat edilmelidir.

c) Öğrencinin tespit edilen performans düzeyi ile ulaşmak istenen uzun dönemli amaçlar arasında yer alan ölçülebilir ara basamaklardan oluşan kısa dönemli amaçlar:

Kısa dönemli amaçlar, ölçülebilir uzun dönemli amaçların kazandırılmasına yönelik olarak tespit edilmiş somut kısa adımlardır. Kısa dönemli amaçlar belirli, ölçülebilir ve gözlenebilir beceri/bilgi maddelerinden oluşan uzun dönemli amacın parçalara bölünmesidir. Kısa dönemli amaçlar öğrencinin şu anki mevcut performans düzeyi ile uzun dönemli amaçlar arasındaki basamaklardır. Kısa dönemli amaçlar uzun dönemli amaçlara göre daha kısa bir zaman (haftalık, aylık vb. gibi) aralığı için oluşturulan amaç ifadeleridir. İyi ifade edilmiş kısa dönemli amaç ifadeleri, öğrenciden başarılı olması için nelerin beklendiğini ve öğrenci gelişiminin nasıl izleneceğini ortaya koyması bakımından önemlidir (British Columbia through the Ministry of Education, 2009).

Ölçülebilir uzun dönemli ve kısa dönemli amaçların etkili olabilmeleri için amaç ifadelerinin; bireyi, bireyin davranışını, hangi koşullar altında, ne düzeyde edineceğini belirleyen ölçütü içeren dört özelliğe sahip olmalıdır (Lawrance, 2017).

1. Birey: Kısa dönemli amaç ifadeleri, “Öğrencinin davranışı üzerine odaklanmalı, öğretmenden değil, öğrenciden beklenen davranış tanımlanmalıdır.” Yani amaç ifadesi öğrencilerden öğretim sonrası kazanmaları gereken davranışları ifade etmelidir (Bateman &

Cynthia, 2004). Bu açıklamalar doğrultusunda “Öğrenciye ilkbahar mevsiminin özelliklerini öğret.” ifadesi yerine “Ayşe, ilkbahar mevsiminin özelliklerini söylemesi istendiğinde verilen 10 özellikten 8’ini, 4 denemenin 4’ünde yardımsız söyler.” ifadesi verilmelidir. Birinci ifade, öğretmenden beklenen davranışı açıklamaktadır. Oysaki amaç ifadelerinde öğretmenin değil, öğrencinin ne yapacağı ifade edilmelidir. Bu nedenle amacın ikinci ifadede yazılan şekliyle gösterilmesi gerekmektedir.

2. Davranış: Amaç ifadeleri öğrencinin ne bileceği veya ne yapabileceğini açık bir şekilde ifade etmeli ve öğrencinin kazanması beklenen davranışı açıklamalıdır. Amaç ifadeleri öğrenciden gelişim ve öğrenme alanlarında ne yapması isteniyorsa bunu tam olarak ifade etmelidir. Bunun için mümkün olduğu kadar ölçülebilir, gözlenebilir ve herkes tarafından aynı şekilde anlaşılacak, açık ve hareket bildiren kelimelerin kullanılması doğru olacaktır (Fiscus & Mandell, 2002). Yukarıdaki örnekte Ayşe’den beklenen davranış kış mevsimine ilişkin belirlenmiş 10 özellikten 8’ini 4 kez sorulduğunda 4’ünde de yardımsız olarak ifade etmesidir.

3. Koşul: Kısa dönemli amaç ifadelerinde koşul, davranışın hangi şartlar altında (nerede, ne zaman, nasıl) gösterilmesi gerektiğini açıklar (Kargın, 2016).

Kısa dönemli amaçlarda koşul, “yazması ya da söylemesi” istendiğinde olduğu gibi bir istek/yönergeyi ifade ettiği gibi, “makas kullanarak, kalem kullanarak” ifadelerinde olduğu gibi bir materyali de açıklar. Yukarıdaki örnekte koşul, Ayşe’nin ilkbahar mevsiminin özelliklerini söylemesi istendiğinde ifade etmesidir.

4. Ölçüt: Öğrencinin gösterdiği davranışın yeterlilik düzeyini tespit etmek için kullandığımız standart ölçüttür (Gürsel, 2007). Bir öğrencinin hedef davranışı kazanıp kazanmadığına karar vermemizi sağlayan araçtır. Ölçüt sadece öğrencinin hedef davranışa ne kadar ulaşıp ulaşmadığını gösterirken, aynı zamanda bir sonraki amacın öğretime geçip geçmeme konusunda da karar verilmesine de imkân tanır (Avcıoğlu, 2015).

Ölçüt, öğrenciden beklenen doğru davranış sayısı ya da davranış yüzdesi olabileceği gibi, bir zaman sınırı da olabilir. “Şeyma, kendisine dördüncü sınıf düzeyine ait bir okuma parçası verildiğinde, bir dakikada 40 kelimeyi doğru olarak okur.” ifadesinde öğrencinin okuma hızının artırılması için ölçüt dakikada 40 kelime olarak tespit edilmiştir. Diğer örnekte “Şeyma, dördüncü sınıf düzeyinde 100 sözcükten oluşan bir metni okuması istendiğinde % 80 doğrulukla okur.” ifadesinde ölçüt yüzde olarak ifade edilmiştir. “Aybuke, kendisine 100 sözcükten oluşan ikinci sınıf düzeyine ait bir metin verildiğinde en fazla % 20 hata ile okur.” ifadesinde ise öğrencinin hata sayısının ya da oranının azaltılması için ölçüt % 20 olarak tespit edilmiştir.

d) Belirlenen amaçlara ulaşmak için kullanılacak olan öğretim yöntemleri ve materyaller: BEP hazırlanırken kısa dönemli amaçlarla beraber, bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak öğretim yöntemleri ve materyaller de tespit edilir. Yöntem ve materyallerin tespit edilmesi en az amaçların belirlenmesi kadar önem taşır (Kargın, 2016).

e) Kısa dönemli amaçları kazandırabilmek için sürenin belirlenmesi: BEP hazırlama, “öğrenciye hangi davranışların, kimler tarafından, nasıl, ne zaman, nerede ve ne kadar süreyle kazandırılacağına plânlanması” işlemidir. Buna göre BEP’inde belirlenen kısa dönemli amaçlara ne kadar zamanda ulaşılabileceğinin, öğretime ne zaman başlanılabileceğinin plânlanmasının önceden yapılması gerekir. Kısa dönemli amaçlara ulaşmak için gerekli zamanın öğrencinin var olan performansına, geçmişteki başarı durumuna, içinde yaşadığı çevrenin ve ailenin özelliklerine, öğrencinin ek özel eğitim desteği alıp almamasına ve son olarak eğitim gördüğü sınıfın özelliklerine göre belirlenmesi gerekmektedir (Kargın, 2016).

f) Belirlenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının değerlendirme yöntemi: Öğrenci için belirlenen kısa dönemli amaçlara ulaşıp ulaşmadığına karar vermek için değerlendirmenin hangi yöntemlerle yapılacağına bireyselleştirilmiş eğitim programının plânlama aşamasında belirtilmelidir.

g) Öğrenciye sağlanacak ek özel eğitim hizmetlerinin “nerede, ne zaman, kimler tarafından ve ne kadar süreyle” verileceğinin tespit edilmesi: Ek hizmetler, “özel eğitim desteği dışında özel gereksinimli öğrencinin ihtiyaç duyduğu” diğer hizmetlerdir. Ek hizmetler arasında “ulaşım, konuşma terapisi, fiziksel terapi, uğraşı terapisi, danışmanlık ve tıbbi hizmetler” yer alır. Ek hizmetler öğrencinin ihtiyaçlarına göre değişir ve her öğrencinin bu ek hizmetlere ihtiyaç duymayabilir. BEP hazırlanırken öğrenciye verilecek hizmetlerin nerede, ne zaman, ne kadar süreyle ve kimler tarafından verileceğinin belirtilmesi gerekir. Ek hizmetler ülkemizde yaygın olmamakla birlikte öğretmenlerin, okul yönetimi ve okul rehberlik servisi ile birlikte öğrencinin ihtiyaç duyduğu hizmetleri nasıl sağlayacağını belirleyip plânlanması gerekir (Kargın, 2016).

BEP özel gereksinimli öğrenciye kazandırılacak davranışların “neler olduğunu, bunların nasıl, nerede, ne kadar süreyle ve ne zaman kazandırılacağını” planlayan bir belgedir. Amaçlara ulaşma derecesini belirlemek üzere, değerlendirme yöntemi ile ölçütler de bu belgede bulunur (Doğru & Sunay, 2013).

Özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme süreçlerinde BEP ve diğer faktörlerin yanı sıra öğretmen tarafından kullanılan / geliştirilen gerçeğe dönük materyallerde önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda aşağıda materyal geliştirme ve kullanımına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi

Hızlı bir şekilde değişen ve gelişen dünyada, bireylerin bilgiye farklı kaynaklardan ulaşmaları kaçınılmazdır. Bununla birlikte bilgiye ulaşabilen, kullanabilen ve günlük hayatta bilgi yardımıyla sorunları çözen bireyler yetiştirilmesi beklenmektedir. Bireylerin bu özellikleri kazanmalarında, öğretmenlerin etkin ve etkileşimli öğrenme ortamlarını tasarlamalarında, “öğretim teknolojileri ilkelerine uygun olarak hazırlanmış öğretim materyallerinin kullanımı” önem arz etmektedir (Şahin & Yıldırım, 1999). 1960'lara kadar derslerde kullanılan araç ve gereçler eğitimi destekleyen ve kullanımları öğretmenlerin tercihlerine bırakılmış eğitim yardımcıları iken, yaşadığımız dönemde öğrenme-öğretme süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedirler (Alkan, Deryakulu, & Şimşek, 1995).

Eğitimde etkili bir eğitim-öğretim ortamı hazırlayabilmek için materyal kullanımı önemli bir ihtiyaçtır. Öğrencilerin belirlenen amaçlara daha kolay ulaşmalarını sağlamanın yanında programın başarıya ulaşması için önemli bir unsurdur. Bu durum da etkin eğitim için önemlidir. Çünkü eğitim sürecinde öğrencilere asıl nitelik kazandıran öğenin eğitim programları olduğu açıktır. Eğitimde materyal kullanımı, algılamada ve öğrenmede kolaylık sağlar. Dikkati çekerek, ilgi uyandırır ve sınıfa canlılık kazandırır. Öğrenmede, zamanı kısaltır, bilgiyi pekiştirir ve kalıcılığa yardımcı olur. Öğrenilen bilginin hatırlanmasını sağlar. Bilgiyi işleme kuramına göre üç tür bellek bulunur. Bunlar: “Duyuşsal bellek, kısa süreli bellek, uzun süreli bellektir.” Yapılan çalışmalarda somut sözcüklerin soyut sözcüklerden ve resimlerin de sözcüklerden daha fazla hatırlandığı ortaya konulmuştur. Öğretim materyali farklı zamanlarda birbiriyle tutarlı bilginin sunulmasını sağlayarak tekrar tekrar kullanabilme imkânı sunar. Öğrencilerin derse katılımlarını artırır, okuma ve araştırma arzusunu ortaya çıkarır. Sınıf ortamına getirilmesi ya da ziyaret edilmesi mümkün olmayan obje, olgu ve olayların sınıf ortamına taşınmasını sağlar (Çelik, 2007).

Son yıllarda kavram olarak öğretim teknolojisi yerine, öğretim tasarımı ve teknolojisi terimi daha çok kullanılmaya başlamıştır. Bu kavram iki boyutlu olarak düşünüldüğü zaman ilk olarak öğretimin tasarlanmasını ve ikinci olarak öğretim amaçları için araç ve materyallerin kullanımını açıklar (Reiser, 2001).

Öğretim materyalleri genellikle dersin amacına ulaşmasını sağlamak amacıyla farklı araçlardan yararlanılarak gerçekleştirilen ders sunum içeriklerinden oluşmaktadır. Materyal oluşturabilmek için araçlara ihtiyaç vardır. Örneğin yazı tahtası bir araç olarak kullanılır. Ancak üzerinde tebeşirle ya da tahta kalemıyla bir işlem yapıldığında bir ders materyaline dönüşür. Materyal kullanımının önemi öğretim programlarında daha fazla vurgulanmaya başlamıştır.

Derslerin birçoğunda materyal kullanmayı gerektiren kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir (Yanpar, Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, 2007).

Hayat bilgisi ilkokulun ilk üç sınıfında haftada dört saat; bireyi yaşama hazırlayan, öğrencilerde temel yaşam becerilerinin yanı sıra olumlu kişisel nitelikler geliştirmeyi amaçlayan bir ders olarak okutulur. Öğretim boyutundaki amacı ise sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji derslerine de temel oluşturacak bilgileri öğrencilere kazandırmaktır. Bu amaçları hayata geçirebilmek için çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra, bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de ifade eden kazanımlar oluşturularak programda yer bulmuştur (MEB, 2009). Hayat bilgisi dersinde öğretimin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesinin temel unsurlardan biri, öğrencilerin somut işlemler döneminde olmasından dolayı öğretimin somutlaştırılmasını sağlamaktır. Bu derste eğitim-öğretim sürecinin başarılı bir biçimde gerçekleşmesi ve kazanımların öğrencilere kazandırılması için materyal kullanımı büyük önem arz etmektedir (Beldağ, 2015).

Materyal Hazırlama İlkeleri

Öğretim materyallerinin öğretmen, öğrenciler ya da her ikisi tarafından hazırlanması gerekiyorsa bazı ilkelere uyulması gerekir. Bu ilkeler Şahin & Yıldırım (1999) tarafından aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır: “(a) Öğretim materyali, basit, sade anlaşılabilir hazırlanmalıdır. (b) Öğretim materyali, ders programlarını destekleyici biçimde dersin amaç ve kazanımlarına uygun seçilmeli ve yapılmalıdır. (c) Öğretim materyali dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil önemli ve özet bilgileri içermelidir. (d) Öğretim materyalinde kullanılacak resim, grafik, renk vb. görsel özellikler materyalin önemli noktalarını vurgulamalı ve bunların aşırı kullanımdan uzak durulmalıdır. (e) Öğretim materyalinde kullanılan görsel işitsel – ögeler, yazılı metinler öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalıdır. Bunlar öğrencinin gerçek hayatı ile de tutarlı olmalıdır. (f) Öğretim materyali, öğrenciye alıştırma ve uygulama imkânı vermelidir. (g) Öğretim materyalleri mümkün olduğunca gerçek hayata vurgu yapmalıdır. (h) Öğretim materyaline her öğrenci gerek duyduğunda erişip kullanabilmelidir. (ı) Materyaller sadece öğretmenin değil öğrencilerinde rahatlıkla kullanabildiği düzeyde hazırlanmalıdır. (j) Sürekli kullanıma uygun olacak şekilde dayanıklı yapılmalıdır. (k) Hazırlanan öğretim materyali ihtiyaç duyulduğunda geliştirilebilmeli ve güncelleştirilebilmelidir. (l) Materyal hazırlanırken yakın çevre ile ilişki içerisinde olunmalı ve bu çevreden yardım ve destek almak için gayret gösterilmelidir. (m) Materyalin hazırlama ve kullanım kılavuzu oluşturularak kullanıcılara kolaylık sağlanmalıdır.”

Özel Eğitim Gereksinimlilerde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Çocuklar okula başlamadan önce bulundukları ortamlarda beslenme, tuvalet alışkanlığı kazanma, konuşma gibi becerileri kazanarak okula gelirler. Okul, çocukların kazandıkları bu becerilere yenilerini ekledikleri bir ortamdır. Aynı zamanda farklı insanlarla etkileşim kurdukları, özellikle de akranlarıyla ilişkilerini geliştirdikleri sosyal ortam özelliği taşımaktadır. Çocuklar okulda gördükleri kişileri gözlemleyerek, farklı özellikleri ve ihtiyaçları olan kişilerle iletişim kurarlar. Kendi davranışları ile akranlarının davranışlarını kıyaslayarak kendi davranışlarını düzenleyip arkadaşlık ilişkilerini geliştirmeyi öğrenirler (Öğülmüş, 2009).

Normal eğitim programından faydalanan öğrencilerin hayat bilgisi kazanımlarını herhangi bir öğretime ihtiyaç duymadan bulundukları toplum içinde kendiliğinden öğrenme imkânına sahiptirler. Fakat zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde kendiliğinden öğrenme sınırlı olduğu için hayat bilgisi dersi diğer öğrencilere göre çok daha fazla önemlidir. Çünkü zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin normal eğitim programından yararlanan diğer öğrenciler gibi özel öğretim yapılmaksızın içinde yaşadıkları kültürden hayat bilgisi kazanımlarını öğrenmeleri oldukça güçtür. Bu sebeple hayat bilgisi, özel eğitime gereksinim duyan bireylerin öğretim programlarında etkin bir şekilde yer almalıdır. Özellikle ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler grup içi ilişkilerinde başkalarına bağımlı olarak yaşamlarını sürdürürler. Kendi başlarına hareket edip sorumluluk almaları akranlarına göre daha zordur. Bu nedenle hayat bilgisi dersi içerisinde yer alan konuları kendi kendilerine öğrenmekte büyük zorluklar yaşamaktadırlar (Özyürek, 2009). Hayat bilgisi dersi “özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin kendilerini tanımalarına, çevreleriyle uyumlu ve tutarlı ilişkiler kurabilmelerine, bu ilişkileri anlamalarına ve başkalarına olan bağımlılıklarını en aza indirmelerine” imkân tanımaktadır (MEB, 2002).

Özel eğitim sınıflarında ve okullarında okutulan hayat bilgisi öğretim programı ise normal eğitim veren okulların öğretim programı farklı bir yapıya sahiptir. Özel eğitim sınıflarında ve okullarında hayat bilgisi dersi öğretim programı dört yılda işlenecek şekilde hazırlanmıştır. Hayat bilgisi dersi ile Türkçe, matematik, görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi dersleri arasındaki ilişkiye önem verilmekte, konular arasında paralellik sağlanmaktadır. Konuların işlenişinde yeri geldikçe gezi ve gözlemlere yer verilmektedir. Yılın bölümleri konusu işlenirken mevsimler ve mevsimlerin özellikleri birlikte ele alınmakta, aynı şekilde ders konularında yer alan ulusal ve dini bayramlar, yerel özellikler gösteren kutlama günleri, yıl dönümleri, belirli haftalar ve günler de beraber işlenmektedir (MEB, 2002).

Hayat bilgisi yapısında sosyal bilimler ve fen bilimleri olan çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmış, günlük yaşama ilişkin bilgiler kapsayan mihver bir

derstir. Bu anlamda hayat bilgisi dersi ilköğretim ikinci kademede okutulan bazı derslerin de temelini oluşturmaktadır (Baysal, 2006). Bu derslerden biri olan sosyal bilgiler dersinde, sosyal hayatın gerektirdiği davranışlara ilişkin bilgi, beceri ve tutum kazandırılması amaçlanmaktadır (MEB, 2015). Kazandırılması amaçlanan kazanımlarla birlikte öğrenme süreci içinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanları da geliştirilmektedir (MEB, 2018).

Zihinsel yetersizliği olan kişilere yönelik hazırlanan eğitim programlarının amacı, bu kişilere bağımsız yaşam becerileri kazandırmak ve toplumsal yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin de bu amaca yönelik hazırlandığını söylemek mümkündür. Bu ders programının kazandırmayı hedeflediği “eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, karar verme, gözlem yapma, empati” gibi beceriler zihinsel yetersizliği olan bireylerin bağımsız hareket etmeleri ve yaşamlarını sürdürmelerinde çok büyük önem arz etmektedir (Özgür, 2015).

Bunlarla beraber sosyal bilgiler dersi, temel eğitimde, bireysel farklılıkların tanınmasında öncüdür. Özel gereksinimli öğrencilere sosyal davranışlarını öğretmek onları kullanmalarına rehberlik eder. Ayrıca diğer öğrencilerde farklılıklara karşı olumlu tutum geliştirerek toplumsal gelişime yardımcı olur. Bu şekilde tüm öğrencilerin uyum içerisinde öğrenmelerine katkı sağlar. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını akranlarıyla paylaşmalarına imkân sağlamak gerekmektedir. Örneğin gerçeğe dönük materyal, harita, tablet ve farklı araç gereçler kullanılırken özel gereksinimli öğrencilerle diğer öğrencilerin birlikte öğrenmesine fırsat verilmeli ve bu öğrencilere bir ekibin üyesi olma duygusu kazandırılmalıdır (Garcia & Michaelis, 2000).

Sosyal bilgiler dersinde özel gereksinime ihtiyacı olan bireyler için “Aktivite odaklı eğitim, günlük deneyimleri ile ilişkilendirmek, beceri gelişimine odaklanmak, sosyal kuralları gösterebilmek” gibi hedeflere vurgu yapılmıştır. Sosyal bilgiler eğitiminin amaçları genel olarak düşünüldüğünde ilköğretim programları içerisinde sahip olduğu önemli yeri görmek mümkündür (Sunal & Haas, 2008).

Sosyal bilgiler iyi insan, etkili bir vatandaş yetiştirmeyi hedeflediğinden özellikle bireyin, topluma karşı sorumluluklarını bilme ve karşılaştığı problemlere çözüm yolları üretebilmesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler için sosyal bilgiler dersi ortaokulda da yer alan diğer derslere göre çok daha büyük öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür (Akhan & Sönmez, 2018).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde zihinsel engelli bireylere yönelik yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Araştırma öncesi ve araştırma sürecinde zihinsel engelli bireylerin öğretimine yönelik kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu başlık altında araştırmanın amacına yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Zihinsel engelli bireylerin eğitime yönelik yapılan çalışmalar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Özel Eğitimle İlgili Çalışmalar ve Elde Edilen Sonuçlar

Yazar (Araştırmacı)	Çalışma
Margalit, (1995)	“Zihinsel engelli bireylere sosyal becerileri öğretmede, bilgisayar destekli sosyal beceri programının etkililiğini” araştıran bu çalışmada yalnızlık boyutunda deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, ancak deney grubunda yer alan deneklerin program sonrasında sosyal kabul ve sosyal becerilerinde artış olduğu tespit edilmiştir.
Dündar, (2006)	Yapmış olduğu araştırmada “Orta düzeyde zihinsel engelli çocuklara ses temelli cümle ve cümle çözümleme yöntemleri ile okuma öğretimi yapılarak, bu çocukların eğitim sonunda okudukları ses, hece ve sözcük sayısına göre, ses temelli cümle ve cümle çözümleme yöntemlerinin etkililiklerinin karşılaştırmış ve orta düzeyde zihinsel engelli çocuklara okuma öğretiminde ses temelli cümle yönteminin cümle çözümleme yönteminden daha etkili olduğu” sonucuna ulaşmıştır.
H. Tanju & Gönen, (2006)	Yapmış oldukları çalışmada “4-5 yaş grubu zihinsel engelli çocuklara şekil kavramının kazandırılmasında bilgisayar destekli eğitimin etkisini” incelenmişlerdir. Çalışma sonucunda, zihinsel engelli çocukların daha kolay öğrenmeleri, kendilerine güven duymaları, psikososyal açıdan rahat olmaları ve yüksek motivasyonla uygulamaları gerçekleştirmeleri açısından, bilgisayar destekli eğitimin geleneksel eğitime kaynaştırılarak verilmesi büyük önem taşıdığı sonucuna ulaşmışlardır.
Register ve arkadaşları (2007)	Bu çalışmada “Ortaokulda eğitim gören, okumada özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin okuma becerilerini arttırmak” amacıyla müzik kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda Okuma Testi sonuçlarında deney grubu öğrencilerinin kelime çözümleme, kelime bilgisi ile test genelinde anlamlı farklılık bulunduğu ortaya çıkmıştır.
Duman & Çiftçi Tekinarslan, (2007)	Yapılan bu çalışmada, “Hikâye haritası yönteminin hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi” incelenmiştir. Çalışmanın sonunda, hikâye haritası yönteminin, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmede etkili olduğu tespit edilmiştir.
Mechling (2007)	Bu çalışmada “Kendini yönetme becerilerinin öğretiminde zihin yetersizliği olan öğrencilere ipucu sunmada yardımcı teknolojilerinin etkililiğini incelemek” amacıyla 1999-2005 yılları arasında yapılan 40 araştırma gözden geçirilmiştir. Yapılan alanyazın araştırması sonucunda yardımcı teknolojilerin, yetersizliği olan bireylerin kendi yaşamlarında daha çok kontrol sahibi olmalarını sağladığını vurgulayarak, teknolojinin günlük yaşam ve toplum becerilerinde bireylerin bağımsız olmalarında etkili olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 1. (Devamı)

Fitzgerald ve Koury (2008)	Bu araştırmada “Orta ve hafif düzeyde yetersizliği olan bireylerin eğitiminde bilgisayar destekli öğretim etkilerinin” incelendiği 1996-2006 arasındaki çalışmaları gözden geçirmişlerdir. Araştırmalar sonucunda yetersizliği olan bireylerin bilgisayar ve teknoloji destekli araçları kullanabildiklerini ve yeni öğretim yaklaşımlarından hoşlandıklarını göstermiştir. Karmaşık becerilerin öğretiminde teknolojinin desteği ile gerçekleştirilebileceği; ancak bunun yanında öğretmenin de öğretimde yer aldığı, öğretmenle öğrencinin iletişim kurduğu bir öğretim ortamının olması gerektiği ifade edilmiştir.
Vayıç, (2008)	Bu araştırmada, “Hayat bilgisi öğretiminde, doğrudan öğretim yöntemi ve şematik düzenleyiciyle öğretim zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin başarı düzeyi üzerindeki etkisini karşılaştırmak ve öğretimden 15 gün sonra kazanımlarını sürdürmede hangisinin etkili olduğunu tespit etmek” amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda hayat bilgisi öğretiminde şematik düzenleyiciyle öğretim, doğrudan öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Çitil, (2009)	Yapılan bu araştırmada “1923 yılından 2007 yılına kadar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin özel eğitim alanıyla ilgili izlediği temel politikalar ve yasal düzenlemeler çerçevesinde özel eğitimle ilgili hizmet veren kurum ve kuruluşların evrimini ortaya koymak” amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin Cumhuriyet döneminde sürekli bir gelişim gösterdiği ancak özel eğitimle ilgili önceden belirlenen politikalar ile uygulamalar arasında tutarsızlıklar olduğu görülmüştür.
Kalkan, (2009)	Yapılan bu çalışmanın amacı, “Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş, özel eğitim sınıflarına ve birlikte eğitim ortamlarına devam eden 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma hataları ve okuma hızı performanslarının karşılaştırılmasıdır.” çalışma sonucunda, özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi alan beşinci sınıf öğrencilerinin “okuduğunu anlama, okuma hatası ve okuma hızı” performanslarında istatistiksel açıdan bir fark bulunamazken, sekizinci sınıf öğrencilerin ise “sonuç çıkarma puanı, okuduğunu anlama toplam puanı, okuma hatası” puanları bakımından gösterdikleri performanslarda istatistiksel olarak kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.
Obiozor, (2010)	Bu araştırmanın amacı “2006 - 2007 eğitim-öğretim yılında, genel eğitim okullarında özel gereksinimli öğrenci bulunan 10 sınıf için müzikle eğitim” yapmaktır. Bu çalışmayı öğrencilerin işlevsel yaşam becerilerini, öz yönetim, sosyal becerileri daha iyi anlamalarını sağlayarak sınıfta da genel olarak başarı seviyelerini yükseltmek için yapmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin şarkıları daha iyi anladıklarını, derslere daha fazla katılım gösterdiklerini, özellikle okuma ve yazma becerilerine daha çok ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir.
Yıkılmış & Çetin, (2010)	Bu araştırmada; “Zihin engelli öğrencilere kalansız bölme işlemlerinin öğretilmesinde sabit bekleme süreli öğretimin etkililiğini belirlenmesi” amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda zihin engelli öğrencilere 4sn sabit bekleme süreli öğretimin bölme işlemlerinin öğretiminde (tek basamaklı ve kalansız bölme işlemlerinin)etkili olduğu ortaya konulmuştur.
Kırşehirli, (2011)	Bu alışmada “Zihin engelli bireylere öz bakım becerilerinin öğretilmesinde şarkı yoluyla yapılan öğretimin etkililiğini belirlemek” amacıyla yapılan bu araştırmada, zihin engelli çocuklara öz bakım becerilerinin öğretilmesinde şarkı kullanımının etkili olduğu, deneklerin arka plânda şarkı olmadan ellerini bağımsız olarak yıkayabildiklerini ortaya koymuştur.

Tablo 1. (Devamı)

Ramdoss ve diğerleri (2012)	Bu araştırmada bilgisayar temelli öğretimin günlük yaşam becerilerinin (toplu taşıma araçlarını kullanma, alış-veriş, yiyecek hazırlama) öğretiminde etkililiğini alanyazın taraması ile incelemişlerdir. Günlük yaşam becerilerinin bilgisayar destekli öğretim ile gerçekleştirildiği 11 araştırma incelenmiştir. Farklı yaşlardaki bireylerin hedeflenen becerileri bilgisayar destekli öğretim ile kazandıkları ve bilgisayar destekli öğretimin günlük yaşam becerilerin öğretiminde başarılı sonuçlar ortaya koyduğunu tespit etmişlerdir.
Avcıoğlu, (2012)	Bu araştırma “Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal beceri (kendini tanıtırma becerisi) kazandırma ve becerileri genellemede işbirliğine dayalı öğrenme ortamında kullanılan drama yönteminin etkili olup olmadığını ortaya koymak” amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda zihinsel yetersizliği olan çocukların kendini tanıtırma becerisi kazandıkları, uygulama sona erdikten sonraki 1. 3. ve 4. haftalarda da kullanabildikleri ve devam ettikleri okuldaki akranlarına serbest oyun etkinliklerinde genelleyeabildikleri tespit edilmiştir.
Liu, Wu & Chen, (2013)	Bu araştırmada “Öğrenme teknolojilerinin özel eğitimdeki eğilimini belirlemek amacıyla bir alanyazın taraması” yapılmıştır. Yapılan araştırmada öğrenme teknolojilerinin öğrencilerin motivasyonu üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmalarda daha çok zihin yetersizliği olan öğrenciler ile çalışıldığı belirtilmiş gerekçe olarakta bu öğrencilerin hedef becerileri öğrenmede daha çok sorunla karşılaşmaları gösterilmiştir.
Galloway, Collins, Knight & Bausch, (2013)	Yapılan bir başka araştırmada, “Orta derecede zihinsel engelli bireylere Pisagor Teoremini öğretmek için eşzamanlı ipucuyla öğretim yöntemi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda zihin engelli bireyler Pisagor Teoremini kullanma becerisini kazanmışlar ve öğrendiklerini gerçek hayattaki yeni problemlere genelleyebilmişlerdir.
Arpacık, (2014)	Bu araştırmanın amacı “Zihinsel engelli öğrencilere yönelik etkileşimli çoklu ortam materyallerini geliştirme sürecinin ve bu materyallerin etkileşimli tahta ile kullanılarak öğrencilerin derse katılma ve dersi dinleme süreçlerine ve öğretmenlerin dersi işleme sürecine etkisini” incelemektir. Yapılan araştırma sonucunda zihinsel engelli öğrencilere yönelik geliştirilen materyallerin içerik açısından öğretilcek kavrama odaklanılabilmesi için sade bir şekilde tasarlanması gerektiği; kullanılabilirlik açısından öğrencilerin tam olarak kontrolünde olmaması gerektiği; etkileşim açısından anlık geri bildirim verilmesi, geri bildirimlerin öğrenciden öğrenciye farklı etkiler oluşturabileceğinden dinamik olarak seçilebilmesi gerektiği tespit edilmiştir.
Zelyurt, (2015)	Bu çalışma “Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hayat bilgisi dersinin şarkı ile ve doğrudan öğretim yöntemiyle öğretiminin etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırma” amacıyla yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda şarkı ile öğretimin, doğrudan öğretim yöntemine göre daha etkili ve verimli olduğu ortaya konulmuştur.
Rohendi, (2015)	Bu çalışmada “Zihinsel engelli çocukların okuma becerilerini iyileştirmek için MESE (Özel Eğitim için Eğitimde Multimedya) programı” geliştirmiştir. Araştırma sonucunda MESE'nin zihinsel engelli çocukların okumasını geliştirmede etkili olduğu ortaya konulmuştur.
Sola Özgüç, (2015)	Yapılan bu araştırmada, “Zihin yetersizliği olan ortaokul öğrencilerinin bulunduğu bir sınıfta fen ve teknoloji dersinin maddeyi tanıyalım isimli ünitesine ilişkin teknoloji destekli öğretim etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması” amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, teknoloji destekli öğretim etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. (Devamı)

Ekin, (2017)	Bu çalışmanın amacı, “Akıllı oyuncakların sosyal bilgiler kavramlarını öğretmedeki etkililiğini araştırmak ve zihinsel engelli çocukların motivasyonu üzerinde olumlu bir etkisi olup olmadığını” tespit etmektir. Yapılan çalışma sonucunda akıllı oyuncak teknolojisinin etkili, verimli ve tatmin edici olduğunu ortaya konulmuştur.
Kot, Sönmez & Yıkmaş, (2017)	Yapılan bu araştırmada, “Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere toplama işlemi öğretiminde nokta belirleme tekniği (touch math) ve sayı doğrusu stratejisinin etkililik ve verimlilik açısından karşılaştırılması” amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda zihinsel yetersizliği olan öğrencilere toplama işlemi öğretiminde nokta belirleme tekniğinin sayı doğrusu stratejisine göre daha etkili ve verimli olduğu belirlenmiştir.
Yaylacı & Aksoy, (2017)	Bu çalışmada “Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere yön bulma becerisini kazandırmak” amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada, zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin yön bulma becerisi kazanabilmeleri için öncelikli olarak bu beceriye ilişkin yön, harita ve pusula gibi önkoşul kavramlarını bilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Coşkun & Geç, (2018)	Yapılan bu çalışmada “2005 yılından beri programda olan ve kullanılan “Ses esaslı cümle yöntemi” ile okuma yazmayı öğrenememiş 11 yaşında 6. Sınıfa devam eden hafif derecede zihin engelli bir öğrencinin “Cümle çözümle yöntemi” ile sesli harfleri öğrenme düzeyi” incelenmiştir. Çalışma sonunda öğrencinin cümle çözümleme yöntemi ile sesli harfleri öğrenme düzeyinde anlamlı bir değişim bulunmuş ve görsellerle sunulan fişlerin hatırlanması ile görsel olmadan sunulan fişlerin hatırlanması arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.
Gevrek, (2018)	Bu araştırmada “Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerin okuma ve anlama becerilerinin tekrarlı ve renkli metinlerle okuma yöntemiyle geliştirilmesi” amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonunda tekrarlı okuma yönteminin hafif düzey zihin engeli olan öğrencilerin okuma becerilerini geliştirdiği, okuduğunu anlamalarını artırdığı ve okuma hızlarını artırdığı aynı zamanda renkli metinlerle okuma yönteminin de hafif düzey zihin engeli bulunan öğrencilerin okuma becerilerini geliştirdiği, okuduğunu anlamalarını artırdığı ve okuma hızlarında artış sağladığı ortaya konulmuştur.
Çavuş, (2019)	Yapılan bu çalışmada, “Hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip özel eğitim öğrencilerinin harita okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi” incelenmiştir. Çalışma sonucunda, hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin harita okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinin öğrencilere fayda sağladığı, kendilerine olan güvenlerini artırdığı, soyut düşünme ve yorumlama becerilerini geliştirdiği, okula ve sosyal bilgiler dersine olan ilgilerinin artışı belirlenmiştir.
Kosif, (2019)	Bu araştırmada, “Hafif zihinsel engelli öğrencilere sosyal hayat modülü içerisinde yer alan bazı kazanımların öğretiminde kullanılması için geliştirilen materyallerin öğrencilerin başarısına etkisi incelemek ve öğrencilerin uygulama sürecine ve materyallere yönelik görüşlerini tespit etmek” amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda özel eğitim öğretmenlerinin derslerinde materyallere yer vermesinin, öğrencilerin akademik başarılarına ve motivasyonlarına olumlu katkı sağlayacağı görülmüştür.
Karasu, (2019)	Bu araştırmanın amacı “Hafif derecede zihinsel yetersizliğe sahip özel eğitim sınıfı öğrencilerine duyu organları konusunun 5E yöntemi ile öğretiminin etkililiğini” ortaya koymaktır. Araştırma sonucunda öğrencilerin 5E yöntemi ile ders işlenişini beğendikleri, etkinliklere severek katıldıkları, diğer derslerin de bu şekilde işlenmesini istedikleri tespit edilmiştir.

İlgili Çalışmaların Değerlendirilmesi

Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili alanyazın incelendiğinde araştırmaların özellikle fen bilimleri öğretimi, matematik öğretimi, görsel sanatlar, müzik ve okuma yazma öğretimi ile öz bakım becerileri kazandırmada yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmalarda daha çok bilgisayar destekli öğretim, şarkı ile öğretim, doğrudan öğretim yöntemi, sabit bekleme süreli öğretim yöntem ve materyallerinin kullanıldığı görülmektedir.

Özel eğitimde hayat bilgisi öğretiminde günlük hava olaylarına yönelik temel kavram ve becerilerin kazandırılmasında gerçeğe dönük materyal kullanımı ile ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırma süreci hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, özel eğitim uygulama okullarındaki I. kademedede eğitim alan orta düzey zihinsel engeli sahip özel gereksinimli öğrencilerin veli katılımı ile hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyal kullanımının etkililiğini ortaya koymak amacıyla yürütülen, nitel veri toplama tekniklerini içeren bir eylem araştırması olarak tasarlanmıştır.

Bu kapsamda hayat bilgisi dersinde gerçeğe dönük materyallerin kullanılmasına bağlı günlük hava olaylarının öğretimine yönelik çeşitli materyaller geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Araştırmada, bir öğretim uygulaması geliştirildiği ve uygulama yapılan sınıfta yer alan orta düzey zihinsel engeli sahip öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağladığı için incelenen durumun doğasına uygun olan eylem araştırması deseni kullanılmıştır.

Eylem araştırmasının farklı şekillerde tanımları yapılmıştır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür; eylem araştırması bireylerin karşılaştıkları sorunlara etkili çözümler bulmasını sağlayan sistematik bir yaklaşımı ifade etmektedir (Stringer, 2007). Yolunda gitmeyen durumları inceleyip değiştirmeye çalışmak ve çözüme yönelik yeni uygulamaları geliştirmek eylem araştırmasının temel amacıdır (Mertler, 2008). Gay, Mills & Airasin (2012) ise eylem araştırmalarının amacını “Okullardaki günlük sorunları çözüme ulaştırarak, öğretmenin etkililiğini artırmak ve öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmek” şeklinde açıklamaktadır. Eylem araştırması, öğretmenlerin sınıflarda yaşadıkları gerçek sorunları ortaya koymalarına ve o problemlere çözüm yolları bulmalarına imkân tanımakta, böylece teori ve uygulama arasındaki açığı kapatmaktadır. Bu yönüyle eylem araştırması, eylemlerin ya da öğretimin kalitesini anlamak ve artırmak için gerçek okul ve sınıflarda araştırma yapma sürecini ifade eder (Johnson, 2014). Değişik kaynaklardan elde edilen tanımların ortak noktası, eylem araştırmalarının uygulamaya dönük olmaları, var olan sorunu ortaya koymanın yanında çözüm için de eylemlerde bulunmasıdır. Bununla birlikte çözüm olarak geliştirilen eylem ve bunun sonucu görülen yansıma arasında sürekli bir bağıntı kurma sürecidir (S. Özgüç, 2015).

Eylem araştırmalarındaki eylem ifadesi, eğitim uygulamalarını anlama, değerlendirme ve değerıştirmeyi kapsamaktadır. Eylem araştırmaları, eğitim uygulamalarını geliştirmeyi amaçlarken eğitim/öğretim durumları üzerine veri toplama ve yorumlamayı da içermektedir (Costello, 2007). Eylem araştırmaları yeni fikirlere açıktır ve eğitim ortamlarının bir tür eleştirel analizi mahiyetindedir. Eğitimcilere kendi uygulamalarını geliştirmek için imkân tanımaktadır (Mertler, 2008).

Eylem araştırmaları, uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözölmesine yönelik olarak uygulayıcıların tek başlarına ya da bir araştırmacı ile birlikte uygulama sürecini yürötmelerini kapsamaktadır. Uygulamacı ve araştırmacıyı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır. Eylem araştırmalarının önemli bir özelliği de araştırmacının veriye yakın olması, süreci yakından tanınması ve yaşamasıdır. Nitel araştırmalarda vurgulanan araştırmacının katılımcı rolü ve aynı zamanda veri toplama aracı olması durumu bu yaklaşımda tam anlamıyla kendini ifade etmektedir. Araştırmacının veriye yakın olması, sürece odaklanması ve bu süreci bizzat deneyimlemesi eylem araştırmalarının değerini artırmaktadır (Yıldırım & şimşek , 2016). Geleneksel araştırmalar, profesyoneller tarafından okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler üzerinde yapılırken; eylem araştırmalarında araştırmacı çalışmaya bizzat kendisi de eğitimciler ile birlikte katılır. Eylem araştırmalarının bu faktörü, diğer araştırma yöntemlerinden ayırır. Ayrıca geleneksel araştırmalar, değerışkenlerin kontrol altına alınabildiği çevrelerde uygulanırken; eylem araştırmaları okul ve sınıf gibi doğal ortamlarda uygulanma imkânı bulmaktadır. Bununla beraber, özellikle nicel araştırmalar sonuçlarını geniş bir gruba genelleme kaygısı yaşarken; eylem araştırmaları belirli bir okul çevresinde eylem gerçekteştirmek ve onun pozitif etkisini görmek için yapılmakta; genelleme kaygısı yaşamamaktadır (Mills, 2003).

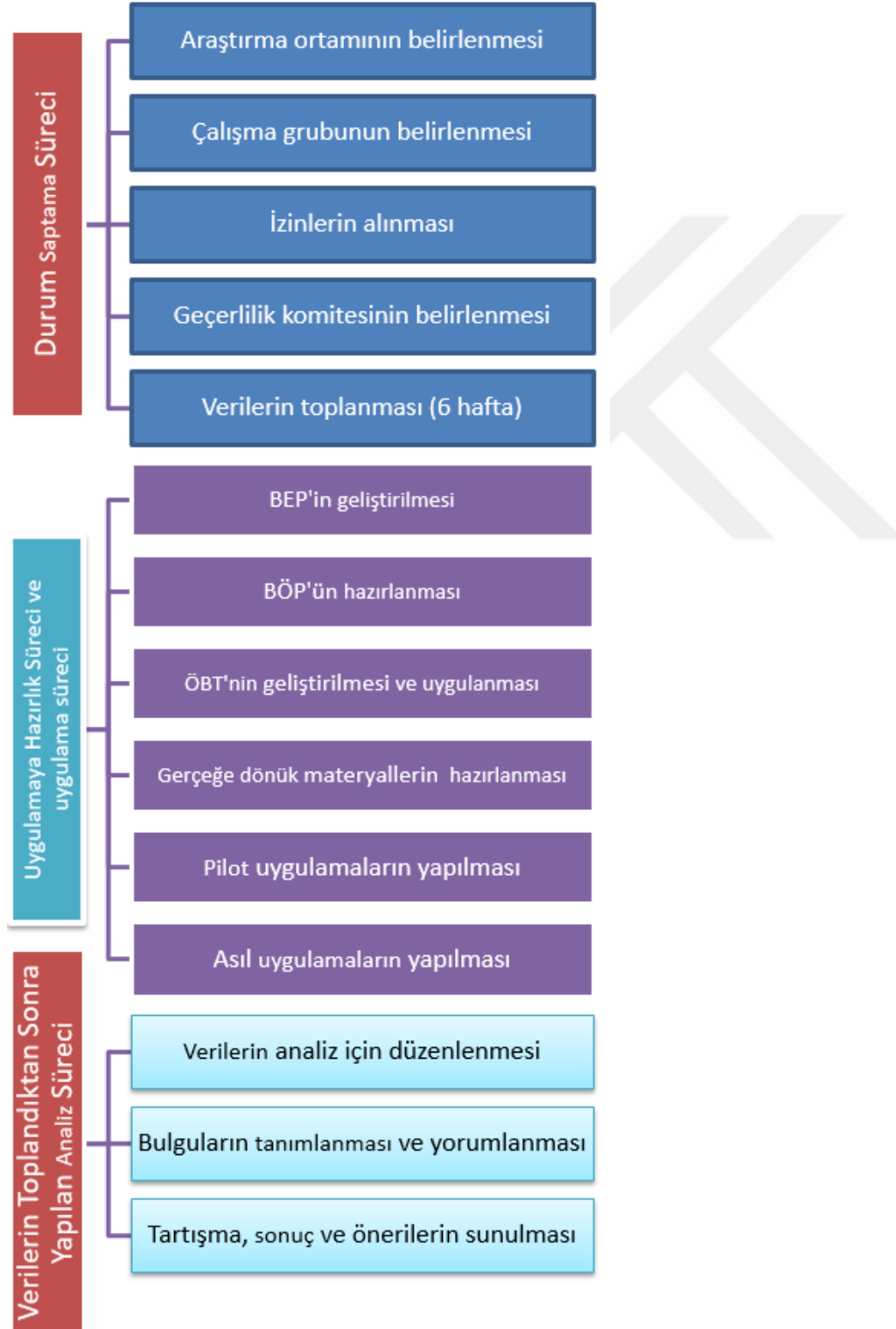
Eylem araştırması sadece basit bir problem çözüm süreci değildir. Başka bir ifadeyle eğitim sorunlarına basit cevaplar getiren bir süreç değil; keşif ve inceleme gerektiren ve yaratıcı çözümler sunan sistematik bir süreçtir. Araştırmacı ve eğitimcilerin işbirliği ile gerçekteştirilen ve onların uygulamalarını içeren bu süreç, sistematik bir yaklaşımla plânlanmalıdır (Mertler, 2008).

Johnson (2014) eylem araştırmasının genel özelliklerinden bahsederek bu genel özelliklerin bilinmesinin, eylem araştırmalarının daha iyi anlaşılmasına fayda sağlayacağını açıklamıştır. Bu genel özellikleri aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

- Eylem araştırması sistematiktir. Eylem araştırmaları araştırmayı yapan kişinin yöntemsel ve plânlı gözlemleri sonucu ortaya çıkar. Veriler bir sistem içerisinde toplanır, analiz edilir ve raporlaştırılır.
- Araştırmaya bir yanıtla başlayamazsınız. Eylem araştırma deseni bir soruya cevap aranarak başlatılmaz. Eylem araştırmalarında araştırmacı tarafsız bir gözlemci olarak çalışmayı yürütür ve sürecin değerlendirmesini yapar.
- Bir eylem araştırmasının kesin veya etkili olması için karmaşık veya ayrıntılı olmak zorunda değildir. Eylem araştırmasının etkililiği kullanılan materyallerin veya yapılan betimsel açıklamaların çokluğu ile ilgili değildir. Plânlaması iyi yapılmış, anlaşılır, açıklamalar getirilmiş ve düzenlenmiş bir eylem araştırması daha çok tercih edilir.
- Veri toplamaya başlamadan önce araştırmanın yeterince plânlaması gereklidir. Eylem araştırmaları sistemi ve programı plânlanır. Ayrıca araştırma sürecinde başlangıçtaki plânlar sürece göre düzenlenebilme imkânı taşımaktadır.
- Eylem araştırması projeleri çeşitli uzunlukta olabilirler. Eylem araştırmalarının uzunlukları çalışmanın sorularına, sorgulama doğasına, araştırma ortamına ve veri toplama değişkenlerinize göre değişebilmektedir.
- Gözlemler düzenli olmalı fakat uzun olmak zorunda değildir. Araştırmacının gözlemleri süre olarak değişkenlik gösterir. Bu gözlemlerin tutarlı olması ve önceden plânlanmış bir program içerisinde yürütülmesi gerekir.
- Eylem araştırma projeleri basit ve resmî olmayandan, ayrıntılı ve resmî olana kadar geniş bir aralıkta yer alır.
- Eylem araştırması bazen bir kuram üzerine kurulabilir. Soruları, bulguları ve sonuçları var olan bir kuramla ilişkilendirmek araştırmanın anlamlandırılmasına destek olur. Böylece okuyucu konu ile ilgili farklı kişilerin araştırma bulguları ile okuduğu araştırmanın arasında nasıl bir ilişki kuracağına karar verir.
- Eylem araştırması nicel araştırma değildir. Bir eylem araştırması deney ve kontrol grubu ile denenceler oluşturmaz. Eylem araştırmasının amacı sadece anlamayı sağlamaktır.
- Sayısal eylem araştırması projelerinin bulguları sınırlıdır. Eylem araştırmalarında nicel yöntemler kullanıldığında genellemelere varmak için dikkatli olmak gerekir. Çünkü eylem araştırmalarında örneklemin küçük olması ve hesaba katılmayan farklı değişkenlerin olması bu dikkati gerekli kılar.

Araştırma sürecinde eylem araştırması genel özelliklerinden yola çıkılarak sistematik bir plân içerisinde yürütülmüştür. Araştırma, süreç içerisinde gözden geçirilmiş ve sürece uygun değişimler sağlanmıştır. Araştırmacı süreci tarafsız bir şekilde gözlemlemeye dikkat etmiştir. Elde edilen bulgular anlaşılır ve açık ifadelerle okuyucuya sunulmuş ve karmaşık açıklamalardan uzak durulmuştur. Bu doğrultuda Şekil 5'te araştırma süreci detaylı bir verilmiştir.

Şekil 5. Araştırma Süreci

Eylem Araştırması Süreci

Eylem araştırması ile ilgili yapılan tanımlamalar dikkate alındığında, amaçlanan çalışmalarla ilgili iyileştirmeler ya da var olan bir sorunun çözümü için bir sürece ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu süreç bazı aşamalardan oluşmaktadır. Stringer (2007)' ye göre, bu aşamalar “Bak-düşün-eyleme geç” şeklindedir.

Bak aşaması, araştırmayla alakalı bilgileri toplayarak, bir çerçeve meydana getirme; *düşün aşaması* keşfetme, analiz yaparak ve yorumlayarak açıklamada bulunma; *eyleme geç aşaması* ise plânlama, uygulama ve değerlendirme eylemlerinden oluşmuştur. Ayrıca bu aşamaların sıralandığı gibi doğrusal bir şekilde gelişmeyebileceği açıklanarak, araştırmacının bazen bir önceki aşamaya geri dönebileceği veya işlemi tekrar edebileceği, bazen yöntemleri elden geçireceği ya da yaptığı yorumları tekrar revize edebileceği bazen de ciddi değişiklikler yapabileceğine vurgu yapılmaktadır (Stringer, 2007). Creswell (2014) eylem araştırması sürecini, “Eylem araştırmasının hedeflenen konunun araştırılması için en iyi yöntem olup-olmayacağına karar verme, bir problem belirleme, bu problemi tanımlayacak kaynakları ortaya koyma, gerekli bilgileri tanımlama, veri toplama, veriyi analiz etme, eylem plânı geliştirme, eylem plânını uygulama ve bir değişim olup olmadığına dair yansıtma yapma.” şeklinde basamaklara ayırmıştır.

Eylem araştırmasının basamakları araştırmacılara göre değişiklikler gösterse de modeller arasında ortak temel bileşenler olduğu açıktır (Mills, 2003). Eylem araştırmasında süreç; araştırılmak üzere problem, çözülmesi beklenen sorunlar ya da odak belirlenmesi ile başlamakta, veri toplama, veriyi analiz etme ve yorumlama ile eylem plânı geliştirme şeklinde süreç işlemektedir. Bu süreç her zaman açıklandığı şekliyle devam etmeyebilir. Araştırmacı, bazen bazı basamakları birkaç sefer tekrarlamakta ya da farklı sırada bu basamakları gerçekleştirebilmektedir (Johnson, 2014).

Eylem araştırması sürecinde yer alan basamaklar arasındaki geçişler, “Diyalektik eylem araştırması döngüsü” ile Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. *Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü* (Mills, 2003).

Bu araştırmanın süreci Mills'in (2003) diyalektik döngüsü temel alınarak betimlenmiştir.

Odak Alanı Belirlemek

Bu bölüm araştırma konusunun belirlendiği ve o konuda ne gibi kazanımlar ortaya konulabileceğinin sorgulandığı bölümdür. Bu amaçla araştırmacı alanyazın taramalarını ayrıntılı bir şekilde yapar. Alanyazından elde ettiği bilgilerden yola çıkarak araştırmanın amacını, değişkenlerini ve katılımcılarını tespit eder. Araştırmanın yapılacağı zaman dilimlerini belirleyerek gerekli çizelgesini, veri kaynaklarını ve veri toplama yöntemlerini belirleyerek bunların kullanımı ile ilgili plânlamasını yapar (Mertler, 2008). Eylem araştırmasında odak alan belirleme ve tanımlama kısmında, araştırmacının değiştirmeyi veya geliştirmeyi istediği ve yeterliliği olduğu bir alanı seçmesi yararlı olacaktır (Mills, 2003). Böylece araştırmacının, değişimleri, problemleri ve gelişimleri kontrol altında tutabilmesi kolaylaşacaktır. Tüm bu durumlardan dolayı kendi uzmanlık alanındaki bir konuda uygulama yapması önem taşımaktadır (S. Özgüç, 2015).

Araştırmacı, araştırmanın gerçekleştirildiği Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulunda özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmacı, çalışmanın yapılacağı okulun olanakları, sınıfların yapısı, öğretim araçlarının çeşitliliği ve öğrencilerin durumu konusunda ayrıntılı bilgiye sahiptir. Bu verilerden yola çıkılarak araştırmanın, araştırmacının çalıştığı özel eğitim uygulama okulunda yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Araştırmacı doktora çalışmasını kendi çalıştığı özel eğitim uygulama okulunda yürütmüştür. Buradan hareketle öğretim etkinliklerinin iyileştirilmesi için gerçeğe yönelik materyallerin derslerde nasıl daha etkin kullanılabilir sorusu ile odak alan belirleme çalışmalarını yapmıştır.

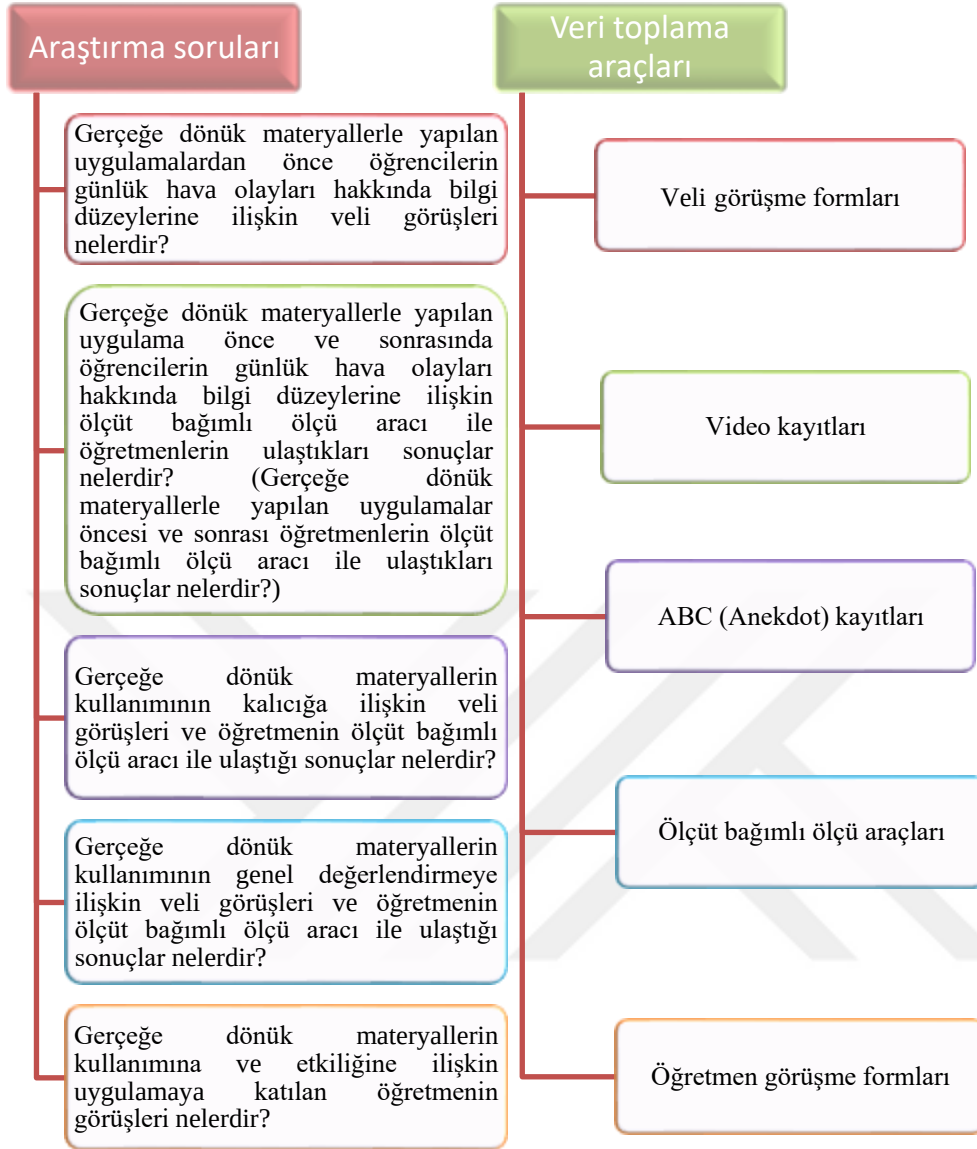
Araştırmacı okul müdürü ve uygulamanın yapılacağı sınıfın öğretmeni ile yaptığı görüşmelerde, yapılacak uygulamayı ve uygulamanın aşamalarını ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde uygulamanın 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 4-A sınıfında yapılmasına karar verilmiştir. Bu sınıfta orta düzey zihinsel engele sahip altı öğrencinin olması, velilerin ve sınıf öğretmeninin çalışmaya katılımda gönüllü olması bu sınıfın seçilmesine sebep olmuştur. Bu doğrultuda resmi izinler alınarak uygulamalar yapılmıştır.

Verileri Toplamak

Eylem araştırmalarında verilerin toplanmasında, sistematik olarak farklı zamanlarda ve şekillerde toplandığı, süreç içinde veri toplama tekniklerinin bazılarında vazgeçilebilir veya yenileri eklenebildiği, veriler toplanırken araştırmanın odaklarının göz önünde bulundurulduğu, araştırma sorularına, öğretim durumlarına ve araştırmacıya uyan veri toplama teknikleri tercih edildiği ve nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılabildiği gibi nicel tekniklerden de yararlanıldığı alanyazında vurgulanmaktadır (Johanson, 2014). Araştırma sürecinin ayrıntılı ve bütüncül olarak betimlenmesine katkı sağlamak ve bulguları desteklemek için en azından üç farklı veri toplama tekniğinden yararlanmanın önemli olduğu vurgulanmaktadır (Mills, 2003).

Araştırmacı, araştırmasının ilk basamağı olan durum saptama, ikinci basamağı olan uygulama süreci ve üçüncü basamağı olan izleme süreci için araştırma sorularını ve bu soruları cevaplandıracak veri toplama yöntemlerini tespit etmiştir. Şekil 7’de araştırma soruları ve sorularını cevaplandıracak veri toplama yöntemlerine yer verilmiştir.

Şekil 7. Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın birinci aşamasında var olan durumu ve ihtiyaçları tespit etmek için hayat bilgisi dersinde gerçeğe dönük materyallerin kullanımı ve ihtiyaç durumlarına ilişkin veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler kullanılarak gerçeğe dönük materyaller tasarlanmış ve uygulamanın yapılacağı sınıfın fiziksel düzenlemeleri yapılmıştır.

Uygulama aşamasında gerçekleştirilen gerçeğe dönük materyallerin kullanılmasıyla yapılan öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi, ortaya çıkan sorunların çözülmesi ve etkinliklerin daha iyi hale getirilmesi için farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Veriler, görüntü kayıtları, her uygulama öncesi velilerle yapılan görüşmeler, uygulama öncesi ve sonrası uygulama öğretmenin yapmış olduğu görüşmeler ve ABC (anekdot) kayıtları kullanılarak elde edilmiştir. Uygulama sonunda uygulama öğretmeni ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme uygulamanın sonuçlarının uygulayıcı gözüyle değerlendirilmesini sağlamıştır.

Uygulamanın öğrenci başarısına katkıları ve öğretmenin yaptığı değerlendirmelerde ölçüt bağımlı ölçü aracı (ÖBT) kullanılarak ortaya konulmuştur.

İzleme aşamasında, araştırma sonrasında öğretmen ve öğrencilerin hayat bilgisi dersindeki durumlarını betimlemek amacıyla görüntü kayıtları alınmış ve ABC kayıtları hazırlanmıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Bu aşamada eylem araştırması döngüsünde elde edilen verilerin yorumları yapılmaktadır. Verilerin yorumlanması, araştırmacının topladığı verileri anlamlandırması ve araştırma sorularına cevap aramasıdır (Uzuner, 2005). Eylem araştırmalarında toplanan verilerin analizi, araştırmaya konu olan uygulamanın ya da sürecin anlaşılmasına imkân sağlar. Verilerin betimlenmesi ve alanyazın değerlendirmesi çerçevesinde araştırmacı birtakım yorumlara ulaşır ve araştırma problemine ilişkin önerilerini tespit eder (Yıldırım & Şimşek , 2016). Eylem araştırmalarında hem süreçte hem sürecin bitiminde verilerin analiz edilerek yorumlandığı görülmektedir (Mertler, 2008). Verilerin süreçte analiz edilmesi, uygulanan eylem plânlarının sorunu çözüp çözmediğini değerlendirmekte aynı zamanda araştırmacıyı yönlendirerek sonraki aşamada hangi verileri elde etmesi gerektiği konusunda yol göstermektedir (Johnson, 2014). Böylelikle, analiz yorumları, eylem araştırması döngüsünün bir sonraki basamağı olan eylem plânı geliştirme sürecine rehberlik etmektedir.

Araştırmanın bu evresinde, araştırmacının topladığı verilerin anlamlandırılması hedeflenir. Araştırma sürecinin ana temaları ve eğilimler ortaya çıkarılır. Bu çalışma, araştırmanın ilerideki veri toplama ve çözümleme sürecini de etkileyebilmektedir. Bu amaçla, haftalık olarak toplanan veriler, araştırma sürecinde araştırmacı tarafından çözümlenmiş ve yapılan tez izleme toplantılarında gözden geçirilerek uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunlar, bu sorunların kaynakları ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Tez izleme komitesi aynı zamanda geçerlik komitesi olarak görev yapmıştır.

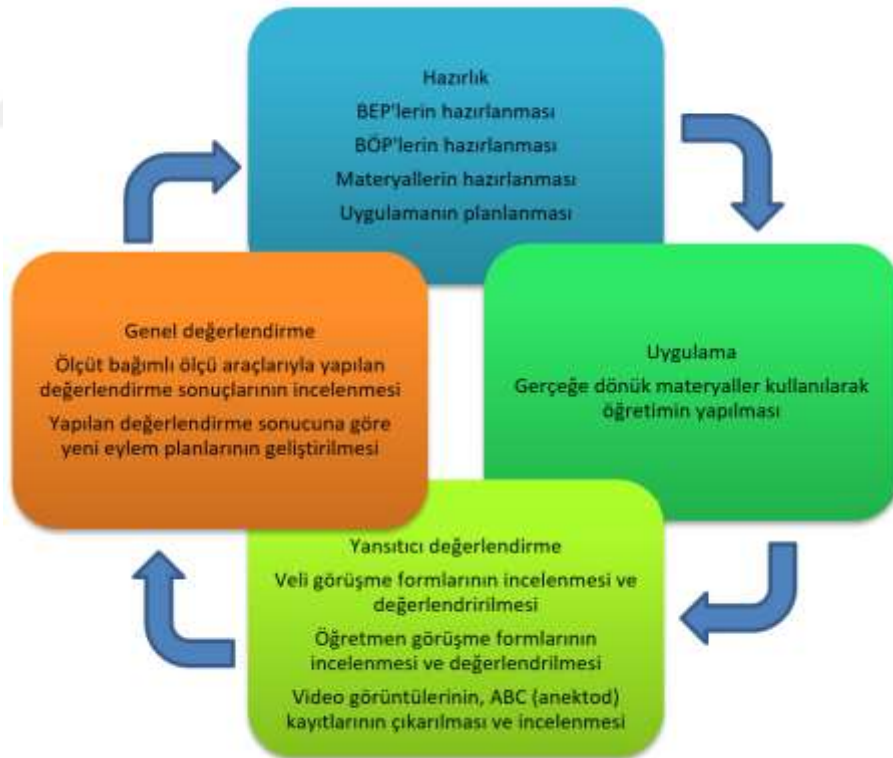
Araştırmada, haftada iki ders saati olarak yapılan öğretim etkinliklerinde kullanılan gerçeğe dönük materyallerin sınıf ortamında kullanılabilirliği, öğrencilere katkısı gibi konular elde edilen veriler sonucunda değerlendirilmiştir. Araştırmacı, görüntü kayıtlarını izleyerek haftalık olarak (iki ders saati) derslerin ABC (anekdot) kayıtlarını çıkarmıştır. Ayrıca velilerle yapılan görüşmeler ve öğretmenin yapmış olduğu uygulama öncesi - sonrası görüşme formları incelenerek öğrencilerin genel durumları ortaya konulmuştur. Ardından elde edilen veriler bir sonraki hafta gerçekleştirilecek eylem plânlarına rehberlik etmiştir.

Bir Eylem Plânı Geliştirmek

Araştırma döngüsünün bu evresi, eylem araştırmasının son basamağı olan eylem basamağıdır. Mertler (2008) eylem plânının gerçekleştirilmesi için yapılacak uygulamaların betimlenmesi gerektiğini ifade ederek araştırmacıların eylem plânlarını çok iyi belgelendirmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu çalışmada elde edilen veriler yorumlanarak, süreç araştırmanın amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Eylem plânlarının nasıl uygulanacağı bireyselleştirilmiş eğitim plânı ve bireyselleştirilmiş öğretim plânları ile belgelendirilmiş ve uygulamayı yapacak olan uygulama öğretmenine verilmiştir. Bunun yanında araştırma sürecinde araştırmacı ve uygulama öğretmenin etkileşimleri ile konu içeriği ve materyal kullanımına ilişkin yeni fikirler ortaya çıkmış, bu fikirlerin uygulanması için eylem plânları geliştirilmiş, nasıl uygulanacağı plânlarda detaylı olarak açıklanmıştır.

Bu döngüyü temel alan araştırmanın haftalık uygulama döngüsü Şekil 8’de özetlenmiştir.

Şekil 8. Araştırmanın Haftalık Uygulama Döngüsü

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde yer alan Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu I. kademede eğitim alan orta düzey zihinsel engeli olan 3 öğrenciden oluşmaktadır. Böylece öğrencilerinin benzer özelliklere sahip olmaları

sağlanmıştır. Çalışma grubunun belirlenebilmesi amacıyla önkoşullar belirlenmiştir. Bu ön koşullar;

1. Orta düzey zihinsel yetersizliğe sahip olma,
2. Yerinde oturma becerisine sahip olma,
3. Verilen yönergeleri alma,
4. Verilen yönergelere tepki verme (söyler, gösterir vb.),
5. Sınıf içi kurallara uyma,
6. “Dünya’mız ve Gökyüzü” ünitesine ait gökcisimlerini; gösterme, gökcisimlerini ayırt etme, gece ve gündüzü ayırt etme ön koşul becerilerine sahiptirler.

Bu ön koşula sahip öğrencilerin tespit edilebilmesi için sınıf öğretmenleri ile ön görüşme yapılmış ve bu görüşme sonucunda gerekli ön koşulları sağlayan üç öğrencinin araştırmaya katılmasına karar verilmiştir. Çalışmada yer alacak öğrenciler, Ö1, Ö2 ve Ö3 şeklinde ifade edilmişlerdir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda sürece katkı sağlamak ve izlemek için araştırmaya katılan öğrencilerin velileri de çalışma grubunda yer almıştır. Araştırma öncesinde velilerle görüşmeler yapılarak süreç hakkında bilgilendirilmişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan veliler V1, V2 ve V3 olarak ifade edilmişlerdir. Aynı numaraya sahip öğrenci ve veliler arasında ebeveynlik ilişkisi bulunmaktadır.

Tablo 2. *Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri*

Öğrenci	Cinsiyeti	Yaşı	Yetersizliği	Ek yetersizlik / rahatsızlık
Ö1	K	10	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bulunmuyor
Ö2	K	10	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bulunmuyor
Ö3	K	14	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bedensel yetersizlik

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri incelendiğinde; üç öğrencinin de kız öğrenci ve orta düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca iki öğrencinin ek yetersizliği/rahatsızlığı bulunmamaktadır. Bir öğrencinin ise bedensel yetersizliği bulunmaktadır. Öğrencilerin üçü de dördüncü sınıfta okumaktadırlar. Öğrencilerin tamamı özel eğitim uygulama okulunda öğrenim görmektedirler.

Tablo 3. *Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri*

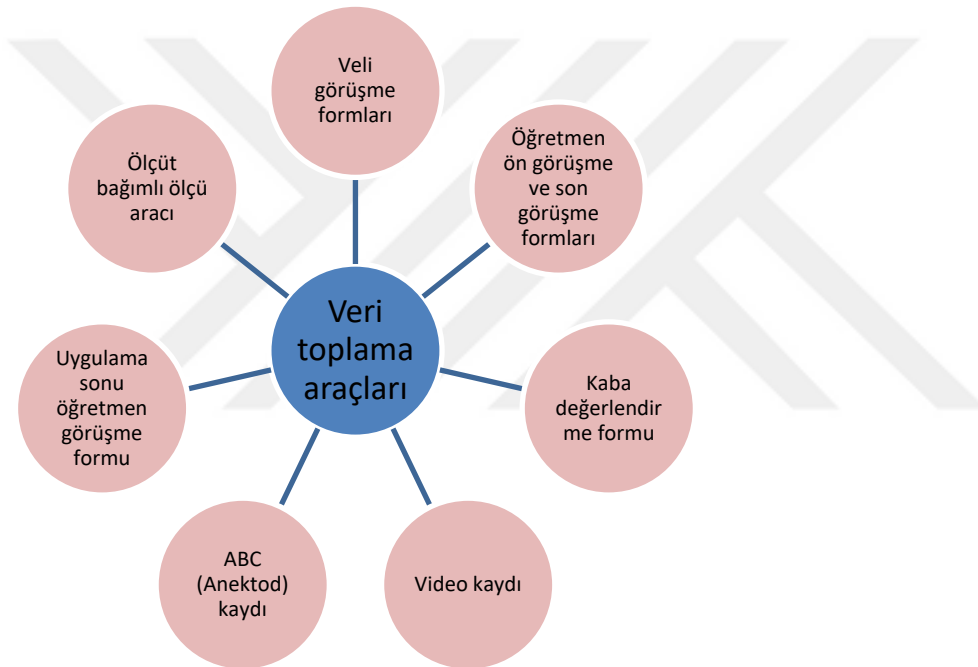
	Veli	Yaş	Öğrenim Durumu	Çalışma Durumu
V1	Anne	38	İlkokul	Çalışmıyor
V2	Anne	40	İlkokul	Çalışmıyor
V3	Anne	34	İlkokul	Çalışmıyor

Araştırmaya katılan velilerin kişisel bilgileri incelendiğinde; yaş ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve öğrenim durumlarında üç velinin de ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Velilerin tamamı çalışmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı ve alt amaçlarına uygun olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yedi farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmada ölçüt bağımlı ölçü aracı, öğrencilere yönelik ön görüşme, son görüşme formları ile öğretmen ve velilere yönelik hazırlanmış olan görüşme formları kullanılmıştır. Bunlara ek olarak kaba değerlendirme formu, video kayıtları, anekdot (ABC) kaydı veri toplama araçlarından yararlanılmıştır.

Şekil 9. Veri Toplama Araçları

Kaba Değerlendirme Formu

Özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan farklı veri toplama araçları vardır. Araştırmacılar veya öğretmenler bunlar arasından kendi amaçları için kullanışlı ve uygun olanını tercih ederler. Güvenilir veri toplamının son derece önemli olduğu özel eğitim uygulamalarında da sık kullanılan kontrol listeleri öğrencinin performansının sürekli olarak izlenmesi ve alınacak kararların veriye dayandırılması için son derece önemlidir. Özel eğitim alanında yaygın olarak kullanılan kontrol listeleri de kaba değerlendirme formlarıdır (Tooper, 2019).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyi ayrıntılı değerlendirebilmek için ihtiyaç duyulan verilerin sağlanması ve verilecek eğitimin planlamasını yapılabilmesi için önce çok önemli bir

veri kaynağı olan kaba değerlendirmenin yapılmış olması sonrasında ise ayrıntılı değerlendirmenin yapılması gerekir (Avcıoğlu, 2011).

Kaba değerlendirme formu özel eğitim öğrencilerinin mevcut durumunun belirlenmesinde kullanılmaktadır. Özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından destek eğitime ihtiyacı olduğuna karar verilen birey için seçilen eğitim modülü ve ilgili kazanımlar, aile ile iş birliği yapılarak bireyin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda, bireyselleştirilmiş eğitim plânı hazırlamak amacı ile yapılacak olan değerlendirmeleri ifade etmektedir (MEB, 2008). Başka bir ifadeyle, kaba değerlendirme; öğrencinin ihtiyaçlarının ve performansının ayrıntılı olarak değerlendirilmesi ve hangi konularda öğretim yapılması gerektiğinin belirlenmesi için kullanılır. Öğrencinin ayrıntılı değerlendirilmesi için gerekli verileri sağlaması ve eğitim plânlanmasının yapılabilmesi için çok önemli bir veri kaynağı olan kaba değerlendirmenin amacına ulaşmasında, hazırlanan sorular çok önemlidir. Bu nedenle, kaba değerlendirme sorularının hazırlanmasında ve uygulanmasında bazı maddelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu maddele aşağıda verilmiştir (Avcıoğlu, 2011):

- Kaba değerlendirmede yer alan sorular, öğrenciye kazandırılmak istenen alanla ilgili olarak hangi bilgi ve becerilere sahip olduğu veya bunlara hangi düzeyde sahip olduğunu tespit etmeye dönük olmalıdır.
- Kaba değerlendirme soruları, öğrenci hakkında önceden yapılmış olan görüşme ve gözlemlerin sonucunda elde edilen verilere göre düzenlenmelidir.
- Soruların açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Kaba değerlendirmenin özüne uygun olarak, soru sayısına dikkat edilmelidir. Sorular ne öğrenciyi bıktırarak kadar çok olmalı, ne de değerlendirme sonuçlarının güvenilirliğini etkileyecek kadar az olmalıdır.
- Kaba değerlendirmede öğrenciden beklenen başarı oranı %75'ten düşük olmamalıdır. Beceri ile ilgili olan maddelerde ise başarı oran %100 olmalıdır. Öğrencinin yapması istenilen beceriyi tam olarak yapması beklenmelidir.
- Kaba değerlendirme yapılırken, sırayla kazandırılması gereken bilgi ve becerilerde kazandırılma sırasına dikkat edilmelidir. Mesela "Sınırlı alan boyama" becerisinin gelişmediği saptanan bir öğrenci için "çizgi çizme" ile ilgili diğer sorulara geçilmemesi gerekir.
- Kaba değerlendirme, Kaba Değerlendirme Formu ile yapılır. Form hazırlanırken ve uygulanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir;
- Kaba değerlendirme formunda modülde bulunan tüm kazanımların "Bildirimler" sütununa yazılması gereklidir.

- Kaba değerlendirme yapılırken bireyin kazanımı yapma derecesine değil, yapıp yapmadığına ya da bilip bilmediğine bakılır. Bireyin sorulara ya da yönergelere doğru cevabı “+” , yanlış ya da eksik cevabı “-” olarak formda bulunan Evet/ Hayır sütununa işaretlenmesi yapılır.
- Formda bulunan “Açıklamalar” sütununa ise bireyden tepki alınmadığı takdirde aileden alınan bilgiler, değerlendirme yapılırken farklı bir yönerge kullanıldıysa kullanılan yönerge hakkında açıklamalar yazılarak yapılmalıdır.
- Değerlendirmenin yapılacağı ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) uyarlanmalıdır.

Değerlendirme yapılırken bireyin tüm tepkilerine öğretmen veya uygulayıcının tepkisiz kalması şarttır. Ancak bireyin değerlendirme sürecinde kurallara uyması, göster denildiğinde göstermesi, söyle denildiğinde söylemesi, araçlara bakması, araçları dizmeye ve kaldırmaya yardım etmesi, çalışmaya uygun oturması ve uygun davranışlarda bulunması gibi olumlu davranışlarının pekiştirilmesi gerekir. Değerlendirme süresince soru yönergelerinin tutarlı bir şekilde verilmesine dikkat edilmelidir. Aynı zamanda ses tonu, pekiştirirken kullandığı ses tonundan açık bir şekilde farklı olmalıdır (MEB, 2008).

Kaba değerlendirmenin; öğretmen merkezli olması, çok sayıda beceri alanına yönelik olması, çok sayıda maddeyi kapsamaması, değişik ortamlarda değişik kişilerden bilgi alınmasına ihtiyaç duyulması ve sonuçlarının birey için uzun dönemli kararları etkilemesi gibi sebeplerden dolayı sık kullanılmaması gerekir. Bu nedenle uygun koşulların sağlanarak sağlıklı bir değerlendirme yapılması başta bireyin kendisi ve çevresindeki kişiler olmak üzere bireye yönelik hizmetleri sunan kişi ve kurumlar için önemlidir. Bunlara ek olarak değerlendiricinin mesleki yeterlilik durumu (ör. gelişimsel dönemlere göre kritik beceriler, yetersizlik türlerinin özelliklerini bilmesi), uygun değerlendirme tekniklerini seçmesi (ör. gözlem, görüşme), uygun değerlendirme koşullarının hazırlanması (ör. kullanılacak araç-gereçler, değerlendirme süresi) ve değerlendirilecek bireyin hazırbulunuşluk düzeyi (ör. sağlık durumu, motivasyonu) gerçek verilerin elde edilmesi için son derece önemlidir (Fidan, 2019).

Araştırmada kullanılacak olan kaba değerlendirme formu, çalışmada kullanılan veri toplama araçlarına temel teşkil etmektedir. Kaba değerlendirme formu uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış ve pilot uygulaması yapılmıştır (Ek-2). Yapılan pilot uygulamada formda yer alan soruların anlaşılır olduğu ve öğrencilerin verdiği cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği tespit edildiğinden herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu formun uygulanması sonucunda elde edilen veriler ışığında ihtiyaç duyulan ölçü araçları ve bireyselleştirilmiş eğitim plânı (Ek-3) ve bireyselleştirilmiş öğretim plânı (Ek-4) geliştirilmiştir.

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Araştırma kapsamında ölçüt bağımlı ölçü aracı uygulama öncesi, sonrası ve genel değerlendirme aşamalarında kullanılmıştır. Ölçüt bağımlı ölçü araçları, önceden belirlenen özelliklere öğrencilerin sahip olup olmadığını tespit etmek için öğretmenler tarafından hazırlanır (Özyürek, 2015). Ölçüt bağımlı ölçü araçları bağıl değerlendirme yerine mutlak değerlendirmeye dayalı olan, öğrencinin performansını başka öğrencilerle karşılaştırmak yerine, tamamen beceri, kavram ya da kendi içindeki yeterliliklerine göre değerlendirme imkânı veren bir ölçme yöntemidir. Bu nedenle bireyselleştirilmiş öğretimin temel alındığı, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin eğitimlerinde, öğrencilerin eğitsel performanslarını değerlendirmek amacıyla, etkili bir şekilde kullanılabilen uygun değerlendirme araçlarından biridir (Gürsel, 2016). Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının çoğunluğu öğrenme alanı ve öğretim programı temeline dayanır. Seçilen öğretim programı içerisinde kazandırılmak istenen amaca uygun ölçüt bağımlı ölçü araçları hazırlanır. Öğrencilerin hazırlanan ölçekteki sorulara verdiği cevaplara bakılarak amaçlarını gerçekleştirme düzeyi belirlenebilir. Ölçüt bağımlı ölçü araçlarında önceden tespit edilmiş ölçüt, her bir maddenin gerektirdiklerini, öğrencinin ne düzeyde gerçekleştirdiğini belirleme imkânı verir. Ölçüt bağımlı ölçü araçları ile önceden belirlenmiş bilgiye ya da yapması beklenen davranışlara, ölçekten yararlanarak hangi düzeyde sahip olduğu belirlenir (Özyürek, 2015). Öğrencinin belli bir konuda neler yapabildiğini belirlemeye yarayan ölçü aracıdır. Bir kavram, beceri ya da ünitenin belli konusu, beceri ya da ünite analiz edilerek o analize göre sorular/materyaller hazırlanır. Her soru için materyaller hazırlandığı gibi, bu soruların doğru cevaplanmış kabul edilebilmesi için bir ölçüt şarttır. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından geliştirilen ölçüt bağımlı ölçü aracı, geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları uzman görüşü alınarak yapılmıştır (Ek-5).

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, bireyin performans düzeyinin belirlenmesine imkân verir. Performans düzeyi, değerlendirilecek konuya ilişkin kişinin hâlihazırda yapabildikleri anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin bir konuya ilişkin sahip olması gereken davranışların ne kadarını gerçekleştirip gerçekleştiremediğinin belirlenmesine yardımcı olur. Dolayısıyla öğretmenin, öğrencisinin bir konudaki davranışların, becerilerin ne kadarını yapabildiğini ne kadarını yapamadığını görmesini sağlar. Bu da öğrencinin o konuya ilişkin performansı hakkında öğretmenin bilgi sahibi olmasına hizmet etmektedir (Özyürek, 1988)

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğrencinin performans durumu hakkında öğretmenlere bilgi verir. Öğretmenin, öğrencinin performans düzeyi hakkında bilgi sahibi olması ise; değerlendirilen konuya ilişkin öğrenciye nelerin öğretilmesi gerektiğine yönelik karar

vermesine ve buna bağlı olarak bireyselleştirilmiş eğitim plânında yer alacak olan uygun amaçların belirlenmesine yardımcı olmasını sağlar (Gürsel, 2016) .

Bir amaca yönelik hazırlanan ölçüt bağımlı ölçü aracı, öğretilimsel amaçlar oluşturulduktan sonra öğrencide öğretim sırasında oluşan değişiklikleri değerlendirmek amacıyla tekrar kullanılabilir. Öğretim sırasında kullanılan ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğrencinin belirlenen amaçlara ulaşıp ulaşmadığını, ulaştıysa hangi amaçla çalışmaya devam edileceğini, ulaşmadıysa ise öğretimde bir düzenleme yapmaya ihtiyaç olup olmadığına karar vermek konusunda öğretmene yol gösterici konumundadır (Kargın & Sucuoğlu, 2006).

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, öğretim bittikten sonra da öğrencilerin öğretilimi gerçekleştirilmiş olan konuya ilişkin kalıcılığın devam edip etmediğini değerlendirmek amacıyla da kullanılabilir. Bu nedenle öğrenciyi değerlendirmek amacıyla kullanımış olduğu ölçüt bağımlı ölçü araçlarını, öğrenciyi izlemek için de tekrar kullanması mümkündür (Gürsel, 2016).

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, farklı türdeki konular için hazırlanabilir. Yani akademik becerilerin yanında akademik olmayan becerilerin değerlendirilmesine yönelik olarak ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanabilir. Bu nedenle öğretmenlerin, öğrencilerini birçok farklı konuda değerlendirebilmek için ölçüt bağımlı ölçü araçlar hazırlamaları ve bunları kullanmaları mümkündür (Toper, 2019).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimlerinde gerek kaynaştırma / bütünleştirme yoluyla genel eğitim ortamları olsun; gerekse ayrı özel eğitim kurumları olsun, bireyselleştirilmiş eğitim plânının hazırlanması ve bu plân doğrultusunda eğitim ve öğretim hizmetlerinin sunulması esastır (MEB, 2018). Ölçüt bağımlı ölçü araçları ise öğretmenlere bireyselleştirilmiş eğitim plânı ve bireyselleştirilmiş öğretim materyallerinin hazırlanması sırasında kullanmaları gereken araçlardan birini oluşturmaktadır.

Ölçüt bağımlı ölçü araçları, alternatif değerlendirme araçlarından bir tanesidir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Hizmetleri Yönetmeliğine göre, genel eğitim hizmetlerinden yeterli düzeyde yararlanamayan öğrenciler için öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde alternatif değerlendirme yöntemlerine yer vermek gerekmektedir (MEB, 2018). Bu yönüyle ölçüt bağımlı ölçü araçları, alternatif değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadırlar.

Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının çok sayıda olumlu özelliğinin yanında, alanyazında dezavantajlarına ilişkin özellikle iki noktaya dikkat çekilmektedir. Bunlardan ilki hazırlama aısındanır. Ölçüt bağımlı ölçü araçlarını diğer değerlendirme araçları nazaran hazırlamak biraz daha zordur. Bu zorluğun sebebi olarak ise analiz yapmak ve davranışları gözlenebilir,

ölçülebilir terimlerle tanımlamaktan kaynaklandığı gösterilmektedir. Ancak günümüzdeki teknolojik imkânlar öğretmenlere ölçüt bağımlı ölçü aracı örneklerine ulaşma imkânı sağlarken, özel eğitim alanında yazılmış olan ders kitaplarının da bu konuda öğretmenlere rehberlik edebileceği de tahmin edilmektedir. İkinci dezavantaj ise ölçüt bağımlı ölçü araçları ile gerçekleştirilen değerlendirmelerin, uygulayıcıların ne öğretecekleri konusunda plânlama yapmalarına yardım ederken, nasıl öğretmeleri gerektiği ile ilgili bilgi vermiyor olmasıdır. Ancak bu durumun diğer pek çok değerlendirme aracında da benzer olduğunu söylemek mümkündür. (Gürsel, 2000).

Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanması ve uygulanması. Ölçüt bağımlı ölçü araçların geliştirebilmek için takip edilmesi gereken bazı basamaklar vardır. Bu basamaklar aşağıda gösterilmiştir (Gürsel, 2000):

1. Değerlendirilecek öğretim amaçlarının açık bir şekilde tanımlanması
2. Her amacın öğretilebilir adımlar ya da beceriler şeklinde analizi
3. Analizdeki her adımın ölçülebilir ve gözlenebilir davranışlar olarak tanımlanması
4. Değerlendirilecek her bir adım için performans ölçütünün belirlenmesi
5. Her bir amaç için test maddelerinin hazırlanması
6. Öğrenci performansını etkili ve doğru bir şekilde tanımlayacak puanlama ve kayıt sisteminin geliştirilmesi.

Ölçüt bağımlı ölçü araçları genellikle bildirimler, sorular / yönergeler, ölçüt ve değerlendirme olarak dört bölümden oluşur. Ölçüt bağımlı ölçü araçlarının hazırlanma basamakları aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır:

Konunun belirlenmesi, ölçüt bağımlı ölçü aracını hazırlamaya başlarken ilk aşama konunun tespit edilmesidir. Başka bir deyişle öğrencinin hangi konuda değerlendirileceğine öğretmenin karar vermesi basamağıdır (Toper, 2019).

Analizin gerçekleştirilmesi, ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlamanın ikinci basamağı, öğretimi yapılacak konuların analizinin yapılmasıdır. Konunun analizi yapıldıktan sonra ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanır. Analizden kasıt değerlendirilmek istenen konunun basamaklara ayrılmasıdır (MEB, 2002). Değerlendirilecek konuların özelliklerine göre basamaklara ayırma işi farklılık gösterebilir. Plânlanan konu bir iş ya da eylemde bulunmayı gerektiren zincirleme bir beceri ise beceri analizi; bir iş ya da eylemde bulunmayı gerektirmeyen bilgi düzeyinde ise içerik/konu analizi olmak üzere iki biçimde yapılmaktadır. Bilgi düzeyinde ele alınan konuları ise kendi içinde kavram analizi ve ünite analizi olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Analizin gerçekleştirilmesi, ölçüt bağımlı ölçü aracı geliştirmenin "Her amacın öğretilebilir

adımlar ya da beceriler şeklinde analizi" basamağı sürecidir (Özyürek, 2010). Bu sürece ilişkin analiz türleri Şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. *Analiz Türleri Şeması*

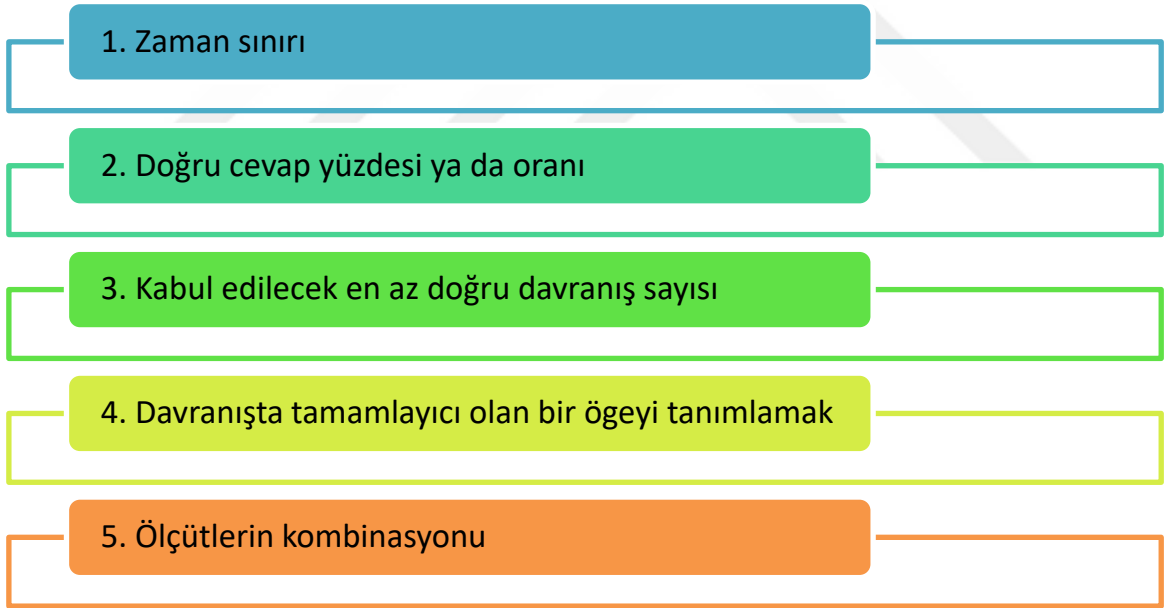

Bildirimlerin Yazılması. Bildirimler, değerlendirme sırasında öğrencide sınanacak olan davranışlardır. Beceriyle ilgili ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanırken analizi yapılan becerinin her basamağı ölçü aracının bildirimler bölümünü oluşturur. Kavramla ilgili ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanırken analizi yapılan kavramın basamakları, bildirimler şeklinde yazılır. Aynı şekilde, kavram ve beceri dışındaki diğer konularla ilgili ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanırken de analizi yapılan konunun alt basamakları, bildirimler şekline dönüştürülür. Bu bildirimler ölçüt bağımlı ölçü aracının bildirimler bölümüne yazılır (MEB, 2002). Bildirimler yazılırken dikkat edilmesi gereken öncelikle öğrenciden beklenen davranış türünün ne olduğunun belirlenmesidir. Belirlenen davranışların gözlenebilir ve ölçülebilir ifadelerle yazılması çok önemlidir. Gözlenebilir ve ölçülebilir davranış, ifade edilirken herkes tarafından aynı şekilde anlaşılmalı ve ölçümlemesi mümkün olabilecek özellikte olmalıdır (Alberto & Troutman, 2015).

Ölçütün Belirlenmesi. Ölçüt, bireyin bir konudaki davranış ya da becerisinin yeterliliğine karar vermek amacıyla kullanılan standart olarak tanımlanmaktadır (Gürsel, 2007). Kazandırılmak istenen davranışla alakalı ölçütleri belirlemek demek, öğrenciden yapmasını

istediğimiz davranışı ne kadar iyi yapması gerektiğini ifade etmek demektir. Öğrencinin kazanması gereken davranışı ne zaman kazandığı kararını ölçütler belirler. Ölçütler kazandırılmak istenen kazanımın ne kadar önemli olduğuna da vurgu yapar. Bunun için de ölçütlerin belirlenmesi önemlidir. Ölçüt, bize kazandırılması gereken davranışın kazandırılıp kazandırılmadığını ifade eder. Aynı şekilde sıralanmış davranışlardan sonrakine ne zaman geçilmesi gerektiğini de söyler. Ölçütler öğretmenin, amaca doğru gösterilen ilerlemeyi denetlemede kullanılan veri toplama sistemini belirlemesine de yardım eder (Özyürek, 2010). Bireyin kazandırılmak istenen davranışı kazanıp kazanmadığını tespit etmek için ölçüt bağımlı ölçü araçlarında ölçüt ögesine yer verilir. Ölçüt tespit edilirken bireyin ve hedef davranışın özellikleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Mesela yaşamsal öneme sahip bir kazanımda ölçüt %100 olmalıdır (Şirin, 2019). Ölçülebilir ölçüt belirlemenin farklı yolları bulunmaktadır. Ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlanırken değerlendirilecek maddelerin özelliklerine göre belirlenebilecek farklı ölçüt türlerini aşağıda Şekil 11’de sıralamak mümkündür (Gürsel, 2000).

Şekil 11. *Değerlendirilecek Maddelerin Özelliklerine Göre Belirlenebilecek Farklı Ölçüt Türleri*

Ölçüt Türleri. 1. Zaman sınırı: Davranışın ne kadar sürede gerçekleşmesi gerektiği ile ilgili bir zaman sınırının belirlenmesidir (Gürsel, 2000). Değerlendirilecek olan öğrencinin bir davranışı ya da beceriyi ne kadar süre içinde yerine getirmesi ya da ne kadar süre içinde tamamlaması gibi süreye ilişkin durumların değerlendirilmesi söz konusu olduğunda ölçüt olarak zaman sınırı belirlenebilmektedir (Toper, 2019).

2. Doğru cevap yüzdesi ya da oranı: Öğrencinin, kendisine sorulan sorulardan, yüzdelik ya da oran olarak ne kadarına doğru yanıt verdiğine yönelik ölçüt belirlenmesi şeklinde ifade edilmektedir (Gürsel, 2000).

3. Kabul edilecek en az doğru davranış sayısı: Bir yüzde ya da oran belirlemenin mümkün olmadığı durumlarda, ölçüt olarak kabul edilecek en az doğru davranış sayısının belirlenmesi gerekebilmektedir (Gürsel, 2000). Özellikle öğrenciye değerlendirme sırasında ortalama kaç defa tepki fırsatının sunulacağına plânlanmadığı durumlarda en az doğru davranış sayısı belirlemek uygun olabilmektedir.

4. Davranışta tamamlayıcı olan bir ögeyi tanımlamak: Davranış sayısı, oranı, yüzdesi belirtmek yerine davranışın gerçekleşme biçimine göre bir ölçüt belirlenmesidir (Gürsel, 2000). Bu ölçüt türü, suyu dökmeden doldurur, merdivenleri düşmeden iner vb. örneklerle açıklanabilir. Dolayısıyla suyu dökmeden doldurur bildirimi için yer alan “Dökmeden doldurur.” ölçütü dikkate alınarak, öğrencinin dökerek suyu doldurması kayıt formuna yanlış tepki (-) olarak kaydedilir. Benzer şekilde “Merdivenleri düşmeden iner.” bildirimi için yer verilen ölçüt düşmeden inmedir ve öğrencinin merdivenleri inerken düştüğü gözlenirse kayıt formuna (-) olarak kaydedilir.

5. Ölçütlerin kombinasyonu: Bazen bir ölçütün yetersiz olduğu durumlarda birden fazla ölçütün birlikte kullanılmasına ihtiyaç duyulabilmektedir (Fiscus & Mandell, 2002).

Değerlendirmenin yapılacağı ölçüt türüne karar vermenin yanı sıra, ölçüt düzeyinin ne olacağını da belirlemek gerekir. Yani bireyin kazandırılmak istenen davranış ya da beceriyi hangi düzeyde sergilediğinde doğru tepki ya da yanlış tepki olarak kaydedileceğinin tespit edilmesi gerekir. Bunun sebebi de performans ölçütleri öğrenciden öğrenciye ve konudan konuya farklılık göstermektedir (Gürsel, 2000). Bu nedenle ölçütün düzeyinin belirlenirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlardan ilki değerlendirilecek olan beceri ya da davranışın “Bir sonraki konu için önkoşul olma özelliği” göstermesi gerekir. Performans ölçütü tespit edilirken dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus ise “Kazanılan davranışın kullanımı ve devamı için gerekli olan en az düzeydir.” Sürenin ölçüt türü olarak belirlendiğinde beceri ya da davranışlarda da ölçütün ne olacağına karar verirken “O beceri ya da davranışın gerçek ortamlarda ne kadar sürede yerine getirilmesi gerektiğini” dikkate alarak ölçüt düzeyini belirlemek mümkündür (Avcıoğlu, 2015).

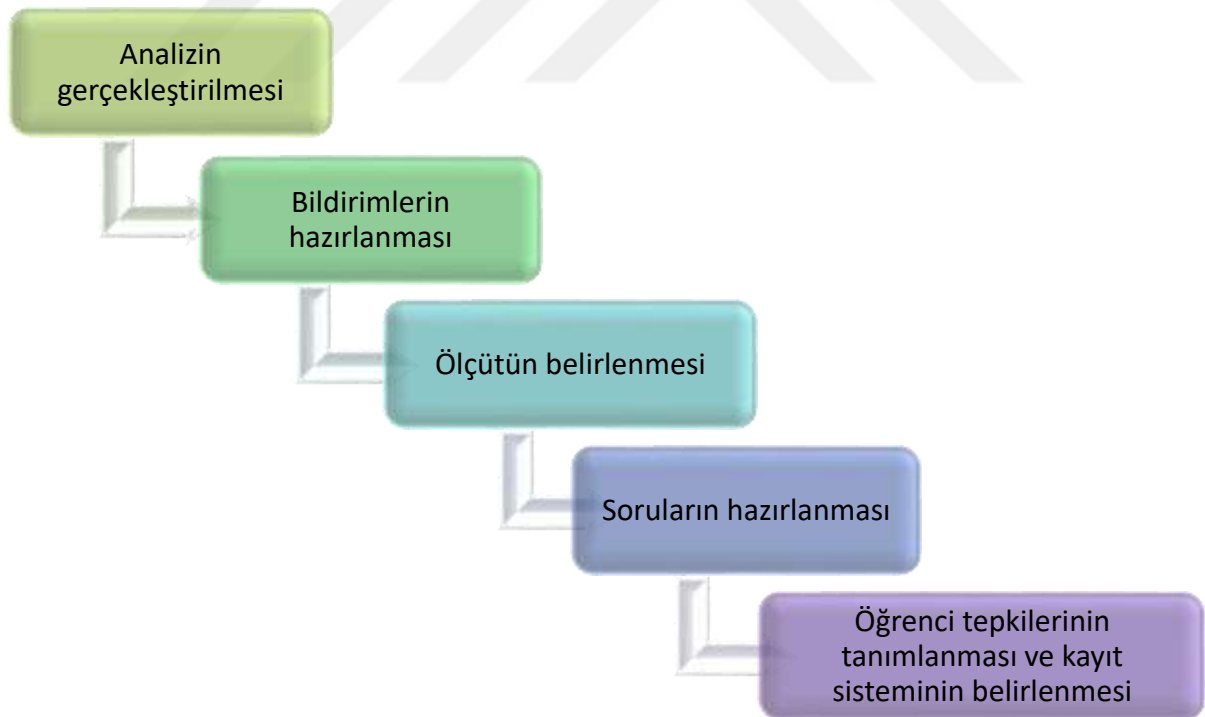
Bir hedef için ölçüt belirlemenin amacı, bir öğrenciden yapmasını beklediğimiz davranışı ne kadar iyi yapması gerektiğini belirtmektir. Öğrencinin amacı, yani yapması gereken davranışı ne zaman gerçekleştirmiş olduğu kararını ölçütler belirler. Ölçütlerin belirlenmesi, son derece önemlidir. Ölçüt, bize ne zaman başka bir davranışa geçileceğini ve sıralanmış

davranışlardan sonrakine ne zaman geçilmesi gerektiğini söyler. Aynı biçimde ölçütler öğretmenin, amaca doğru gösterilen ilerlemeyi denetlemede kullanılan veri toplama sistemini belirlemesine de yardım eder (Toper, 2019).

Soruların Hazırlanması. Ölçüt bağımlı ölçü aracında değerlendirilecek olan her bir madde için öğrenciye hangi soruların sorulacağını belirlenmesi gerekmektedir. Öğrencinin, ölçüt bağımlı ölçü aracında yer alan bildirimlere uygun olarak oluşturulan sorulara verdiği yanıtlara göre düzeyi belirlenir (Özyürek, 1988). Bu sorular test maddeleri olarak kabul edilebilmektedir. Sorular diğer bir ifadeyle test maddeleri, bildirimlerde öğrenciden beklenen davranış ile belirlenmiş olan ölçüte göre hazırlanmaktadır. Hazırlanan sorunun bildirimde yer alan ve değerlendirilmesi plânlanan davranışı ölçmeye yarayacak şekilde hazırlanması gerekmektedir. Soruların hazırlanması aynı zamanda değerlendirmede kullanılacak olan materyallerin de hazırlanması sürecine hizmet etmektedir (Ek-6).

Belirli bir sayıda nesne ya da nesne resmi arasından gösterme davranışına yönelik oluşturulmuş test maddeleri ya da bir işlemi çözme durumu söz konusu olduğunda en az dört tane sorunun sorulması önerilmektedir.

Şekil 12. Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Hazırlama ve Uygulama Süreci

Görüşme Formları

Görüşme, eğitim alanında ve sosyal bilimlerde oldukça sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir. Görüşmenin; bireylerin, tutumlarına, şikâyetlerine, deneyimlerine, duygularına, görüşlerine ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkin bir yöntemdir.

Bundan dolayı sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. “Görüşme süresince görüşmeye katılan bireyler arasındaki etkileşim ve ilişkiyi başlatma ve sürdürme; bunun yanı sıra taraflardan en az birinin önceden plânlamış amacını gerçekleştirmesine hizmet etme ve bu amaca yönelik bilgiye ulaşmayı sağlama işlevini” ifade eder (Yıldırım & Şimşek , 2016).

Görüşme kavramı sadece yüz yüze değil, farklı iletişim ortamlarında gerçekleştirilebilen etkileşimli bir süreç olma özelliğini de taşımaktadır. Bunların yanında yine de jest, mimik, duygusal değişimler gibi sözel olmayan davranış biçimleri ve bunların söyleşiye yansması sadece yüz yüze görüşme ile elde edilebilir. Bu özelliği nedeniyle görüşme ve gözlem birbirini destekleyici ve tamamlayıcı bilgi toplama teknikleri olarak nitelendirilmektedirler (Aksoy, 2012).

Alanyazın incelendiğinde görüşmelerin, yapılandırılmış görüşmeden yapılandırılmamış serbest görüşme şekline kadar değişebilen esnek bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Yapılandırılmış görüşmede, sorular ve nasıl uygulanacağı önceden plânlanır. Yapılandırılmış görüşmelerde görüşme aracı genellikle anket kullanılır. Görüşme esnasında görüşmeci, soruları sorar ve yanıtları kaydeder. Görüşmeci hiçbir biçimde sorulara ve cevaplara müdahale etmez, değiştirmez ve yorum yapmaz. Yapılandırılmış görüşmede, sorular açık, net, ne tür yanıt istendiğini doğrudan belirten sorular biçiminde olmalıdır. Bu sorular doğrudan evet ya da hayır olarak cevap verilecek şeklinde hazırlanmalıdır. Bazı soru türlerinde “Genellikle, bazen ve asla” gibi seçenekler de sunulabilmektedir (Tekin, 2019).

Yapılandırılmış görüşmenin çok daha esnek bir biçimine de yarı yapılandırılmış görüşme denilmektedir. Bu görüşme türünde görüşülene sorulacak temel soruların hazırlığı önceden yapılır. Hazırlanan bu soruların yanında konuyu daha da genişletecek, ayrıntılı bilgi almayı sağlayacak farklı sorular da hazırlanır. Yarı yapılandırılmış görüşme, görüşmecinin görüşülenin cevaplarından hareket ederek soracağı soruları daha da açması ve daha ayrıntıya gitmesi biçiminde gerçekleşir (Cavkaytar, 2002).

Bir diğer görüşme türü olan yapılandırılmamış görüşme ise, diğer görüşme türlerine göre çok daha esnek ve doğal bir yöntemdir. Bu şekliyle yapılandırılmamış görüşme; serbest görüşme ya da plânsız görüşme olarak da nitelendirilmektedir. Görüşmecinin görüşme amaçları ve görüşmede işlenecek konuları önceden tespit edilmiştir. Görüşmeci sorularını, belli bir sıraya ve kurala uymadan sorabilir görüşmeyi istediği biçimde yönlendirebilir. Öğretmenler öğrencilerinin ve ailelerinin genel özelliklerini tanımak için bu görüşme türü kullanılabilirler. Fakat elde edilecek sonuçlar öznel bir nitelik taşır. Bundan dolayı bu bilgilerin başka bireylere genellenebilmesi ve başka bireylerle karşılaştırılabilmesi pek mümkün değildir (Özyürek, 2015).

Görüşme yöntemi; özel eğitimde yapılan değerlendirme süreçlerinin önemli bölümlerinden biridir. Eğitime başlamadan önce öğrencilerin gereksinimleri, özellikleri, performans düzeyleri tespit edilir. Yapılan bu değerlendirmeler sonucu eğitimde gerçekleştirilecek olan düzenlemeler belirlenir, amaçlar seçilir, kullanılacak olan yöntemler, stratejiler, materyaller belirlenir. Özel eğitimde eğitim sürecinin her aşamasında değerlendirme yapılır. Eğitim süreci boyunca yapılan tüm bu değerlendirme aşamalarında ailelere yer vermek önem taşımaktadır (Tekin, 2019).

Değerlendirici olarak ailenin sürecine katılması, bazen iki değerlendirici ile yapılabilecek çok yönlü bir değerlendirme imkânına sahip olmayı sağlar. Bu durumda bir değerlendirici uzman, diğer değerlendiriciyse aile olur. Eğer ailedeki farklı bireylerde değerlendirmeye dahil olmak isterse değerlendirici sayısı daha fazla artırılmış olur. Yapılan bu değerlendirme çalışmalarında, sonuçların ortaya konulmasında değerlendiriciler arası fikir birliği önemlidir. Bir öğrenciyle alakalı olarak öğretmen ve ailenin aynı alanları değerlendirmesi ve ortaya çıkan sonuçların karşılaştırılması sık kullanılan bir yöntemlerden biridir. Ortaya konulan pek çok çalışmada, farklı tanı gruplarında, ailelerin ve öğretmenlerin aynı öğrenciyi değerlendirmesi sonucunda farklı sonuçlar elde edilebileceği görülmektedir. Aileler çocuklarını daha uzun süre gözlemleme imkânına sahip olduklarından dolayı, çocuğun gelişimini, ilerleyişini, tüm zamanları karşılaştırarak değerlendirmeyi çok geniş kapsamda yapabilirler (Burrell & Borrego, 2011).

Çocuk için en iyisini belirlemek noktasında aile büyük önem taşımaktadır. Doğal olarak tüm aileler, çocukları için en iyi kararların verilmesini isterler. Ancak ailelerin çoğu, değerlendirme sonuçlarının yorumlanmasında bilgi sahibi değildirler ve bu konuda bilgilendirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Böylece değerlendirme sonuçlarını anlayabilmekte ve karar verme sürecine katılabilmektedirler (Salvia, E.Ysseldyke, & Bolt, 2009). Bu bilgiler ışığında özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilme sürecinde ailenin rolüde göz önünde bulundurularak araştırmada yer almasına karar verilmiştir.

Öğretmen Görüşme Formu

Öğretmen görüşme formu, araştırmaya katılan öğrencilerin gerçeğe dönük materyallerin kullanımıyla işlenen derste, günlük hava olayları ile ilgili öğrenme becerilerinin gelişmesine ve öğrencilerde meydana gelen değişikliklerin belirlenmesine ilişkin hazırlanan beş tane açık uçlu sorudan oluşan formdur. Formda çalışmaya katılan üç öğrencinin aynı anda değerlendirilmesini sağlayacak şekilde sorular yer almaktadır. Öğretmen görüşme formunun geçerliği uzman görüşü alınarak yapılmıştır. Form uygulama sürecinin başlangıcında sınıf öğretmenine teslim edilmiş ve uygulama tamamlandıktan sonra yazılı olarak teslim alınmıştır.

Veli Görüşme Formu

Veli görüşme formu, araştırmaya katılan öğrencilerin günlük hava olaylarının öğrenme becerilerinin gelişmesine ve öğrencilerde meydana gelen değişikliklerin belirlenmesine ilişkin hazırlanan formdur. Form, öğrencinin adının, soyadının ve soruların yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır (Ek-7). Veli görüşme formunun geçerliği uzman görüşü alınarak yapılmıştır. Formlar her oturum öncesinde velilere teslim edilerek oturum yapılmadan önce formun doldurulması sağlanmıştır. Ayrıca araştırma sürecinde veliler de okulda yapılan her ders oturumuna katılarak sürecin bizzat içerisinde yer almışlardır.

Video Kaydı

Bir eylem araştırmasında araştırmacı kendi uygulamalarını gözleyebilir ya da araştırmacının bir başka gözlemci tarafından kendini gözlenmesini isteyebilir. Gözlenen ortamdaki etkileşimin ayrıntılarını tespit etmek ve verinin zenginliğini artırmak bakımından ses kayıt cihazı ya da video kayıt cihazı kullanmanın faydalı olduğu vurgulanmaktadır (Yıldırım & Şimşek , 2016). Aynı zamanda video ve ses kayıtları araştırma verilerini betimlemesi ve geçerlik çalışmalarına imkân vermesi açısından büyük önem arz etmektedir (Baumfield, Hall, & Wall, 2008).

Öğrencinin değerlendirilme sürecinde video kayıtlar çok değerli bilgilere sahiptirler. Bu yolla yapılan kayıtlar farklı zamanlarda incelenebilir ve hedef davranış üzerinde ne gibi değişikliklerin olduğu açıkça görülebilir. Video kayıtların çok uzun tutulmasına gerek yoktur, özellikle belirlenen bir zaman diliminde, belirlenen bir davranış için kayıt yapmak yeterlidir. Kaydı yapacak kişi kayıt yapmak için uygun olmadığında, kamerayı sabitleyerek de kayıt yapılabilir (Avcıoğlu, 2011).

Bu kapsamda araştırmanın uygulama aşamaları video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Kayıtların tamamı araştırmacı kontrolünde yapılmıştır. Uygulama çalışmalarının başladığı ilk gününden son gününe kadar toplam 96 dakika kayıt yapılmıştır. Kayıtlar için MEB'den, okuldan ve velilerden gerekli izinler alınmıştır. Video kayıtları alan uzmanları tarafından izlenmiş ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Uygulamalar süresince sınıf içerisinde ders işlenişi sırasında yapılan etkinlikleri belgeleyen fotoğraflar ekler bölümünde yer almaktadır.

ABC Kaydı (Anekdote Kaydı)

Alanyazında ABC Kaydı ODS(Öncül-Davranış-Sonuç) kaydı veya anekdot kaydı olarakta adlandırılabilir (Tekin-İftar, 2012). Problem davranışa ilişkin verilerin toplanmasında ilk faydalanabileceğimiz araç, doğrudan gözleme dayalı veri toplama aracı olan ABC kaydıdır. ABC kaydı bir problem davranışın öncesinde ve sonrasında ortaya çıkan

uyaranları tespit etmek ve davranışın işlevini tahmin etmek amacıyla kullanılan veri toplama aracıdır. ABC kaydı problem davranışın hangi ortamlarda meydana geldiğini, davranışın öncesinde genellikle neler olduğunu ve davranışın sonrasında gerçekleşen olayların hakkında detaylı bilgi verir. Bu sayede problem davranışın önceden tahmin edilmesini sağlayabilecek öncülleri ve problem davranışın sürdürülmesine neden olan sonuçları belirleme imkânı sağlar. ABC Kaydı artırılması ya da azaltılması istenen davranışları arttırmak ya da azaltmak için yapılması gereken işlemleri ortaya koymak amacıyla kullanılacak bir rehber gibi tanımlanabilir. ABC kaydına ilk olarak hedef davranışa yönelik gözlem yapılmasıyla başlanır. Gözlem süresince gözlemci kâğıt ve kalem ile gözlediği ortamda bireyin sergilediği davranışları yorumdan uzak bir şekilde gerçekleştikleri şekliyle not alır (Vuran, 2017). Bir davranışın çevresel faktörlerle olan ilişkisinin doğru anlaşılması davranışa müdahale edebilmek için çok önemlidir. Bu nedenle ABC kaydının 15-20 dakikalık en az üç oturum yapılan gözlem verisi ile doldurulması tavsiye edilmektedir (Timuçin, 2013).

Veri Analizi

Eylem araştırmasında veriler, toplanan veya kayıt edilen bilgiler, durumlar veya gözlemlerdir. Eylem araştırması yalnızca doğru olduğuna inandığımız şeyleri yazmak değil, daha ziyade veri toplamak ve bu verilere dayanarak sonuçlar çıkarma işidir (Johanson, 2014). Bu doğrultuda araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi nitel yaklaşıma uygun olarak yapılmıştır.

Veri toplanırken eş zamanlı yapılan veri analizi araştırmanın biçimlenmesini ve daha derinlikli olmasını sağlar (Glesne, 2013). Bu çalışmada elde edilen verilerin hem süreç içerisinde hem de uygulamanın sonunda analizleri yapılmıştır. Bu nedenle verilerin analizi, süreç boyunca yapılan analizler ve süreç sonunda yapılan analizler şeklinde iki bölümde verilmiştir. Bu bağlamda süreç sırasında ve süreç sonunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

Betimsel analiz, değişik veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz yaklaşımıdır (Özdemir, 2010). Bu analiz yaklaşımında araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini etkili bir şekilde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer vermektedir. Bu analizin temel amacı elde edilmiş olan bulguları okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Betimsel analiz dört aşamada gerçekleşmektedir. Buna göre (Yıldırım & Şimşek , 2016): Birinci aşamada araştırmacı araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar

altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. İkinci aşamada, daha önce oluşturulan çerçeveye göre verilerin okunması ve düzenlenmesi sağlanır. Bu aşamada verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi önem arz etmektedir. Üçüncü aşamada düzenlenen verileri tanımlanır. Bunun için gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla veriler desteklenebilir. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Dördüncü aşamada yapmış olduğu yorumları daha da güçlendirmek için bulgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve gerek duyulması durumunda farklı olgular arasında karşılaştırma yapabilir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda süreç içerisinde ve süreç sonunda yapılan analizler hakkında detaylı bilgi aşağıda sunulmuştur.

Süreç Sırasında Yapılan Analizler

Verilerin süreç içerisinde analiz edilmesi uygulanan eylem plânlarının problemi çözüp çözmediğini değerlendirir ve araştırmacıyı yönlendirerek sonraki aşamada hangi verilere ulaşması gerektiği konusunda yol gösterir (Johanson, 2014). Böylelikle, analiz yorumları eylem araştırması döngüsünün bir sonraki aşaması olan eylem plânı geliştirme sürecine rehberlik eder. Araştırmanın durum saptama ve uygulama aşamasında gerekli analizler yapılmıştır. Durum saptama aşamasında süreç sırasında yapılan veri analizleri aşağıdaki gibidir:

- Resmi belgeler (BEP'ler, kaba değerlendirme formları, rehberlik araştırma merkezi tarafından verilen eğitsel değerlendirme raporları),
- Durum saptama aşamasının sonunda geliştirilen kontrol listesi, her öğrenciye uygulanarak öğrencilerin uygulama aşamasında işlenecek dünyamız ve gök cisimleri ünitesine ilişkin ön bilgi düzeyleri tespit edilmiştir.
- Bu süreçte veriler düzenli bir şekilde dosyalanmış ve verilerin yedekleri alınmıştır.
- Elde edilen veriler ile odak öğrenciler belirlenmiştir.

Uygulama aşamasında eylem araştırması döngüsünü sağlayabilmek için haftalık olarak yapılan öğretim etkinliklerinin ortamda uygulanabilirliği, öğrencilere katkısı, hazırlanan materyallerin öğretime katkısı, karşılaşılan sorunlar gibi konular elde edilen verilere göre incelenmiştir. Uygulama sürecinde analiz edilen veriler aşağıdaki gibidir:

Uygulama sırasında yapılan veli görüşmeleri, öğretmen ön görüşme ve son görüşmeleri (Ek-8), uygulamalar sırasında çekilen video kayıtları ve ABC (Anekdote) kayıtları uygulamayı yapan uygulama öğretmeniyle birlikte incelenmiştir (Ek-9). Bu veriler yardımıyla, öğrenci performansları ve var olan aksaklıklar hem araştırmacının hem de öğretmenin gözüyle değerlendirilmiştir. Anekdote kayıtları doğrultusunda bir sonraki uygulamanın daha başarılı olması için tedbirler alınmıştır. Bu bağlamda ders içerisinde öğrencilerin daha aktif olarak rol

almalarının sağlanmasına karar verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin günlük değerlendirme verileri incelenerek öğrencilerde ilerleme olup olmadığına bakılmış, genel durumun değerlendirmesi yapılmıştır.

Birinci hafta öğrenciler uygulamaya başlarken kullanılan materyaller dikkatlerini fazlasıyla çekmiştir. Bu durum öğrencilerin konuya odaklanmalarına engel olmuştur. Bu durum pilot uygulama sırasında da yaşanmıştı. Bu doğrultuda öğretim sürecine geçmeden önce öğrencilere materyaller sunulması kararı alınmıştır. Bu kararın uygulanma aşamasında sürenin az olduğu anlaşılarak sonraki uygulamalarda öğrencilerin materyalleri gözlemlmeleri için daha fazla süre verilmesine karar verilmiştir. Velilerin ders uygulamalarına katılımlarında ilk hafta öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olsa da sonraki haftalarda bu durumun öğrencilerin motivasyonlarını artırdığı gözlemlenmiştir.

Günlük hava olayları ile ilgili kavramların ikinci hafta yapılan uygulama sırasında öğrencilerin bazı kavramları karıştırdıkları gözlemlenmiştir. Buna engel olmak için bir sonraki uygulamanın başında bir önceki uygulamada öğretilen kavramların tekrar edilmesine karar verilmiştir.

Yapılan ilk oturumda öğrencilere sadece sosyal pekiştireç verilmiştir. Oturumun video incelemesi yapılırken öğrencilere verilen pekiştireçlerin motivasyonun artmasına olumlu etki etmediği gözlemlenmiştir. Bunun önüne geçmek için öğrencilere oturumun sonunda pekiştireç verileceği söylenmiş ve olumlu dönütler alınmıştır. Oturum sırasında kullanılan öğretim yöntemlerinden eş zamanlı öğretim yöntemi iki denemede uygulanırken öğrencilerin performans düzeyi yüksek olduğu için tek denemeye çekilerek sonraki denemelerde soru cevap tekniği kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu aşamada haftalık olarak veli görüşme formları, öğretmenin yapmış olduğu uygulama öncesi ve sonrası görüşme formları, video kayıtları, fotoğraflardan oluşan veriler düzenli olarak kaydedilmiştir. Elde edilen verilerin tamamı raporlaştırılmıştır.

Araştırma sürecinde yapılan kamera kayıtları sonucunda çıkarılan ABC kayıtları verilerin araştırmaya dahil edilmesi açısından önem taşımaktadır. Çünkü yapılan kamera kayıtları ile veri kaybının önüne geçilmiştir.

Araştırmacı araştırma sürecine ilişkin mekân, materyal ve fiziksel çalışma koşullarına ilişkin bilgileri geçerlik komitesi üyeleri ile paylaşmak için fotoğrafları kullanmıştır. Bu, araştırma ortamını doğrudan gözlemleme şansı olmayan geçerlik komitesi üyelerine süreç hakkında iki boyutlu görsel bilgi sağlaması açısından önemli veri kaynaklarıdır.

Farklı veri kaynaklarından elde edilen veriler arasındaki tutarlılığın değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu tutarlılık araştırmacı tarafından her veri grubu için değerlendirilmiştir. Örneğin video kayıtlarından elde edilen verilerin, öğretmen ve veli görüşme formlarıyla, fotoğraflar ile tutarlılığı araştırmacı tarafından süreçte kontrol edilmiştir. Video kayıtlarındaki öğrenci performansları, öğrencilerin değerlendirildikleri ölçekler üzerinden de incelenmiştir.

Veriler Toplandıktan Sonra Yapılan Analiz

Süreç içerisinde yapılan analizler sonrasında veriler toplandıktan sonra yapılacak olan analizlere geçilmiştir. Bu doğrultuda genel değerlendirmeye yönelik hazırlanan ölçüt bağımlı ölçü aracı ve uygulama öğretmeni görüşme formu verileri analiz edilmiştir.

Çalışmanın alt amaçları doğrultusunda genel değerlendirmeye yönelik öğretmen tarafından uygulanan ölçüt bağımlı ölçü aracıyla elde edilen veriler çözümlenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımının doğasına uygun olarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda önceden belirlenen temalara göre veriler analiz edilmiştir.

Çalışmanın bir diğer alt amacı doğrultusunda uygulamayı gerçekleştiren uygulama öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda veriler raporlaştırılmış betimsel analiz tekniğine uygun olarak önceden belirlenen temalar doğrultusunda analiz edilmiştir.

Verilerin Geçerlilik ve Güvenirliğinin Sağlanması

Bilimsel araştırmalarda sonuçların inandırıcılığını sağlayan en önemli ölçütlerinden ikisi geçerlik ve güvenirlik kavramlarıdır. Bu ölçütlerin nicel araştırmalarda olduğu kadar nitel araştırmalarda da bulunması gerekir. Geçerlik ve güvenirlik kavramları nicel ve nitel araştırmalarda farklı şekillerde ele alınmaktadır (Yıldırım & Şimşek , 2016).

Eylem araştırmaları yerel tabanda gerçekleştirilen ve verileri kendine özgü, bağlamsal veriler olduğundan dolayı sonuçlarının nicel araştırmalardaki gibi geniş kitlelere genellemesi yapılamaz. Eylem araştırmalarında, benzer durumlarda, benzer gruplarla, benzer konularda yapılacak çalışmalar için örnek alınabilecek analitik genellemeler yapılabilir (Creswell, 2014). Bu nedenle nicel araştırmalardaki iç geçerlik, dış geçerlik, güvenirlik ve nesnellik eylem araştırmalarına doğrudan uygulanmaz (Mills, 2003).

Eylem araştırmalarında geçerlik ve güvenirlik farklı bilim insanları tarafından sınıflandırılmıştır (Kuzu, 2013).

Geçerlik, bilimsel gözlemlerimizde gerçekten ölçmek istediğiniz durumların ne kadarını ölçtüğümüzü belirtir (Johanson, 2014). Guba (1981) eylem araştırmalarının geçerliği için

araştırmanın güvenilirliğinin (trustworthiness) sağlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Güvenirliğin sağlanmasını da dört aşamada açıklamıştır: Bunlar araştırmacının inandırıcı olması (credibility), güvenilmeye layık olma (dependability), transfer edilebilirlik (transferability) ve onaylanabilirlik (confirmability) olarak açıklamıştır.

İnandırıcılık: Eylem araştırmaları, katılımcı yapılarından dolayı içerisinde birtakım farklı ölçütler bulundurmaktadır. Eylem araştırmalarının daha az niteliğe sahip olduğu yönünde bazı araştırmacılar tarafından eleştiriler yöneltilmektedir. Eylem araştırmaları için yapılan bu eleştiriyi ortadan kaldırmak için eylem araştırmalarında inandırıcılığı sağlamak gereklidir (Mertler, 2019).

Araştırma sürecinde ortamda uzun süre kalıp düzenli gözlemler yapmak, veri çeşitlemesi yapıp veri kaynaklarını karşılaştırmak, uzman görüşleri alarak, video ve ses kayıtları yapmak ve tüm katılımcıların görüşlerini yansıtmak büyük önem arz etmektedir (Uzuner, 2005). Araştırmacının, araştırmanın yapılacağı alanda uzun süre kalması etraflıca bilgi edinmesinin yanı sıra katılımcılarla güven ortamı oluşturmasını sağlar. Bu sayede araştırma ile ilgili derinlemesine ve doğru bilgiler elde edilmiş olur (Stringer, 2007).

Araştırmada inandırıcılığı sağlayabilmek için araştırmacı, uygulamayı yapacağı yer olarak kendi çalıştığı özel eğitim uygulama okulunu seçmiştir. Araştırma ortamında uzun süre kalma ile beraber araştırmanın sistematığı gereği düzenli gözlemler yapmak ve bu gözlemleri kayıt altına almak inandırıcılığı sağlamak için önemlidir (Mertler, 2019). Araştırmanın uygulama sürecinde gerçekleştirilen tüm etkinlikler video ile görüşmeler ise hazırlanan kayıt formları ile kayıt altına alınmıştır.

Araştırmada çeşitli kaynaklardan veri toplama, araştırma problemini açıklamada ve anlamada zengin bir veri kaynağı sağlar (Stringer, 2007). Bu araştırmada; öğrenci aileleri ile yapılan görüşmeler, uygulama öncesi ve sonrası uygulama öğretmenin öğrencilerle yapmış olduğu değerlendirmeler, uygulamaların sonunda uygulama öğretmeni ile yapılan görüşme formu, video kayıtları ve ölçüt bağımlı ölçü aracı olmak üzere değişik veri kaynaklarından faydalanılmıştır. Uygulama sürecinde toplanan verilerin analizleri düzenli olarak yapılmıştır. Uygulama süreci sonunda toplanan verilerin analizinde ölçüt bağımlı ölçü araçlarında yer alan bildirimlerin ve öğretmen görüşmesinde yer alan temaların belirlenmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Bulguların sunumu aşamasında farklı veri toplama araçları ile toplanan veriler karşılaştırma yapılarak sunulmuştur.

Eylem araştırmasının döngüsel bir süreçte gerçekleşmesi nedeniyle inandırıcılığı artırmak için döngüsel sürecin çoğu kez tekrar etmesi gereklidir. Tekrar eden her bir döngüde gelişmelerin ortaya çıkmasıyla araştırmanın inandırıcılığı artar (Mertler, 2019). Bu araştırmada,

gerçeğe dönük dokuz farklı materyal hazırlanmış, bunlara yönelik etkinlik plânları geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Her bir materyale yönelik etkinlik plânı uygulama döngüsü sistematığında plânlanmış, uygulanmış ve değerlendirilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın etkinlik plânlama döngüsü uygulama süreci boyunca dokuz kez tekrar etmiştir.

Güvenilmeye Layık Olma: Eylem araştırmasında güvenilmeye layık olma stratejisini sağlamak için araştırma verilerinin kontrolünü yapan bir grubun oluşturulması gerekir. Oluşturulan bu grup, araştırmanın tüm basamaklarının araştırmanın hedefleri doğrultusunda gerçekleşip gerçekleşmediğini gözlemleyerek gerekli kontrolleri yapar (Uzuner, 2005). Bu araştırmada, güvenilmeye layık olmaya yönelik alan uzmanlarından oluşan ve üç üyesi bulunan tez izleme komitesi üyelerinden aynı zamanda geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Geçerlik komitesi ile uygulama süreci boyunca beş değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Araştırma sürecinde video kayıtlarının geçerlik komitesi üyeleri tarafından izlenebilmesi için dökümü ve analizi yapılmıştır. Böylece geçerlik komitesi üyelerinin araştırmacıyı, öğrencileri ve öğrenme ortamını gözlemleme imkânı sunulmuştur.

Transfer Edilebilirlik: Nitel araştırmalarda sonuçlar nicel araştırmalar gibi genellenemez. Ancak elde edilen sonuçların benzer durum ve koşullarda uygulanabilirliği sağlanabilmektedir. Bundan dolayı araştırmanın ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi ve transfer edilebilirliğinin sağlanması gereklidir (Stringer, 2008). Araştırmacı eylem araştırmasında transfer edilebilirliği sağlamaya yönelik durumla ilgili ayrıntılı veri toplar, bulguların aktarımı için derinlemesine betimleme yapar ve araştırma raporunu ayrıntılı olarak ortaya koyar (Creswell, 2014). Araştırmacı bu araştırmanın transfer edilebilirliğini sağlamak için veli görüşme formu, uygulama öncesi ve sonrası uygulama öğretmeninin değerlendirmeleri, uygulama sonu öğretmen görüşme formu (Ek-10), video kayıtları ve ölçüt bağımlı ölçü aracı kullanılarak farklı veri toplama araçları ile derinlemesine veri toplanmıştır. Ayrıca araştırmacı, araştırmanın uygulama süreçlerini ABC (anekdot) kayıtlarıyla ayrıntılı bir biçimde betimlemiş ve araştırmadan elde edilen verilerin yorumlanmasında sık sık doğrudan alıntılara yer vermiştir.

Onaylanabilirlik: Eylem araştırmasında onaylanabilirliğin sağlanabilmesi için verilerin tarafsız olması gerekir (Uzuner, 2005). Araştırmacı onaylanabilirliği sağlamaya yönelik araştırma sürecinde toplanan veriler objektif olarak araştırmacının yorumu katılmadan toplanmıştır. Araştırmacı farklı veri toplama tekniklerini kullanarak dökümleri karşılaştırmıştır. Bu dökümlerden betimsel analizler yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı, bulguların sunumu ve yorumlanması aşamasında tarafsız olmaya gayret göstermiş ve araştırma süresince elde edilen verilerden doğrudan alıntılar vermiştir. Verilerin analizinde objektifliği sağlamak için geçerlik komitesinden görüş alınmıştır.

Uygulama Süreci

Uygulamalar aşağıda plânlandığı şekilde yapılmıştır.

İlgili alanyazının taranması

Özel eğitimle alakalı araştırmaya yönelik alanyazın taraması yapıldığında; ilgili alan üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmının fen, sağlık ve psikoloji alanlarına yönelik olduğu görmek mümkündür (Bruce, Harrow, & Obolenskaya, 2007). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin sosyal bilimler öğretimi özelde ise sosyal bilgiler eğitimi alanına yönelik araştırmalar ise oldukça dar kapsamdadır. Araştırma öncesi ve araştırma sürecinde alanyazın taraması yapılarak çalışma sonuçları incelenmiş ve gerekli yorumlar yapılmıştır.

Uzman görüşlerinin alınması.

Herhangi bir eylem araştırmasının sağlıklı yürütülebilmesi için alan uzmanlarının veri toplama sürecini ve verileri incelemeleri büyük önem arz etmektedir. Uygulama sürecinde verilerin geçerliğinin denetlenmesine ve eleştirel bakış açısına ihtiyaç vardır. Fikir alış verişi yapılarak araştırmanın geçerliğine katkı sağlanır ve araştırma biçimlendirilir (Hubbard & Brenda, 1993). Ayrıca araştırmanın geçerliliğinin artırılması için araştırmanın konusu hakkında uzmanlaşmış ve nitel araştırma yöntemleri konusunda kendini geliştirmiş uzmanlardan araştırmanın çeşitli boyutlarında görüş alınması önemlidir (Başkale, 2016).

Bu kapsamda araştırmanın tez izleme komitesi üyeleri aynı zamanda geçerlilik komitesi olarak ta görev yapmışlardır. Geçerlilik komitesinde üç uzman bulunmaktadır. Uzmanlardan ikisi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde, diğer uzman aynı üniversitenin Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Araştırmacı uygulama öncesi, süreci ve sonrasında geçerlilik komitesinden görüşlerini almış ve gerekli görülen yerlerde değişiklikler ve düzeltmeler yaparak eylem araştırması plânı uygulanmıştır.

Gerekli yasal izinlerin alınması

Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu I. kademesi dördüncü sınıfında bulunan öğrenciler ile yapılacak uygulama çalışmaları için Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğünden, okul idaresinden ve çalışma yapılacak öğrenci velilerinden gerekli izinler alınmıştır.

Çalışma grubu ile ilgili uzun dönemli ve kısa dönemli amacın belirlenmesi

Uygulama sürecinin ilk aşaması olan bireyselleştirilmiş eğitim plânının hazırlanma süreci aşağıda detaylı bir şekilde verilmiştir.

Öğretmen materyal kullanım kılavuzunun hazırlanması

Bu araştırmanın amacı olan “Özel eğitim uygulama okulları I. Kademedeki eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koyma” dan yola çıkarak materyal hazırlama ilkeleri ve aşamaları doğrultusunda aşağıdaki üç boyutlu materyaller tasarlanmış ve kullanım kılavuzları hazırlanmıştır;

1. Bugün hava nasıl? Materyali
2. Keçeli defter materyali
3. Bak-gör-öğren materyali
4. Çarkıfelek materyali
5. Küp materyali
6. Resimli kartlar materyali
7. Çark materyali
8. Tak-çıkart materyali
9. Halı materyali

Pilot uygulamanın yapılması ve eksikliklerin giderilmesi

1. Bireyselleştirilmiş eğitim plânı, bireyselleştirilmiş öğretim plânı ve materyallerin pilot uygulamalarının yapılması:

Araştırma kapsamında geliştirilen bireyselleştirilmiş eğitim plânı ve materyallerin pilot uygulamaları çalışma grubu ile aynı özelliği taşıyan öğrenci grubuna uygulanmıştır. Araştırmada yer alacak öğrenciler, Ö4, Ö5 ve Ö6 şeklinde kodlanmıştır. Pilot uygulama sırasında yapılan çalışmalara da öğrenci velilerinin katılımı sağlanmıştır. Pilot uygulama kapsamına giren öğrenci velileri V4, V5 ve V6 olarak kodlanmıştır. Aynı numaraya sahip öğrenci ve veliler arasında ebeveynlik ilişkisi bulunmaktadır.

Tablo 4. *Pilot Uygulamaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri*

Öğrenci	Cinsiyeti	Yaşı	Yetersizliği	Ek yetersizlik / rahatsızlık
Ö4	E	10	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bulunmuyor
Ö5	E	10	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bedensel yetersizlik
Ö6	E	9	Orta düzeyde zihinsel yetersizlik	Bulunmuyor

Pilot uygulamaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri incelendiğinde; üç öğrencinin de erkek olduğu ve orta düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca iki öğrencinin ek yetersizliği/rahatsızlığı bulunmamaktadır. Bir öğrencinin ise bedensel yetersizliği

bulunmaktadır. Öğrencilerin tamamı özel eğitim uygulama okulu I. kademedede öğrenim görmektedirler.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri

	Veli	Yaş	Öğrenim Durumu	Çalışma Durumu
V4	Anne	40	İlkokul	Çalışmıyor
V5	Anne	43	İlkokul	Çalışmıyor
V6	Anne	42	İlkokul	Çalışmıyor

Pilot uygulamaya katılan velilerin kişisel bilgileri incelendiğinde; yaş ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve üç velinin de ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Velilerin tamamı çalışmamaktadır.

Pilot uygulama esnasında yapılan oturumda öğrenci velilerinin sınıfta olması nedeniyle öğrenciler dikkatlerini toplamada problem yaşamışlardır. Bu sorunu aşmak için asıl uygulamada uyarıcı olarak ders başlangıcında öğrencilere günlük hava olaylarına uygun şekilde şarkı dinletilmesine karar verilmiştir. Sınıf düzeninin öğrencilerin dikkatini dağıtmadığı görülmüştür. Aynı düzenin asıl uygulamada da korunmasına karar verilmiştir.

Bireyselleştirilmiş eğitim plânında kısa dönemli beş amaç yazılmıştır. Ancak pilot uygulamada öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yüksek olması nedeniyle beş amaca gerek olmadığı, dört amacın yeterli olacağı kanaati ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de kısa dönemli amaçlar dörde düşürülmüştür.

Bireyselleştirilmiş öğretim plânında da öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yüksek olmasından dolayı ipucu olarak fiziksel yardım sözel ipucuna çekilmiştir. Bireyselleştirilmiş öğretim plânında yer alan pekiştireçlere oyuncak pekiştirecide eklenmiştir. Ancak bu oturumda çocukların pekiştirilmesi sırasında dikkatlerinin çok dağıldığı görüldüğünden bu pekiştireç kaldırılmıştır.

Bireyselleştirilmiş öğretim plânında gerekli olan ortam düzenlemelerini yazılmıştır. Ancak oturuma başlamadan önce materyalleri tanıtmaya ve inceleme imkânı sunulmadığından çocuğun materyale odaklanıp sorulara doğru cevap verme sıklığı azalmıştır. Bu sebeple oturuma başlamadan çocukların materyalleri inceleme olanağı sunulmasına karar verilmiştir.

1. Ölçüt bağımlı ölçü aracının pilot uygulamasının yapılması:

Ölçüt bağımlı ölçü aracının pilot uygulaması sırasında, ölçü aracında yer alan soruların öğrenci tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını, hazırlanan materyallerin bildirimde yer alan soruları ölçmeye uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı ve ölçü aracının kullanım kolaylığını belirlemek amacıyla, ölçü aracının pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda,

ölçü aracında yer alan soruların anlaşılır olduğu, materyallerin soruları ölçmeye uygun olarak hazırlandığı ve öğrencinin verdiği cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği tespit edilerek herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ancak çalışılan öğrenci grubunun kazanımları kısa sürede edinmeleri nedeniyle ölçüt oranı 4/5'ten 3/4'e çekilmiştir.

2. Öğretmen ön görüşme ve son görüşme formlarının pilot uygulamalarının yapılması:

Günlük hava olayları ile ilgili amaçlardaki öğretim öncesi ve öğretim sonrası düzeyini belirlemeye yönelik olarak bu görüşme formları hazırlanmıştır. Her bildirim için ölçütü karşılayacak kadar soru hazırlanmıştır. Her günlük hava olayı ile ilgili amaçlardaki düzeyini belirlemeye yönelik dört bildirim hazırlanmıştır. Öğrencinin, her bir bildirimde belirtilen davranışları gerçekleştirip gerçekleştirmediğini belirlemek amacıyla 3/4'lük ölçüt belirlenmiştir.

Pilot uygulama sonucunda, ölçü aracında yer alan soruların anlaşılır olduğu, materyallerin soruları ölçmeye uygun olarak hazırlandığı ve öğrencinin verdiği cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği tespit edilerek herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3. Veli ve öğretmen görüşme formlarının pilot uygulamalarının yapılması:

Veli görüşme formları, araştırmaya katılan öğrencilerin günlük hava olaylarının öğrenme becerilerinin gelişmesini ve öğrencilerde meydana gelen değişikliklerin belirlenmesini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Veli görüşme formunda yer alan soruların anlaşılır olup olmadığının belirlenmesi ve kayıt kolaylığının olup olmadığına bakılması için görüşme formlarının pilot uygulaması yapılmıştır. Hazırlanan formlara ilişkin yapılan pilot uygulama sonucunda, formda yer alan bildirimlerin anlaşılır olduğu, öğrencinin verdiği cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği tespit edilerek herhangi bir değişiklik yapılmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

Öğretmen görüşme formu, araştırmaya katılan öğrencilerin gerçeğe dönük materyallerin kullanımıyla işlenen derste, günlük hava olayları ile ilgili öğrenme becerilerinin gelişmesine ve öğrencilerde meydana gelen değişikliklerin belirlenmesine ilişkin hazırlanan beş tane açık uçlu sorudan oluşmuştur. Form uygulama başlamadan önce aynı okulda görev yapan diğer özel eğitim öğretmenlerine uygulanarak pilot çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda soruların çalışmanın genelini kapsadığı, içerik olarak anlaşılır olduğu tespit edilerek herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Asıl uygulamanın yapılması

Araştırmanın asıl uygulaması, 2019-2020 eğitim- öğretim yılı güz yarıyılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde bulunan Erzurum Özel Eğitim Okulu I. kademesinde öğrenim gören toplam 3 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. I.Kademe orta düzey zihin engelli öğrencilerin hazırbulunuşluk durumları göz önüne alınarak hayat bilgisi dersi öğleden önceki saatlerde işlenmiştir. Derse ilişkin kazanımların işlenmesi sürecinde gerçeğe dönük materyaller ve özel eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinden yararlanılmıştır. Toplam ders oturumları 6 hafta boyunca, haftada 2 gün ve günlük 1 ders saati olarak uygulanmıştır. Uygulama aşamasında önceden belirlenmiş olan çalışma grubuna yönelik hazırlanan materyallerle ders sunumları yapılmıştır. Ders sunumundan önce ön değerlendirme yapılarak öğrencilerin bilgi düzeyleri ölçülmüştür. Ders oturumlarından sonra öğrenme ve kalıcılık düzeylerini ölçmek için son değerlendirmeler yapılmıştır.

Uygulama sürecinin tamamında öğrenci velileri sınıfta bulunmuşlardır. Uygulamaya geçmeden önce gerekli olan tüm ölçme araçları, değerlendirme formları ve bireyselleştirilmiş eğitim formları hazır hale getirilmiştir. Süreç uygulama öğretmeni tarafından yürütülmüştür. Uygulama süreci Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Uygulama Ders Plânı*

Hafta	Ders süresi	Kazandırılacak Kısa Dönemli Amaçlar	Kullanılan Materyaller
1.Hafta	40 +40	“Yağmurlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	
2.Hafta	40 +40	“Güneşli havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	“Bugün hava nasıl?” materyali, “Çarkıfelek” materyali,
3.Hafta	40 +40	“Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	“Keçeli defter” materyali, “Küp” materyali, “Bak-Gör-Öğren” materyali
4.Hafta	40 +40	“Bulutlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	
5.Hafta	40 +40	Genelleme Oturumları	
6.Hafta	40 +40	Değerlendirme Oturumları	“Resimli kartlar” materyali, “Çark” materyali, “Tak – çıkar” materyali, “Halı” materyali

1. “Yağmurlu hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen öğreteceği uzun dönemli amacın ilk oturumunda kısa dönemli amaçlardan yağmur kavramı ile başladı. Sınıfa girince öğrencilere nasıl olduklarını sorarak dikkati üzerine çekti. Ayrıca öğrencilerin dikkatini konuya çekmek için derse bir video-müzik ile başladı. Elindeki telefonda yağmur ile ilgili bir şarkı videosu izletti ve sonrasında ders materyallerini kullanarak tüm öğrenciler ile birebir öğretimini yaptı. İlk denemede öğrencilere soru ile eşzamanlı olarak yanlış cevaba fırsat vermeden doğru cevabı sunarak sonraki denemeler için ipucu oluşturdu. Bu deneme de ilk önce öğrencilerin materyale dokunmasını sağladı ve doğrudan anlatım yaptı. Öğrencilere sorduğu soruya doğru cevap alınca çak hareketi ile öğrencilere pekiştireç sundu. Sonrasında yine video-müzik dinleterek hem ikinci denemenin gerçekleşmesi için süre tanıdı hem de yağmurlu hava ile ilişkili kavramların öğretimini video ve doğrudan anlatım yöntemi ile gerçekleştirdi. İlişkili kavramlar olan şemsiye, yağmurluk ve botun öğretimi yapıldı. Öğretmen “Peki, yağmurlu havada biz ne giyebiliriz, ıslanmamak için? Şemsiyeyi biz yağmurlu havalarda kullanıyoruz değil mi?” gibi sorular ile yağmur kavramıyla ilişkili kavramlarının öğretimini yaptı. İkinci denemede “Keçeli defter” materyali kullanıldı. Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalini eline aldı. “Bu nasıl bir havaymış? Yağmurlu.” diye cevap verdi. Öğretmen, yine materyale öğrencilerin dokunması için teker teker yanlarına gitti ve “Yağmurlu hava” diye tekrar etti. Öğretmen “Keçeli defter” materyalini eline alarak “Elimde bir defter var. Sizden bu defterden yağmurlu havayı göstermenizi isteyeceğim.” dedi. Bu denemede öğretmen öğrencilere doğrudan anlatım yaparak Keçeli defter materyalinden öğrencilere tek tek “Elimdeki Keçeli defterden yağmurlu havayı göster” dedi. Bu denemede öğretmen cevabı sunmadı. Öğrencilerden cevap vermelerini bekledi. Aldığı cevapları ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretledi. İlk denemede üç öğrenci doğru cevap verdi. İkinci denemede de üç öğrenci doğru cevap verdi ve cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işlendi. Öğretmen çocukları sözel pekiştireç (aferin) ile ödüllendirdi. Üçüncü denemede “Bak-gör-öğren” materyalini öğrencilere sundu ve materyali incelemeleri için zaman tanıdı. Öğrencileri yanına çağırıp onlardan yağmurlu havayı göstermelerini istedi. Öğrencilerin tamamı doğru kavramı gösterdi ve söyledi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrenciler bu denemenin sonunda da sözel pekiştireç ile pekiştirildi. Sonrasında öğretmen materyali eline alıp öğrencilere ilişkili kavramları tekrar etti ve “Yağmurda terlik mi giyeriz?” sorusunu sorarak ilişkisiz olan kavramları buldurdu. Dördüncü denemede öğretmen “Çarkıfelek” materyalini eline aldı. Bu materyal ile de öğrencilerden oku yağmurlu havaya çevirip söylemelerini istedi. Ö1 ve Ö2 adlı öğrenciler doğru cevapladı. Öğretmen bu öğrencileri sözel pekiştireç ve sosyal pekiştireç ile ödüllendirdi. Ö3 adlı öğrenciye sözel ipucu sunuldu. Verilen doğru ve yanlış cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işlendi. Beşinci denemede öğretmen “Küp” materyalini

kullandı. Öğrencilerden “Küp” materyali üzerinden yağmurlu havayı göstermelerini istedi ve verilen cevapları ölçüt bağımlı ölçü aracına işledi. Altıncı denemede öğretmen yağmurun şıp şıp diye ses çıkardığını öğrencilere söyledi. Daha sonra öğrencilere “Yağmur nasıl ses çıkarır?” sorusunu yöneltti. Öğrencilerin tamamı şıp şıp cevabını verdi. Doğru cevapları ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Altıncı deneme ile ilk oturumda edinim aşaması çalışılmış oldu. Öğrencilere her denemeden sonra sözel pekiştireçler, oturumun sonunda ise yiyecek pekiştireci sunuldu. Oturuma veli katılımı sağlandı ancak oturum veli müdahalesi olmadan tamamlandı.

2. “Güneşli hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen öğreteceği uzun dönemli amacın ilk oturumunda kısa dönemli amaçlardan yağmurlu kavramını öğretti. Bu oturumda kısa dönemli alt amaçlardan güneşli kavramı öğretilecektir. Öğretmen sınıfa girdiğinde öğrencilere nasıl olduklarını sordu. Öğrenciler iyi olduklarını söylediler. Öğretmen öğrencilere geçen hafta hangi hava olayını öğrendiklerini sordu. Öğretmen ilk hafta dinlettirdiği yağmur şarkısını söyledi. Şarkıda geçen “Şıp şıp şıp derken şemsiye açıyorduk.” bölümünü söyledi. Öğrenciler yağmur diye cevap verdi. Öğretmen “Evet bugün yeni bir hava olayı öğreneceğiz.” dedi. Çocukların dikkatini konuya çekmek için elindeki telefonda video izletti. Sonrasında öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalini aldı. Öğrencilere doğrudan materyaldeki güneşli havayı göstererek dokunmalarını sağladı. Öğrencilere “Güneşli hava nasıldı?” diye sordu. Öğrenciler tepki vermeyince öğretmen, “Dinlediğimiz şarkıda ne diyordu? Güneş ısıtır, çiçekler açar.” diye tekrar etti. İkinci denemede “Keçeli defter” materyalini kullandı. Bu denemede öğretmen öğrencilere “Sayfaları çevirin ve güneşli havayı görünce durun.” komutunu verdi.

Öğretmen, öğrencileri doğru cevaba yönlendirecek herhangi bir pekiştireç sunmadan doğrudan soru yöneltilerek doğru cevabı bekledi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilerin üçü de doğru cevap verdi. Öğretmen doğru cevap alınca “Aferin” diyerek öğrencilere pekiştireç sundu. Öğretmen üçüncü denemede “Bak-gör-öğren” materyalini aldı. Bu materyalden öğrencilerin güneşli havayı göstermelerini istedi. Öğrencileri doğru cevaba yönlendirecek herhangi bir pekiştireç sunulmadan doğrudan soru yöneltilerek doğru cevap beklendi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilerin üçü de doğru cevap verince hepsine sözel pekiştireç sunuldu. Dördüncü denemede öğretmen “Çarkıfelek” materyalini kullandı. Öğrencileri doğru cevaba yönlendirecek herhangi bir pekiştireç sunmadan doğrudan soru yöneltilerek doğru cevap bekledi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğretmen, öğrencilerden Ö3 yanlış cevap verince öğrenciye sözel ipucu sundu. Beşinci denemede öğretmen “Küp” materyalini öğrencilere sundu. Öğrencileri doğru cevaba yönlendirecek herhangi bir pekiştireç sunulmadan doğrudan soru

yöneltilerek doğru cevap beklendi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilerden Ö2 Küpte bulunan ikinci güneşli havayı yanlış cevaplayınca öğretmen Ö2'ye sözel ipucu sundu. Diğer öğrencilerde sözel ipucu ile pekiştirildi. Altıncı denemede öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini kullandı. Bu denemede öğrencilere materyal üzerinden hem yağmurlu hava hem de güneşli hava sorularak çocukların öğrendiği bilgilerin akıcılığı çalışılmış oldu.

Son olarak çalışma kâğıtlarındaki iki hava olayından güneşli olanı boyamalarını istedi. Bu boyama etkinliğinde güneşli hava kavramı ile ilgili ilişkili kavramları (güneşin sarı renk olması, çiçeklerin, ağaçların olması,) sordu. Cevapları ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretledi. Ders sonunda yağmur şıp şıp yağıyor, güneş sapsarı bize gülümsüyor komutları verdiğinde ve güneş dendiğinde alkışlamalarını istedi. Böylece denemeler ile edinim ve bir önceki hafta öğrenilen kavramın akıcılığı ve kalıcılığı da çalışılmış oldu. Oturumlar veli katılımıyla yapıldı. Ancak oturum velilerin müdahalesi olmadan gerçekleşti. Dersin başında öğrencilere sunulan yiyecek pekiştireçleri öğrencilere verildi.

3. “Karlı hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Üçüncü öğretim oturumuna başlamadan önce öğretmen önceki oturumlarda öğretilen yağmurlu ve güneşli kavramları öğrencilere akıcılığın sağlanabilmesi için sorular sordu. Akıcılık öğretimi için öğrencilere önceki hafta dinletilen şarkılar seslendirilerek “Şıp şıp ses çıkaran nedir? Sapsarı olan hangisidir?” yönergeleri soruldu. Öğretmen bir kere de “Bak gör öğren” materyalinden önceki öğretilen hava olaylarını öğrencilere sordu. Öğrenciler doğru cevap verdi. Öğretmen sözel pekiştireç ile pekiştirildi. Yeni öğretilecek karlı kavramının öğrencilere tanıtılması için öğrencilere şarkı dinlettirilerek öğrencilerin derse hazırbulunuşluğu sağlandı. Öğretmenin telefonundan öğrenciler şarkıyı izlemeye başladılar. Öğretmen “Bu çizgi film karakterlerini tanıyor musunuz? Kukuli miydi bunların adı?” diye sordu. Öğrenciler başlarını sallayarak “evet” yanıtını verdiler. Öğretmen şarkıyı dinlettikten sonra hazırlanan materyalden karlı hava olayını öğreneceklerini söyledi. Kerim öğretmen Ö3 adlı öğrenciye “Bugün hava nasıl?” materyalinden karlı havanın öğretimini yaptı. Daha sonra materyali sınıfın öğretmenine bırakarak devam etmesini istedi. Öğretmen öğrencilere karlı havanın öğretimini ve karlı hava kavramının ilişkili kavramları olan kar taneleri, beyaz olması, çam ağacı, kardan adam, soğuk gibi kavramları anlatarak gerçekleştirdi. Öğretmen bu aşamada öğrencilere eş zamanlı öğretim yöntemi ile doğru cevapları öğrenci cevap vermeden kendi sundu. Ayrıca iki öğretmenin anlatım yapması ile kişiler arası genelleme çalışılmış oldu. Öğretmen sonra “Keçeli defter” materyalini eline aldı. Öğrencilerden “Keçeli defter” materyalinden sıra ile karlı hava olayını göstermelerini istedi. Öğrencilerin üçü de doğru cevap verdi. Öğrencilerin cevapları

ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğretmen “Çarkıfelek” materyalini aldı. Materyali öğrencilere döndürerek karlı havayı göstermelerini istedi. Öğrencilere sırası ile karlı havayı sordu. Öğrencilerden Ö2 karlı hava yerine yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen tekrar karlı hava diye sözel ipucu verdi. Ö2 bu defa doğru cevap verdi. Diğer iki öğrenci de doğru cevap verdi. Alınan cevaplar Ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlenerek öğrencilere sözel pekiştireç sunuldu.

Öğretmen daha sonra eline “Küp materyalini aldı ve materyalden karlı hava olayını göstermelerini istedi. Materyali öğrencilerin masalarına koyarak karlı havayı göstermelerini istedi. Öğrencilerin üçü de doğru cevap verdi. Öğretmen öğrencileri sözel pekiştireç ile pekiştirdi ve “Küp materyalinden” yağmurlu ve karlı hava olayını da göstermelerini isteyerek yağmurlu ve karlı hava olayının kalıcılığını da çalıştı.

Ders sonunda öğrencilere etkinlik kâğıdı verilerek şimdiye kadar öğretilen üç hava olayı ile ilgili öğrencilere sorular sorularak edinim ve akıcılık aşamaları sağlanmış oldu. Ders başında öğrencilere verileceği söylenen yiyecek pekiştireci öğrencilere verilerek oturum sonlandırıldı. Öğrencilerin velileri oturumu izledi ancak oturuma müdahale etmediler.

4. “Bulutlu hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Dördüncü öğretim oturumunda öğretmen sınıfa girerek “Bugünkü hava olayı olan bulutlu kavramını öğretmeden önce, çocuklar sizinle hangi hava olaylarını öğrenmiştik?” diye sordu. Öğrencilere “Keçeli defter” materyalinden yağmurlu, güneşli ve karlı hava olaylarını sordu. Öğrencilerden alınan yanıtlar ölçüt bağımlı ölçü aracına kaydedildi. Öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini alarak yeni öğretilecek bulutlu hava kavramını ve beyaz, pamuk, gökyüzünde olması gibi ilişkili kavramları öğrencilere anlattı. Öğrencilere sırası ile materyalden bulutlu havaya dokundurarak, bulutlu havayı fark etmelerini sağladı.

Daha sonra öğrencilerin masasına “Keçeli defter” materyalini koyarak bulutlu hava olayını göstermelerini istedi. Ö3 adlı öğrenci yanlış hava olayını gösterdi. Öğretmen sözel ipucu sunarak doğru hava olayını tekrar göstermesini istedi. Diğer öğrenciler doğru cevap verdi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilere ilk deneme sonrasında sözel pekiştireç sunuldu. Devamında ise öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalinden bulutlu hava olayını göstermelerini istedi. Ö2 yanlış hava olayını gösterdi. Öğretmen “Daha iyi bak, sadece bulutlar olan hava olayını göster.” şeklinde sözel ipucu sundu. Ö2 ikinci denemede doğru hava olayını gösterdi. Diğer öğrenciler de doğru cevap verdi. Öğretmen, “Yağmurlu, karlı ve güneşli hava olaylarını da göster.” komutlarını vererek bu hava olaylarını da göstermelerini istedi. Böylece kalıcılık aşaması da çalışıldı. Öğretmen öğrencilere sözel pekiştireç sundu. Öğretmen bu defa “Çarkıfelek” materyalini aldı. Öğretmen öğrencilere materyalin ok işaretini bulutlu

hava olayına getirmelerini söyledi ve her bir öğrenciye hava olayını bulutlu diyerek söyledi. Öğrencilerin tamamı doğru cevapladı. Önceki hava olayları olan yağmurlu, karlı ve güneşli kavramlarını da tekrar çevirip söyleterek kalıcılık aşaması çalışıldı. Öğretmen “Küp” materyalini masalarına koyarak bulutlu hava olayını göstermelerini istedi. Öğrencilerin tamamı doğru cevap verdi. Alınan cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilere deneme sonunda sözel pekiştireç sunuldu. Öğretmen sonrasında etkinlik kâğıtlarını çıkardı. Etkinlik kâğıdındaki dört hava olayını da öğrencilere sordu ve alınan cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrencilere ders sonunda yiyecek pekiştireci sunuldu. Öğrencilerin velileri oturumu izledi ancak oturuma müdahale etmediler.

5. Genelleme aşamasının öğretim süreci:

Öğretmen öğrencilere önceki haftalarda öğrendikleri hava olaylarını sorarak derse başladı. Yağmurlu hava olayı ile ilgili şarkıyı tekrar etti. Şıp şıp ses çıkardığı, yağmurlu havada şemsiye kullanıldığı, yağmurluk giyildiği, yağmur yağınca evlerin, ağaçların, insanların ve yerlerin ıslandığını söyledi. Sonra ikinci hava olayımızın güneşli olduğunu söyledi. Güneşli havada dışarıda oyun oynayabildiğimizi söyledi. “Güneşi Görürsem Alkışla” şarkısını hatırlattı. Diğer hava olayımız karlı olduğunu söyleyerek “Her yer bembeyaz olur. Kardan adam yapar kartopu oynarız. Hava soğuk olur, montlarımızı, atkılarımızı, berelerimizi, eldivenlerimizi takıp öyle dışarıya çıkarız değil mi?” diye anlattı. Öğretmen “Bir de diğer havamız vardı. Gökyüzüne baktığımızda, sadece beyaz beyaz pamukçuklar görüyorduk, neydi onların adı? Bulut. Evet, onların adı buluttu. Sadece gökyüzünde o pamukçukları görüyorduk yani bulutları. Sadece bulut olduğunda da havamız neydi? Bulutlu havaydı. Bulutlu hava. Şimdi materyallerimiz üzerinden ben size günlük hava olaylarını soracağım. Siz de bana göstereceksiniz.” dedi.

Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalini aldı. Öğrencilerin hepsine yağmurlu, güneşli, karlı ve bulutlu hava olaylarını sordu. Öğrencilerin üçü de tüm hava olaylarına doğru cevap verdi. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Öğretmen bu defa “Keçeli defter” materyalini aldı. Öğrencilere defterden 4 hava olayını da göstermelerini istedi. Öğrencilerin hepsini doğru cevapladı ve alınan cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Öğretmen bir diğer materyal olan “Bak-gör-öğren” materyalini sandalyesinin üzerine koyarak öğrencileri yanına çağırdı ve dört hava olayını da göstermesini istedi. Öğrencilerin hepsi tüm sorulara doğru cevap verdi. Alınan cevaplar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Sonra Kerim öğretmen “Çarkıfelek” materyalini aldı. Öğrencileri yanına çağırarak dört hava olayını da göstermelerini istedi. Öğrencilerin tamamı tüm yönergelere doğru cevap verdi. Öğrencilerden alınan yanıtlar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Son olarak öğretmen “Küp” materyalini eline aldı ve çocuklar ile oyun oynayarak soru cevap tekniği ile hava olaylarını karışık sordu. Aldığı cevapları ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretledi. Öğrencilerin velileri oturumu izledi ancak oturuma müdahale etmediler.

6. Değerlendirme aşamasının uygulanması süreci:

Öğretmen sınıfa girerek öğrenciler ile selamlaştı. Öğrenciler ile bugün öğrendikleri tüm hava olaylarını tekrar edeceklerini söyledi. “Resimli kart” materyalinden hava olaylarını karışık olarak tüm öğrencilere sordu. Öğrenciler tüm sorulara doğru cevap verdi. Alınan yanıtlar ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Sonra öğretmen “Çark” materyalini eline aldı. Soru cevap tekniği ile öğrencilere tüm hava olaylarını sordu. Öğrencilerden alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi.

Öğretmen “Tak-çıkır” materyalini kullanarak tüm öğrencilere; güneşli, yağmurlu, bulutlu ve karlı hava olaylarını sordu ve alınan dönütleri ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretledi.

Öğretmen “Halı” materyalini aldı. Soru cevap yöntemi ile tüm öğrencilere; güneşli, yağmurlu, bulutlu ve karlı hava olaylarını sordu. Alınan dönütler ölçüt bağımlı ölçü aracına işaretlendi. Öğrenciler değerlendirme oturumunda tüm sorulara doğru cevap verdiler. Değerlendirme oturumunda önceki oturumlar ile akıcılık, kalıcılık, genelleme aşamaları çalışıldı. Bu çalışmayla günlük hava olayları öğrencilere kalıcı bir şekilde öğretilmiş oldu. Veliler tüm oturumlara dâhil iken sürece hiçbir müdahalede bulunmamışlardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu başlık altında araştırma sorularına uygun olarak ulaşılan veriler sunulmuştur. Bu doğrultuda bulgular ilk dört hafta gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulama öncesi veli görüşlerine ve uygulama öncesi ve sonrası öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular; beşinci hafta gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamaların genellemeye etkisine ilişkin bulguları; altıncı hafta gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili genel değerlendirmeye ilişkin bulgular ve son olarak gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular başlıkları altında sunulmuştur.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi Veli Görüşlerine; Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmenin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı İle Ulaştığı Sonuçlara İlişkin Bulgular

Özel eğitim uygulama okullarında I. kademedeki eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla uygulama öncesi veli görüşlerine, uygulama öncesi ve sonrası öğretmen tarafından kullanılan ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçlarına yer verilmiştir.

Uygulama öncesinde velilerin orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerine sordukları soruların cevaplarına ve uygulama öğretmenin uygulama öncesi – sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptıkları ölçümlere yer verilmiştir. Bu doğrultuda ilk dört haftalık uygulamalar tablolar halinde verilmiş ve ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Birinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulamaya başlamadan önce “Günlük hava olaylarından *yağmurlu hava* olayı” edinimine ilişkin velilerin öğrencilere sordukları soruların cevapları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. *Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular*

Bildirimler	V1		V2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?		+		+		+
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)		+		+		+
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)		+		+		+
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?		+		+		+
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?		+		+		+

Tablo 7’de öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; “Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu? Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.). Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.). Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu? Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimlere ilişkin bütün velilerin olumsuz görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin Tablo 7’de yer alan bildirimlere ilişkin herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları ifade edilebilir.

Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulama öğretmeninin “Günlük hava olaylarından yağmurlu hava olayı” edinimine ilişkin uygulama öncesi ve sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları*

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Yağmurlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	-	-	+	+	+
Yağmurlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Yağmurlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.	-	-	+	+	+	+
Ölçüt	1/4	0/4	1/4	4/4	4/4	4/4

Tablo 8’de öğrencilerin uygulama öncesi ve gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Uygulama öncesi öğrenciler dört bildirimden sadece ikisine doğru cevap verdikleri; gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında ise bildirimlerin tamamına doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Yağmurlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerden sadece birinin (Ö1) doğru cevap verdiği, diğer ikisinin (Ö2 ve Ö3) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Yağmurlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Yağmurlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerden sadece birinin (Ö3) doğru cevap verdiği, diğerlerinin (Ö1, Ö2) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası

bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Birinci hafta uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan soruların tamamına yanlış yanıt aldıkları görülmektedir. Aynı zamanda uygulama öğretmeninin etkinliklerin uygulaması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde ise öğrencilerden Ö1 ve Ö3'ün birer soruya doğru cevap verdiği diğer sorulara ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Diğer öğrencinin (Ö2) soruların tamamına yanlış cevap verdiği tespit edilmiştir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde ise öğrencilerin soruların tamamına doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

İkinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulamaya başlamadan önce “Günlük hava olaylarından *güneşli hava* olayı” edinimine ilişkin velilerin öğrencilere sordukları soruların cevapları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. *Günlük Hava Olaylarından Güneşli Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular*

Bildirimler	V1		V 2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?	+		+		+	
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)		+		+		+
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)	+		+		+	
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?		+	+		+	
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?	+			+		+

Tablo 9’da öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde;

“Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış olduğu tespit edilmiştir.

“Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden sadece birinin (Ö1) yanlış cevap verdiği, diğer ikisinin (Ö2 ve Ö3) ise doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden sadece birinin (Ö1) doğru cevap verdiği, diğer ikisinin (Ö2 ve Ö3) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür.

Öğretmen Tarafında Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulama öğretmenin “Günlük hava olaylarından güneşli hava olayı” edinimine ilişkin uygulama öncesi ve sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. *Günlük Hava Olaylarından Güneşli Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları*

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Güneşli havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Güneşli havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Güneşli havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Güneşli havayı “Küp” materyalinden gösterir.	-	-	-	-	+	+
Ölçüt	0/4	0/4	0/4	3/4	4/4	4/4

Tablo 10’da öğrencilerin uygulama öncesi ve gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Uygulama öncesi öğrenciler dört bildirimin tamamına yanlış cevap verdikleri; gerçeğe dönük

materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında ise bildirimlerin birine yanlış, diğer bildirimlerin tamamına ise doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Güneşli havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplardan; iki öğrencinin (Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri, bir öğrencinin ise (Ö1) yanlış cevap verdiği tespit edilmiştir.

İkinci hafta uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan soruların üçüne doğru cevap verdikleri, ikisine ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Aynı zamanda uygulama öğretmeninin etkinliklerin uygulanması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerin soruların tamamına yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yapılan ölçümlerde ise öğrencilerden Ö1’in bir soruya yanlış cevap verdiği diğer sorulara ise doğru cevap verdiği görülmüştür. Diğer iki öğrencinin (Ö2 ve Ö3) soruların tamamına doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Üçüncü Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulamaya başlamadan önce “Günlük hava olaylarından *karlı hava* olayı” edinimine ilişkin velilerin öğrencilere sordukları soruların cevapları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. *Günlük Hava Olaylarından Karlı Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular*

Bildirimler	V1		V 2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?	+		+		+	
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)		+		+	+	
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)	+			+	+	
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?	+		+		+	
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?	+		+			+

Tablo 11’de öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde;

“Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden birinin (Ö3) doğru cevap verdiği, diğer ikisinin (Ö1, Ö2) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür.

“Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden ikisinin (Ö1, Ö3) doğru cevap verdikleri, birinin (Ö2) ise yanlış cevap verdiği görülmüştür.

“Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden ikisinin (Ö1, Ö2) doğru cevap verdikleri, birinin (Ö3) ise yanlış cevap verdiği görülmüştür.

Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulama öğretmeninin “Günlük hava olaylarından karlı hava olayı” edinimine ilişkin uygulama öncesi ve sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar Tablo 12 ile sunulmuştur.

Tablo 12. *Günlük Hava Olaylarından Karlı Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları*

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Karlı havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Karlı havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	-	-	+	-	+
Karlı havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	-	-	+	+	+	+
Karlı havayı “Küp” materyalinden gösterir.	-	-	-	-	+	+
Ölçüt	1/4	0/4	1/4	4/4	3/4	4/4

Tablo 12’de öğrencilerin uygulama öncesi ve gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Uygulama öncesi öğrenciler dört bildirimden sadece iki doğru cevap verdikleri; gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında ise bildirimlerin ikisine yanlış, diğer bildirimlerin tamamına ise doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Karlı havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerden birinin doğru (Ö1), diğerlerinin (Ö2 ve Ö3) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin ikisine (Ö1 ve Ö3) doğru, birine (Ö2) ise yanlış cevap verildiği tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerden birinin doğru (Ö3), diğerlerinin (Ö1 ve Ö2) ise yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller

kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplardan; iki öğrencinin (Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri, bir öğrencinin ise (Ö1) yanlış cevap verdiği tespit edilmiştir.

Üçüncü hafta uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sordukları sorulardan; V1 ve V3'ün sorduğu soruların dördüne doğru cevap verdikleri, birine ise yanlış cevap verdikleri, V2'nin ise sorduğu soruların üçüne doğru cevap verildiği, ikisine ise yanlış cevap verildiği görülmektedir. Aynı zamanda uygulama öğretmeninin etkinliklerin uygulanması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerden Ö1 ve Ö3'ün birer soruya doğru cevap diğer üç soruya ise yanlış cevap verdikleri, Ö2'nin ise soruların tamamına yanlış cevap verdiği görülmektedir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde ise öğrencilerden Ö1'in ve Ö2'nin birer soruya yanlış cevap verdiği diğer sorulara ise doğru cevap verdiği, Ö3'ün ise soruların tamamına doğru cevap verdiği görülmüştür.

Dördüncü Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalar Öncesi Veli Görüşleri

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulamaya başlamadan önce “Günlük hava olaylarından *bulutlu hava* olayı” edinimine ilişkin velilerin öğrencilere sordukları soruların cevapları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. *Günlük Hava Olaylarından Bulutlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Velilerin Öğrencilere Sordukları Sorulara İlişkin Bulgular*

Bildirimler	V1		V2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?	+		+		+	
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)	+		+		+	
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)		+	+		+	
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?		+	+		+	
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?	+		+		+	

Tablo 13'te öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde;

“Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden ikisinin (Ö2, Ö3) doğru cevap verdikleri, birinin (Ö1) ise yanlış cevap verdiği görülmüştür.

“Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?” bildirimine yönelik sorular öğrencilerden ikisinin (Ö2, Ö3) doğru cevap verdikleri, birinin (Ö1) ise yanlış cevap verdiği görülmüştür.

“Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Önce - Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda uygulama öğretmeninin “Günlük hava olaylarından bulutlu hava olayı” edinimine ilişkin uygulama öncesi ve sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlar Tablo 14 ile sunulmuştur.

Tablo 14. *Günlük Hava Olaylarından Bulutlu Hava Olayı Edinimine İlişkin Uygulama Öncesi ve Sonrası Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları*

Bildirimler	Uygulama öncesi Uygulama sonrası					
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Bulutlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	-
Bulutlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	-	+
Bulutlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Bulutlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.	-	-	-	+	+	+
Ölçüt	0/4	0/4	0/4	4/4	3/4	3/4

Tablo 14’te öğrencilerin uygulama öncesi ve gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Uygulama öncesi öğrencilerin dört bildirimin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri; gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında ise bildirimlerin ikisine yanlış, diğer bildirimlerin tamamına ise doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Bulutlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin ikisine (Ö1 ve Ö2) doğru, birine (Ö3) ise yanlış cevap verildiği tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin ikisine (Ö1 ve Ö3) doğru, birine (Ö2) ise yanlış cevap verildiği tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine uygulama öncesi öğrencilerin tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Dördüncü hafta uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan sorulardan; V1’in sorduğu soruların ikisine doğru cevap verildiği, üçüne ise yanlış cevap verildiği, V2 ve V3’ün sorduğu soruların tamamına ise doğru cevap verildiği görülmektedir. Aynı zamanda uygulama öğretmeninin etkinliklerin uygulaması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de sorulan soruların tamamına öğrencilerin yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde ise öğrencilerden Ö2’nin bir soruya yanlış cevap verdiği diğer sorulara ise doğru cevap verdiği, Ö1 ve Ö3’ün ise soruların tamamına doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genellemeye İlişkin Bulgular

Beşinci Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Özel eğitim uygulama okullarında I. kademedede eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapılan dört haftalık etkinlikler sonucunda genellemenin ne düzeyde olduğunu belirlemek için veli görüşlerine ve öğretmen tarafından kullanılan ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçlarına yer verilmiştir.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamaların Genellemeye Etkisine İlişkin Veli Görüşleri

Bu doğrultuda “Günlük hava olaylarından yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” olaylarının genellemenin sağlanıp sağlanmadığına ilişkin veliler tarafından öğrencilere sorulan soruların cevapları Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Günlük Hava Olaylarından “Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava” Olaylarının Genellemenin Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Veliler Tarafından Öğrencilere Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular

Bildirimler	V1		V2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?	+		+		+	
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)	+		+		+	
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)	+		+		+	
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?	+		+		+	
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?	+		+		+	

Tablo 15’te öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde;

“Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Sonrası Genellemeye İlişkin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda “Yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” olaylarının genellemelerine ilişkin öğretmen tarafından uygulanan etkinlikler sonrası “Keçeli defter, bak-gör-öğren, çarkıfelek, küp materyalleri” ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçları Tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 16. *Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Bugün hava nasıl?” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları*

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 16’da öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak verilen bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.” bildirimine bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Bugün hava nasıl?” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Keçeli Defter” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 17’de öğrencilerin gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 18. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Bak-Gör-Öğren” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 18’de öğrencilerin uygulama sonrası bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Çarkıfelek” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 19’da öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genellemesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Küp” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Küp” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Küp” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 20’de öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Beşinci hafta genelleme uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin soruların tamamına doğru cevap verdikleri görülmektedir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerin tamamının tüm sorulara doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Böylelikle yapılan çalışmalarda genellemenin başarılı bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Altıncı Hafta Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Özel eğitim uygulama okullarında I. kademedeki eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapılan etkinlikler sonucunda genel değerlendirme yapmak için veli görüşlerine ve öğretmen tarafından kullanılan ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçlarına yer verilmiştir.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Veli Görüşleri

Araştırma sorusu doğrultusunda “Günlük hava olaylarından *yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava*” olaylarının genel değerlendirmesine ilişkin veliler tarafından öğrencilere sorulan soruların cevapları Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. *Günlük Hava Olaylarından Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirmesine İlişkin Veliler Tarafından Öğrencilere Sorulan Sorulara İlişkin Bulgular*

Bildirimler	V1		V2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?	+		+		+	
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)	+		+		+	
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)	+		+		+	
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?	+		+		+	
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?	+		+		+	

Tablo 21’de öğrencilerin uygulama öncesinde mevcut durumlarını belirlemek için günlük hava olaylarına ilişkin veliler tarafından sorulan sorulara verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre uygulama öncesi öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde;

“Çocuğunuz Bugün hava nasıl?” sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?” bildirimine yönelik sorulara öğrencilerin verdikleri cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen Tarafından Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genel Değerlendirmeye İlişkin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Araştırma sorusu doğrultusunda “yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” olaylarının genel değerlendirmesine ilişkin öğretmen tarafından uygulanan etkinlikler sonrası (resimli kartlar, çark, tak-çıkart, halı materyalleri) ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçları Tablo 22’de gösterilmiştir. Genel değerlendirme kapsamında ilk beş haftada kullanılan materyallerden farklı materyaller kullanılarak bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 22. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Resimli Kartlar” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 22’de öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında da bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Resimli kartlar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Çark” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Çark” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Çark” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Çark” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Çark” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 23’te öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında da bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Çark” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Çark” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Çark” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Çark” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 24. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Tak- Çıkar” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 24’te öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında da bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Tak – çıkar” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 25. Yağmurlu Hava, Güneşli Hava, Karlı Hava, Bulutlu Hava Olaylarının Genel Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Tarafından Uygulanan Etkinlikler Sonrası “Halı” Materyali İle Yapılan Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Bulguları

Bildirimler	Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “halı” materyalinden gösterir.	+	+	+
Güneşli havayı “halı” materyalinden gösterir.	+	+	+
Karlı havayı “halı” materyalinden gösterir.	+	+	+
Bulutlu havayı “halı” materyalinden gösterir.	+	+	+
Ölçüt	4/4	4/4	4/4

Tablo 25’da öğrencilerin uygulama sonrası gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan bildirimlere ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. Gerçeğe dönük materyaller aracılığıyla yapılan uygulama sonrasında da bildirimlerin tamamına (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru cevap verdikleri görülmüştür.

“Yağmurlu havayı “Halı” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Güneşli havayı “Halı” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Karlı havayı “Halı” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

“Bulutlu havayı “Halı” materyalinden gösterir.” bildirimine, gerçeğe dönük materyaller kullanılarak yapılan uygulama sonrası sorulan sorulara verilen cevapların tamamının (Ö1, Ö2 ve Ö3) doğru olduğu tespit edilmiştir.

Altıncı hafta genel değerlendirme için yapılan uygulamalar sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin veliler tarafından soruların tamamına doğru cevap verdikleri görülmektedir. Önceki oturumlardan farklı olarak kullanılan materyallerle yapılan etkinliklerin uygulanması sonrasında ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yapılan ölçümlerde öğrencilerin tamamının tüm sorulara doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Böylelikle yapılan çalışmalarda öğrencilerin başarılı bir şekilde istenilen amaçlara ulaştığı görülmüştür.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla ilgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla uygulama öğretmeni ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorularına uygun beş tema altında toplanarak analiz edilmiştir.

Öğretim Esnasında Sınıfta Öğrenciler Haricinde Yabancı Birinin Bulunmasının Öğretimi Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşü

Uygulamaların yapılışı esnasında velilerin derse katılımı sağlanmış ve bu doğrultuda veli katılımının katılımın etkilerini belirlemek için uygulama öğretmenin görüşü alınmıştır. Buna göre uygulama öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

“İlk haftaki öğretimde az da olsa bir etkilenme oldu. Öğrenciler sınıftaki misafirlerle göz teması halinde oldular. Sorulara cevap verirken hafif bir utangaçlık durumlarını gözlemledik. Sonraki haftalarda bu durum söz konusu bile olmadı. Öğretimin genel akışı bozulmadı hatta öğrencilerde bir özgüven gelişimi gözlemledim.”

Bu görüşe göre ilk haftadaki uygulamada öğrencilerin velilerden etkilendiği, görüşlerini belirtirken çekindikleri görülürken sonraki haftalarda bu sorunun ortadan kalktığı görülmektedir.

Günlük Hava Olaylarının Önkoşul Becerileri Olan “Güneş, Yağmur, Kar, Bulut Kavramlarını Söyleme ve Gösterme” Becerilerine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Öğretmen Görüşü

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin günlük hava olaylarının önkoşul becerileri olan “Güneş, yağmur, kar, bulut kavramlarını söyleme ve gösterme” becerilerine sahip olma durumlarına ilişkin öğretmen görüşü alınmıştır. Buna göre uygulama öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Günlük hava olaylarını “güneş, yağmur, kar ve bulut” kavramlarını söyleyebiliyorlar.”

Uygulama öğretmenin görüşüne göre öğrencilerin günlük hava olaylarını ve bunlara ilişkin temel kavramları ifade ettikleri görülmektedir.

Yağmurlu, Güneşli, Karlı, Bulutlu Günlük Hava Olaylarındaki Değişimler Öğrencinin Dikkatini Çekme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşü

Hava olaylarındaki değişimlerin öğrencinin dikkatini çekme durumuna ilişkin öğretmen görüşü alınmıştır. Buna göre uygulama öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

“... Günlük hava olaylarındaki değişimler öğrencilerin dikkatini çekti. Mesela güneşli havalarda evin daha aydınlık olduğunu söylüyorlar. Güneşin daha sıcak olduğunu, yağmurlu havalarda gökyüzünün daha gri olduğunu gözlemlediler. Yağmur yağınca her yerin su ile yıkanmış gibi ıslanması ilgilerini çekti.”

Bu görüşe göre öğrencilerin günlük hava olaylarındaki değişimlerin farkına vardıkları ve bunu sözlü olarak ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca günlük hava olaylarının özellikleri “Güneşin daha sıcak olduğunu, yağmurlu havalarda gökyüzünün daha gri” gözlemler sonucunda ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında günlük hava olaylarını günlük yaşamdan olaylarla ilişkilendirmeleri “Yağmur yağınca her yerin su ile yıkanmış gibi ıslanması ilgilerini çekti.” dikkat çeken başka bir noktadır.

Öğrencinizin Günlük Hava Olaylarını Öğrenmesinin Günlük Yaşam Becerilerine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşü

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin günlük hava olaylarını öğrenmesinin günlük yaşam becerilerine katkısına ilişkin öğretmen görüşü alınmıştır. Buna göre uygulama öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Şimdi “Kış mevsiminde” olduğumuzun farkındalar ve dışarı kartopu oynamak için çıkarken mutlaka eldiven, atkı, bere ve montlarını giyip çıkıyorlar. Çok soğuk ise çıkmak istemediklerini belirtiyorlar. Kıyafet seçimini evde yaparken de havanın durumunu göz önünde bulundurup uygun kıyafet seçtiklerini aileleri de söylüyorlar.”

Öğretmen görüşüne göre uygulamalar sonrasında öğrencilerin günlük hava olaylarına göre davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Bu doğrultuda hava olayına bağlı olarak hareket ettikleri, kıyafet tercihlerini buna göre yaptıkları ve bu durumun ailelerce de ifade edildiği görülmektedir.

Öğrencinin Talep Ettiği Eylemler Hava Durumuna Uygun Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşü

Öğrencilerin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşü alınmıştır. Buna göre uygulama görüşü aşağıda verilmiştir.

“Okulda hava durumuna uygun şeyler talep ediyorlar. Bahçeye çıkma, kartopu oynama gibi eylemleri havanın durumuna göre istiyorlar.”

Uygulama öğretmen görüşüne göre öğrencilerin talep ettikleri eylemlerin şekillenmesinde hava duruma göre hareket ettikleri eylemlerini buna göre yaptıkları görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bu başlık altında elde edilen bulgulardan yararlanılarak araştırma soruları doğrultusunda tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı, özel eğitim uygulama okullarındaki I. kademedeki eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin veli katılımı ile hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılarak sonuçlar sunulmuştur.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulama Öncesi Veli Görüşleri; Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmenin Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı İle Ulaştığı Sonuçlara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında ilk dört hafta özel eğitim uygulama okullarında I. kademedeki eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla uygulama öncesi veli görüşlerine, uygulama öncesi ve sonrası öğretmen tarafından kullanılan ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaştığı sonuçlarına yer verilmiştir.

Bu doğrultuda birinci hafta uygulamaları sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan soruların tamamına yanlış yanıt aldıkları; uygulama öğretmenin etkinliklerin uygulanması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerin soruların önemli bir kısmına yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde ise öğrencilerin soruların tamamına doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. İkinci hafta uygulamaları sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan soruların üçüne doğru cevap verdikleri, ikisine ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Aynı zamanda uygulama öğretmenin etkinliklerin uygulanması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerin soruların tamamına yanlış cevap verdikleri tespit edilmiştir. Etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yapılan ölçümlerde ise öğrencilerin tamamına yakınının sorulara doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Üçüncü hafta uygulamaları sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler

tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sordukları soruların önemli bir kısmına doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Uygulama öncesinde öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde öğrencilerin soruların önemli bir kısmına yanlış cevap verdikleri, uygulama sonrasında ise ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde öğrencilerin soruların önemli bir kısmına doğru cevap verdikleri görülmüştür. Dördüncü hafta uygulamaları sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından sorulan soruların büyük bir bölümüne öğrencilerin doğru cevap verdiği görülmektedir. Uygulama öğretmenin etkinliklerin uygulaması öncesinde ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de sorulan soruların tamamına öğrencilerin yanlış cevap verdikleri, uygulama sonrasında öğretmen tarafından sorulan sorular öğrencilerin çoğunluğunun doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

İlk dört hafta gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulama öncesi veli görüşleri; uygulama öncesi ve sonrası öğretmen tarafından ölçüt bağımlı ölçü aracı ile ulaşılan sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde;

Uygulama öncesi veli görüşlerine göre birinci hafta dışında diğer haftalarda (iki, üç ve dört) soruların önemli bir kısmına öğrencilerin doğru cevap verdiği tespit edilmiştir. Bu durum velilerin günlük hava olaylarına ilişkin her uygulama öncesinde öğrencilere aynı soruları sordukları için öğrencilerin konuyu kavramaları ve öğrenmenin gerçekleşmeye başlamasıyla açıklanabilir. Öğrenciler sorulan soruların cevaplarını verirken gözlem yapma becerisini sergilemeleri gerekmektedir. Gözlem yapma öğrenmenin gerçekleşmesi için önemli becerilerden birisidir. Bu uygulamanın öğrencilerin gözlem yapma becerilerini de geliştirdiği söylenebilir.

Öğretmen tarafından ilk dört hafta ölçüt bağımlı ölçü aracı ile uygulama öncesi ve sonrası yaptığı uygulamaların sonuçları incelendiğinde; uygulama öncesi doğru cevap sayısının çok az olduğu uygulama sonrasında ise verilen cevapların neredeyse tamamının doğru olduğu tespit edilmiştir. Bu durum gerçeğe dönük materyallerin kullanımı ile orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin günlük hava olaylarını öğrenmelerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Günümüzde eğitim-öğretim süreçlerine doğrudan etki eden en önemli faktörlerden biri de hızla ilerleyen ve gelişen teknolojidir (Yarar Kaptan & Beldağ, 2021). Öğrenmeyi daha kolay hale getirmek ve kalıcılığı sağlamakla beraber eğitim-öğretimin niteliğini geliştirmek için öğretim programlarını destekleyecek materyallerin geliştirilmesi ve kullanılması giderek artmaktadır (Nalçacı & Ercoşkun, 2005). Eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılan yöntem, teknik, araç-gereç ve materyal kullanımı alanyazında en fazla kullanılan kavramlar arasındadırlar. Benzer şekilde alanyazın incelendiğinde araç-gereç ve materyal kullanımı boyutunda öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği için çoklu öğrenme ortamlarının

oluşturulmasının hem göze hem de kulağa hitap edeceği ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşeceği belirtilmiştir (Şimşek, 2002). Materyal kullanımı öğrenme sürecine katılan duyu organı sayısını artırdığından daha fazla ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olur ve eğitimin kalitesini yükseltip verimliliğin artmasını sağlar. Bununla beraber öğrencilere ders ortamında zengin yaşantılar sunularak etkili bir öğrenme ortamı da oluşturulmuş olur (Doğdu & Arslan, 1993)

İlgili alanyazında da görüldüğü gibi gerçeğe dönük materyallerin kullanımının orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenmelerinde önemli etkiye sahip oldukları görülmektedir. Kosif (2019) “Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrenciler için ‘sosyal hayat modülü’ kapsamında geliştirilen materyallerin etkisinin incelenmesi” isimli çalışmasında hafif düzey zihinsel engelli öğrencilere sosyal hayat modülü içerisinde yer alan bazı kazanımların öğretiminde kullanılan materyallerin öğrencilerin akademik başarılarına ve motivasyonlarına olumlu katkı sağladığı; Arpacık (2014) ise “Zihinsel engelli öğrencilere yönelik çoklu ortam materyallerinin geliştirme süreci ve kullanımının öğretmenlere ve öğrencilere etkisi” adlı çalışmasında zihinsel engelli öğrencilere yönelik etkileşimli çoklu ortam materyallerinin öğrencilerin öğrenmelerine önemli katkılar sunacağı sonucuna ulaşmıştır. Çiftçi (2009) geliştirdiği bilgisayar destekli materyalin öğrencilerin öğrenmelerine olumlu etki ettiğini tespit ederken; benzer şekilde İlanbey (2018) zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin öğrenmelerine yönelik geliştirdiği bilgisayar destekli öğretim materyalinin öğrenmeye etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Avcıoğlu (2012) öğretmenler tarafından geliştirilen materyallerin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarının geliştirmelerinin yanı sıra bilişsel ve duyuşsal davranışları üzerinde etkili olduğu ifade etmektedir. Alanyazın incelendiğinde birçok çalışmada benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Gürsel, 1993; Yıkılmış, 1999; Diler, 2000; Atık Çatak, 2006; Avcıoğlu, 2012; Bülbül, 2014; Mutlu, 2016; Keser, 2017 Gündüz, 2019, Hersh, Meng-Fen & Georgette 2003; Boster, Meyer, Roberto & Inge 2011). İlk dört haftayı kapsayan uygulamalar doğrultusunda elde edilen sonuçların ilgili alanyazınla büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Bu doğrultuda orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinde gerçeğe dönük materyallerin kullanımının önemli katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla İlgili Genelleme ve Genel Değerlendirmeye İlişkin Tartışma ve Sonuç

Günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapılan dört haftalık etkinlikler sonucunda genellemenin ne düzeyde olduğunu belirlemek için veli görüşlerine ve öğretmen tarafından kullanılan uygulama sonrası ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçlarına yer verilmiştir. Genel olarak

genellemenin gerçekleşebilmesi için öğretim koşulları altında öğrenilen bir beceri ya da davranışın işlevsellik kazanabilmesi için farklı ortamlarda veya ihtiyaç halinde sergilenebilmesi gerekir (Taubman, Leaf, & Kuyumjian, 2011; Collins, 2012; Alberto & Troutman, 2013). İlgili alanyazında genelleme “Bir davranışın belirli koşullar altında öğrenildikten sonra öğretim yapılmayan ortam materyal kişi zaman gibi farklı durumlarda da gerçekleştirilmesine veya öğrenilen davranışa benzer ve aynı işleve sahip bir davranışın farklı durumlarda sergilenmesi ” olarak ifade edilmektedir (Sulzer-Azaroff & Mayer 1991; Scheuermann & Webber 2002; Tekin-İftar 2012).

Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamaların genellemeye etkisine ilişkin “Yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” günlük hava olaylarını genellemenin sağlanıp sağlanmadığına ilişkin veliler tarafından öğrencilere sorulan soruların cevapları alınmıştır. Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulama sonrası genellemeye ilişkin ölçüt bağımlı ölçü aracı aracılığıyla “Yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” olaylarının genellemelerine ilişkin öğretmen tarafından uygulanan etkinlikler sonrası ulaşılan sonuçlara göre: Beşinci hafta genelleme uygulamaları sonucunda genel bir değerlendirme yapıldığında, etkinliklerin uygulanması öncesinde veliler tarafından orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilere sorulan soruların tamamına doğru cevap verdikleri görülmektedir. Yine etkinliklerin uygulanması sonrasında öğretmenin ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yaptığı ölçümlerde de öğrencilerin tamamının tüm sorulara doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre yapılan uygulamaların başarılı olduğu ve ilk dört hafta yapılan etkinliklerin genelleme sonuçlarına göre kalıcı olarak gerçekleştiği ve öğrenmenin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller ile çalışmanın etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapılan etkinlikler sonucunda genel değerlendirme yapmak için veli görüşlerine ve öğretmen tarafından kullanılan ölçüt bağımlı ölçü aracı sonuçlarına yer verilmiştir.

Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili genel değerlendirmeye ilişkin “Günlük hava olaylarından yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” hava olaylarının genel değerlendirmesine yönelik veliler tarafından öğrencilere sorulan soruların cevapları alınmıştır. Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili genel değerlendirmeye ilişkin ölçüt bağımlı ölçü aracı aracılığıyla “yağmurlu hava, güneşli hava, karlı hava, bulutlu hava” hava olaylarının genel değerlendirmesine ilişkin öğretmen tarafından uygulanan etkinlikler sonrası (resimli kartlar, çark, tak-çıkart, halı materyalleri) sonuçlara ulaşılmıştır.

Genel değerlendirme için yapılan uygulamalar sonucunda, etkinliklerin uygulanması öncesinde orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin veliler tarafından soruların tamamına doğru cevap verdikleri görülmektedir. Öğretmenler tarafından önceki oturumlardan farklı olarak kullanılan materyallerle yapılan etkinliklerin uygulanması sonrasında ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yapılan ölçümlerde öğrencilerin tamamının tüm sorulara doğru cevap verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Veli ve öğretmenler tarafından yapılan uygulamalar sonucunda genelleme aşıamasındaki başarı genel değerlendirme aşıamasında da görülmüştür. Genel değerlendirme aşıamasında şimdiye kadar kullanılan gerçeğe dönük materyallerden farklı materyallerin kullanılması ve bütün sorulara doğru cevap alınması gerçeğe dönük materyallerin orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin günlük hava olaylarını öğrenmelerine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrencilerin öğrenme süreçlerinde farklı özelliklere sahip materyallerin kullanımının öğrenmenin genellenmesine ve genel değerlendirmeye olumlu etkileri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda İlanbey (2018) “Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere çok ve az kavramlarını kazandırmada kullanılan bilgisayar destekli ğretim materyalinin etkililiği” adlı çalışmada zihinsel yetersizliği olan öğrencilere çok ve az kavramlarını kazandırmak amacıyla geliştirilmiş bilgisayar destekli ğretim materyalinin etkililiği araştırmıştır. Bu alışma sonucunda zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin öğrenmelerine yönelik geliştirdiği bilgisayar destekli ğretim materyalinin öğrenmeye etki ettiği ve davranışların kalıcılığının gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Dağseven (2001), zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için geliştirilen materyallerin ğretim süreçlerinde kullanılmasıyla matematiksel bir takım becerilerin kazanılmasının yanında öğrenmenin temel göstergelerinden olan genellenebilirliğininde gerçekleştiğini ifade etmektedir. Arslan (2018) “z-bakım becerileri kazandırmada giyinme becerisi için tasarlanan ğretim materyalinin etkisinin incelenmesi ” isimli çalışmasının sonucunda tasarlanan ğretim materyali uygulanan grubun giyinme becerisini edinmede daha hızlı ilerlediği tespit edilmiştir. Yine ilgili alanyazında zihinsel yetersizliği ve öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin öğrenme süreçlerinde materyal kullanımının kalıcı öğrenmeye katkısına ilişkin farklı disiplinlerde yapılmış birçok çalışma yer almaktadır (Karahüseyinoğlu, 2002; Erben, 2005; Gınalı Griş, 2006; Atik atak, 2006; Arslan, 2018).

Beşinci ve altıncı haftalarda gerçekleştirilen genelleme ve genel değerlendirme uygulamaları sonucunda orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin öğrenme süreçlerinde gerçeğe dönük materyallerin kullanımının kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gerçeğe Dönük Materyallerle Yapılan Uygulamalarla ilgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Gerçeğe dönük materyallerle yapılan uygulamalarla ilgili öğretmenle yapılan görüşmeden elde edilen sonuçlara göre;

İlk haftada yapılan uygulamalarda öğrencilerin velilerden etkilendiği, çekindikleri öğretmen tarafından ifade edilirken sonraki haftalarda bu sorunun ortadan kalktığı görülmektedir. Bu durum öğrenciler tarafından verilecek cevapların daha yansız olmasına katkı sağlayacak ve araştırmanın sonuçlarını daha da güçlendirecektir. Aile katılımının, ailelerin çocuklarıyla birlikte zaman geçirme imkânı sağladığı, çocukların ilgi, yeteneklerini keşfetmelerine ve gelişimlerine katkı yaptığı ayrıca çocukların başarılarına olumlu yönde etkilediği ve eğitimin kalitesini artırdığı görülmektedir (Akkaya, 2007). Ayrıca Yücetaş Artan (2019), 2000 -2018 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış makale, yüksek lisans ve doktora tezinden oluşan 144 çalışmayı incelenmiş ve çalışma sonunda; okul ile aile iş birliği içinde olursa öğrenci okulda kendini daha güvende hissedeceği ve akademik alanda daha başarılı olacağı sonucuna ulaşmıştır. Azap'ın (2011) özel eğitim uygulama okullarını veli görüşleri çerçevesinde amaç-yapı-süreç açısından değerlendirdiği çalışmasında velilerin en olumlu değerlendirmesi; öğrenme süreci olarak dikkat çekmektedir. Bu durum çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde benzer sonuçların birçok çalışmada tekrar ettiği görülmektedir. (Keçeli-Kaysılı, 2009; Ayral ve diğerleri, 2012; Dinç 2017; Ertem & Gökalp 2020; Ardakoç, 2020). Yücetaş Artan (2019) yaptığı çalışmada “Ailede başlayan eğitim okulda devam eder ve aile her zaman okulun tamamlayıcısıdır.” ifadesiyle ulaştığı sonuç bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu doğrultuda çalışmanın alt problemlerinde de velilerin evde yaptıkları uygulamalar ve sınıfta derse katılımları orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma kapsamında günlük hava olaylarının önkoşul becerileri olan “Güneş, yağmur, kar, bulut kavramlarını söyleme ve gösterme” becerilerini sergiledikleri bu doğrultuda öğrencilerin günlük hava olaylarını ve bunlara ilişkin temel kavramları öğrendikleri, öğrencilerin günlük hava olaylarındaki değişimlerin farkına vardıkları ve bunu sözlü olarak ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca günlük hava olaylarının özelliklerini “Güneşin daha sıcak olduğunu, yağmurlu havalarda gökyüzünün daha gri olduğunu” gözlemler sonucunda ifade ettikleri ve bunun yanında günlük hava olaylarını günlük yaşamdan olaylarla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Günlük hava olaylarıyla ilgili temel kavramların ifade edilmesi, günlük hava olaylarındaki değişimlerin fark edilmesi ve bunlarla ilgili gözlemlerin yapılması orta düzey zihinsel engele sahip öğrencilerin günlük hava olaylarını öğrenmelerine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulamalar sonrasında öğrencilerin günlük hava olaylarına göre davranışlar sergiledikleri ve bu doğrultuda hava olayına bağlı olarak hareket ettikleri, kıyafet tercihlerini buna göre yaptıkları ve bu durumun ailelerce de ifade edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin talep ettikleri eylemlerin şekillenmesinde hava duruma göre hareket ettikleri eylemlerini buna göre yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin günlük hava olaylarına göre kıyafet tercih etmesi ve hava durumu gözlemlerine göre isteklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin öğrenmelerinin davranışa dönüşmesi öğrenmenin tam olarak gerçekleşmesiyle açıklanabilir.

Öğretmen görüşlerine göre kullanılan gerçeğe dönük materyallerle gerçekleştirilen uygulamalar sonucunda öğrenmenin önemli ölçüde gerçekleştiği görülmektedir. Avcıoğlu'na (2012) göre derslerde çeşitli araç-gereç kullanımının öğrencilerin okul başarısını ve gelişimlerini olumlu yönde etkileyeceği ayrıca bu öğrencilerin farklı araç – gereç kullanımına ilgi duydukları ve bu araç – gereçlerin kullanmasının zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin derse ve okula karşı ilgilerinde önemli bir artışa yol açtığı yönünde ifade etmektedir. Ayrıca, öğretmenler derslerde araç-gereç kullanımının; görsel açıdan eğitimi desteklediğini, konuları somutlaştırdığını, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sağladığını, öğrencilerin dikkatlerini çektiğinden derslere ilgi ve dikkat uyandırdığını ve aktif katılımlarını sağladığını, çocukların daha az sıkıldığını ve buna bağlı olarak problem davranışların oluşmasını önlediğini, öğrenmeyi kolay ve zevkli hale getirdiğini, öğrenci başarısını artırdığını, öğrenmelerin daha kalıcı ve uzun süreli olmasını sağladığını ve öğretmenin yükünü oldukça hafiflettiğini belirtmektedir. Alanyazın incelendiğinde özel gereksinimli öğrencilerin öğrenmelerine farklı özelliklerdeki materyallerin kullanımının olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. (Keser & Özdemir, 2017; Mete & Yıldırım, 2018; Özlem Yazlık, 2018; Çay, Yıkılmış & Sola Özgüç, 2020; Yıldız & Yıkılmış, 2020).

Özel eğitim uygulama okullarındaki I. kademede eğitim alan orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin hayat bilgisi dersi kazanımlarında yer alan günlük hava olaylarının öğretiminde gerçeğe dönük materyaller kullanımları sonucuna genel olarak bakıldığında öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin günlük hava olayları ile ilgili temel kavramları ifade ettikleri, hava olaylarındaki değişimleri fark ettikleri, günlük hava olaylarına göre davranış sergiledikleri görülmektedir. Bu durum araştırma kapsamında kullanılan materyallerin etkili olduğu sonucu ile açıklanabilir.

Öneriler

Bu bölümde araştırma ile edilen sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik aşağıda önerilerde bulunulmuştur:

- Orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinde gerçeğe dönük materyallerin etkisi göz önünde bulundurulduğunda uygulamalarda materyal kullanımına daha fazla yer verilmelidir.
- Öğrenme ve genellemenin sağlanması için orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin eğitim süreçlerine veli katılımının sağlanması önerilebilir.
- Orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinin takibi, kontrolü ve değerlendirilmesinin sistemli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için özel eğitim öğretmenlerinin her bir kazanıma özel ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlayıp kullanması önerilebilir.
- Öğrenmenin, genellemenin ve kalıcılığın gerçekleşebilmesi için öğrencilerin yetersizlik özellikleri göz önünde bulundurularak farklı türlerdeki gerçeğe dönük materyallerin kullanılması önerilir.
- Orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinin davranışa dönüşebilmesi için gerçeğe dönük materyallerin günlük hayata uygun olarak tasarlanması önerilir.
- Orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinde kullanılmak üzere geliştirilen materyallerin farklı kazanımlarda da kullanılması için modüler olması önerilebilir.
- Bu çalışma kapsamında orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin materyallerdeki tak-çıkarcı yapılar gibi özelliklerin ilgilerini çok çektiği görülmüştür. Bu doğrultuda geliştirilen materyallerde bu özelliklerin yer alması önerilebilir.
- Orta düzey zihinsel engelli öğrencilerin öğrenme süreçlerinde kullanılacak olan materyallerin geliştirilme süreçlerinde tasarım öğelerine ve ilkelerine dikkat edilmesi önerilebilir.
- İlgili alanyazın incelendiğinde orta düzey zihinsel engelli öğrencilere yönelik özelde coğrafi kavramların öğretimi, genelde ise sosyal bilimler, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ile ilgili yeterli sayıda çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda uygulamaya dönük akademik çalışmaların sayısının artırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akhan, N., & Sönmez, N. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel eğitim öğrencilerine yönelik özel alan yeterlilikleri. Karabük Üniversitesi (Dü.), *I. Uluslararası insan ve toplum bilimleri araştırmaları kongresi*. içinde Karabük Üniversitesi.
- Akkaya, M. (2007). Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri. (Tez No: 211682) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aksoy, V. (2012). Aileye ilişkin bilgilerin toplanması ve değerlendirme. A. Cavkaytar içinde, *Özel eğitimde aile eğitimi ve rehberliği*. Vize basın yayın.
- Alberto, P., & Troutman, A. (2015). *Applied behavior analysis for teachers*. (H. Sarı, Çev.) Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alkan, C., Deryakulu, D., & Şimşek, N. (1995). *Eğitim teknolojisine giriş*. Önder matbaacılık.
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2009). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. Morpa.
- Arpacık, Ö. (2014). *Zihinsel engelli öğrencilere yönelik çoklu ortam materyallerinin geliştirme süreci ve kullanımının öğretmenlere ve öğrencilere etkisi*. (Tez No: 366536) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arslan, H. (2018). Özel alt sınıflarında giyinme becerileri öğretim materyalinin öğrenci becerisine etkisi. (Tez No:) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ataman, A. (2003). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. A. Ataman (Dü.) içinde, *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atık Çatak, A. (2006). Powerpoint sunu programıyla hazırlanan okuma materyalinin eğitilebilir zihin engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi üzerine etkisi. (Tez No: 190228) [Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Avcioğlu, H. (2011). *Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitsel ve davranışsal değerlendirilmesi*. Vize basın yayın.
- Avcioğlu, H. (2012). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımına ilişkin görüşleri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(2).

- Avcioğlu, H. (2015). *A'dan Z'ye BEP Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Vize yayıncılık.
- Ayral, M., Bozkurt, E., Özdemir, N., Sadıç, Ş., Özarslan, H., Türedi, A., & Ünlü, A. (2012). Veli katılımının öğrencilerin matematik başarısına etkisi. M. Eryaman, A. Kılınç, A. Cerrahoğlu, E. Yolcu, & G. Ergen içinde, *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Aştırmaları Kongre Kitabı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Azap, S. (2011). Özel eğitim merkezlerinin amaç, yapı ve süreç açısından veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. (Tez No: 279174) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Başal, M., & Batu, E. (2002). zihin özürlü öğrencilere okuma yazma öğretme konusunda alt özel sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 85-98.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* 9(1).
- Bateman, B., & Cynthia, M. (2004). *Writing measurable IEP goals and objectives*. Attainment Company.
- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G. (2007). *Kaynaştırma*. Kök yayıncılık.
- Baumfield, V., Hall, E., & Wall, K. (2008). *Action research in the classroom*. Sage Publications Inc.
- Baysal, Z. (2006). Hayat bilgisi: Toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. C. Öztürk içinde, *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: Yapılandırmacı bir yaklaşım*. Pegem Yayıncılık.
- Beirne-Smith, M. I., Ittenbach, R. F., & Patton, J. R. (2002). *Mental retardation*. Merrill-Prentice Hall.
- Bektaş, M. (2009). Hayat bilgisi dersinin dünü bugünü. S. Öğülmüş içinde, *İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. A Pegem Akademi.
- Beldağ, A. (2015). Yaşam yolculuğunda yol arkadaşı: Hayat bilgisi öğretiminde teknoloji ve materyal kullanımı. M. Gültekin içinde, *Hayat bilgisi öğretimi* (s. 131-151). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilgili, A. (2008). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. A. Bilgili (Dü.) içinde, *Sosyal bilgilerin temelleri*. Pegem Akademi.

- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Nobel yayın dağıtım.
- Boster, F., Meyer, G., Roberto, A., & Inge, C. (2011). *A report on the effect of the unitedstreaming application on educational performance*. United Learning. <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issuesmethods/technlgy/te800.htm#researchresult> adresinden alındı
- Bovair, K. (1992). Curriculum issues. R. Gulliford, & G. Upton içinde, *Special educational needs* (s. 13-28). Routledge.
- Bozkurt, A., & Akalın, S. (2010). Matematik öğretiminde materyal geliştirmenin yeri, önemi ve bu konuda öğretmenin rolü. , 27, 47-56. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilim Dergisi*, 27, 47-56.
- British Columbia through the Ministry of Education. (2009, Kasım). *Choice School*. Ocak 2021 tarihinde <https://choiceschool.org/>: <http://choiceschool.org/wp-content/uploads/2015/04/IEP-Resource-Guide.pdf> adresinden alındı
- Bruce, I., Harrow, J., & Obolenskaya, P. (2007). Blind and partially sighted people"s perceptions of their inclusion by family and friends. *The British Journal of Visual Impairment*.
- Burrell , T., & Borrego, J. J. (2011). Ebeveynlerin OSB tedavisine katılımı: rolleri nedir? Bilişsel ve Davranışsal Uygulama. *Science Direct*, 423-432. doi:10.1016/j.cbpra.2011.04.003
- Bülbül, M. (2014). Hareket konusunda zenginleştirilmiş ders materyallerinin dokuzuncu sınıf gören ve total göremeyen öğrencilerin başarılarına motivasyonlarına, tutumlarına öğrenme ortamları hakkındaki algılarına ve kaynaştırmalı sınıflardaki etkileşimlerine olan etkisi. (Tez No: 368928) [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi-Ankara] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cavkaytar, A. (2000). Zihinsel engellilere eğitim amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 10(1).
- Cavkaytar, A. (2002). Görüşme tekniği. A. Ceyhan içinde, *Bireyi tanıma teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim yayınları.
- Collins, B. (2012). *Systematic instruction for students with moderate and severe disabilities*. Brookes Publishing.
- Costello, P. (2007). *Action research*. Continuum.

- Coşkun, İ., & Geç, H. (2018). Hafif zihin engelli öğrencilere cümle çözümleme yöntemiyle sesli harflerin öğretimi: Eylem araştırması. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(3), 61-79.
- Creswell, J. (2014). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education, Inc.
- Çavuş, E. (2019). *Özel eğitim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde harita okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi*. (Tez No:604249) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çay, E., Yıkılmış, A., & Sola Özgüç, C. (2020). Özel eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin özel eğitim öğretmenlerinin deneyim ve görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi (Journal of Qualitative Research in Education)*, 8(2), 629-648.
- Çelik, L. (2007). Öğretim materyallerinin hazırlanması ve seçimi. Ö. Demirel, & E. Altun içinde, *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. PagemA yayıncılık.
- Çiftçi, E. (2009). İşitme engelli öğrenciler için hazırlanan bilgisayar destekli yazılı anlatım becerisi geliştirme materyalinin tasarımı, uygulanması ve değerlendirilmesi. (Tez No: 238459) [Tüksek Lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çıklılı, Y. (2013). Zihinsel yetersizliği olan çocuklar. S. Vuran (Dü.) içinde, *Özel eğitim*. Maya Akademi.
- Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkiye'de özel eğitim*. (Tez No:227868) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dağseven, D. (2001). Zihinsel engelli öğrencilere temel toplama ve saat okuma becerilerinin kazandırılması sürekliliği ve genellenebilirliğinde doğrudan ve basamaklandırılmış öğretim yaklaşımlarına göre hazırlanan öğretim materyallerinin farklılaşan etkililiği. (Tez No: 108833) [Yüksek lisans tezi,Gazi Üniversitesi-Ankara] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Diler, N. (2000). Zihinsel engelli öğrencilere resim-iş becerilerinin kazandırılmasında “amaçların tüm beceri ve ileri zincirleme yaklaşımlarına göre düzenlendiği bireyselleştirilmiş resim-iş becerileri öğretim materyalleri”nin etkililiği. (Tez No: 92937) [Yüksek lisans tezi,GAzi Üniversitesi-Ankara] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi].

- Dinç, F. (2017). Velilerin eğitime katılım düzeyleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. (Tez No:) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğdu, S., & Arslan, Z. (1993). *Eğitim teknolojisi uygulamaları ve eğitim araç gereçleri*. Tekışık A.Ş. Veb Ofset Tesisleri.
- Doğru, Y., & Sunay, S. (2013). Bireyselleştirilmiş eğitim programları. S. Yıldırım Doğru, & N. Durmuşoğlu Saltalı içinde, *Erken çocukluk döneminde özel eğitim*. Maya Akademi.
- Doğru, Y., & Sunay, S. (2013). Erken çocukluk döneminde özel eğitim. S. Y. Doğru içinde, *Erken çocukluk döneminde özel eğitim*. Maya akademi.
- Duman, N., & Çiftçi Tekinarslan, İ. (2007). Hikâye haritası yönteminin hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 33-35.
- Dündar, R. (2006). *Orta düzeyde zihinsel engelli çocuklara okuma öğretiminde ses temelli cümle ve cümle çözümleme yöntemlerinin etkililiklerinin karşılaştırılması*. (Tez No:192612) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Education Ontario Ministry of. (2021, 01). *Individual Education Plans: Standards for Development, Program Planning, and Implementation*. [www.oafccd.com: http://www.oafccd.com/documents/IEPstandards.pdf](http://www.oafccd.com/documents/IEPstandards.pdf) adresinden alındı
- Ekin, C. (2017). *Zihinsel engelli çocuklara hayat bilgisi kavramlarının öğretiminde akıllı oyuncaklar*. (Tez No:474939) [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erbaş, D. (2007). Var olan performans düzeyinin belirlenmesi ve yazılması. O. Gürsel içinde, *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Anadolu Üniversitesi.
- Erben, S. (2005). Montessori materyallerinin zihin engelli ve işitme engelli çocukların alıcı dil gelişiminden görsel algı düzeyine etkisi. (Tez No: 190583) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eripek, S. (1996). *Zihinsel Engelli Çocuklar* (2 b.). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Eripek, S. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. S. Eripek içinde, *Özel eğitim*. Anadolu Üniversitesi.
- Eripek, S. (2005). *Zeka geriliği*. Kök yayıncılık.

- Eripek, S. (2009). *Zihinsel yetersizliği olan çocuklar*. Maya Akademi.
- Ertem, H., & Gökalp, G. (2020). Velilerin okul iklimi ve veli katılımı algılarının velilerin eğitim durumu ve çocuklarının öğrenim kademesine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 78-91.
- Fidan, A. (2019). Kontrol listeleri vekaba değerlendirme formları. C. S. Özgüç içinde, *Özel eğitimde değerlendirme*. Vize Akademik.
- Fırat, T. (2010). *Eğitilebilir zihin engelli öğrencilere yönelik hazırlanan ilköğretim sosyal bilgiler dersi programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Tez No:270780) [Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yüksek öğretim Kurulu Ulusal tez Merkezi.
- Fiscus, E., & Collen, J. (2002). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. (Developing individualized education programs). (G. Akçamete, Dü., H. Günayer Şenel, & E. Tekin, Çev.) Özkan Matbaacılık.
- Fiscus, E., & Mandell, C. (2002). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi* (Developing individualized education programs). (G. Akçamete, Dü., H. Şenel, & E. Tekin, Çev.) Özkan Matbaacılık.
- Fitzgerald, G., Koury, K., & Mitchem, K. (2008). Research on computer-mediated instruction for students with high incidence disabilities. *Journal of Educational Computing Research*(33), 201-233.
- Galloway, C., Collins, B. C., Knight, V., & Bausch, M. (2013). Using a simultaneous prompting procedure with an ipad to teach the pythagorean to adolescents with moderate intellectual disability. *Research and Practice Persons with Severe Disabilities*(38), 222-232.
- Garcia, J., & Michaelis, J. (2000). *Social studies for children: A Guide to basic instruction*. Allyn and Bacon.
- Gay, L., Mills, G., & Airasian, P. (2012). *Educational research. competencises for analysis and applications*. Pearson Education Inc.
- Gevrek, İ. (2018). Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerin okuma ve anlama becerilerinin tekrarlı ve renkli metinlerle okuma yöntemiyle geliştirilmesi: bir eylem araştırması. (Tez No:501974) [Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi-Kütahya]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Gınalı Görüş, Ş. (2006). Otistik çocuklara temel çıkarma işleminin kazandırılması, sürekliliği ve genellenebilirliğinde, uyarlanmış basamaklandırılmış öğretim yöntemine göre hazırlanan öğretim materyalinin etkisi. (Tez No: 215274) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy, & P. Yalçınoglu, Çev.) Anı yayıncılık.
- Guba, E. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Communication and Technology Journal*.
- Gündüz, K. (2019). Ortaokul düzeyinde öğrenim gören özel gereksinimli çocuklarda müzikli materyallerin ilk okumaya ve müziksel gelişime etkisi. (Tez No: 601554) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gündüz, Ş., & Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1).
- Gürsel, O. (1993). Zihinsel engeli çocukların doğal sayıları gerçek nesneleri kullanarak eşleme resimleri işaret ederek gösterme rakamlar gösterildiğinde söyleme becerilerinin gerçekleştirilmesinde bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin basamaklandırılmış yöntemle sunulmasının etkiliği. (Tez No: 30598) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir] Yüksek Öğretim kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürsel, O. (2000). Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi. G. Oğuz içinde, *Özel gereksinimi olan çocukları değerlendirme* (s. 45-68). Anadolu Üniversitesi.
- Gürsel, O. (2007). Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi. O. Gürsel içinde, *Uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi ve yazılması* (s. 81-98). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gürsel, O. (2016). Özel eğitimde değerlendirme. İ. H. Diken içinde, *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Akademi.
- Gürsel, O. (2016). Özel eğitimde değerlendirme. İ. H. Diken içinde, *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Akademi.
- H. Tanju, E., & Gönen, M. (2006). 4-5 Yaş grubu zihinsel engelli çocuklara şekil kavramının kazandırılmasında bilgisayar destekli eğitimin etkisi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 81-91.

- Hersh, C., Meng-Fen, L., & Georgette, M. (2003). A meta-analysis of the effectiveness of teaching and learning with technology on student outcomes. 2021 tarihinde <http://www.ncrel.org/>: <http://www.ncrel.org/tech/effects2/abstract.htm> adresinden alındı
- Heward, W. (2006). *Exceptional Children: An Introduction To Special Education (2006). Olağanüstü çocuklar: Özel eğitime giriş . Pearson Education / Merrill / Prentice Hall.* Pearson education.
- Horvath, M., Hoernicke, P. A., & Kallam, M. (1993). *Mental Retardation In Perspective.* Eric Document Reproduction Service. doi:ED 355 729
- Hubbard, R., & Brenda, M. (1993). *The art of classroom inquiry NH: Heinemann.* NH: Heinemann.
- İlanbey, G. (2018). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere çok ve az kavramlarının kazandırılmasında kullanılan bilgisayar destekli öğretim materyalinin etkililiği.* (Tez No: 516848) [Yüksek Lisan tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın] Yüksek Öğretim Ulusal Tez Merkezi.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi: Nedir, ne zaman ve neden? “Tanımlar, tarihi kökleri ve açıklamalar”. S. İnan , & S. İnan (Dü.) içinde, *Sosyal Bilgiler Eğitime Giriş.* Anı Yayıncılık.
- Johnson, A. (2014). *Eylem araştırması el kitabı.* (Y. Uzuner, & M. Ö. Anay, Çev.) Anı Yayıncılık.
- Johonson, A. P. (2014). *Eylem araştırması el kitabı.* (Y. Uzuner, & M. Özten Anay, Çev.) Anı yayıncılık.
- Kalkan, S. (2009). *Özel eğitim sınıfları ile birlikte eğitim ortamlarına devam eden, zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin okuduğunu anlama, okuma hızları ve okuma hatası performanslarının karşılaştırılması (Çorum ili örneği).* (Tez No:235605) [Yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karahüseyinoğlu, B. (2002). Okuma zorluklarını gidermede bireyselleştirilmiş öğretim materyallerinin etkililiği. (Tez No: 111207) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Karasu, S. (2019). *Özel eğitim öğrencilerine fen bilimleri dersinde duyu organları konusunun 5e yöntemi ile sunulmasının etkililiği*. (Tez No:579787) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kargın, T. (2016). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama ve öğretimin bireyselleştirilmesi. İ. Diken içinde, *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. A Pegem Akademi.
- Kargın, T., & Sucuoğlu, B. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. Morpa Yayınları.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem A yayıncılık.
- Keçeli-Kaysılı, B. (2009). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 69-83.
- Keser, H. (2017). İşitme engelli öğrenciler için geliştirilen bilgisayar destekli kelime öğretim materyalinin uygulanmasına ilişkin bir durum çalışması. (Tez No: 452050) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keser, H., & Özdemir, O. (2017). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(1), 29-53.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. S. Eripek (Dü.) içinde, *Özel eğitim*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırşehirli, M. (2011). *Zihinsel Engelli çocuklara özbakım becerilerinin şarkı yoluyla öğretilmesi*. (Tez No:304291) [Yüksek lisan tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kosif, H. (2019). *Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrenciler için “Sosyal hayat modülü” kapsamında geliştirilen materyallerin etkisinin incelenmesi*. (Tez No:58046) [Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi-Rize] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kot, M., Sönmez, S., & Yıkmış, A. (2017). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere toplama işlemi öğretiminde doğrudan öğretim yöntemiyle sunulan nokta belirleme tekniği ile sayı doğrusu stratejisinin karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(2), 253-269.
- Kuzu, A. (2013). Eylem araştırması. A. Kurt içinde, *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi.

- Lawrance, M. (2017). *The complete IEP guide: How to advocate for your special ed child*. Nolo.
- Liu, G.-Z., Wu, N.-W., & Chen, Y.-W. (2013). Identifying emerging trends for implementing learning technology in special education: A state-of-the-art review of selected articles published in 2008–2012. *Research in Developmental Disabilities*(34), 3618-3628.
- Margalit, M. (1995). Effects of social skills training for students with an intellectual disability. *International Journal of Disability, Developmental And Education*(42), 75-85.
- McDonnell, J., Hardman, M., Hightower, J., Klefer-O'Donnell, R., & Drew, C. (1993). Impact of community-based instruction on the development of adaptive behavior of secondary-level students with mental retardation. *American Journal on Mental Retardation*, 575-584. <https://www.researchgate.net/publication/14738439> adresinden alındı
- MEB. (1997, 6 6). Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname. Ankara: Resmi Gazete.
- MEB. (2002). *Eğitim uygulama okulu eğitim programı*. Milli eğitim basımevi.
- MEB. (2002). *Eğitim uygulama okulu eğitim programı*. Milli Eğitim Basımevi. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/ozel_egt_program.html# adresinden alındı
- MEB. (2002). *Öğrenci merkezli eğitim uygulama modeli*. Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2006). *Özel eğitim hizmetleri tanıtım el kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- MEB. (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2007). *Özel eğitim hizmetleri el kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı. [samsunram.meb.k12.tr/...dosyalar/.../dosyalar/.../06033031_20115820_ozel_egt_el_kit a...](https://samsunram.meb.k12.tr/...dosyalar/.../dosyalar/.../06033031_20115820_ozel_egt_el_kit_a...) adresinden alındı
- MEB. (2008). <https://orgm.meb.gov.tr>. Ocak 2021, 14 tarihinde https://meb.gov.tr:https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_zihinselengellibireylerdestekeitimprogram.pdf adresinden alındı
- MEB. (2009). *Çocuk gelişimi ve özel eğitim*. Anadolu okul Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Meb yayınları.
- MEB. (2014). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi- Özel Eğitim*. Meb Yayınevi.
- MEB. (2015). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.

- MEB. (2018, 7 7). 30471 sayılı Resmi Gazete. *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi.
- MEB. (2018, 7). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mechling, L. C. (2007). Assistive technology as a self-management tool for prompting students with intellectual disabilities to initiate and complete daily tasks: A literature review. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 3(42), 252-269.
- Mertler, C. (2008). *Action research. Teachers as researchers in the classroom* (2 b.). Sage Publications.
- Mertler, C. (2019). *Action research: Improving schools and empowering educators*. Sage Publications.
- Mete, P., & Yıldırım, A. (2018). Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere “Sert-Yumuşak” Maddelerin Öğretimi için Öğretim Materyallerinin Seçim Süreci. *Kastamonu Education Journal*, 1527-1538.
- Metin, E. (2012). Özel gereksinimli çocuklar. E. Metin (Dü.) içinde, *Özel gereksinimli çocuklar*. Maya Akademi.
- Miles, M., & Huberman, A. (2019). *Nitel veri analizi*. (S. Altun, & A. Ersoy, Çev.) A pegem akademi.
- Mills, G. (2003). *Action research: A guide for the teacher researcher*. Prentice-Hall, Inc.
- Mutlu, Y. (2016). Bilgisayar destekli öğretim materyallerinin matematik öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin sayı algılama becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. (Tez No: 429622) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Nalçacı, A., & Ercoşkun, H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 141-154.
- Obiozor, W. (2010). TheUse Of Music Toteach Life Skils To Students With Emotional Dsabilities İn The Classroom. *Us- China Education Review*(7), 17-25.
- Öğülmüş, S. (2009). *İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. Pegem A Yayıncılık.

- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Özgür, İ. (2015). İlk ve ortaöğretimde kaynaştırma uygulamaları. S. Karahan içinde, *İlk ve ortaöğretimde kaynaştırma uygulamaları*. Karahan Kitapevi.
- Özlem Yazlık, D. (2018). Öğretmenlerin Matematik Öğretiminde Somut Öğretim Materyali Kullanımına Yönelik Görüşleri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 776-805.
- Özmen , R., & Çığıl , A. (2010). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. H. Diken içinde, *İlköğretimde Kaynaştırma* (s. 480 - 515). Pegem Yayıncılık.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (2002). *Özel eğitime muhtaç çocuklar "Özel eğitime giriş"*. Karatepe Yayınları.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2004). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları. C. Öztürk, & D. Dilek içinde, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem A yayıncılık.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de engelli gerçeği*. Ajansvista Matbaacılık.
- Özyürek, M. (1988). *Engelli kişilere yönelik değiştirilen tutumları sürekliliği*. Anadolu Üniversitesi.
- Özyürek, M. (1988). *Engelli kişilere yönelik değiştirilen tutumların sürekliliği*. Anadolul Üniversitesi Yayınları.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*. Kök Yayınları.
- Özyürek, M. (2010). *Bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme ve temelleri*. Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2015). *Özel eğitimde ölçümleme ve değerlendirme*. Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2015). *Özel eğitimde ölçümleme ve değerlendirme*. Kök Yayıncılık.
- Ramdoss, S., Fragale, C., Lang, R., Palmen, A., Britt, C., O'Reilly, M., . . . Lancioni, G. E. (2012). Use of computer-based interventions to promote daily living skills in individuals with intellectual disabilities: A systematic review. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*(24), 197-215.
- Register, D., Darrow,, A., Swedberg, O., & Standley, D. (2007). The use of music to enhance reading skills of secand grade secand grade studants andstudents. *Journal Of Music Therapy*(44), 23-27.

- Reiser, R. (2001). Part I: A history of instructional media. *A history of instructional design and technology*, 49(1), 53-64. doi:<https://doi.org/10.1007/BF02504506>
- Rohendi, D. (2015). Developing mese to improve reading skills for mental retardation children. *In 2015 international conference on science in information technology (ICSITech)* (s. 197-201). Semantic Scholar.
- S. Özgüç, C. (2015, Haziran). Zihin yetersizliği olan ortaokul öğrencilerinin bulunduğu bir sınıfta öğretim etkinliklerinin teknoloji desteği ile geliştirilmesi: Bir eylem araştırması, Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay, & A. Öcal (Dü) içinde, *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem akademi.
- Salvia, J., E.Ysseldyke, J., & Bolt, S. (2009). In Special and Inclusive Education. https://dl.uswr.ac.ir/bitstream/Hannan/130099/1/John_Salvia%2C_James_Ysseldyke%2C_Sara_Bolt_Assessment_In_Special_and_Inclusive_Education_%2C_Eleventh_Edition____2009.pdf adresinden alındı
- Scheuermann, B., & Webber, J. (2002). *Autism: Teaching does make a difference*. Wadsworth Publishing Company.
- Sönmez, V. (1997). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen klavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen klavuzu*. Milli eğitim basımevi.
- Sönmez, V. (2010). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen klavuzu: Yeni programa göre düzenlenmiş ders planı örnekleri*. Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, İlkeleri ve temel özellikleri. G. Can içinde, *Sosyal bilgiler öğretimi*. Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Stringer, E. T. (2007). *Action esearch (3. Ed.)*. Sage Publications.
- Sucuoğlu, B. (2010). Zihin engeli tanımları sınıflandırma ve yaygınlık. B. Sucuoğlu içinde, *Zihin engelliler ve eğitimleri*. Kök Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B. (2010). Zihinsel engelin tarihçesi. *Zihinsel engellier ve eğitimleri*. içinde Kök Yayıncılık.
- Sulzer-Azaroff, B., & Mayer, G. (1991). *Behavior analysis for lasting change*. Wadsworth Thomson Learning.

- Sunal, C., & Haas, M. (2008). *Social studies for the elementary and middle grades- A constructivist approach*. Pearson Education.
- Şahin, T., & Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Anı yayıncılık.
- Şimşek, N. (2002). *Derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şirin, N. (2019). Hedef davranış belirleme ve tanımlama. E. Tekin-İftar içinde, *Uygulamalı davranış analizi* (s. 80-81). Vize Akademik.
- Taubman, M., Leaf, R., & Kuyumjian, A. (2011). Teaching interactions. M. Taubman, R. Leaf, & J. McEachin içinde, *Crafting connections contemporary applied behavior analysis for enriching the social lives of persons with autism spectrum disorder* (s. 7-25). DRL Booksinc.
- Tekin, D. (2019). Değerlendirmede aile katılımı ve ailelerin değerlendirilmesi. C. Sola Özgüç içinde, *Özel eğitimde değerlendirme*. Ayrıntı basımevi.
- Tekin-İftar, E. (2012). Davranış kayıt teknikleri. E. Tekin-İftar içinde, *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek denekli araştırmalar*. Türk Psikologları Derneği.
- Timuçin, E. (2013). Özel eğitim ve kaynaştırma sınıflarının etkili yönetimi. S. Vuran içinde, *Özel eğitim*. Maya akademi.
- Toper, Ö. (2019). Ölçüt bağımlı ölçü araçları. C. Sola Özgüç, & C. S. Özgüç (Dü.) içinde, *Özel eğitimde değerlendirme* (s. 187). Vize Akademik.
- Turan, R., & Yıldırım, T. (2016). Sosyal bilgilerin temelleri. R. Turan, T. Yıldırım, R. Turan, & T. Yıldırım (Dü) içinde, *Sosyal bilgilerin temelleri*. Anı Yayıncılık.
- Uzuner, Y. (2005). Özel eğitimden örneklerle eylem araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 1 - 13.
- Ünal, F. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminin uyarlanması I: “Ünite analizi ve amaçların belirlenmesi”. M. Sönmez Kartal, & Ö. Topper Korkmaz (Dü) içinde, *Özel eğitimde fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Akademi.
- Vayıç, Ş. (2008). *Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere hayat bilgisi öğretiminde doğrudan öğretim yöntemi ve şematik düzenleyiciyle öğretimin karşılaştırılması*. (Tez No:218917) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi .
- Vuran, S. (2017). ABC kayıtları. S. Vuran içinde, *Uygulamalı davranış analizi*. Eğiten Kitap.

- Yanpar Yelken, T. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (11 b.). Anı Yayıncılık.
- Yanpar, T. (1994). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarı ilişkisi. *Hacette Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(10).
- Yanpar, T. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Anı Yayıncılık.
- Yarar Kaptan, S., & Beldağ, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde materyal kullanımı ve örnek uygulamalar. V. Aktepe, M. Gündüz, N. Kurtde Fidan, & E. Yalçinkaya içinde, *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi* (s. 166-193). Pegem Akademi.
- Yaylacı, Z., & Aksoy, B. (2017). Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere yön bulma becerisinin kazandırılması. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 35-50.
- Yıkılmış, A. (1999). Zihin engelli çocuklara temel toplama ve çıkarma işlemlerinin kazandırılmasında etkileşim ünitesi ile sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiği. (Tez No:192149) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir] Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıkılmış, A., & Çetin, M. (2010). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere sabit bekleme süreli öğretimle bölme öğretimi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 69-78.
- Yıldırım, A., & Şimşek , H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11 b.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, K., & Yıkılmış, A. (2020). Zihinsel yetersizlik gösteren öğrencilerin eğitiminde bilgisayar kullanımı ile ilgili öğretmen görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 37-66.
- Yücetaş Artan, G. (2019). Eğitimde veli katılımı: Döküman incelemesi. (Tez No:567449) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep] Yükseköğretim Kurulu Ulusal tez Merkezi.
- Zelyurt, S. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hayat bilgisi dersinin şarkı ile ve doğrudan öğretim yöntemiyle sunulmasının etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması*. (Tez No:394747) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

EK-1. Çalışmaya Katılacak Öğrencilerin Performans Düzeyleri

Öğrencinin adı soyadı: Ö1

Yaşı: 10

Okulu: Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu

Ö1, 10 yaşında olup orta derece zihinsel yetersizliğe sahiptir. Ö1'in sınıf içerisinde yapılan gözlemlere ve performans belirleme formuna göre kaba değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kaba değerlendirmeye göre; hayat bilgisi dersinin “Dünyamız ve Gökyüzü” ünitesine ait gökcisimlerini gösterme, gökcisimlerini ayırt etme, gece ve gündüzü ayırt etme becerilerine sahiptir. Ancak aynı üniteye ait hava olaylarını gösterme, hava olaylarını ayırt etme, hava durumu ile ilgili olguları söyleme ve hava durumuyla ilgili simgeleri gösterme bilişsel becerilerinin hiçbir basamağını bağımsız olarak yerine getirememektedir.

Öğrencinin adı soyadı: Ö2

Yaşı: 10

Okulu: Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu

Ö2, 10 yaşında olup orta derece zihinsel yetersizliğe sahiptir. Ö2'nin sınıf içerisinde yapılan gözlemlere ve performans belirleme formuna göre kaba değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kaba değerlendirmeye göre; hayat bilgisi dersinin “Dünyamız ve Gökyüzü” ünitesine ait gökcisimlerini gösterme, gökcisimlerini ayırt etme, gece ve gündüzü ayırt etme becerilerine sahiptir. Ancak aynı üniteye ait hava olaylarını gösterme, hava olaylarını ayırt etme, hava durumu ile ilgili olguları söyleme ve hava durumuyla ilgili simgeleri gösterme bilişsel becerilerinin hiçbir basamağını bağımsız olarak yerine getirememektedir.

Öğrencinin adı soyadı: Ö3

Yaşı: 10

Okulu: Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu

Ö3, 10 yaşında olup orta derece zihinsel yetersizliğe sahiptir. Ö3'ün sınıf içerisinde yapılan gözlemlere ve performans belirleme formuna göre kaba değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kaba değerlendirmeye göre; hayat bilgisi dersinin “Dünyamız ve Gökyüzü” ünitesine ait gökcisimlerini gösterme, gökcisimlerini ayırt etme, gece ve gündüzü ayırt etme becerilerine sahiptir. Ancak aynı üniteye ait hava olaylarını gösterme, hava olaylarını ayırt etme, hava durumu ile ilgili olguları söyleme ve hava durumuyla ilgili simgeleri gösterme bilişsel becerilerinin hiçbir basamağını bağımsız olarak yerine getirememektedir.

EK-2. Hayat Bilgisi Dersi Kaba Değerlendirme Formu

Tarih:

Öğretmen:

HAYAT BİLGİSİ DERSİ KABA DEĞERLENDİRME FORMU	ÖĞRENCİ PERFORMANSI		
	EVET (+) HAYIR (-)		
	Ö1	Ö2	Ö3
UZUN DÖNEMLİ AMAÇ: Günlük hava olaylarını ayırt eder.			
KISA DÖNEMLİ AMAÇ: Hava olaylarını tanıır.			
ÖĞRETİMSSEL AMAÇLAR			
1. Yağmurun bir hava olayı olduğunu gösterir.			
2. Karın bir hava olayı olduğunu gösterir.			
3. Bulutlunun bir hava olayı olduğunu gösterir.			
4. Güneşli havanın bir hava olayı olduğunu gösterir.			
5. Yağmurun bir hava olayı olduğunu söyler.			
6. Karın bir hava olayı olduğunu söyler.			
7. Bulutlunun bir hava olayı olduğunu söyler.			
8. Güneşli havanın bir hava olayı olduğunu söyler.			
KISA DÖNEMLİ AMAÇ: Hava olaylarını ayırt eder.			
ÖĞRETİMSSEL AMAÇLAR			
1. Sunulan materyaller arasından karı ifade eden materyali gösterir.			
2. Sunulan materyaller arasından yağmuru ifade eden resmi gösterir.			
3. Sunulan materyaller arasından bulutluyu ifade eden resmi gösterir			
4. Sunulan materyaller arasından güneşliyi ifade eden resmi gösterir			
1. Sunulan materyaller arasından karı ifade eden materyali gösterir.			
2. Sunulan materyaller arasından yağmuru ifade eden resmi gösterir.			
3. Sunulan materyaller arasından bulutluyu ifade eden resmi gösterir			

4. Sunulan materyaller arasından güneşliyi ifade eden resmi gösterir			
KISA DÖNEMLİ AMAÇ: Hava durumuyla ilgili simgeleri gösterir.			
ÖĞRETİMSSEL AMAÇLAR			
1. Adı söylenen hava durumuyla ilgili simgeyi gösterir.			
2. Hava durumuyla ilgili simge gösterildiğinde adını söyler.			
3. Hava durumuyla ilgili simgelerin adlarını söyler.			
1. Adı söylenen hava durumuyla ilgili simgeyi gösterir.			
2. Hava durumuyla ilgili simge gösterildiğinde adını söyler.			
3. Hava durumuyla ilgili simgelerin adlarını söyler.			

Not: Kaba değerlendirme formunda öğrencinin performans düzeyi alınırken, üst üste üç beceri başmağını yapamadığı tespit edildiğinden değerlendirme sonlandırıldı.

EK-3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Plânı

Ad Soyad: Ö1
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.
Kısa Dönemli Amaç 1: Ö1'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö1'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö1'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 2: Ö1'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö1'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö1'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 3: Ö1'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö1'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö1'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö1'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö1'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö1'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1’e okulundaki başka bir öğretmen tarafından “Bulutlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö1’e “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö1’e “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö1’e “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1’e “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö1’e okulundaki başka bir öğretmen tarafından “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

HAYAT BİLGİSİ					
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.					
Kısa Dönemli Amaçlar	Uzman	Öğretim Yöntem	Araç ve Materyaller	Değerlendirme Tekniği	Başlama ve Bitiş Tarihi
Kısa Dönemli Amaç 1: Öl'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali, "Bak-Gör-Öğren" materyali, "Çevir-Söyle" materyali, "Keçeli defter" materyali, "Küp" materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 2: Öl'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali, "Bak-Gör-Öğren" materyali, "Çevir-Söyle" materyali, "Keçeli defter" materyali, "Küp" materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 3: Öl'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali "Bak-Gör-Öğren" materyali "Çevir-Söyle" materyali "Keçeli defter" materyali "Küp" materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 4: Öl'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali "Bak-Gör-Öğren" materyali "Çevir-Söyle" materyali "Keçeli defter" materyali "Küp" materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019

Ad Soyad: Ö2
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.
Kısa Dönemli Amaç 1: Ö2'ye "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö2'ye "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö2'ye "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 2: Ö2'ye "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö2'ye "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö2'ye "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 3: Ö2'ye "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö2'ye "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö2'ye "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö2'ye "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö2'ye "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö2'ye "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

Kısa Dönemli Amaç 4: Ö2'ye “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö2'ye “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö2'ye “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö2'ye okulundaki başka bir öğretmen tarafından “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

HAYAT BİLGİSİ					
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.					
Kısa Dönemli Amaçlar	Uzman	Öğretim Yöntem	Araç ve Materyaller	Değerlendirme Tekniği	Başlama ve Bitiş Tarihi
Kısa Dönemli Amaç 1: Ö2'ye “Yağmurlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	“Bugün hava nasıl?” materyali, “Bak-Gör-Öğren” materyali, “Çevir-Söyle” materyali, “Keçeli defter” materyali, “Küp” materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 2: Ö2'ye “Güneşli havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	“Bugün hava nasıl?” materyali, “Bak-Gör-Öğren” materyali, “Çevir-Söyle” materyali, “Keçeli defter” materyali, “Küp” materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 3: Ö2'ye “Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	“Bugün hava nasıl?” materyali “Bak-Gör-Öğren” materyali “Çevir-Söyle” materyali “Keçeli defter” materyali “Küp” materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö2'ye “Bulutlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	“Bugün hava nasıl?” materyali “Bak-Gör-Öğren” materyali “Çevir-Söyle” materyali “Keçeli defter” materyali “Küp” materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019

Ad Soyad: Ö3
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.
Kısa Dönemli Amaç 1: Ö3'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö3'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö3'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 2: Ö3'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö3'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö3'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 3: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö3'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö3'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö3'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Edinim: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Akıcılık: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA – Kalıcılık: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
KDA - Genelleme: Öğretim bittikten 1 hafta sonra Ö3'e okulundaki başka bir öğretmen tarafından "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde 10 saniye içerisinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.

HAYAT BİLGİSİ					
Uzun Dönemli Amaç: Günlük hava olaylarını ayırt eder.					
Kısa Dönemli Amaçlar	Uzman	Öğretim Yöntem	Araç ve Materyaller	Değerlendirme Tekniği	Başlama ve Bitiş Tarihi
Kısa Dönemli Amaç 1: Ö3'e "Yağmurlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali, "Bak-Gör-Öğren" materyali, "Çevir-Söyle" materyali, "Keçeli defter" materyali, "Küp" materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 2: Ö3'e "Güneşli havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali, "Bak-Gör-Öğren" materyali, "Çevir-Söyle" materyali, "Keçeli defter" materyali, "Küp" materyali.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 3: Ö3'e "Karlı havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali "Bak-Gör-Öğren" materyali "Çevir-Söyle" materyali "Keçeli defter" materyali "Küp" materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019
Kısa Dönemli Amaç 4: Ö3'e "Bulutlu havayı göster." yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Özel Eğitim Öğretmeni	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,	"Bugün hava nasıl?" materyali "Bak-Gör-Öğren" materyali "Çevir-Söyle" materyali "Keçeli defter" materyali "Küp" materyali	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)	13.11.2019 26.12.2019

EK-4. Bireyselleştirilmiş Öğretim Plânı

Dersin Adı:	Hayat Bilgisi
Öğrenme Alanı	Dünyamız ve Gök Cisimleri
Konu	Günlük Hava Olayları
Kademe	1
Sınıfı	4
Oturum Sayısı	6
Süre	Her oturum 40 + 40 dakikadan oluşmaktadır.
Uzun Dönemli Amaç	Günlük hava olaylarını ayırt eder.
Kısa Dönemli Amaçlar	1.“Yağmurlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir. 2.“Güneşli havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir. 3.“Karlı havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir. 4.“Bulutlu havayı göster.” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.
Öğretimsel Amaçlar	“Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde <i>yağmurlu havayı</i> gösterir. “Keçeli defter” materyali üzerinden <i>yağmurlu havayı</i> gösterir. “Bak-Gör-Öğren” materyali üzerinden <i>yağmurlu havayı</i> gösterir. “Çarkıfelek” materyali üzerinden <i>yağmurlu havayı</i> gösterir. “Küp” materyali üzerinden <i>yağmurlu havayı</i> gösterir. “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde <i>güneşli havayı</i> gösterir. “Keçeli defter” materyali üzerinden <i>güneşli havayı</i> gösterir. “Bak-Gör-Öğren” materyali üzerinden <i>güneşli havayı</i> gösterir. “Çarkıfelek” materyali üzerinden <i>güneşli havayı</i> gösterir. “Küp” materyali üzerinden <i>güneşli havayı</i> gösterir. “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde <i>karlı havayı</i> gösterir. “Keçeli defter” materyali üzerinden <i>karlı havayı</i> gösterir. “Bak-Gör-Öğren” materyali üzerinden <i>karlı havayı</i> gösterir. “Çarkıfelek” materyali üzerinden <i>karlı havayı</i> gösterir. “Küp” materyali üzerinden <i>karlı havayı</i> gösterir. “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde <i>bulutlu havayı</i> gösterir. “Keçeli defter” materyali üzerinden <i>bulutlu havayı</i> gösterir. “Bak-Gör-Öğren” materyali üzerinden <i>bulutlu havayı</i> gösterir. “Çarkıfelek” materyali üzerinden <i>bulutlu havayı</i> gösterir.

	“Küp” materyali üzerinden <i>bulutlu havayı</i> gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan öğretim yöntemi, Eş zamanlı öğretim yöntemi, İpucunu Silikleştirme Yöntemi, Soru-cevap tekniği,
İpuçları	Model olma ve sözel ipucu
Pekiştireçler	Sosyal pekiştireçler (Aferin, Bravo vb.) ve yiyecek-içecek pekiştireçleri
Pekiştirme Tarifesi	Sürekli Pekiştirme Tarifesi ve Aralıklı Pekiştirme Tarifesi
Araç ve Gereçler	“Bugün hava nasıl?” materyali “Çarkıfelek” materyali “Keçeli defter” materyali “Küp” materyali “Bak-Gör-Öğren” materyali “Resimli kartlar” materyali “Çark” materyali “Tak – çıkar” materyali “Halı” materyali
Önkoşul beceriler	1. Orta düzey zihinsel yetersizliğe sahip olma 2. Yerinde oturma becerisine sahip olma 3. Verilen yönergeleri alma 4. Verilen yönergelere tepki verme (söyler, gösterir vb.) 5. Sınıf içi kurallara uyma 6. “Dünya’mız ve Gökyüzü” ünitesine ait gökcisimlerini; gösterme, gökcisimlerini ayırt etme, gece ve gündüzü ayırt etme ön koşul becerilerine sahiptirler.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretime başlamadan önce “Günlük hava olaylarını ayırt eder.” uzun dönemli amacımızın kaba değerlendirmesi, kaba değerlendirme formunda alınıp art arda iki yanlış cevabın gelmesi üzerine değerlendirme sonlandırıldı. Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretim sırasında çocukların dikkat dağınıklığının önüne geçmek için oturuma başlamadan çocukların materyalleri ellerine alıp incelemelerine izin verilmiştir. Öğretmen ile öğrenciler çalışacakları masaları yarım daire şekline getirerek karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta

	gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç-gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.
Uygulama	Öğretmen ile öğrenciler çalışacakları masaları yarım daire şekline getirerek karşılıklı otururlar. Çalışmanın amacı ve uyulması gereken kurallar öğrencilere anlatılır. Öğretim aşaması bittiğinde ise kazanacakları pekiştireçler öğrencilere söylenir. Derse başlamadan önce kullanılacak bütün materyaller öğrencilere tanıtılır. Öğretim yapılırken model olmadan, sözel ipucuna sonrasında yarı sözel ipucuna gidilerek en sonunda öğrencilerde bağımsızlığa ulaşılacak şekilde ipuçlarında silikleştirilmeye gidilir. Her öğretimsel amacın sonunda öğrencilerden doğru cevap alınırsa “sürekli pekiştirme tarifi” kullanılarak “sosyal pekiştireçler” kullanılır. Eğer yanlış cevap alınırsa veya öğrencilerden soruya ilişkin tepki alınmazsa anında “hata düzeltmesi” yapılır. Oturumların sonlarında öğrencilere derse aktif katıldıkları ve dersi güzel dinledikleri için teşekkür edilerek yiyecek-içecek pekiştireçleri verilir. Oturumların sonunda yapılan deneme sayılarına göre öğretmen kayıt tutarak öğrencilerin tepkilerini veri kayıt formuna kaydeder ve ders sonlandırılır.
I.Oturum	Çalışmaya başlarken ilk olarak öğrencilerin dikkati derse çekmek için bilgisayardan “şıp şıp yağmur” şarkısı dinletilir. Öğrencilerin dikkatlerini çektikten sonra “Bugün sizle biraz önceki şarkıda dinlemiş olduğumuz yağmurlu olan günlük hava olayını öğreneceğiz. Başlayalım mı derse, hazır mısınız?” yönergesi verilip öğrencilerden olumlu dönüt alındığında derse geçilir. Birinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasında model olunarak “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde yağmurlu olan günlük hava olayı öğrencilere gösterilir. Sonrasında öğrencilerin de sırayla göstermeleri istenir. İkinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasının pekişmesi için de “Keçeli Defter” materyali üzerinden yağmurlu hava olayını sözel ipucu yardımıyla keçeli defterdeki yerine öğrencilerden sırayla yapıştırılmaları istenir. Üçüncü öğretimsel amacın <i>akıcılık</i> aşamasının gerçekleşmesi için de “Bak-Gör-Öğren” materyalinden güneşli, bulutlu, yağmurlu ve karlı olan günlük hava olaylarından yağmurlu hava olayını yarı sözel ipucunu kullanarak öğrencilerden sırayla göstermeleri istenir. Son olarak dördüncü öğretimsel amaç doğrultusunda “Çarkıfelek” ve “Küp” materyallerini kullanarak bağımsız bir şekilde yağmurlu hava olayını göstermeleri istenir. Bu sayede <i>akıcılık</i> aşamasının pekişmesi sağlanır.

	Bir sonraki oturumda güneşli olan günlük hava olayı öğretilirken yağmurlu havanın da <i>kalıcılık</i> aşaması gerçekleştirilecektir. <i>Genelleme</i> aşaması için de okuldaki diğer öğretmenden bir sonraki hafta aynı materyaller üzerinden yağmurlu hava sorulup öğrencilerden cevaplanması istenecektir.
II.Oturum	Çalışmaya başlarken ilk olarak öğrencilere geçen hafta öğretimi yapılan yağmurlu havanın hatırlatması yapılır. Ayrıca yağmurlu havanın <i>kalıcılık</i> aşamasının gerçekleştirilmesi için de güneşli havanın öğretimi yapıldıktan sonra yağmurlu hava ile ilgili sorular sorulur. Sonrasında öğrencilerin dikkatlerini derse çekmek için “Bugün sizle ne öğreneceğiz, merak ediyor musunuz?” diye sorulup olumlu dönüt alındığında “Güneşli olan günlük hava olayını öğreneceğiz. Başlayalım mı derse, hazır mısınız?” yönergesi verilip öğrencilerden olumlu dönüt alındığında derse geçilir. Birinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasında model olunarak “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde güneşli olan günlük hava olayı öğrencilere gösterilir. Sonrasında öğrencilerin de sırayla göstermeleri istenir. İkinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasının pekişmesi için de “Keçeli Defter” materyali üzerinden güneşli hava olayını sözel ipucu yardımıyla keçeli defterdeki yerine öğrencilerden sırayla yapıştırmaları istenir. Üçüncü öğretimsel amacın <i>akıcılık</i> aşamasının gerçekleşmesi için de “Bak-Gör-Öğren” materyalinden güneşli, bulutlu, yağmurlu ve karlı olan günlük hava olaylarından güneşli hava olayını yarı sözel ipucunu kullanarak öğrencilerden sırayla göstermeleri istenir. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden göstermeleri istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Son olarak dördüncü öğretimsel amaç doğrultusunda “Çarkıfelek” ve “Küp” materyallerini kullanarak bağımsız bir şekilde güneşli hava olayını göstermeleri istenir. Bu sayede <i>akıcılık</i> aşamasının pekişmesi sağlanır. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden göstermeleri istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Bir sonraki oturumda karlı olan günlük hava olayı öğretilirken güneşli ve yağmurlu havanın da <i>kalıcılık</i> aşaması gerçekleştirilecektir. <i>Genelleme</i> aşaması için de okuldaki diğer öğretmenden bir sonraki hafta aynı materyaller üzerinden güneşli hava sorulup öğrencilerden cevaplanması istenecektir.

III.Oturum	Çalışmaya başlarken ilk olarak öğrencilerin dikkati derse çekmek için bilgisayardan “kar yağıyor” şarkısı dinletilir. Öğrencilerin dikkatlerini çektikten sonra “Bugün sizle biraz önceki şarkıda dinlemiş olduğumuz karlı olan günlük hava olayını öğreneceğiz ama derse başlamadan önce geçen haftalarda öğrendiğimiz yağmurlu ve güneşli olan hava olaylarını hatırlayalım.” yönergesi verilip derse geçilir. Aynı materyaller üzerinden yağmurlu ve güneşli olan hava olayları tekrar edilip <i>kalıcılık</i> aşamasının gerçekleştirilmesi sağlanır. Birinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasında model olunarak “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde karlı olan günlük hava olayı öğrencilere gösterilir. Sonrasında öğrencilerin de sırayla göstermeleri istenir. İkinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasının pekişmesi için de “Keçeli Defter” materyali üzerinden karlı hava olayını sözel ipucu yardımıyla keçeli defterdeki yerine öğrencilerden sırayla yapıştırılmaları istenir. Üçüncü öğretimsel amacın <i>akıcılık</i> aşamasının gerçekleşmesi için de “Bak-Gör-Öğren” materyalinden güneşli, bulutlu, yağmurlu ve karlı olan günlük hava olaylarından karlı hava olayını yarı sözel ipucunu kullanarak öğrencilerden sırayla göstermeleri istenir. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu ve güneşli olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden göstermeleri istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Son olarak dördüncü öğretimsel amaç doğrultusunda “Çarkıfelek” ve “Küp” materyallerini kullanarak bağımsız bir şekilde karlı hava olayını göstermeleri istenir. Bu sayede <i>akıcılık</i> aşamasının pekişmesi sağlanır. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu ve güneşli olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden gösterilmesi istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Bir sonraki oturumda bulutlu olan günlük hava olayı öğretilirken yağmurlu, güneşli ve karlı havanın da <i>kalıcılık</i> aşaması gerçekleştirilecektir. <i>Genelleme</i> aşaması için de okuldaki diğer öğretmenden bir sonraki hafta aynı materyaller üzerinden karlı hava sorulup öğrencilerden cevaplamaları istenecektir.
IV.Oturum	Çalışmaya başlarken ilk olarak öğrencilerin dikkatini derse çekmek için tahtaya bulut sembolü yapıştırılır. Öğrencilere “Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusu sorulur. Öğrencilerden gelen dönütlere göre ya sözel olarak pekiştirilir ya da hata düzeltilmesi yapılır. Sonrasında “Geçen haftalarda öğrendiğimiz yağmurlu, güneşli ve karlı olan hava olaylarını hatırlayalım.” denir ve derse geçilir. Aynı

	materyaller üzerinden yağmurlu, güneşli ve karlı olan hava olayları tekrar edilip <i>kalıcılık</i> aşamasının gerçekleştirilmesi sağlanır. Birinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasında model olunarak “Bugün hava nasıl?” materyali üzerinde bulutlu olan günlük hava olayı öğrencilere gösterilir. Sonrasında öğrencilerin de sırayla göstermeleri istenir. İkinci öğretimsel amacın <i>edinim</i> aşamasının pekişmesi için de “Keçeli Defter” materyali üzerinden bulutlu hava olayını sözel ipucu yardımıyla keçeli defterdeki yerine öğrencilerden sırayla yapıştırmaları istenir. Üçüncü öğretimsel amacın <i>akıcılık</i> aşamasının gerçekleşmesi için de “Bak-Gör-Öğren” materyalinden güneşli, bulutlu, yağmurlu ve karlı olan günlük hava olaylarından bulutlu hava olayını yarı sözel ipucunu kullanarak öğrencilerden sırayla göstermeleri istenir. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu, güneşli ve karlı olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden gösterilmesi istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Son olarak dördüncü öğretimsel amaç doğrultusunda “Çarkıfelek” ve “Küp” materyallerini kullanarak bağımsız bir şekilde bulutlu hava olayını göstermeleri istenir. Bu sayede <i>akıcılık</i> aşamasının pekişmesi sağlanır. Sonrasında öğrencilere “Yağmurlu, güneşli ve karlı olan günlük hava olayını göster” yönergesi verilir ve bağımsız bir şekilde öğrencilerden göstermeleri istenir. Bu sayede yağmurlu havanın da kalıcılık aşaması gerçekleştirilir. Bulutlu hava olayının da öğretimi bittikten sonra bilgisayardan “Dışarda güneş varsa alkışla” şarkısı dinletilerek öğrencilerden şarkıda geçen günlük hava olaylarının geçişlerine göre alkış yapmaları istenir. <i>Kalıcılık</i> aşaması için öğretmen, bir sonraki hafta diğer hayat bilgisi dersinden önce aynı materyallerden bulutlu hava olayını öğrencilerden göstermelerini isteyerek gerçekleştirecektir. <i>Genelleme</i> aşaması için de bir sonraki hafta diğer hayat bilgisi dersinden önce okuldaki diğer öğretmenden aynı materyaller üzerinden bulutlu hava sorulup öğrencilerden cevaplanması istenecektir.
V.Oturum	Bu oturum genelleme oturumu olup öğretmen derse başlamadan önce öğrencilerin dikkatini derse çekmek için bilgisayardan “Dışarda güneş varsa alkışla” şarkısı dinletir. Şarkının sözlerine göre ritim tutulur. Öğrencilere “Hazır mısınız, derse başlayalım mı?” yönergesini verir. Bütün öğrencilerden olumlu dönütler aldığı anda ise dersin içeriği ile ilgili öğretmen “Geçen haftalarda öğrenmiş olduğumuz günlük hava olaylarını bu hazırladığım çalışma kâğıtlarını kullanarak tekrar

	edeceğiz ve doğru yapanlara çikolata vereceğim” diyerek bilgilendirme yapar. Bu sayede “ yağmurlu, güneşli, karlı ve bulutlu ” günlük hava olaylarının <i>genellemesi</i> yapılmış olur. Sonrasında “Bugün hava nasıl?” materyali, “Bak-Gör-Öğren” materyali, “Çarkıfelek” materyali, “Keçeli defter” materyali ve “Küp” materyali kullanılarak günlük hava olaylarının kalıcılığı sağlanmış olur. Devamında çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılarak öğrencilerden yapmaları istenir. Gerektiğinde sözel ipucu yardımı ile öğrencilerin çalışmalarına destek sağlanır. Çalışma kâğıtlarını öğrenciler bitirdiğinde ders sonlandırılır
VI. Oturum	Daha önceden hazırlanan “Resimli kartlar, çark, tak – çıkar ve halı” materyalleri kullanılarak “ yağmurlu, güneşli, karlı ve bulutlu ” günlük hava olaylarıyla ilgili öğrencilere teker teker sorular sorulur ve alınan cevaplar “ölçüt bağımlı ölçü aracına” işlenir. Değerlendirme bittiğinde ise oturum sonlandırılır.

EK-5. Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

BİLDİRİMLER	YÖNERGELER	ÖĞRENCİLER		
		Ö1	Ö2	Ö3
“Yağmurlu havayı göster” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Tak-Çıkar materyali üzerinden yağmurlu günlük hava olayını göster.			
	Resimli kartlardan yağmurlu günlük hava olayını göster.			
	Halı materyali üzerinden yağmurlu günlük hava olayını göster.			
	Çark materyali üzerinden yağmurlu günlük hava olayını göster.			
ÖLÇÜT				
“Güneşli havayı göster” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Tak-Çıkar materyali üzerinden güneşli günlük hava olayını göster.			
	Resimli kartlardan güneşli günlük hava olayını göster.			
	Halı materyali üzerinden güneşli günlük hava olayını göster.			
	Çark materyali üzerinden güneşli günlük hava olayını göster.			
ÖLÇÜT				
“Karlı havayı göster” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Tak-Çıkar materyali üzerinden karlı günlük hava olayını göster.			
	Resimli kartlardan karlı günlük hava olayını göster.			
	Halı materyali üzerinden karlı günlük hava olayını göster.			
	Çark materyali üzerinden karlı günlük hava olayını göster.			
ÖLÇÜT				
“Bulutlu havayı göster” yönergesi verildiğinde $\frac{3}{4}$ oranında bağımsız olarak gösterir.	Tak-Çıkar materyali üzerinden bulutlu günlük hava olayını göster.			
	Resimli kartlardan bulutlu günlük hava olayını göster.			
	Halı materyali üzerinden bulutlu günlük hava olayını göster.			
	Çark materyali üzerinden bulutlu günlük hava olayını göster.			
ÖLÇÜT				

EK-6. Materyal Tanıtım

Materyalin Adı	Bugün hava nasıl? (Yağmurlu Hava)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Yağmurlu olan günlük hava olayını öğretmek
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Kumaş, Elyaf, Keçe, Dekoratif Ağaç
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Öğrenciye yağmurlu olan günlük hava olayını somut şekilde görmesi için dokunması istenilir ve ‘yağmur’ kavramını göstererek yeryüzünde meydana gelen durumlar ve olaylar anlatılır.
Öneri	Materyal hem bireysel hem de grup eğitimine uyarlanabilir.
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Materyalin Adı	Bugün hava nasıl? (Güneşli Hava)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Güneşli olan günlük hava olayını öğretmek
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Kumaş, Elyaf, Keçe, Krapon Kağıdı, Karton
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Öğrenciye güneşli olan günlük hava olayını somut şekilde görmesi için dokunması istenilir ve ‘güneş’ kavramını göstererek yeryüzünde meydana gelen durumlar ve olaylar anlatılır.
Öneri	Materyal hem bireysel hem de grup eğitimine uyarlanabilir.
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Materyalin Adı	Bugün hava nasıl? (Karlı Hava)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Karlı olan günlük hava olayını öğretmek
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Kumaş, Elyaf, Pamuk, Keçe, Dekoratif Ağaç
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Öğrenciye karlı olan günlük hava olayını somut şekilde görmesi için dokunması istenilir ve 'kar' kavramını göstererek yeryüzünde meydana gelen durumlar ve olaylar anlatılır.
Öneri	Materyal hem bireysel hem de grup eğitimine uyarlanabilir.
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Materyalin Adı	Bugün hava nasıl? (Bulutlu Hava)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Bulutlu olan günlük hava olayını öğretmek
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Kumaş, Elyaf, Keçe , Krapon Kağıdı,
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Öğrenciye bulutlu olan günlük hava olayını somut şekilde görmesi için dokunması istenilir ve ‘bulut’ kavramını göstererek yeryüzünde meydana gelen durumlar ve olaylar anlatılır.
Öneri	Materyal hem bireysel hem de grup eğitimine uyarlanabilir.
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Materyalin Adı	Keçeli Defter (Yağmurlu)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Keçe defterinin sayfaları çevrilerek o sayfada bulunan günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Keçeli Defter (Güneşli)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Keçe defterinin sayfaları çevrilerek o sayfada bulunan günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Keçeli Defter (Karlı)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Keçe defterinin sayfaları çevrilerek o sayfada bulunan günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

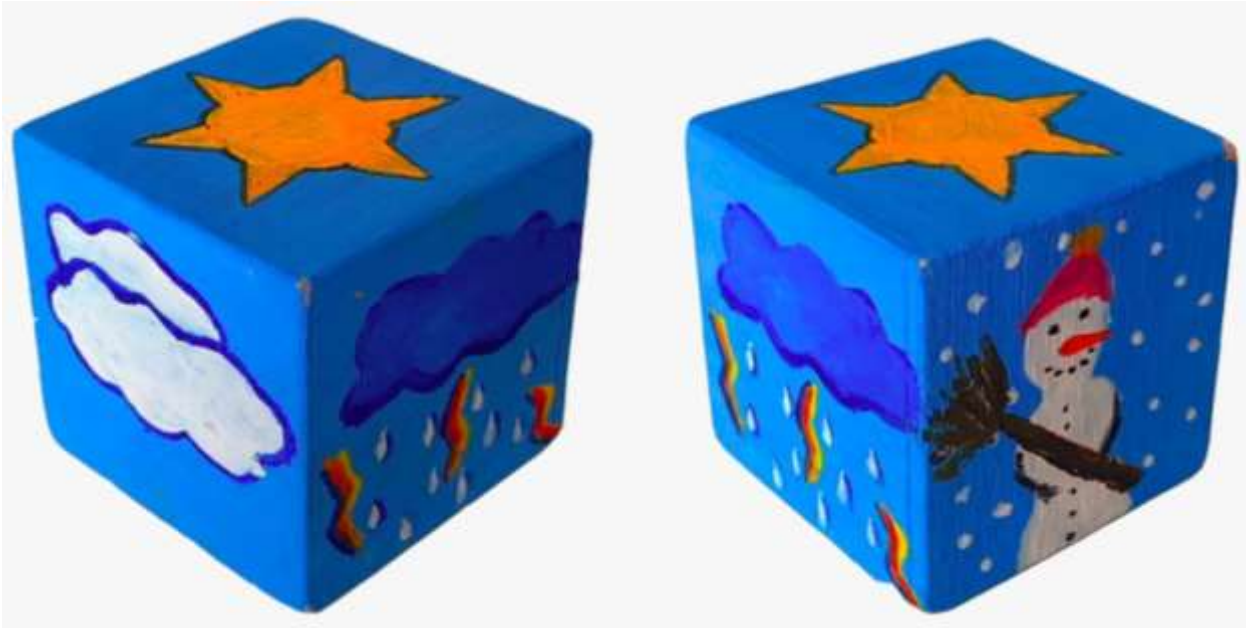
Materyalin Adı	Keçeli Defter (Bulutlu)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Keçe defterinin sayfaları çevrilerek o sayfada bulunan günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Bak-Gör-Öğren
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olayları (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) arasındaki farkı gösterip öğretim yapmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, Eva
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Görselde aynı ortam oluşturulup her bir bölmede sadece günlük hava olayları (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) değiştirilir. Bu sayede öğrencinin dikkati tamamen günlük hava olaylarına çekilip aralarındaki fark anlatılır.
Öneri	Materyal hem bireysel hem de grup eğitimine uyarlanabilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır.

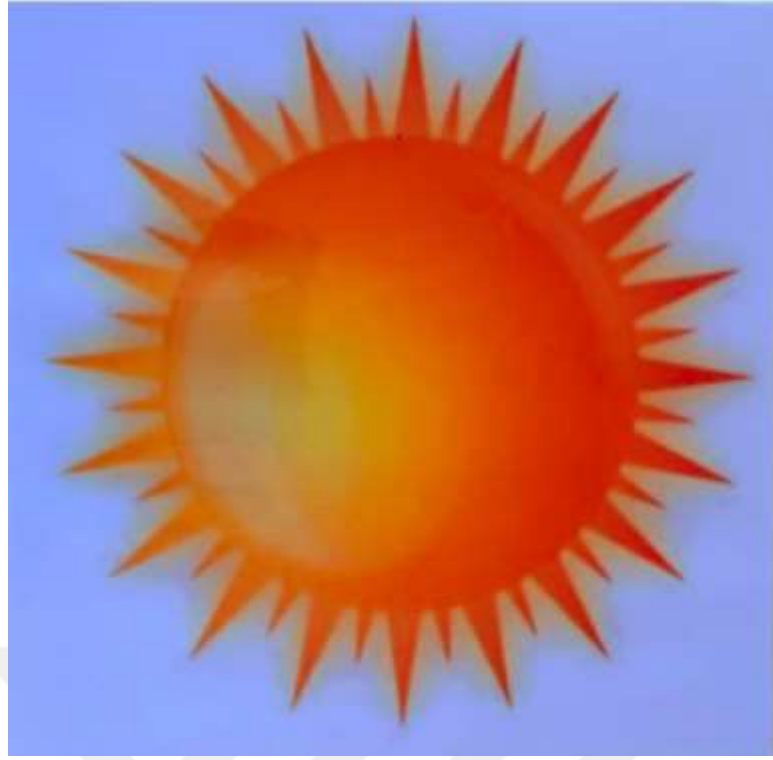
Materyalin Adı	Çarkıfelek
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve kavram öğretimini yapmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, Eva
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Çark rastgele çevrilir ve okun gösterdiği günlük hava olayı hakkında bilgi verilir.
Öneri	Materyal öğrenme aşamalarının (edinim, akıcılık, kalıcılık ve genelleme) her bir basamağına uyarlanarak kullanılabilir.
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Materyalin Adı	Küp
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve kavram öğretimini yapmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Tahta, Guaj boya
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Küp sallanarak yere atılır ve üst yüze gelen günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Gömülü öğretim yönteminde kullanılabilir
Uyarı	Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

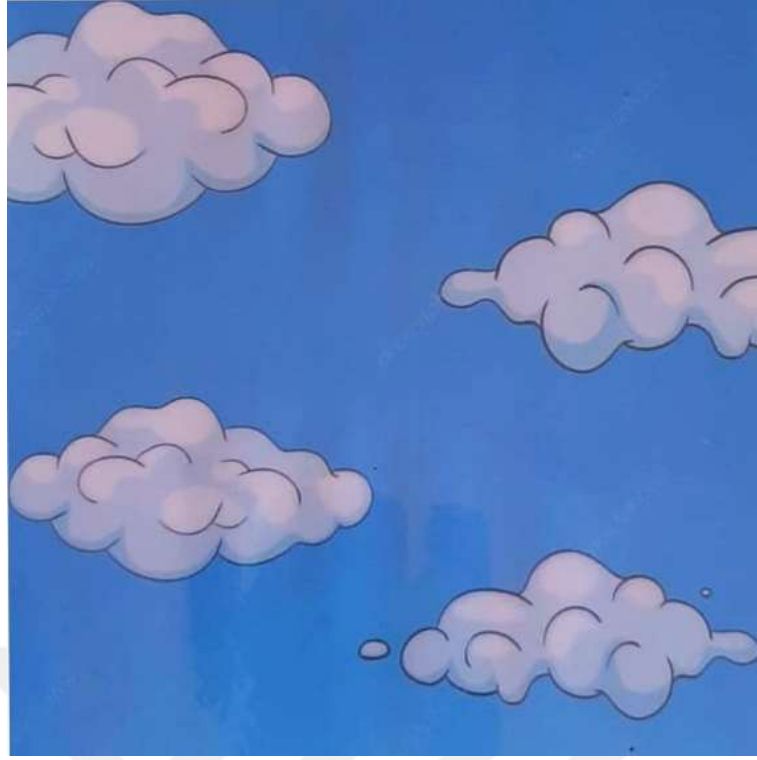
Materyalin Adı	Resimli Kartlar (Yağmurlu)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	ihinsel yetersizlik, otizm spektrum bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ortopedik yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Sunulan karttan günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) söylemek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, pvc, hava olayı görselleri, yapıştırıcı
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	İşlenecek günlük hava olayı ile ilgili karatlar öğrenciye sunularak ilgili hava olayının öğretimi yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Resimli Kartlar (Güneşli)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	ihinsel yetersizlik, otizm spektrum bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ortopedik yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Sunulan karttan günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) söylemek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, pvc, hava olayı görselleri, yapıştırıcı
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	İşlenecek günlük hava olayı ile ilgili karatlar öğrenciye sunularak ilgili hava olayının öğretimi yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Resimli Kartlar (Karlı)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	ihinsel yetersizlik, otizm spektrum bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ortopedik yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Sunulan karttan günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) söylemek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, pvc, hava olayı görselleri, yapıştırıcı
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	İşlenecek günlük hava olayı ile ilgili karatlar öğrenciye sunularak ilgili hava olayının öğretimi yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Resimli Kartlar (Bulutlu)
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	ihinsel yetersizlik, otizm spektrum bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ortopedik yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Sunulan karttan günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) söylemek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Karton, pvc, hava olayı görselleri, yapıştırıcı
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	İşlenecek günlük hava olayı ile ilgili karatlar öğrenciye sunularak ilgili hava olayının öğretimi yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Çark
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Mukavva, fon kartonu, hava olayları görselleri, asetat, yapıştırıcı, raptiyr
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Çark çevrilerek o bölümde bulunan günlük hava olayı (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) hakkında öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Tak çıkar
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler
Kullanım Amacı	Günlük hava olaylarını (bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu) göstermek ve o havada yapılan etkinlikler ile yeryüzünde meydana gelen hava olaylarını anlatmak
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe, elyaf, amerikan bandı, yapıştırıcı
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	İşlenecek günlük hava olayı ile ilgili parçalar çıkarılan parçaların öğrenci tarafında yerlerine takılması istenilerek öğretim yapılır.
Öneri	Öğrencinin düzeyine göre benzer malzemeler kullanılarak kavramlar çeşitlendirilebilir.
Uyarı	Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır

Materyalin Adı	Halı
İlişkili Olduğu Yetersizlik Türü	Zihinsel Yetersizlik, Otizm Spektrum Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Ortopedik Yetersizlik
İlişkili Olduğu Alan/Ders/Beceri	Hayat Bilgisi / Bilişsel Beceriler, El-Göz Koordinasyonu, İnce Motor Beceriler
Kullanım Amacı	Dikkatini toplama, ‘Bulutlu, karlı, güneşli ve yağmurlu’ olan hava olaylarını gerçek hayata yansıtmaya çalışarak öğretmek ve genellemeyi sağlamak,
Materyalde Kullanılan Malzemeler/ Parçalar	Keçe, Krapon Kağıdı, Karton, Eva, Pamuk, Oyuncak araba
Eğitim Ortamında Uygulama Süreci	Başlangıç noktasından başlanılarak sırayla geçilen yollarda hangi günlük hava olaylarının (bulutlu, karlı,güneşli ve yağmurlu) görüldüğü ve yolun kenarlarında o hava olayları esnasında evlere, ağaçlara vb durumlara nasıl yansıdığı anlatılır.
Öneri	Günlük hava olayları anlatılırken oyuncak araba o günlük hava olayı ile ilgili olan yolda yavaş hareket ettirilmeli
Uyarı	Ders bitiminde materyal öğretmen tarafından muhafaza edilmelidir. Materyaldeki parçaların eksik veya deforme olması durumunda öğretmen tarafından tamamlanmalıdır. Öğretmen tarafından materyal ile ilgili gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.

EK-7. Veli Görüşme Formu

Bildirimler	V1		V2		V3	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çocuğunuz Bugün hava nasıl? Sorusuna pencereden dışarıya bakıp cevap veriyor mu?						
Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Parka gitme, kartopu oynama vb.)						
Ev içerisinde çocuğunuz günlük hava olaylarına göre uygun davranış sergiler mi? (Soğuk havada pencere açma gibi.)						
Çocuğunuz günlük hava olaylarının arasındaki değişimlerin farkına varıyor mu?						
Çocuğunuz kıyafet seçimini yaparken hava durumuna dikkat eder mi?						

EK-8. Uygulama Öncesi ve Sonrası Öğretmen Görüşme Formu

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Yağmurlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.						
Yağmurlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.						
Yağmurlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.						
Yağmurlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.						
Ölçüt						

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Güneşli havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.						
Güneşli havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.						
Güneşli havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.						
Güneşli havayı “Küp” materyalinden gösterir.						
Ölçüt						

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Karlı havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.						
Karlı havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.						
Karlı havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.						
Karlı havayı “Küp” materyalinden gösterir.						
Ölçüt						

Bildirimler	Uygulama öncesi			Uygulama sonrası		
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö1	Ö2	Ö3
Bulutlu havayı “Keçeli defter” materyalinden gösterir.						
Bulutlu havayı “Bak - gör - öğren” materyalinden gösterir.						
Bulutlu havayı “Çarkıfelek” materyalinden gösterir.						
Bulutlu havayı “Küp” materyalinden gösterir.						
Ölçüt						

EK-9. Anektod (ABC) Kaydı

1. “Yağmurlu hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen sınıfa girdi. “Günaydın çocuklar, nasılsınız bugün?” diye sordu. Ö3’ün çenesine dokunarak “Nasılsın Ö3?” dedi. Telefonunu eline aldı, “Bugün sizinle çok güzel bir şey öğreneceğiz, bir şarkım var hep birlikte onu dinleyeceğiz.” dedi. Öğretmen telefonun ekranını öğrencilere çevirdi ve öğrenciler videoyu izlemeye başladı. Video bittikten sonra öğretmen “Şarkıda da dinlediğiniz gibi sizinle yağmurlu hava olayını öğreneceğiz, hiç bu konu hakkında bir fikri olan var mı?” dedi. Yan masadan “Bugün hava nasıl?” materyalini alarak öğrencilerin masalarının üzerine koydu. Materyal üzerinden “Bakın burada bulutlar ve yağmur damlaları var. Bu bir yağmurlu hava, bulutları ve damlaları var, bulutlardan aşağıya damlalar dökülüyor ve yağmur olarak yeryüzüne düşüyor. Yağmurlu havada ıslanıyoruz, şarkıda şemsiye mi takmıştık? Şemsiyeyi biz yağmurlu havalarda kullanıyoruz değil mi?” diye sordu. Çocuklarda başlarıyla onayladılar. “Peki, yağmurlu havada biz ne giyebiliriz, ıslanmamak için? Bot ve yağmurluk giyeriz.” dedi. “Bugün hava nasıl?” materyalini Ö1’in önüne koyarak “Peki Ö1 sen de buluta dokunup yağmurlu havayı hissetmek ister misin?” dedi ve Ö1’in yanına gitti. “Bak bulut ve yağmur damlaları. Bunlar ağaçlara, yerlere, evlere ve insanların üzerlerine doğru düşüyorlar.” dedi. Diğer öğrenciler de öğretmeni izlemektedirler. Öğretmen ellerini materyal üzerinde dolandırarak “Yağmurlu hava” dedi. Öğretmen Ö2’nin önüne geldi ve “Ö2’de baksın” dedi. Ö2 materyal üzerinden bulutlara ve yağmur damlalarına dokundu. Öğretmen “yağmurlu hava” dedi. “Söyleyelim, yağmurlu” dedi. Öğretmen sonrasında Ö3’ün yanına gelerek elini tuttu ve materyalden bulutlara ve yağmur damlalarına dokunmasını sağladı. Öğretmen “Şimdi yağmurlu hava dursun burada herkes de baksın.” dedi ve materyali masanın kenarına koydu. Telefonunu eline alarak “Bir tane daha şarkı dinleyelim, yağmurlu havayla ilgili” dedi. Öğrenciler öğretmenlerine doğru baktılar. Öğretmen sandalyesine oturdu ve telefonunun ekranını öğrencilere döndürdü. Öğrenciler telefona bakarak şarkıyı dinlemeye başladılar. Öğretmen videoyu durdurarak “Bakın yağmur yağmaya başladı, çocukların ellerinde ne var? Şemsiye.” dedi ve öğrencilere teker teker gösterdi. Öğretmen “Neden şemsiye var? Yağmurda ıslanmamak için.” dedi ve tekrar şarkıyı açtı. Şarkı çalarken öğretmen “Nasıl yağıyor değil mi? Su şeklinde yağıyor.” dedi. Öğrencilerin hepsi telefona bakmaktadırlar. Öğretmen “Çocuklar yağmurdan korunmak için şemsiyelerini aldılar değil mi?” dedi. Öğretmen sonrasında teker teker telefonu öğrencilere yaklaştırarak “Bulutları görüyor musunuz? Yağmur damlaları bulutlardan dökülüyor.” dedi ve şarkıyı kapattı. Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalinin yanına giderek “Bu nasıl bir havaymış, yağmurlu.” dedi. Öğretmen yine materyale öğrencilerin dokunması için teker teker yanlarına giderek “Yağmurlu hava” diye tekrar etti.

Öğretmen “Keçeli defter” materyalini eline alarak “Elimde bir defter var. Sizden bu defterden yağmurlu havayı göstermenizi isteyeceğim” dedi. Ö1’in yanına gitti ve “Ö1 bul bakalım” dedi. Ö1 yağmurlu havayı buldu ve “Yağmurlu” dedi. Öğretmen “Ne görüyorsun resimde?” diye sordu. Ö1 “Şemsiye” dedi. Öğretmen Ö3’ün yanına giderek yağmurlu havayı bulmasını istedi. Ö3 yağmurlu havayı buldu. Öğretmen “Ne var yağmurlu havada?” diye sordu. Ö3 bulutları ve şemsiyeyi gösterdi. Öğretmen şimdi “Ö2 gösterebilirsin” dedi. Ö2 yağmurlu hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin size.” dedi ve “Çok güzel gösterdiniz, çok bakalım.” dedi. Öğrenciler öğretmenle sırayla çok yaptılar. Öğretmen keçeli defterden tekrar “Yağmurlu havamız bizim, bulutlardan yağmur damlaları dökülüyor, şemsiyeler çıkıyor ve bu bir yağmurlu hava.” dedi.

Öğretmen materyali yine değiştirerek “Bak-gör-öğren” materyalini öğrencilerin görmesi için sandalyesinin üzerine koydu ve “Herkes resme baksın, iyice incelesin” dedi ve bekledi. Sonrasında “Yağmurlu havaya herkes baksın çünkü birazdan herkesi teker teker kaldıracağım ve göstermenizi isteyeceğim” dedi. Ö3’ü çağırdı ve Ö3 yağmurlu hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin çok bakalım.” dedi ve çok yaptılar. Sonrasında öğretmen “Ö2 gelsin.” dedi. Öğretmen “Evet Ö2 hangisi yağmurlu hava sence?” dedi. Ö2 yağmurlu hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, tekrar göster bakalım.” dedi. Öğretmen “Evet, bulutlara dokun, su damlalarına dokun. Şöyle bak, yağmur yağıyor; ağaçları ıslatıyor, evleri, çocuğu da ıslatmış. Ö2 bu bir nasıl hava? Yağmurlu. Söyleyelim.” dedi ve heceleyerek Ö2’ye söyledi. Öğretmen “Aferin Ö2’de çaksın” dedi ve çok yaptılar. Öğretmen “Ö2 yerine otursun, Ö1 gelsin bize yağmurlu havayı gösterebilirsin.” dedi. Ö1 geldi. Öğretmen “Ö1 resme bak, hangi hava yağmurlu? Göster.” dedi. Ö1 gösterdi. Öğretmen “Evet bu hava yağmurlu, doğru gösterdin aferin.” dedi ve “Peki, ne görüyorsun, yağmur yağınca ne oluyor?” dedi. Ö1 cevap vermedi. Öğretmen “Ağaçlar ıslanıyor mu, mesela? Söyle.” dedi. Ö1 “Islanıyor.” dedi. “Evler ıslanıyor, bak çimenlerin üzerine de düşmüş mü yağmur damlaları? Evet, düşmüş.” dedi ve Ö1 o sırada kafasını sallayarak onayladı. Öğretmen “Ö1 de doğru gösterdi.” dedi ve çok yaptılar. Sonrasında Ö1 yerine oturdu. Öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini öğrencilere çevirdi ve “Burası yağmurlu havamız, yağmurlu havada bulutlardan yeryüzüne su damlaları dökülür. Hani şarkıda diyor ya şıp şıp şıp. Su damlaları şeklinde çimenlere, ağaçlara, evlere, dışarıda yürüyen insanlara dökülerek onları ıslatır. Biz yağmurlu havada ne yapıyoruz? Şemsiyelerimizle dışarıya çıkıyoruz, Şemsiyelerimizi takıp yağmurlu havada dışarıya çıkıyoruz. Peki, yağmurlu havada nasıl giyinirsiniz? Terlikle mi dışarıya çıkıyoruz?” diye sordu. Ö1 ve Ö3 başlarını yana sallayarak “Cık” dediler. Ö2 tepki vermedi. Öğretmen tekrar sordu “Terlikle mi dışarı çıkarız Ö2?” dedi. Ö2 yine tepki vermedi. Öğretmen “Ö3 terlikle mi dışarı çıkarız?” dedi. Ö3 başını yana sallayarak onaylamadı. Öğretmen “Ö1” dedi. Ö1 da başını yana sallayarak onaylamadı.

Öğretmen “Ayakkabı, bot giyeriz; ayağımızın ıslanmadığı bir şey giyeriz. Peki, üzerimize bir şey alırız şemsiyemiz yoksa. Bizi yağmurdan korur. Biz ona ne diyoruz biliyor musunuz? Yağmurluk. Yağmurluk bizim yağmurdan korunmamızı sağlar aynı zamanda, ıslanmamamızı sağlar. Yağmurlu resmimize herkes bir daha baksın. Çünkü birazdan sizinle bir oyun oynayacağız. Yağmurlu havayı bulma oyunu. Herkes baktı mı? Çok güzel” dedi. Öğretmen “Çarkıfelek” materyalini aldı. Öğretmen “Elimde bir çarkıfelek var, burada bazı hava olayları var. Ben sizden şu gördüğünüz oku yağmurlu havanın üzerine getirmenizi istiyorum. Sırayla hepinizi tek tek çağıracağım. Önce Ö1’den başlayalım. Ö1 gelsin” dedi. Ö1 geldi. Öğretmen “Ö1 bak bakalım, yağmurlu hava hangisiyse oku onun üzerine getir” dedi. Ö1 oku yağmurlu hava olayının üzerine getirdi. Öğretmen “Aferin sana, Ö1 doğru yaptı.” dedi. Öğretmen ile Ö1 çak yaptılar. Öğretmen “Ö1’i alkışlayalım” dedi. Diğer öğrenciler ile birlikte alkışladılar. Öğretmen “Evet sırada Ö2 de Ö2 gelsin bakalım” dedi. Ö2 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö2 yağmurlu havayı gösterip oku onun üzerine getirmenizi istiyorum” dedi. Ö2 oku yağmurlu hava olayının üzerine getirdi. Öğretmen “Aferin sana, Ö2 de doğru yaptı. Ö2’yi de alkışlayalım” dedi. Diğer öğrenciler ile birlikte alkışladılar. Öğretmen “Ö2 çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Öğretmen “Şimdi de Ö3 gelsin” dedi. Ö3 geldi. Öğretmen “Yağmurlu havayı gösterebilir misin?” dedi. Ö3 gösterdi. Öğretmen “Aferin, şimdi de oku yağmurlu havayı götürür müsün?” dedi. Ö3 öğretmenin sözel ipucu yardımıyla gösterdi. Öğretmen “Aferin, çak bakalım.” dedi. Öğretmen ile Ö3 çak yaptılar. Öğretmen sonrasında öğrencilere dönerek “Çarkıfelek” materyali üzerinden “Bakın yağmurlu hava. Yağmurlu havada bulutlardan su damlaları şıp şıp şıp olarak yeryüzüne; ağaçlara, evlere, çimenlere, yollara dökülür. Her yeri ıslatır. Yağmurdan korunmak için şemsiyelerimizle dışarı çıkarız. Yağmurluk giyeriz.” dedi.

Öğretmen “Bir tane daha oyunumuz var ve bu oyunu da güzel yapana hediyelerimiz var.” diyerek 3 tane çikolata gösterdi. Sonrasında öğretmen eline “Küp” materyalini alarak “Elimde küp var ve bu küpte bazı hava olayları var. Biz de yağmurlu havayı göstereceğiz” dedi. Ö1’e “Küp” materyalini vererek “Küpte yağmurlu hava hangisiyse onu göster bize.” dedi. Ö1 gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru gösterdin. Ö1 ödülünü kazandı. Şimdi Ö2 göstereceğin dedi.” Ö2’ye küp materyalini verdi. Ö2’de yağmurlu hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, Ö2 de doğru gösterdi. Ödülünü kazandı, çak bakalım.” dedi ve çak yaptılar. Öğretmen “Şimdi de Ö3 göstereceğin, yağmurlu hava hangisi” dedi ve Ö3’e küp materyalini verdi. Ö3 inceledikten sonra yağmurlu hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet Ö3’te doğru gösterdi, aferin sana. Ö3’te ödülünü kazandı” dedi. Sonrasında öğretmen “Bir tane daha etkinlik yapalım.” diyerek öğrencilerin karşısındaki sandalyesine oturdu. Öğretmen “Ben şimdi ağzımdan bazı sesler çıkaracağım, bunlardan hangisi yağmurlu havada duyabileceğimiz ses ise alkış yapacaksınız tamam mı?” dedi. Öğretmen “Vuuu” dedi öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “şıp şıp şıp”

dedi. Ö1 alkışladı, diğer öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “Ö1 doğru yaptı aslında. Şıp şıp şıp” dedi. Öğretmen tekrardan “Yağmur nasıl yağıyor. Şıp şıp şıp. Ne yapmamız gerekiyor o zaman? Alkış yapmamız lazım. Peki, tekrar yapalım mı bu oyunu?” dedi. Ö1 kafasını sallayarak onayladı diğerleri tepki vermedi. Öğretmen “Vuuu” dedi, öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “şıp şıp şıp” dedi. Öğrenciler alkış yaptılar. “Evet, şıp şıp sesinde yağmur yağdığını anlıyoruz” dedi ve öğretmen yerinden kalktı. Öğretmen “Aferin size. Dersi çok güzel dinlediniz, etkinlikleri çok güzel yaptınız; sorduğum sorulara, gösterdiğim etkinliklere doğru cevaplar verdiğiniz için ödüllerinizi hak ettiniz.” dedi ve çikolataları öğrencilere dağıttı. Dersi sonlandırdı.

2. “Güneşli hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen sınıfa girdi. Sandalyesine oturdu. Öğretmen Ö2’ye “Ö2 nasılsın bugün?” diye sordu. Ö2 “İyi” dedi. Öğretmen Ö1’e “Ö1 sen nasılsın?” diye sordu. Ö1 de “İyi” diye cevap verdi. Sonrasında öğretmen Ö3’e dönerek “Ö3 sen nasılsın bugün? Saçların çok güzel olmuş bugün, senin de Ö2, senin de Ö1.” dedi. Öğretmen “Evet biz sizle geçen hafta bir tane hava olayını öğrenmiştik. Hatta ben size onu biraz anımsatayım, şarkısını söyleyeyim; şıp şıp şıp diyorduk böyle, şıp şıp şıp diye şemsiyeleri açıyorduk. Hangi hava olayımızdı bu?” dedi. Ö1 “Yağmur” diye cevap verdi. Öğretmen “Yüksek sesle söyle Ö1, yağmurlu. Geçen hafta biz hangi hava olayını öğrenmiştik? Yağmurlu hava olayını öğrenmiştik. Neydi şarkısı? Yağmur yağıyor, seller akıyor, arap kızı camdan bakıyor. Evet, bugün sizle bambaşka bir konu öğreneceğiz. Başka bir günlük hava olayını öğreneceğiz. Beni güzel dinlerseniz, sorduklarıma güzel cevap verirseniz çikolatalarınız var dersin sonunda” dedi. Öğretmen eline aldığı çikolataları masanın üzerine bıraktı ve telefonunu eline aldı.

“Size bir tane şarkı dinlettireceğim hatta izlettireyim” dedi ve telefonunu elinde tutarak telefonunun ekranını öğrencilere çevirdi. Öğrenciler hep beraber izlemeye başladılar. Şarkı bittikten sonra öğretmen “Evet birinci şarkımız buydu, şimdi” dedi ve telefonundan başka bir şarkı açtı. Telefonunun ekranını yine öğrencilere çevirdi. Öğrenciler ise dinlemeye başladı. Öğretmen masasının yanına giderek telefonunu bıraktı ve eline “Bugün hava nasıl?” materyalini aldı. “Evet, şarkılarda da dinlediğiniz gibi bugün sizle güneşli hava olayını işleyeceğiz. Güneşli hava olayını öğreneceğiz. Güneşli hava nasıl olur? Tahmini olan var mı? Ö1 güneşli hava nasıl olur? Soğuk mu olur, sıcak mı güneş çıkınca?” diye sordu ve bir süre bekledi. Ö1 tepki vermedi. Öğretmen bekledi ve sonrasında “Mesela şarkıda diyordu; güneş bizi ısıtır, çiçekleri büyütür. Güneş sıcacık olur ve bizi ısıtır. Güneşli hava aydınlık olur. Bakın elimdeki etkinliğe: bu bir güneş, güneşli havayı gösteriyor. Bakın güneşin etrafında hiç bulut yok, hiçbir şey yok sadece güneş var. Güneş.” dedi ve Ö3 ’ün masasına “Bugün hava nasıl?”

materyalini koyarak “Tut bakalım, incele. Ne renk bu güneşin rengi? Ne renk güneş?” dedi ve bir süre bekledi. Ö3 “He he” diye cevap verdi. Öğretmen “Sarı mı?” dedi. Ö3 “He” diye cevap verdi. Öğretmen materyali Ö1’in masasına koydu. Öğretmen “Gel bakalım Ö1, bak bu güneşli hava. Sen de tut bakalım güneşi. Ne renk bu güneş?” diye sordu. Ö1 “Güneş” dedi. Öğretmen “Ne renk?” diye sordu. Ö1 “Sarı” dedi. Öğretmen “Aferin sana, sarı.” dedi ve materyali bu sefer de Ö2’un masasına koydu. Öğretmen “Ö2 sen de tut güneşe bak. Güneşli hava. Ne renk peki bu güneş? Ne renk” dedi ve Ö2’un çenesine dokundu. Öğretmen “Arkadaşların söyledi, sarı” diyerek Ö2’ye söyletti. Öğretmen “Sarı, sarı. Güneş ne renkmiş? Sarıymış.” dedi ve “Bugün hava nasıl?” materyalini masasının üzerine koyarak “Keçeli Defter” materyalini eline aldı.

Öğretmen “Şimdi elimde bir defter var. Bu defterin sayfalarını çevirip güneşli havayı bulduğunuzda durmanızı istiyorum.” dedi ve “Keçeli defter” materyalini Ö3 ’ün masasının üzerine koydu, “Çevir bakalım sayfalarını” dedi. Ö3 “Keçeli Defter” materyalinden güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru yaptın aferin sana Ö3, bu güneşli hava. Şimdi Ö1 yapsın bakalım güneşli havayı bulsun bize” dedi. “Keçeli Defter” materyalini Ö1’in masasına koydu. Ö1 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet doğru yaptın. Bu bir nasıl hava?” diye sordu. Ö1 “Güneş” cevabını verdi. Öğretmen “Daha yüksek sesle söyle Ö1, güneşli” dedi. Ö1 “Güneşli” cevabını verdi. Öğretmen “Evet güneşli hava çok güzel. Şimdi Ö2 bize bulsun güneşli havayı” diyerek “Keçeli defter” materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu. Ö2’de güneşli hava resmini gösterdi. Öğretmen “Evet nasıl bir hava bu Ö2? Güneşli. Çok güzel” dedi. Öğretmen “Keçeli defter” materyalini eline alarak resmi öğrencilere doğru tuttu ve “Evet güneşli havamıza bir daha bakalım. Güneş sapsarı. Ne yapıyor? Bütün dünyayı, bizleri ısıtıyor; çiçekleri büyütüyor ve güneşli havalarda dünyamız daha aydınlık oluyor.” dedi ve materyali masanın üzerine baktı.

Sonrasında eline “Bak-gör-öğren” materyalini aldı ve Ö3 ’ü yanına çağırarak “Güneşli hava hangisi Ö3?” diye sordu. Ö3 “Bak-gör-öğren” materyalinden güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, bu hava güneşli hava, çak bakalım” dedi ve Ö3 ile çak yaptılar. Sonrasında öğretmen Ö1’i yanına çağırdı ve “Ö1 bak bakalım bu resimlere. Bu resimlerde güneşli hava hangisi?” diye sordu. Ö1 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, güneşli hava çak bakalım.” dedi ve çak yaptılar. Öğretmen devamında ise Ö2’yi yanına çağırdı ve “Ö2 hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Bu resimdeki hava güneşli. Söyle bakalım: Gü-neş-li. Aferin sana çok güzel söyledi Ö2 de güneşli havayı.” dedi ve materyali masasının üzerine bıraktı.

Öğretmen eline “Çarkıfelek” materyalini aldı ve Ö1’i yanına çağırdı. Öğretmen “Bak bakalım bu çark, oku güneşli havaya getirir misin?” dedi ve Ö1 oku güneşli havaya götürdü.

Öğretmen “Aferin sana, söyle.” dedi. Ö1 “Güneş” dedi. Öğretmen “Güneşli” dedi. Ö1 “Güneşli” dedi. Öğretmen “Aferin, çak bakalım. Yerine otur. Şimdi Ö3 gelsin.” dedi. Ö1 çak yaptıktan sonra yerine oturdu. Ö3 öğretmeninin yanına geldi. Öğretmen “Ö3 bak bakalım bu çarkta güneşli havayı göster ve oku onun üzerine götür bakalım” dedi. Ö3 materyaldeki oku çıkardı. Öğretmen düzeltti ve “Doğru mu getirdik?” dedi. Ö3 oku düzeltti. Öğretmen “Hah tamam düzelttin, bu hava nasıl hava? Güneşli hava. Aferin Ö3’e, çak bakalım” dedi. Beraber çak yaptılar. Ö3 yerine oturdu. Öğretmen “Gel bakalım Ö2” dedi ve Ö2 öğretmeninin yanına geldi. Öğretmen “Ö2 bak bakalım çarka hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, oku getir bakalım güneşli havanın üzerine” dedi. Ö2 oku güneşli havanın üzerine götürdü. Öğretmen “Söyleyelim, güneşli. Söyle Ö2 gü-neş-li.” dedi. Ö2 söyledi. Öğretmen “Aferin sana, çak bakalım.” dedi ve çak yaptılar. Ö2 yerine oturdu.

Öğretmen eline “Küp” materyalini aldı. Öğretmen “Elimde bir tane küp var ve güneşli havayı bana gösterebilir bakalım. Önce Ö3 gösterebilir güneşli havayı.” dedi ve materyali Ö3’ün önüne koydu. Ö3 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru gösterdi Ö3 güneşli havayı. Peki, başka güneşli hava var mı?” dedi ve “Küp” materyalini Ö3’ün önüne koydu. Ö3 küpün diğer tarafındaki güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet bu küpte iki tane güneşli hava var. Şimdi Ö2 yapsın bakalım güneşli havayı bulsun.” dedi ve “Küp” materyalini Ö2’nin önüne koydu. Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, nasıl bir hava bu? Güneşli. Bir tane daha güneşli havamız var. Ö2 iyice bak, şöyle çevir. Altına üstüne de bak istersen, küpün üst tarafına da bak güneşli havayı göster.” dedi. Ö2 yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Üst, üst kısmına da bakalım.” dedi ve sözel ipucu verdi. Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, şimdi Ö1 gösterebilir güneşli havayı.” dedi ve “Küp” materyalini Ö1’in önüne koydu. Ö1 gösterdi. Öğretmen “Ne o hava? Duyamadım” dedi. Ö1 “Güneşli” dedi. Öğretmen “Bir tane daha var güneşli hava.” dedi. Ö1 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Küp” materyalini eline aldı ve “Tekrar bakalım güneşli havamıza. Bakın güneş resmi, sapsarı. Işıklarını her yere saçmış. Bu bir güneşli hava, bakın sapsarı bir güneş. Çok güzel, şimdi biz güneşli havayı öğrendik. Geçen hafta da yağmurlu havayı öğrenmiştik değil mi?” dedi ve “Küp” materyalini bırakarak eline “Bak-gör-öğren” materyalini aldı.

Öğretmen Ö3’ün önüne geldi ve “Ö3 bak bakalım buraya, bu resimlerde hangisi yağmurlu havaydı?” diye sordu. Ö3 yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, peki hangisi güneşli hava?” dedi. Ö3 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin, şimdi Ö1 baksın. Ö1 geçen hafta yağmurlu havayı öğrenmiştik. Hangisi yağmurlu hava?” dedi. Ö1 gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi güneşli havamız?” diye sordu. Ö1 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana Ö1. Ö2 biz geçen hafta yağmurlu havayı öğrenmiştik. Bu resimlerden hangisi yağmurlu

hava?” dedi. Ö2 yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Peki güneşli havamız hangisi?” diye sordu. Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana. Peki, şimdi sizle bir etkinliğim var benim.” dedi ve “Bak-gör-öğren” materyalini bırakarak eline çalışma kâğıtlarını aldı.

Öğretmen “Bu kâğıtta iki tane hava olayı var. Güneşli havayı bulup güneşi sarı rengine boyamanızı istiyorum.” dedi ve kâğıtları öğrencilere dağıttı. Öğretmen “Hangisi güneşli hava? Önce Ö2 göstereyim” dedi ve Ö2 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Nasıl bu hava? Güneşli. O zaman sarı rene boya.” dedi ve “Ö1 hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö1 güneşli havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin. Hangisi güneşli havamız Ö3?” dedi ve Ö3 güneşli havayı gösterdi. Sonrasında öğretmen “Güneşli havayı bulup sarı rene boyayalım.” dedi ve öğrencilerin hepsi boyamaya başladı. Öğretmen öğrencileri izlemeye başladı ve ekledi “Güneş sarı oluyor değil mi? Bizi ısıtıyor; çiçekleri ve ağaçları büyütüyor. Bitirenler boya kalemlerini sıraya bırakabilir. Bu etkinliği yaptıktan sonra da bir tane oyun oynayacağız. Bitirdin mi Ö3?” dedi ve Ö3 başını sallayarak onayladı. Öğretmen “Aferin kalsın önünde. Ö1 da bitirdi, Aferin. Şimdi Ö2’yi bekliyoruz.” dedi ve bir süre bekledi. Sonrasında “Ö2 teneffüste tamamlarız, buraya koy boyanı. Oyunumuzu oynayalım, dersimizi bekleyelim.” dedi ve Ö2 kalemini bıraktı.

Öğretmen “Şimdi sizinle bir oyun oynayacağım. Ben hava olaylarını söyleyeceğim. Siz güneşli hava olayını duyduğunuzda ellerinizi alkış yapacaksınız, tamam mı?” diye sordu ve öğrenciler başlarını öne-arkaya sallayarak onayladılar. Öğretmen “Yağmur yağıyor, şıp şıp şıp akıyor” dedi. Ö1 ve Ö3 alkış yaptılar. Öğretmen “Yağmur diyorum ama bak. Sizce güneş mi?” diye sordu. Ö1 ve Ö3 başlarını yana sallayarak onaylamadılar. Öğretmen “Güneşte sadece el çırpacağız. Bugün hava yağmurlu. Şemsiyeleri açtık, şıp şıp şıp camlardan akıyor.” dedi ve öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “Bugün hava çok sıcak, pencereyi açtım, güneş sapsarı bana gülümsüyor. Güneş-güneş, güneş sapsarı bana gülümsüyor” dedi. Öğrenciler sırasıyla Ö1, Ö3 ve Ö2 alkış yaptılar. Öğretmen “Bir daha oynayalım tamam mı?” dedi ve ekledi “Yağmur yağıyor, seller akıyor, arap kızı camdan bakıyor. Şıp şıp şıp sular akıyor şemsiyeleri açıp dışarı çıkalım.” dedi. Öğrenciler ise tepki vermedi. Öğretmen “Bugün hava çok sıcak, apaydınlık. Güneş sevimli bir şekilde bana bakıyor. Güneş sevimli bir şekilde bana bakıyor. Güneşte ne yapmamız gerekiyor Ö1? Güneş sevimli bir şekilde bana bakıyor. El çırpmadınız.” dedi. Öğrenciler alkış yaptılar. Öğretmen “Olmadı, indir. Elleri indir. Güneş dediğimizde elleri çırpmanız gerekiyor tamam mı? Güneş dediğimde el çırpacağız. Beni dinliyorsunuz, başka bir yeri değil.” dedi ve devam etti “Yağmur yağıyor, seller akıyor. Şıp şıp şıp seller akıyor.” dedi. Öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “Bugün hava çok güzel, güneş bize gülümsüyor.” dedi. İlk olarak Ö1, Ö2 ve Ö3 alkış yaptılar. Öğretmen “Evet, teşekkür ederim. Size bir şey soracağım. Bu resmimizde siz güneşli havayı boyadınız. Bu resim güneşli hava. Peki, bu resim hangi

hava?” diyerek Ö3’ün çalışma kâğıdı kaldırarak öğrencilere gösterdi. Ö1 “Yağmurlu” diye cevap verdi. Öğretmen “Hangi hava bu resim? Yağmurlu. Aferin. Bu hava yağmurlu, bu hava güneşli. Son kez herkes güneşli havayı gösterebilir.” dedi. Öğrenciler güneşli havayı gösterdiler. Öğretmen “Evet, güneşli ama bu yağmurlu hava.” dedi ve ekledi “Tamam beni çok güzel dinlediniz. Dersimizi ödüllerinizi vererek bitirelim dedi ve çikolataları öğrencilere dağıttı, ders sonlandırıldı.

3. “Karlı hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen “Günaydın çocuklar, nasılsınız bugün? Geçen hafta dersimizde günlük hava olaylarından bazılarını öğrenmiştik. Dersimize geçmeden önce, yeni bir hava olayını öğrenmeden önce onları bir tekrar edelim. Hatta bir tanesinin şarkısı vardı; yağmur yağıyor, seller akıyor diye bir şarkı vardı. Şıp şıp şıp yağıyordu. Bu hangi hava olayımızdı bizim? Hangi hava olayımızdı Ö1?” dedi. Ö1 “Yağmur” diye cevap verdi. Öğretmen “Bir daha yüksek sesle söyleyelim” dedi. Ö1 “Yağmur” dedi. Öğretmen “Evet, yağmurlu hava olayıydı. Bir tane daha şarkımız vardı; güneşi görürsem alkışla. Böyle sımsıcak oluyordu etraf o gökyüzünde olduğunda. Apaydınlık oluyordu, rengi sapsarıydı. Hangi doğa olayımızdı bizim, Günlük hava olayımızdı? Sapsarı böyle.” dedi. Ö1 “Güneş” dedi. Öğretmen “Evet, güneşli havaydı. Bir tane de şuradan gösterelim bakalım. Önce Ö3 gösterebilirsin. Hangisi Yağmurlu Ö3?” diye sordu ve eline “Bak-gör-öğren” materyalini alarak öğrencilere doğru tuttu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Sonra Öğretmen “Evet, peki güneşli havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, Ö1 yağmurlu havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Sonra öğretmen “Peki güneşli havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Ö2 yağmurlu havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Sonra Öğretmen “Aferin sana, güneşli havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Sonrasında öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini masasına bırakarak “Aferin sana. Çok güzel yaptınız, unutmamışsınız. Şimdi sizinle bugün bir tane daha günlük hava olayını işleyeceğiz ve beni güzel dinlerseniz ders sonunda size ödülleri var.” diyerek dolaptan öğrencilere kek gösterdi. Bir tane size şarkı açmak istiyorum. Şarkımızla başlayalım olur mu?” diye sordu. Ö3 başını salladı. Öğretmen telefonunun ekranını öğrencilere tutarak “Böyle tutayım herkes görsün” dedi. Öğrencilerin hepsi telefona baktı ve şarkıyı dinlemeye başladılar. Öğretmen “Bu çizgi film karakterlerini tanıyor musunuz? Kukuli miydi bunların adı?” diye sordu. Öğrenciler başlarını öne arkaya sallayarak onayladılar. Öğretmen “Bakalım Kukuli bize hangi şarkıyı söyleyecek?” dedi. Öğrenciler şarkıyı dinlemeye başladılar. Şarkı bitince öğretmen “Evet şarkımızı, videomuzu

izledik. Ne diyor? Kar yağıyor diyor. Şimdi, karlı hava olayını bugün ben size anlatacağım ama önce Kerim hocamızın bize hazırladığı karlı hava materyaliyle başlayalım dersimize.” dedi.

Kerim Uçar eline “Bugün hava nasıl?” materyalini alarak “Evet çocuklar bugün ne öğreniyoruz? Karlı günlük hava olayını öğreniyoruz değil mi? Bakın burada sizin için materyal hazırladık. Ne var burada?” dedi. Materyali Ö3’ün masasına koyarak “Ö3 dokun bakalım” dedi. Ö3 “Bugün hava nasıl?” materyalindeki kar tanelerine dokundu. Kerim Uçar “Ne bu kızım? Kar taneleri değil mi benim kızım?” diye sordu. Ö3 “He” dedi. Kerim Uçar “Evet, burada ne var Ö3? Kardan adam değil mi Ö3?” dedi. Ö3 “He” dedi. Kerim Uçar “Evet” diyerek “Bugün hava nasıl?” materyalini öğretmene bıraktı ve “Siz devam edin” dedi. Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalini Ö1’in masasına getirdi ve ekledi “Ö1 bak bakalım materyalimize bulutlardan kar taneleri dökülüyor. Dokun bakalım kar tanelerine” dedi. Ö1 gülerek materyaldeki kar tanelerine dokundu. Öğretmen “Fark ettin mi peki? Etraf bembeyaz mı olmuş, rengi beyaz mı olmuş? Bak ağaçların üzerinde de kar var. Ö3 bak, ağaçların üzerine de kar düşmüş değil mi? Peki bu ne?” diyerek kardan adamı gösterdi. Ö1 “Kardan adam” dedi. Öğretmen “Evet, bu da bir kardan adam. Karın rengi bembeyaz değil mi?” dedi ve “Bugün hava nasıl?” materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu ve ekledi “Ö2 baksın. Bulutlardan kar taneleri dökülüyor. Taneleri tut bakalım” dedi. Ö2 kar tanelerine dokundu. Öğretmen “Bunlar bizim kar tanelerimiz. Bak etraf bembeyaz, çam ağacımızın üzerinde karlar var. Peki, bu ne?” diye sorarken kardan adamı gösterdi. Ö2 “Kar” dedi. Öğretmen Ö2’un çenesine dokunarak “Evet, kardan adam. Dediğimi tekrar etsin Ö2 “Kardan adam” dedi. Ö2 tekrar etti ve güldü. Öğretmen “Peki siz kardan adam yapmayı seviyor musunuz?” diye sordu. Ö1 başını öne arkaya sallayarak onayladı. Öğretmen “Kar yağdığında biz de sizle kardan adam yaparız, kartopu oynarız. Tamam mı Ö3?” diye sordu. Ö3 “Tamam” dedi. Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyalini eline aldı ve öğrencilere tutarak “Kar bembeyaz oluyor. Her taraf bembeyaz oluyor kar yağınca. Peki, kar yağdığında üşür müyüz?” diye sordu. Ö1 ve Ö2 başını öne arkaya sallayarak onayladılar. Ö3 “He” dedi. Öğretmen “Elimizi tutsak elimizi üşütür mü kar?” diye sordu. Öğrenciler hep beraber başını öne arkaya sallayarak onayladılar. Öğretmen “Üşütür değil mi? Peki biz kar yağdığında kartopu oynamak için ne gibi kıyafetler giyeriz?” dedi ve materyali masasının üzerine bıraktı. Sonrasında “Mesela başımıza bir şey geçirir miyiz?” dedi. Ö3 başını öne arkaya sallayarak onayladı. Ö1 “Bere” dedi ve Ö2 tepki vermedi. Öğretmen “Boynumuza ne sararız?” diye sordu. Ö1 “Atkı” dedi. Öğretmen de “Atkı” dedi ve ekledi “Ellerimize ne geçiririz? Eldiven. Bir de kalın montumuzu ve botlarımızı giyip kartopu oynamaya gidebiliriz değil mi?” dedi. Öğrenciler hep beraber başlarını öne arkaya sallayarak onayladılar.

Öğretmen eline “Keçeli defteri” materyalini alarak Ö3’ün masasının üzerine koydu ve “Bu defterden bana karlı havayı gösterin bakalım, önce Ö3 gösterebilirsin. Çeviriyorum defterin yapraklarını. Çevir Ö3 karlı havayı bulana kadar çevirmen gerekir.” dedi. Ö3 “Keçeli defter” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Bu bir karlı hava değil mi?” dedi. Ö3 “Evet” dedi. Öğretmen devam etti “Bakın kar yağmış. Kar taneleri bembeyaz, karlı hava. Çok güzel” dedi ve “Keçeli defter” materyalini Ö1’in masasına koydu ve ekledi “Şimdi Ö1 yapsın bakalım, bize karlı havayı gösterebilirsin defterden” dedi. Ö1 “Keçeli defter” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet bu bir karlı hava. Etraf bembeyaz, kar taneleri bembeyaz. Çok güzel gösterdin Ö1. Şimdi bize Ö2 gösterebilirsin karlı havayı” dedi. Ö2 “Keçeli defter” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru gösterdin. Karlı bir hava bu. Karlar bembeyaz, kardan adam bembeyaz. Çok güzel, güzel yaptınız” dedi ve “Keçeli defteri” materyalini masasının üzerine bırakarak “Bak-gör-öğren” materyalini aldı.

Materyali öğrencilere döndürerek “Şimdi de buradan karlı havayı gösterelim. Önce Ö2 gösterebilirsin karlı havayı bize. Hangisi karlı hava?” dedi. Ö2 “Bak-gör-öğren” materyalinden yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Karlı” dedi. Ö2 sonrasında “Bak-gör-öğren” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, çok güzel gösterdin. Kar taneleri bembeyaz. Bak ağaçlara düşmüş Ö2, evlerin üzerine düşmüş. Bir çocuk da kartopu oynamaya çıkmış. Karlar bembeyaz. Karlı havamız burası. Aferin sana çok güzel gösterdin.” dedi ve “Bak-gör-öğren” materyalini Ö1’in masasına koyarak “Şimdi Ö1 gösterebilirsin. Karlı havayı” dedi. Ö1 “Bak-gör-öğren” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, karlı hava. Burası karlı hava. Kar taneleri ağaçların üzerlerinde de bembeyaz. Evin üzerinde her yerde bembeyaz kar taneleri.” dedi. Son olarak öğretmen Ö3’ün masasına “Bak-gör-öğren” materyalini koydu ve “Şimdi de Ö3 bana gösterebilirsin. Hangisi karlı hava?” dedi. Ö3 “Bak-gör-öğren” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, tekrar edelim; karlı hava.” dedi. Materyali alarak öğrencilerin önüne geçti “Tekrar edelim hep birlikte ben de göstereyim. Karlı. Benimle birlikte söyleyin. Karlı hava. Söyle Ö1. Karlı hava” dedi. Ö1 “Karlı” dedi. Öğretmen “Evet buradaki hava olayımız karlı. Diğer hava olaylarımızı tekrar edelim buradan. Burası yağmurlu, burası güneşli ve yeni öğrendiğimiz burası da karlı hava” diyerek materyalden günlük hava olaylarını sırasıyla gösterdi ve materyali masasının üzerine koydu.

Devamında eline “Çarkıfelek” materyalini alarak “Şimdi önce Ö2 gelsin” dedi ve Ö2 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö2 gel bakalım. Burada bir çarkıfeleğimiz var. Önce bana hangisi karlı hava onu göster sonra da oku onun üzerine koy. Hangisi karlı hava?” dedi. Ö2

karlı olan günlük hava olayını “Çarkıfelek” materyalinden gösterdi. Öğretmen “Çok güzel, bu bir karlı hava. O zaman oku karlı havanın üzerine getirir misin?” dedi. Ö2 oku karlı havanın üzerine getirdi. Öğretmen “Aferin sana, Ö2 doğru yaptı. Çak bakalım, karlı havayı doğru buldun. Yerine otur.” dedi ve çak yaptılar. Sonrasında Ö2 yerine oturdu. Öğretmen “Ö1 gelsin” dedi. Ö1 öğretmeninin yanına gitti. Öğretmen “Ö1 bak bakalım hangisi karlı hava?” dedi. Ö1 oku karlı havanın üzerine getirdi. Öğretmen “Aferin sana, karlı havayı doğru gösterdin. Çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Ö1 yerine oturdu. Öğretmen “Ö3 gel bakalım” dedi. Ö3 öğretmeninin yanına gitti. Öğretmen “Ö3 hangisi karlı hava? Oku getirelim” dedi. Ö3 oku karlı havanın üzerine getirdi. Öğretmen “Aferin Ö3’e, Ö3’de doğru yaptı karlı havayı. Çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Ö3 yerine oturdu. Öğretmen “Çarkıfelek” materyalini alarak “Evet çok güzel. Karlı havayı öğrendiniz” dedi ve masasının üzerine koydu.

Devamında “Şimdi elimde bir küp var. Bu küpten karlı havayı bana göstermenizi istiyorum. Önce Ö3 yapsın” dedi ve “Küp” materyalini Ö3’ün masasının üzerine koydu. Ö3 “Küp” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru buldun. Bu bir karlı hava” dedi ve “Küp” materyalini Ö1’in masasının üzerine koydu. Ö1 “Küp” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, doğru buldun. Bu bir karlı hava. Şimdi Ö2 bulsun. Karlı havamız hangisi?” dedi ve “Küp” materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu. Ö2 “Küp” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin. Ö2 de doğru buldu. Bu bir karlı hava. Karlı hava. Buraya bakıyor muyuz? Evet, karlı hava.” diyerek “Küp” materyalinden karlı havayı öğrencilere çevirdi. Sonrasında yağmurlu hava olayını göstererek “Diğer hava olaylarını da tekrar edelim. Bu havamız hangisiydi?” diye sordu. Ö1 “Yağmur” dedi. Öğretmen “Yağmurlu, hangisiydi bu? Yağmurlu” dedi ve güneşli hava olayını göstererek ekledi “Bu hangi hava olayımızdı?” Ö1 “Güneş” dedi. Öğretmen “Güneş değil mi? Bu da güneşli hava olayımız” dedi. Tekrardan öğretmen karlı havayı göstererek “Peki bugün öğrendiğimiz yeni hava olayımız bu. Neydi bunun adı?” dedi. Ö1 “Kar” dedi. Öğretmen “Karlı, karlı hava olayımız. Çok güzel yaptınız, aferin size.” dedi ve “Şimdi size bir etkinlik yaptıracağım. Önce Ö3’le başlayacağım.” diyerek etkinlik kâğıdını Ö3’ün masasının üzerine koydu. Diğer öğrenciler görmesin diye dosya ile etkinlik kâğıdını kapatarak “Ö3 bak bakalım bu hava olaylarından hangisi karlı?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, hangisi yağmurlu? Yağmur yağıyor, şıp şıp şıp.” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, peki hangisi güneşli?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana” dedi ve sandalyesinin yanına gitti. “Ö1 şurada yaptırayım. Ö1 buraya gel” dedi. Ö1 öğretmeninin yanına gitti. Öğretmen etkinlik kâğıdını kaldırdı ve “Ö1 bak bakalım hangisi karlı hava olabilir?” dedi. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi.

Öğretmen “Çok güzel, diğer hava olaylarını da tekrar edelim. Hangisi yağmurlu?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi güneşli?” dedi. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Sonrasında Ö1 yerine oturdu. Öğretmen “Gel bakalım Ö2.” dedi ve Ö2 öğretmeninin yanına geldi. Öğretmen etkinlik kâğıdını kaldırdı ve “Ö2 hangisi karlı hava?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Diğer hava olaylarını da tekrar edelim mi? Şimdi benim sorduğuma cevap ver. Hangisi yağmurlu? Yağmur yağıyor, şıp şıp şıp. İyi bakalım, yağmur yağınca ne oluyordu?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösteremedi. Öğretmen “Burada yağmur taneleri var mı? Yok, bu değil. Tekrar bakalım Ö2. Hepsine bak. Hangisi yağmurlu hava? Yağmurlu. Şemsiyemiz oluyordu değil mi yağmurlu havada?” dedi. Ö2 yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Evet, bak bu yağmurlu hava. Yağmur taneleri ve şemsiyemiz. Bu bizim yağmurlu havamız. Peki, hangisi güneşli? Güneş.” dedi. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, bu güneşli hava. Peki, karlı havayı tekrar gösterir misin?” dedi. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana bu da karlı hava. Çak bakalım, çok güzel yaptın” dedi ve çak yaptılar. Ö2 yerine oturdu. Öğretmen “Dersimizi çok güzel dinlediniz, sorduğum sorulara çok güzel cevap verdiniz. O yüzden de bu ödülleri kazandınız. Teşekkür ederim, aferin size” dedi ve kekleri öğrencilere dağıttı. Ders sonlandırdı.

4. “Bulutlu hava olayı” kısa dönemli amacının öğretim süreci:

Öğretmen “Günaydın çocuklar, nasılsınız bugün?” diye sordu. Ö2 “İyi” diye cevap verdi. Öğretmen “Evet, geçtiğimiz haftalarda sizle günlük hava olaylarını öğrenmiştik. Bugün onları bir tekrar edelim. Hatta elime alıp size bir göstereyim” dedi ve “Keçe defteri” materyalini öğrencilere doğru tuttu. Devamında öğretmen güneşli olan günlük hava olayı sayfasını açarak “Bu hangi hava olayımızdı bizim?” diye sordu. Ö1 “Güneş” diye cevap verdi. Öğretmen “Evet, hangi hava olayımızdı bu bizim Ö2? Söyle. Güneşli” dedi. Ö2 başını öne eğdi. Öğretmen Ö1’na dönerek “Hangi hava olayımızdı bu?” dedi. Ö1 “Güneş” diye cevap verdi. Öğretmen bu kez de Ö3’e dönerek “Hangi hava olayımızdı bu?” diye sordu. Ö3 “Güneş” diye cevap verdi. Öğretmen “Güneşli evet, aferin sana” dedi ve yağmurlu olan günlük hava olayı sayfasını açarak “Peki bu hangi hava olayımızdı bizim? Söyle Ö2” dedi ve Ö2 “Yağmurlu” diye cevap verdi. Öğretmen “Yağmurlu. Söyle Ö3” dedi ve Ö3 “Yağmurlu” dedi. Öğretmen “Yağmurlu, şemsiyelerimizi açıyorduk. Hatta şarkısı vardı; yağmur yağıyor, seller akıyor diye. Çok güzel. Peki, en sonda bir de bu havayı öğrenmiştik. Bu hangi havaydı? Söyle” dedi ve karlı olan günlük hava olayını materyalden açtı. Ö2 “Karlı” dedi ve öğretmen “Aferin Ö2’ye karlı. Söyle Ö1” dedi. Ö1 “Karlı” diye cevap verdi. Öğretmen “Evet, karlı kava. Söyle Ö3” dedi. Ö3 “Karlı” dedi ve öğretmen “Karlı hava günlük olayımızdı bizim değil mi? Kar yağınca da etraf bembeyaz

oluyordu” dedi. “Keçe defteri” materyalini masasına bırakarak “Bugün sizinle bambaşka bir hava olayını daha öğreneceğiz” dedi ve eline “Bak-gör-öğren” materyalini aldı. Devamında “Beni güzel dinlerseniz, dersimizi güzel yaparsanız size bir de ödülüm var dersin sonunda tamam mı?” diye sordu ve dolaptan bir kutu gösterdi. Ö3 “Tamam” dedi.

Öğretmen eline aldığı “Bak-gör-öğren” materyalini öğrencilere tutarak “Şimdi bakın elimde beyaz beyaz bir şeyler var; pamuk gibi. Bunlara biz ne diyoruz, biliyor musunuz? Bulut, bulut. Söyleyim hep birlikte. Bu-lut. Yani bugünkü öğreneceğimiz günlük hava olayı; bulutlu. Gökyüzüne baktığımızda sadece bulutlar olacak. Bulutlu” dedi. Öğretmen sonrasında Ö2’nin yanına gitti ve “Tutalım bulutları. Tut bakalım. Ne bu? Bulut. Ö2 tekrar et, aynı zamanda söyle. Söyle Ö2” dedi ve heceleyerek “Bu-lut” diyerek Ö2 ile öğretmen beraber söylediler. Sonrasında öğretmen “Bulutlu, bu havamız bizim bulutlu” dedi ve Ö1’nun yanına gitti. Öğretmen Ö1’na “Ö1 da tutsun. Nasıl bir hava bu? Bulutlu” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Devamında ise öğretmen “Bakın bulutlarımızı tuttuk. Pamuk gibi, bulutlu” dedi ve Ö3 ’ın yanına gitti. Öğretmen Ö3 ’a “Sen de tut bakalım bu havamızı bizim. Bu bulutlarımızı tutalım. Bu hava olayımız hangisiydi bizim? Bulutlu. Bu-lut-lu” dedi. Ö3 “Evet” dedi. Öğretmen “Bulutlu hava olayımız. Bulutlu” dedi ve “Bak-gör-öğren” materyalini masasının üzerine koyarak “Şimdi bizim bir defterimiz vardı. Bu defterden sayfaları çevirerek bulutlu hava olayını bana göstermenizi isteyeceğim” dedi ve Keçeli defter” materyalini eline aldı, Ö3 ’ın masasının üzerine koydu.

Ö3 ilk olarak yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Ama bak burada yağmur yağmış” dedi. Ö3 bir tane sayfa çevirdi. Öğretmen bu seferde “Burada da kar yağmış” dedi. Ö3 bir tane daha sayfa çevirdi ve bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, bu hava olayımız bizim hangi hava olayımız? Bulutlu. Aferin sana Ö3” dedi. Öğretmen “Keçeli Defter” materyalini Ö1’in masasına bırakarak “Şimdi de Ö1 gösterebilir bulutlu hava olayımızı” dedi. Ö1 sayfaları çevirerek bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, ne var burada? Sadece bulut var. Buraya bakıyor muyuz? Buraya bakıyor musun Ö3? Sadece bulut var. Bulutlu hava olayımız bizim” dedi. Son olarak da öğretmen “Keçeli Defter” materyalini Ö2’nin masasına bırakarak “Şimdi de Ö2 gösterebilir bize bulutlu hava olayını. Hangisi bulutlu?” diye sordu. Ö2 sayfaları çevirerek bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, değil mi? Aferin sana Ö2 de doğru gösterdi” dedi ve “Keçeli Defter” materyalini eline alarak öğrencilere gösterdi. Sonrasında “Bakalım sadece bulut var, yağmur yok. Karda yağmıyor ama gökyüzünde ne var? Sadece bulut. Güneş bile yok gökyüzünde, gördünüz mü? Sadece ne var? Bulut var. İşte biz bu günlük hava olayına ne diyoruz? Bulutlu hava olayı diyoruz” dedi ve materyali masasına bıraktı.

Devamında ise öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini alarak sandalyesinin üzerine bıraktı ve “Gel bakalım Ö2” dedi. Ö2 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Şimdi materyalimize bak bakalım; sence hangisi bunlardan bulutlu?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Ama bak burada kar yağmış. Kar taneleri var. Burası karlı olmaz mı o zaman? Ne dedik? Bulutlu hava olayında kar yok, yağmur yok, gökyüzünde güneş yok. Sadece bulutlar var. Hangisi?” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana. Burası ne? Sadece bulutlu. Tekrar göster bulutlu günlük hava olayını bana. Bulutlu.” dedi. Öğretmen Ö2’nin elini tutarak bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi ve “Bulutlu günlük hava olayını tekrar göster” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söyle, ne bu resim? Bulutlu. Burası gökyüzü. Gördün mü? Sadece gökyüzünde ne var? Bulut var. Peki, Ö2 güneşli havayı gösterebilir misin bana?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Peki, yağmurlu havayı bana gösterebilir misin?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki karlı havayı?” dedi. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin, son olarak bulutlu havayı bir daha göster” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana çok güzel yaptın” dedi ve çak yaptılar. Devamında öğretmen “Evet, Ö1 gelsin bakalım şimdi” dedi ve Ö1 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö1 bak bakalım bu resme. Bu resimde hangisi bulutlu?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söyle” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Daha yüksek sesle söyle” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Aferin sana, tekrar göster bulutlu havayı” dedi. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, peki yağmurlu havayı bana gösterir misin?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel, karlı hava hangisi peki?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi güneşli havamız?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana Ö1, çak bakalım. Yere oturabilirsin” dedi ve çak yapıp Ö1 yere oturdu. Sonrasında öğretmen “Şimdi Ö3 gelsin yanıma” dedi ve Ö3 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö3 bak bakalım resmimize. Dört tane günlük hava olayı var burada. Hangisi bulutlu?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin Ö3’e. Söyleyim, bulutlu günlük hava olayı” dedi. Ö3 “He he” dedi. Öğretmen “Peki Ö3 yağmurlu havayı bana gösterir misin?” dedi. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki karlı havayı gösterebilir misin?” dedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel, peki güneşli havayı gösterebilir miyiz?” dedi. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana Ö3, çok güzel gösterdin hepsini. Yere oturabilirsin” dedi ve çak yapıp Ö3 ’ü yere oturttu. Öğretmen “Bak-gör-öğren” materyalini öğrencilere göstererek “Tekrar bakalım. Bulutlu havamız bu resim. Bakın buranın gökyüzünde sadece bulutlar var. Kar yok, yağmur

yok, güneş de yok. Ne var? Bulutlar var sadece. O yüzden burası bulutlu günlük hava olayımızın olduğu resim” dedi materyali masasına bıraktı.

Bu sefer de eline “Çarkıfelek” materyalini alarak “Şimdi başka bir etkinliğimiz var. Ö2 gel bakalım” dedi. Ö2 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö2 bak bakalım buna. Dört tane hava olayımız var. Bunlardan hangisi bulutlu?” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, oku getirebilir misin bulutluya?” dedi. Ö2 oku bulutlu olan günlük hava olayının üzerine götürdü. Öğretmen “Tekrar gösterebilir misin bana? Hangisi bulutlu?” diye sordu. Ö2 elini yağmurlu olan günlük hava olayı üzerine götürürken öğretmen elini tutarak bulutlu olan günlük hava olayının üzerine götürdü ve ekledi “Doğru yapmıştın. Tekrar bulutlu havayı göster” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Ne bunun adı? Bulutlu. Bulutlu günlük hava olayı. Peki, hangisi güneşli?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, peki karlı havamız hangisi?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki yağmurlu havamız hangisi?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, çak bakalım. Aferin Ö2’ye” dedi ve Ö2’yi yerine oturttu. Öğretmen devamında “Ö1 gel bakalım” dedi ve Ö1 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö1 bak bakalım. Bu çarkta hangisi bulutlu hava olayı?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayının üzerine oku götürdü. Öğretmen “Aferin sana. Peki, bu hava olayının adı söyleyelim” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Peki bana güneşliyi gösterebilir misin?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki karlı hava olayını gösterebilir misin?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki yağmurluyu?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, çak bakalım” dedi ve çak yapıp Ö1 yerine oturttu. Öğretmen “Ö3 gel bakalım” dedi ve Ö3 öğretmenin yanına geldi. Öğretmen “Ö3 bak bakalım çarkımıza, sence bulutlu hava hangisinde var? Bulutlu” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Neymiş bu hava olayımızın adı? Bulutlu” dedi. Öğretmen “Peki burada güneşli hava olayını gösterebilir misin?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki karlı hava hangisi?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki yağmurlu hangisi?” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana Ö3. Çok güzel yaptın, çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Öğretmen “Yerine oturabilirsin” dedi ve Ö3 yerine oturdu. Öğretmen “Çarkıfelek” materyalini bıraktı ve “Küp” materyalini alarak “Şimdi elimize küpümüzü aldık. Buradan bulutlu havayı bana Ö3 gösterebilir misin bakalım. Bulutlu” dedi.

Öğretmen “Küp” materyalini Ö3 ’ın masasına bıraktı. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin Ö3’e. Bu bir bulutlu hava. Ö3 doğru gösterdi. Bu bir

bulutlu hava. Çok güzel” dedi ve “Küp” materyalini Ö1’in masasına bıraktı. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin. Ö1’de doğru gösterdi. Bu bir bulutlu hava” dedi ve “Küp” materyalini Ö2’nin masasına bırakarak “Şimdi Ö2 gösterebiliriz bakalım” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin. Ö2 de doğru gösterdi” dedi. Öğretmen “Küp” materyalindeki bulutlu olan günlük hava olayını öğrencilere döndürerek “Bu bir nasıl hava? Bulutlu bir hava. Çok güzel.” dedikten sonra materyali masasına bıraktı. Sonrasında öğretmen dolaptan kâğıt aldı ve Ö2’nin masasına bırakarak “Şimdi elimde bir tane resim var. Bu resimde sorduğum hava olayını doğru göstermenizi istiyorum. Tamam mı? Ö2 bak bakalım. Dört tane resmimiz var. Bu resimlerden hangisi bulutlu havayı gösteriyor bize?” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana Ö2 çok doğru yaptın. Bu bulutlu günlük hava olayı gösteriyor. Peki, Ö2 sence resimlerden hangisi yağmurlu havayı gösteriyor bize?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana. Bu yağmurlu hava. Peki, Ö2 hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, Ö2 hangisi karlı hava?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, bu resmimizde karlı hava. Çok güzel yaptın. Hepsine de güzel cevap verdin” dedi ve kâğıdı Ö1’in masasına bırakarak “Ö1 bak bakalım resimlerimize. Hangisi bulutlu hava?” dedi. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söyleyelim aynı zamanda” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Yüksek sesle” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Tekrar göster bulutlu havayı” dedi. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söylüyoruz Ö1” dedi. Ö1 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, yağmurlu havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söylüyoruz, duymadım” dedi. Ö1 “Yağmurlu” dedi. Öğretmen “Yağmurlu. Aferin sana. Peki, bu hava nasıl bir hava?” diye sordu. Ö1 “Karlı” diye cevap verdi. Öğretmen “Aferin sana Ö1 da hepsini doğru cevap verdi” dedi ve çak yaptılar. Son olarak öğretmen kâğıdı Ö3’ün masasına koydu ve “Ö3 bak bakalım. Hangisi bulutlu hava?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söyleyelim aynı zamanda” dedi. Ö3 “Bulutlu” dedi. Öğretmen “Peki, yağmurlu hava? Söyleyelim” dedi. Ö3 “Yağmurlu” dedi. Öğretmen “Peki, hangisi güneşli?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki, hangisi karlı hava? Söyleyelim” dedi. Ö3 “Karlı” dedi. Öğretmen “Aferin sana. Evet, Ö3’te hepsini doğru yaptı. Çak bakalım Ö3” dedi ve çak yaptılar. Dersin sonunda öğretmen “Çok güzel dinlediğiniz için sorduğum sorulara çok güzel cevap verdiğiniz için de size teşekkür ediyorum ve ödülünüzü kazanmaya hak kazandınız” dedi ve “Şimdi size rulokatlardan birer tane vereceğim” diyerek öğrencilerin pekiştiricilerini dağıttı ve ders sonlandırıldı.

5. Genelleme aşamasının öğretim süreci:

Öğretmen, “Günaydın çocuklar nasılsınız bugün? Bugün sizinle geçmiş haftalarda öğrendiğimiz günlük hava olayların tekrar edeceğiz. Bizim bir tane birinci günlük hava olayımız vardı. Şarkısı vardı; yağmur yağıyor, seller akıyor, Arap kızı camdan bize el sallıyor gibi. Peki, yağmurlu havada ne yapıyorduk biz? Şemsiyelerimizi açıyorduk. Biz yağmurlu havada yolda yürürken bazı insanlar da şemsiyeler görebiliriz değil mi? Çünkü yağmurlu havada korunmamız için. Yağmurluk giymiş olabilir. Bazı insanlar yollar, ağaçlar, evler hep ıslanmış olur mu? Yağmurlu havada ıslanırlar değil mi? Islak olurlar hep. Yağmurlu havamız bu şekildeydi. Sonra diğer ikinci bir havamız vardı; o da neydi? Böyle çok sıcak oluyordu. O çıktığında böyle etraf çok sıcak, çok güzel oluyordu. Dışarı çıkıp oynayabiliyorduk. Güneş. Güneş parlıyordu, sapsarı oluyordu. Güneşli havaydı ikinci hava olayımız. Güneşli havada dışarıya çıkıp oyun oynayabiliyoruz, sıcak oluyor. Hatta bir şarkımız vardı; güneşi görürsem alkışla diyede bir şarkımız vardı. Güneşli havada söylüyorduk bu şarkıyı biz. Sonra başka bir hava olayımız vardı. Bu hava olayında da etraf bembeyaz oluyordu. Her yer bembeyaz oluyordu. Kardan adam yapıyorduk. Soğuk oluyordu. Montlarımızı, atkılarımızı, berelerimizi, eldivenlerimizi takıp öyle dışarıya çıkıyorduk değil mi? Bu havamız da hangi havaydı? Karlı. Karlı havaydı değil mi? Bembeyaz oluyordu her yer. Kar yağdığında havamız karlı oluyor. Karlı havaydı. Bir de diğer havamız vardı, neydi? Gökyüzüne baktığımızda, sadece beyaz beyaz pamukçuklar görüyorduk, neydi onların adı? Bulut. Evet, onların adı buluttu. Sadece gökyüzünde o pamukçukları görüyorduk yani bulutları. Sadece bulut olduğunda da havamız neydi? Bulutlu havaydı. Bulutlu hava. Şimdi materyallerimiz üzerinden ben size günlük hava olaylarını soracağım. Siz de bana göstereceksiniz.” dedi ve öğretmen sandalyesinden kalkarak “Eğer doğru gösterirseniz çikolata ödülümüz var. Dersin sonunda vereceğim tamam mı, anlaştık mı?” dedi.

Öğretmen “Bugün hava nasıl?” materyallerinin yanına gitti ve “Şimdi Ö3 gelsin. Ö3 gel bakalım” dedi. Ö3 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö3 burada günlük hava olaylarımızı gösteren materyallerimiz var, üç boyutlu materyallerimiz. İyice bak, bunlardan yağmurlu olan hangisi göster bakalım. Yağmurlu olan” dedi ve Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, bu hava olayımız yağmurlu. Doğru gösterdin.” dedi ve tekrar sordu “Peki güneşli hangisi? Güneşli” dedi. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana çok güzel yaptın. Peki, Ö3 karlı hangisi?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel yaptın. Peki, Ö3 bulutlu hangisi?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, hepsini çok güzel gösterdin. Yerine otur” dedi ve Ö3 yerine oturdu. Öğretmen “Şimdi Ö1 gelsin dedi.” ve Ö1 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö1 bak bakalım bu üç boyutlu hava olaylarımıza. Hangisi

güneşli?” diye sordu ve Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Peki, hangisi yağmurlu hava?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen hangisi bulutlu hava? Bulutlu.” diye sordu ve Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin, peki hangisi karlı hava?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, çok güzel yaptın. Çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Ö1 yerine oturdu. Öğretmen “Şimdi Ö2 gelsin” dedi ve Ö2 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö2 gel bakalım. Üç boyutlu günlük hava olaylarımıza bakalım. Hangisi yağmurlu?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, hangisi karlı?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel karlı hava. Peki, bulutlu havamız hangisi? Bulutlu.” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana bulutlu havamız. Aferin çok güzel yaptın. Çak bakalım.” dedi ve çak yaptılar. Ö2 yerine oturdu.

Öğretmen “Şimdi sıra geldi diğer materyalimize” dedi ve “Keçeli defter” materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu. Öğretmen “Bunu önce Ö2 yapsın. Ö2 bana önce karlı havayı gösterebilirsin. Karlı hava.” dedi Ö2 “Keçeli defter” materyalinden karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, çok doğru. Peki, şimdi de bulutlu havayı gösterebilirsin bana. Bulutlu hava.” dedi ve Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet bu hava bulutlu hava mı Ö2? Çok güzel. Peki, Ö2 şimdi de yağmurlu havayı gösterebilirsin bana. Yağmurlu hava.” dedi ve Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana. Bu yağmurlu hava değil mi Ö2?” dedi ve öğretmen “Keçeli defter” materyalini kapattı. Sonrasında Öğretmen “Aç bakalım Ö2 bu defteri. Güneşli hava.” dedi Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet söyleyelim. Bu nasıl bir hava? Söyle. Güneş evet, güneşli hava” dedi ve “Evet, Ö2 doğru yaptı.” diyerek “Keçeli defter” materyalini Ö1’in masasının üzerine koydu. Öğretmen “Şimdi bana Ö1 bulutlu havayı gösterebilirsin.” dedi. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana. Peki, yağmurlu havayı gösterebilir misin? Yağmurlu havayı.” dedi. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana yağmurlu hava. Peki, bir de güneşli havayı görelim.” dedi Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel bir de karlı havayı göster. Hangisinde karlı hava var?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, çok güzel yaptın.” dedi ve çak yaptılar. Son olarak öğretmen “Keçeli defter” materyalini Ö3’ün masasının üzerine koydu ve “Şimdi de Ö3 bize karlı havayı bulsun. Karlı hava.” dedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, bulutlu havayı göster bana Ö3. Bulutlu.” dedi. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet bulutlu hava. Peki, Ö3 şimdi bana yağmurlu havayı gösterebilir misin? Yağmurlu havayı.” dedi. Ö3 yağmurlu olan günlük hava

olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, çok güzel Ö3. Şimdi de bana güneşli havayı göster.” dedi. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, güneşli hava. Çok güzel yaptınız.” dedi ve “Keçeli defter” materyalini masasının üzerine bıraktı.

Bir diğer materyal olan “Bak-gör-öğren” materyalini sandalyesinin üzerine koyarak “Şimdi Ö2 gelsin.” dedi. Ö2 öğretmeninin yanına gitti. Öğretmen “Ö2 gelsin, materyalimize baksın. Ö2 bak bakalım bu günlük hava olaylarına. Hangisi yağmurlu?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Bu ne? Yağmurlu hava. Peki, Ö2 hangisi güneşli?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayına gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, hangisi karlı hava?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki, hangisi bulutlu hava?” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel.” dedi ve çak yaptılar. Kerim Uçar “Aferin Ö2’ye” dedi. Öğretmen “Şimdide Kerim öğretmenimizin hazırladığı diğer materyallerden de gösterelim” dedi.

Kerim Uçar “Bak-gör-öğren” materyalini bırakarak eline “Çarkıfelek” materyalini aldı. Kerim Uçar “Evet Ö2, şimdi bana yağmurlu olan günlük hava olayını gösterir misin kızım?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma getir oku da üzerine.” dedi. Ö2 oku yağmurlu olan günlük hava olayının üzerine götürdü. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma, güneşli hava hangisi?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Kerim Uçar “Evet oku şimdi onun üzerine getiriyoruz.” dedi ve Ö2 güneşli olan günlük hava olayının üzerine oku getirdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma, karlı hava hangisi?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma, getir oku bakalım” dedi. Ö2 oku karlı olan günlük hava olayının üzerine getirdi. Kerim Uçar “Çok güzel, bulutlu hangisi?” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Kerim Uçar “Aferin Ö2’ye” dedi. Sonrasında Ö2, oku bulutlu olan günlük hava olayının üzerine getirdi. Kerim Uçar “Evet Ö2 aferin, hepsini çok güzel yaptın. Çak bakalım” dedi ve çak yaptılar. Ö2 yerine oturdu. Kerim Uçar “Ö1 gel bakalım.” dedi. Ö1 Kerim Uçar’ın yanına geldi. Kerim Uçar Ö1 şimdi burada günlük hava olaylarını görüyoruz değil mi kızım? Bana yağmurlu havayı gösterir misin?” diye sordu Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterip oku üzerine getirdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma. Şimdi Karlı havayı göster bakalım.” dedi. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterip oku üzerine getirdi. Kerim Uçar “Çok güzel, bulutlu hangisi?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayının üzerine oku getirdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma, güneşliyi de gösterelim.” dedi. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterip oku onun üzerine getirdi. Kerim Uçar “Çok güzel, hepsini çok güzel yaptın. Çak bakalım.” dedi ve çok yaptılar. Ö1 yerine oturdu.

Kerim Uçar “Ö3 gel bakalım.” dedi ve Ö3 Kerim Uçar’ın yanına geldi. Kerim Uçar “Evet, Ö3 şimdi günlük hava olaylarını bize gösterecek. Ö3 bana karlı hava olayını gösterir misin?” dedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterip oku onun üzerine getirdi. Kerim Uçar “Çok güzel Ö3. Yağmurlu hava hangisi?” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterip, oku üzerine getirdi. Kerim Uçar “Çok güzel aferin benim kızıma. Güneşli hangisi Ö3?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterip oku üzerine getirdi. Kerim Uçar “Aferin bulutlu hangisi?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterip oku üzerine getirdi. Kerim Uçar “Aferin benim kızıma, çak bakalım.” dedi. Ö3 yerine oturdu. Öğretmen “Çarkıfelek materyalini masasının üzerine bırakıp diğer materyalimizden devam edelim.” dedi. “Bak-gör-öğren materyalini getirip ekledi bu yarım kalmıştı hepinize yaptırılım. Ö3 gel bakalım.” dedi. Ö3 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö3 bak bakalım bu materyaldeki resimlerden hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Söyleyelim.” dedi. Ö3 güneşli diye cevap verdi. “Aferin benim kızıma, hangisi bulutlu hava? Diye sordu öğretmen. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi yağmurlu hava?” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi karlı hava Ö3?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana çok güzel yaptın.” dedi ve çak yaptılar. Ö3 yerine oturdu.

Öğretmen “Ö1 gelsin şimdi de.” dedi. Ö1 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö1 bak bakalım şimdi bu resimlerden hangisi bulutlu hava?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana tekrar söyle.” dedi. Ö1 bulutlu dedi. Öğretmen “Aferin sana, hangisi güneşli?” diye sordu. Ö1 güneşli hava olayını gösterip güneşli dedi. Öğretmen “Çok güzel. Karlı havayı da göster.” dedi. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Yağmurlu havayı göster.” dedi Ö1 yağmurlu deyip yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana çak bakalım çok güzel yaptın.” dedi ve “Bak-gör-öğren” materyalini masasının üzerine bırakarak başka bir etkinlik yapalım.” dedi.

Öğretmen “Küp materyalini aldı ve şimdi bir oyun oynayacağız. Bunu daha önceki derslerimizde tanıyoruz. Ama bu sefer bunu çevirerek oynayacağız tamam mı? Sizinle çevireceğim, üzerine gelen hangi hava olayını olduğunu bulacağız. Şimdi bir tanesini ben yapacağım dedi ve küpü attı. Ne geldi üzerine? Kardan adam resmi. Yani bu hava hangi havamız?” diye sordu. Ö3 karlı dedi. Öğretmen “Karlı hava çeviriyorum.” dedi ve Ö2’ye “Hangi hava bu?” diye sordu. Ö2 cevap vermedi. Öğretmen “Bu hangi hava Ö1?” diye sordu. Ö1 bulutlu diye cevap verdi. Öğretmen “Çok güzel hangi hava olayıymış bu?” diye Ö3’e döndü, bulutlu dedi. Öğretmen “Çevirelim dedi ve Ö2’ye döndü. Bu hangi hava?” diye sordu. Ö2 karlı diye cevap verdi. Öğretmen Evet Yüksek sesle söyle dedi Ö2 karlı dedi. Öğretmen “Çok güzel

söyledin Ö2. Bir daha söyle.” dedi. Ö2 kar dedim öğretmen. “Ö2 sen çevirmek ister misin bir tane?” dedi ve küp materyalini Ö2’a verdi. Ö2 küp materyalini çevirdi. Öğretmen “Bu hangisi, söyleyelim.” dedi. Ö1 güneşli diye cevap verdi. Öğretmen “Evet güneşli hava. Şimdi Ö1 çevirsin.” dedi. Ö1 “Küp materyalini” alıp çevirdi. Öğretmen “Çevir küpü.” dedi. Ö1 çevirdi. Öğretmen “Ne geldi üzerine?” diye sordu. Ö1 güneşli diye cevap verdi. Öğretmen “Güneşli hava, şimdi Ö3 çevirsin.” dedi. Öğretmen Ö3’ün elini tutarak küp materyalini çevirmesine yardım etti. “Ne geldi?” diye sordu. Ö3 başını sallayarak cevap verdi. Öğretmen “Yağmurlu hava geldi.” dedi. Öğretmen küp materyalini Ö1’in masasının üzerine bırakıp “Şimdi Ö1 al eline küpü. Üzerine bulutlu hava gelecek şekilde bana gösterir misin?” dedi. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Karlı havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Güneşli havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Bir de yağmurlu hava göster bakalım.” dedi. Ö1 yağmurlu havayı gösterdi. Öğretmen “Aferin sana çok güzel yaptın. Ö3’te gösterebilirsin.” diyerek küp materyalini Ö3’ün masasının üzerine koydu. Öğretmen “Ö3 bana güneşli havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, karlı havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet peki bulutlu havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki yağmurlu havayı gösterir misin?” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Şimdi Ö2 bana güneşli havayı gösterebilirsin.” dedi ve küp materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu. Öğretmen “Güneşli hava, güneş.” dedi. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. “Evet, peki bana karlı havayı gösterir misin?” diye sordu, Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin çok güzel gösterdin. Peki, yağmurlu havayı göster, yağmurlu.” dedi. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin doğru gösterdin. Peki, bulutlu hava hangisi?” diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet aferin sana. Bulutlu havayı da Ö2 doğru gösterdi. Aferin size diyerek bütün öğrenciler ile öğretmen çak yaptı. Öğretmen yerinden kalkarak sorduğum bütün sorulara doğru cevap verdiniz. O yüzden de ödülünüzü kazandınız. Dersimizi de bitirelim o zaman.” dedi ve öğrencilere ödülleri vererek dersi sonlandırdı.

6. Değerlendirme aşamasının uygulanması süreci:

Öğretmen, “Evet çocuklar merhabalar nasılsınız? Bu ders sizinle öğrendiğimiz günlük hava olaylarını tekrar edeceğiz. Ne kadar öğrendiğinize bakacağız. Bazı materyallerden ben size göstereceğim ve sorular soracağım. Siz de bana doğru cevap vereceksiniz ve sonra da size ödülüm var tamam mı? Dedi. Ö2 başını öne arkaya sallayarak onayladı, diğer öğrenciler tepki vermedi. Öğretmen “Şimdi elimde “Resimli kartlar” materyalimiz var. 4 tane günlük hava

olayımız var.” dedi ve “Resimli kart” materyallerini Ö3’ün masasının üzerine koydu. Sonrasında öğretmen “Sorduğumu önce Ö3 bana gösterecek. Ö3 resimli kartlara iyice bakarak resimli kartlardan güneşli havayı bana gösterir misin? Dedi. Ö3 güneşli hava dedi ve Ö3 resimli kartlar materyalinden güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, Ö3 güneşli havayı gösterdi. Ö3 karlı hava hangisi?” diye sordu. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, Ö3 yağmurlu hava hangisi?” diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet Ö3 bulutlu hava hangisi?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet aferin sana Ö3. Resimli kartlardan doğru gösterdi dedi.” ve resimli kartlar materyalini Ö2’nin masasının üzerine koydu. “Öğretmen şimdi Ö2’ye soracağım. Ö2 resimli kartlara bak bakalım. Hangisi karlı hava?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana, doğru gösterdin. Hangisi yağmurlu?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet aferin. Peki, hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Peki hangisi bulutlu hava Ö2? Diye sordu. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana Ö2’de doğru yaptı.” dedi ve resimli kartlar materyalini Ö1’in masasının üzerine bıraktı. Sonrasında öğretmen “Şimdi resimli kartlarımı Ö1’e göstereceğim. Ö1 bak bakalım resimli kartlardan hangisi güneşli hava?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Hangisi yağmurlu hava?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Bulutlu hangisi?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Çok güzel. Peki, karlı hava hangisi?” diye sordu. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Aferin sana. Evet, Ö1’da resimli kartlardaki günlük hava olaylarını doğru gösterdi.” dedi ve resimli kartlar materyalini masasının üzerine bıraktı.

Öğretmen “Şimdi sırada hava olayları gösteren çarkımız var.” dedi ve eline çark materyalini aldı. Öğretmen “Ö1 ile başlayalım.” dedi. Çark materyalini Ö1’in masasının üzerine bıraktı. Öğretmen “Ö1 bak bakalım şimdi, bu çarkı alıp bana karlı havayı gösterir misin?” dedi. Ö1 karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin sana karlı havayı doğru gösterdin Ö1. Peki, bulutlu havayı bana gösterir misin?” diye sordu. Ö1 bulutlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet, aferin Ö1 bulutlu havayı doğru gösterdin. Peki, yağmurlu havayı gösterir misin bana Ö1?” dedi. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen “Evet yağmurlu havaya getirdin çarkımızı, doğru yaptın. Peki, güneşli hava hangisi Ö1? Çarkı güneşli havaya getir misin?” diye sordu. Ö1 güneşli olan günlük hava olayını gösterip çarkı onun üzerine getirdi. Öğretmen “Ö1 çarkı güneşli havaya getirdin. Aferin doğru yaptın.” dedi. Resimli kartlar materyalini Ö2’nin masasının üzerine bıraktı. Öğretmen “Şimdi Ö2 baksın. Ö2 çarkı yağmurlu havaya götürebilir misin?” diye sordu. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayının üzerine çarkı getirdi. Öğretmen “Evet, aferin sana, Peki şimdi karlı havaya

götürebilir misin çarkı? Karlı havaya getirelim.” dedi. Ö2 karlı olan günlük hava olayının üzerine çarkı götürdü. Öğretmen “Evet, karlı havaya getirdi. Peki, şimdi bulutlu havaya götürelim çarkı.” dedi. Ö2 bulutlu olan günlük hava olayının üzerine çarkı götürdü. Öğretmen “Evet, aferin doğru yaptın Ö2. Peki, güneşli havaya götür bakalım çarkı.” dedi. Ö2 güneşli olan günlük hava olayının üzerine çarkı götürdü. Öğretmen “Aferin sana Ö2’de doğru yaptı. Şimdi de Ö3 yapsın.” diyerek çark materyalini Ö3 ‘ün masasının üzerine koydu. Öğretmen “Ö3 çarkı yağmurlu havaya getirebilir misin? Yağmurlu.” dedi. Ö3 çarkı yağmurlu olan günlük hava olayının üzerine götürdü. Öğretmen “Evet, aferin sana Ö3 doğru yaptın. Ö3 Karlı havayı gösterebilir misin?” dedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayını gösterip çarkı onun üzerine götürdü. Öğretmen “Evet çok güzel. Peki, Ö3 bana bulutlu havaya gösterebilir misin? Bulutlu.” dedi. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayının üzerine çarkı götürdü. Öğretmen “Evet getir. Aferin sana Ö3. Peki, güneşli havayı gösterebilir misin bana?” diye sordu. Ö3 güneşli olan günlük hava olayının üzerine çarkı götürdü. Öğretmen “Aferin çok güzel yaptın. Evet, hepinizde çarkı doğru yaptınız.” dedi ve çark materyalini masasının üzerine bıraktı.

Öğretmen “Evet şimdiki materyalimiz “Tak çıkar materyali” dedi ve materyali Ö1’in masasının üzerine bıraktı. Öğretmen “Ö1 hangi havayı söylüyorsam sana onları alıp buraya yapıştırmanı isteyeceğim tamam mı.” dedi. Ö1 başını öne arkaya sallayarak onayladı. Öğretmen “Bana güneşli havayı yapar mısın Ö1?” diye sordu. Ö1 güneşi alıp taktı. Öğretmen “Tamam güneşi yapıştırdık. Peki, başka bir şey olur mu güneşli havada? Diye sordu. Ö1 dondurmaya gösterdi. Öğretmen “Evet çok güzel bir de dondurmamız var değil mi güneşli havada. Al bakalım şu kenara yapıştır.” dedi. Ö1 dondurmaya yapıştırdı. Öğretmen “Bu güneşli havaydı.” diyerek güneşli olan günlük hava olayı simgelerini kenara bıraktı. Öğretmen “Ö1 bulutlu havayı yapar mısın? Bulutlu hava.” dedi. Ö1 bulutları yapıştırdı. Öğretmen bulutları gökyüzüne doğru yapıştırılmalı. Bu yaptığımız ne oldu Ö1? Bulutlu hava oldu. Peki, yağmurlu havayı nasıl yapacağız? Yağmurlu hava yapar mısın?” diye sordu. Ö1 yağmurlu olan günlük hava olayı için yağmur tanelerini yapıştırdı. Öğretmen “Aferin sana Ö1. Güzel bu yağmurlu hava oldu. Peki, yağmur da bir de ne olur Ö1? Diye sordu. Ö1 şemsiyeyi gösterdi. Öğretmen “Evet şemsiyeler de olur. Çok güzel yağmurlu havayı da çıkardık.” dedi ve yağmurlu olan günlük hava olayı simgelerini kenara bıraktı. Öğretmen “Şimdi karlı havayı yapar mısın bana?” dedi. Ö1 kar tanelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Karlı hava güzel, şimdi Ö2 yapsın.” diyerek “Tak çıkar” materyalini Ö2’nin masasının üzerine bıraktı. Öğretmen “Ö2 bak bakalım buradaki materyallerden güneşli havayı bana oluştur. Güneşli havayı yap bana.” dedi. Ö2 güneşi yapıştırdı. Öğretmen “Aferin çok güzel yaptın Ö2. Peki, güneşli havada başka ne olur?” diye sordu. Ö2 dondurmaya yapıştırdı. Öğretmen “Birde dondurma oluyor güneşli havada dondurma yiyoruz değil mi? Tamam Ö2 şimdi bana bulutlu havayı yapar mısın?” diye sordu.

Ö2 ilk kar tanelerine dokundu. Sonrasında bırakarak bulutları eline aldı ve yapıştırdı. Öğretmen “Evet, aferin sana çok güzel bulutlu havayı da yaptın Ö2. Peki, Ö2 yağmurlu havayı yapar mısın bana?” diye sordu. Ö2 yağmurlu günlük hava olayı için yağmur tanelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Evet, aferin tamam Ö2. Bu havamız da yağmurlu hava, bulutlardan yağmur damlaları dökülüyor. Peki, Ö2 bana karlı havayı gösterebilir misin bana?” diye sordu. Ö2 karlı olan günlük hava olayı için kar tanelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Evet karlı hava bu. Karlı bulutlardan karlar dökülüyor. Sıra geldi Ö3’e. Ö3’te şimdi yapacak dedi ve “Tak çıkar” materyalini Ö3’ün masasının üzerine koydu. Öğretmen “Ö3 bana güneşli havayı yap bakalım. Güneşli hava.” dedi. Ö3 güneşli olan günlük hava olayı için güneş simgesini taktı. Öğretmen “Aferin sana, güneşli havada başka bir şey daha gerekiyor mu?” diye sordu. Ö3 dondurma simgesini alıp yapıştırdı. Öğretmen “Çok güzel, aferin Ö3’e. Ö3 doğru yaptı güneşli havayı. Ö3 şimdi bana bulutlu havayı yapabilir misin?” diye sordu. Ö3 bulutlu olan günlük hava olayı için bulut simgelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Evet aferin Ö3’e çok güzel oldu bu bulutlu hava. Ö3 şimdi bana yağmurlu havayı yapar mısın? Diye sordu. Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayı için yağmur simgelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Evet, aferin Ö3’e. Peki yağmurlu havada başka neye ihtiyacımız olur? Diye sordu. Ö3 şemsiye simgesini alıp yapıştırdı. Öğretmen “Evet şemsiyeye ihtiyacımız olur. Ö3 yağmurlu havayı doğru yaptı. Peki, Ö3 şimdi ben senden bir de karlı havayı yapmanı istiyorum.” dedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayı için kar tanelerini “Tak çıkar” materyaline yapıştırdı. Öğretmen “Evet, güzel bulutlar bakın kar taneleri dökülüyor. Evet, çok güzel yaptı Ö3.” dedi ve “Tak çıkar” materyalini kaldırdı.

Öğretmen “Şimdi sırada “Halı” materyalimiz var. Çok keyif alacağınız “Halı” materyalimizde 4 tane hava olayı var. Arabamızla gidiyoruz, giderken hangi günlük hava olaylarından geçtiğimizi söyleyeceğiz. Önce Ö1 ile başlayalım.” dedi. Ö1 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö1 arabayla buradan başla sürmeye. Hadi bakalım hangi havadan geçiyoruz Ö1? Yolda su damlaları var ağaçlarda da. Hangi havaydı bu?” diye sordu. Ö1 yağmurlu dedi. Öğretmen “Yüksek sesle.” dedi Ö1 yağmurlu dedi. Öğretmen “Evet yağmurlu havadan şimdi döndük, çiçekler açmış, sür arabayı hangi hava?” diye sordu. Ö1 güneşli diye cevap verdi. Öğretmen “Yüksek sesle.” dedi. Ö1 güneşli dedi. Öğretmen “Güneşli hava evet. Gel böyle şimdi, bu havaya girdik hangi havadan geçiyoruz şimdi?” diye sordu. Ö1 karlı dedi. Öğretmen “Yüksek sesle.” dedi. Ö1 karlı dedi. Öğretmen “Evet şimdi karlı havadan geçiyoruz. Devam edelim, şimdi karlı hava bitti burası neresi? Nasıl bir hava?” diye sordu. Ö1 bulutlu dedi. Öğretmen “Yüksek sesle söyle.” dedi. Ö1 bulutlu dedi. Öğretmen “Evet bulutlu hava, bulutlu havadan geçiyoruz. Aferin Ö1 güzel yaptın şimdi yerine oturabilirsin.” dedi. Ö1 yerine oturdu. Öğretmen “Şimdi Ö2 gelsin.” dedi. Ö2 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen “Ö2 “Halı”

materyalinden arabamızı sürmeye başlayalım bakalım. Ö2'ye hangi havadan gidiyorsun?" diye sorarak elindeki resimli kartlardan Ö2'nin göstermesini istedi. Ö2 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen "Evet aferin sana doğru bildin, dön bakalım Ö2. Şimdi başka bir havaya geldik. Hangi hava Ö2?" diye sorarak resimli kartlardan Ö2'un göstermesini istedi. Ö2 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen "Evet, aferin sana bu güneşli hava. Arabanı sürmeye devam et Ö2. Tekrar dön, her taraf bembeyaz. Burası hangi havaya giriyordu? Söyle." dedi. Ö2 karlı dedi. Öğretmen "Aferin, biraz daha yüksek sesle." dedi. Ö2 karlı dedi ve resimli kartlardan karlı olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen "Evet sür bakalım Ö2 aferin. Ö2 buraya geldik, bulutlar var. Hangi hava bu?" diye sordu. Ö2 bulutlu dedi. Öğretmen "Söyleyim, bulutlu." dedi. Aferin Ö2'ye bulutlu havadan sürsün Ö2." dedi. Ö2 yerine oturdu.

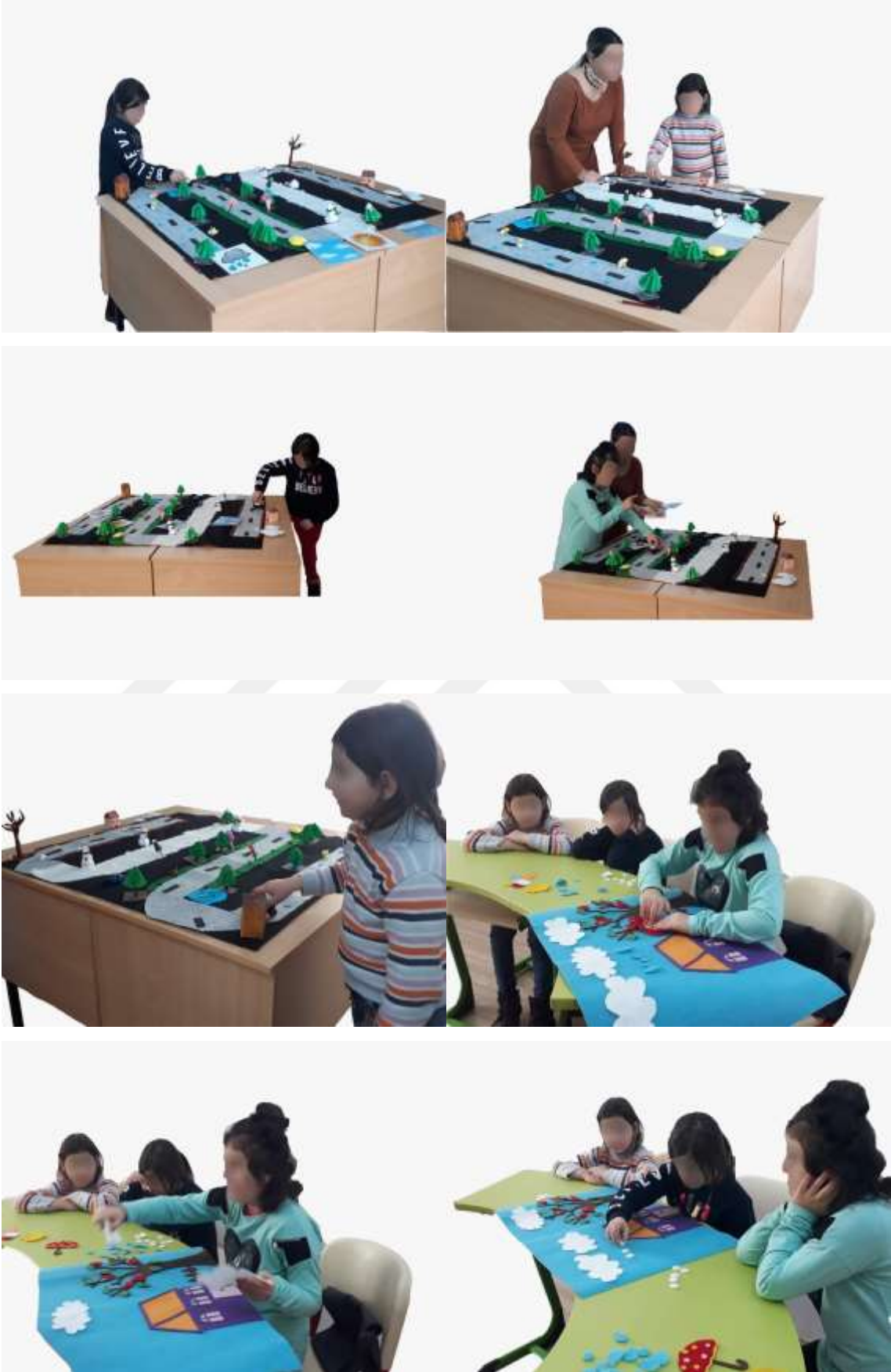
Öğretmen "Şimdi Ö3 gelsin." dedi ve Ö3 öğretmenin yanına gitti. Öğretmen "Ö3 buraya gel, sen de resimli kartlardan göster. Ö3 buradan başla bakalım. Ö3 hangi yoldan gidiyoruz bir bak bakalım?" diye sorarak resimli kartlardan Ö3 'ın göstermesini istedi." Ö3 yağmurlu olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen "Evet yağmurlu aferin sana." dedi. Ö3 arabayı sürmeye devam etti. Öğretmen "Ö3 burası hangi hava olayı?" diye sorarak resimli kartlardan göstermesini istedi ve ekledi. "Bak Ö3 çiçekler açmış güneş var." dedi. Ö3 güneşli olan günlük hava olayını gösterdi. Öğretmen "Sür arabayı Ö3." dedi. Ö3 sürmeye başladı. Öğretmen "Evet buraya geldik. Burası hangi yol Ö3?" diye sorarak resimli kartlardan göstermesini istedi. Ö3 karlı olan günlük hava olayını resimli kartlardan gösterdi. Öğretmen "Söyle bakalım." dedi. Ö3 karlı dedi. Öğretmen "Arabayı sürdük buraya geldik. Burası hangi yol Ö3 bunun adını söyleyebilir misin?" bulutlu dedi Ö3. Öğretmen "Aferin Ö3'e burası da bulutlu havamızın yolu sonuna kadar getir. Ö3 Aferin sana Ö3 arabayı sürdü ve bitirdi. Öğretmen "Aferin çok güzel yaptın. Ö3 çak bakalım." dedi ve çak yaptılar. Ö3 yerine oturdu. Öğretmen "Aferin size dört tane etkinliğimizi de doğru yaptınız. O yüzden ödüllerinizi de şimdi vereceğim." diyerek ödülleri dağıttı ve dersi sonlandırdı.

EK-10. Öğretmen Görüşme Formu

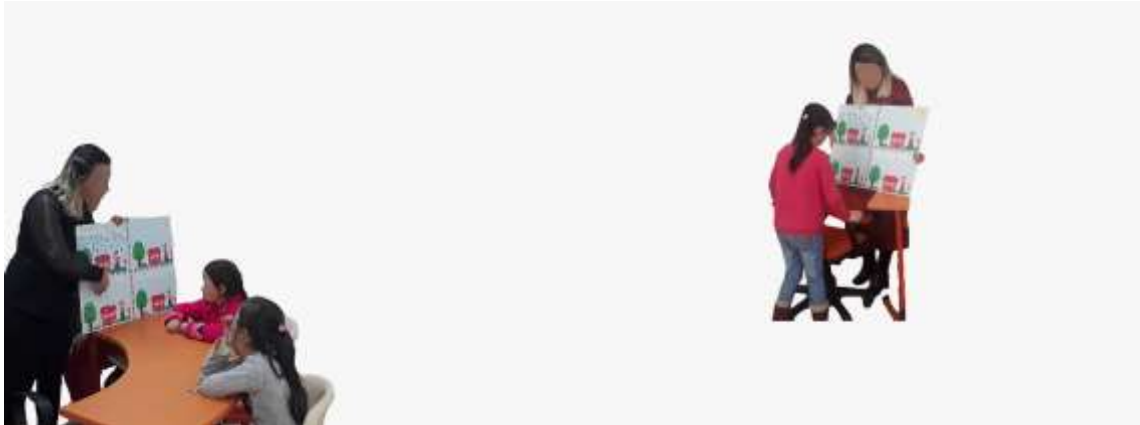
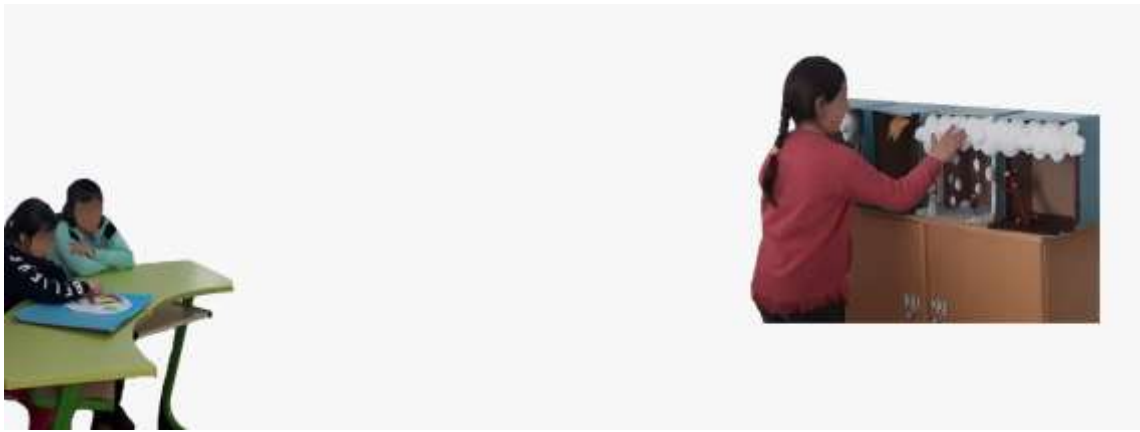
1. Öğretim esnasında sınıfta öğrenciler haricinde yabancı birinin bulunması öğretimi nasıl etkiledi? Açıklayınız.
2. Öğrencinizin günlük hava olaylarını öğrenmesinin günlük yaşam becerilerine katkısı ne oldu?
3. Öğrencinin talep ettiği eylemler hava durumuna uygun mudur? (Bahçeye çıkma, kartopu oynama vb.)
4. Günlük hava olaylarının önkoşul becerileri olan “Güneş, yağmur, kar, bulut kavramlarını söyleme ve gösterme” becerilerine sahip oldu mu?
5. Yağmurlu, güneşli, karlı, bulutlu günlük hava olaylarındaki değişimler öğrencinin dikkatini çekti mi?

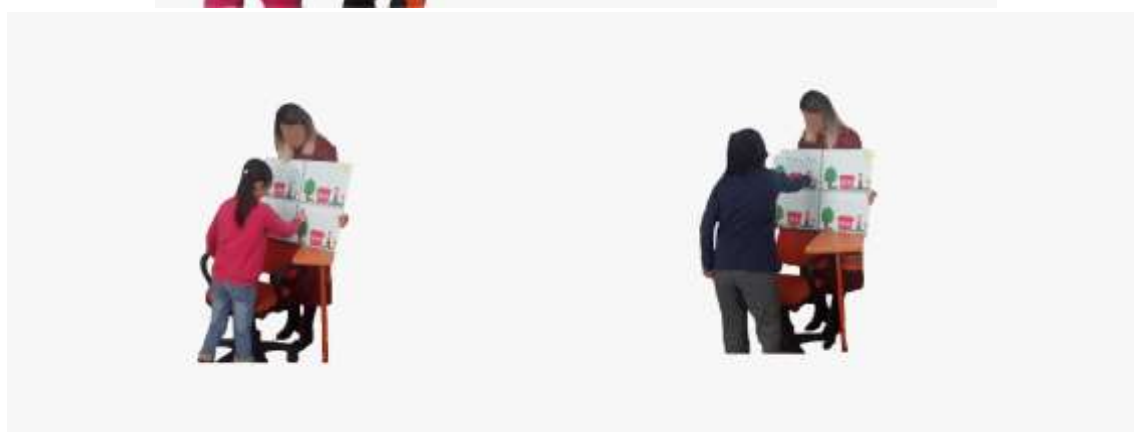

EK-11. Çalışmaya Ait Resimler

EK-12. Öğrenci Raporları

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
YAKUTİYE KAYMAKAMLIĞI
Yakutiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Müdürlüğü
Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu

T.C. Kimlik No		Baba Adı		Doğum Tarihi	
Adı Soyadı	Ö.	Anne Adı		Doğum Yeri	PALANDÖKEN
Adresi	YAKUTİYE / ERZURUM			İl/İlçe	ERZURUM/YAKUTİYE
Okulu				Telefon	
Dosya No	İnceleme No		Karar Tarihi		Karar Sayısı
	2				
Rapor Kayıt No	Rapor Başlangıç Tarihi		Rapor Bitiş Tarihi		
EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANI					
Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik					
ÖNERİLEN ÖZEL EĞİTİM HİZMETİ					
Bireyin halen geçerli (devam eden) bir destek eğitim raporu bulunduğundan dolayı destek eğitim ortamında bulunulmamıştır.					
KARAR					
Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen bireye destek eğitimi tedbirini gerektirmediğine oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.					

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
YAKUTİYE KAYMAKAMLIĞI
Yakutiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü
Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu Raporu

Fotograf

T.C. Kimlik No		Baba Adı		Doğum Tarihi	
Adı Soyadı		Anne Adı		Doğum Yeri	
Adresi		YAKUTİYE / ERZURUM		İl/İlçe	
Okulu				ERZURUM/YAKUTİYE	
		Telefon			
Dosya No		İncelene No		Karar Tarihi	
		5			
Karar Sayısı					
Rapor Kavıt No		Rapor Başlangıç Tarihi		Rapor BİTİŞ Tarihi	
EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANİ					
Orta Öğretimde Zihinsel Yetersizlik					
ÖNERİLEN ÖZEL EĞİTİM HİZMETİ					
Yapılan Eğitimsel Değerlendirme ve tanılama sonucuna göre: 26/12/2008 tarih ve 286 sayılı TTKB Kararı ile Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı doğrultusunda, Dil, Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri Psikomotor Beceriler Türkçe ...adılı ile karan destek eğitim programından yararlanması.					
KARAR					
Yukarıda belirtilen bilgileri taşıyan bireye önerilen destek eğitim programı ve ekteki eğitim planında yer alan ihtiyaçları doğrultusunda; ...T.Yd... süre ile ...Bireysel... destek eğitiminde yararlanılmasına oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar verilmiştir.					
BİREYİN GİDERİLECEĞİ ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ / BİRLİK PROGRAMLARI					
Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı (Bireysel)					
Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı (Bireysel-Grup)					

Yakutiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu Raporu

Fotograf

T.C. Kimlik No		Baba Adı		Doğum Tarihi	
Adı Soyadı		Anne Adı		Doğum Yeri	
Adresi	KURTULUŞ MAH. YAKUTİYE/ERZURUM	İl/İlçe	ERZURUM/YAKUTİYE		
Okulu	Erzurum Özel Eğitim Uygulama Merkezi 1. Kademe	Telefon			
Dosya No		İnceleme No		Karar Tarihi	
Rapor Kayıt No		Rapor Başlangıç Tarihi		Rapor Bitiş Tarihi	
EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANII					
Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizlik Bedensel Yetersizlik					
ÖNERİLEN ÖZEL EĞİTİM HİZMETİ					
Yapılan Eğitsel Değerlendirme ve tanılama sonucuna göre: 26/12/2008 tarih ve 284 sayılı TTKB Kararı ile Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı doğrultusunda, Merdiven İnip Çıkma (Kaba Motor) İleri Düzey Fonksiyonel Beceriler (Kaba Motor) 26/12/2008 tarih ve 286 sayılı TTKB Kararı ile Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı doğrultusunda, Dil, Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri modüllerini içeren destek eğitimi programı(ları)ndan yararlanması.					
KARAR					
Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen bireye önerilen destek eğitim programı ve ekteki eğitim planında yer alan ihtiyaçları doğrultusunda; ...1 Yıl... süre ile ...Bireysel... destek eğitiminden yararlanılmasına oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar verilmiştir.					
BİREYİN GİDEBİLECEĞİ ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ/BİRİMİ PROGRAMLARI					
Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı (Bireysel) Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı (Bireysel) Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı (Bireysel-Grup)					

EK-13. Etik Kurul Onayı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu

Sayı : E-56785782-050.02.04-2100138596
Konu : Etik Kurul Kararı Kerim UÇAR
05/08

31.05.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 28.04.2021 tarihli ve E-25816706656-2100116251 sayılı belge.

Danışmanlığını Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK'in yürüttüğü Doktora öğrencisi Kerim UÇAR'ın "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" isimli tez çalışması ile ilgili, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'nun 21.05.2021 tarih ve 05/08 sayılı kararı ektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Kurul Başkanı

Ek : Etik Kurulu Kararı (05-08)

Dağıtım:

Gereği:

Sayın Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK

Bilgi:

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim
Dalı Başkanlığına
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul
Başkanlığına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: C80E1CF330F

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ataturk-universitesi-ebys>

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

25240 Erzurum

Tel: +90 442 2315630

Elektronik Ad: <http://www.atauni.edu.tr/birim-egitim-bilimleri-enstitusu>

Key Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Ayşe Demet BİNDESEN TOKSOY

Faks: +90 442 2315883

E-Posta: egitim@atauni.edu.tr

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :21.05.2021
Toplantının Sayısı :05

Karar-08: Danışmanlığını Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK'in yürüttüğü Doktora öğrencisi Kerim UÇAR'ın "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" isimli tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin ""Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" başlıklı tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. Yavuz TAŞKESENLİGİL
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mülcahit DİLEKMEN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Barış DEMİRCİ
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 05 Karar No: 08	Toplantı Tarihi: 21.05.2021
	Aşağıda bilgileri verilen tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Kerim UÇAR Çalışma Konusu: Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Başkanı	
Prof.Dr. Yavuz TAŞKESEN LİGİL	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mücahit DİLEKMEN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Barış DEMİRCİ	Etik Kurul Raportörü	

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı Danışmanlığını Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK'in yürüttüğü Doktora öğrencisi Kerim UÇAR'ın "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" isimli tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk-onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 21.05.2021

Teslim Tarihi: 21.05.2021

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

Bu Tez / uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Tez / uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

EK-14. Uygulama İzin Belgeleri

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 88179374-300-E.1900323556
Konu : Uygulama İzni (Kerim UÇAR)

12.11.2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 23.10.2019 tarihli 56785782-302.08.01-E.1900303088 sayılı belge

Enstitünüz öğrencilerinden Kerim UÇAR tarafından yapılan tez çalışmasının uygulaması ile ilgili olarak Erzurum Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan 07.11.2019 tarih ve 36648235-605.01-E.22064470 sayılı cevabi yazı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Medine GÜLLÜCE
Rektör Yardımcısı

Ek : 7.11.2019 tarihli 36648235-605.01-E.22064470 sayılı belge

Atatürk Üniversitesi Merkez Yerleşkesi 25240 Erzurum
Tel: +90 442 2311601
Elektronik Ağı: <http://www.atauni.edu.tr/birim/ogrenci-isleri-daire-baskanligi>
Kcp Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Cevahir KARTA
Faks: +90 442 2361026
E-Posta: odaire@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<https://ubys.atauni.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/Confirmation?code=E3CB55886CE>

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235-605.01-E.22064470
Konu : Uygulama İzni

07.11.2019

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekanlığı)
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) ✓

İlgi: a) 16/10/2019 tarihli ve 1900295988 sayılı yazınız.
b) 25/10/2019 tarihli ve 1900304360 sayılı yazınız.

İlgi yazılar gereği, Üniversiteniz Araştırmacılarından Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Fen Bilgisi Eğitim Anabilim Dalı öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Ümit ŞİMŞEK'in Palandöken İlcesi Yıldızkent İMKB Ortaokulu, Yakutiye Ömer Nasuhi Bilmen Ortaokulu öğrencilerine yönelik; "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Eğitsel Oyun Tasarım ve Uygulama Becerilerinin Geliştirilmesi ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" konulu çalışması ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Dalı doktora öğrencisi Kerim UÇAR'ın Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK'in danışmanlığında; Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu 1. ve 2. Kademe öğrencilerine yönelik; "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" konulu çalışmasının kabulüne ilişkin, 06/11/2019 tarihli ve 21857821 sayılı Valilik Oluru yazınız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-İlgi (a) (16 sayfa)
2-İlgi (b) (5 sayfa)

Görevli Çiğdem Kızılcık

Aslı ile aynıdır
03.11.2019

Yenişehir Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağı: <http://erzurum.anket.gov.tr>
e-posta: ayr2@yenişehir.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi
Tel: (0 442) 234 4800-179
Faks: (0 442) 234 1032

İlçe merkezindeki diğer okullara da aynı yazıya <http://erzurum.anket.gov.tr> adresinden 5671-3709-39cc-6832-5c3f kodu ile tebliğ edilmiştir.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ERZURUM VALİLİĞİ

Sayı : 36648235-605.01-E.21857821

06/11/2019

Konu : Uygulama İzin

VALİLİK MAKAMINA

- İlg: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 16/10/2019 tarihli ve 1900295988 sayılı yazısı.
b) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 25/10/2019 tarihli ve 1900304360 sayılı yazısı.

İlg yazılar gereği, Atatürk Üniversitesi Araştırmacılarından Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Fen Bilgisi Eğitim Anabilim Dalı Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Ümit ŞİMŞEK'in Palandöken İlçesi Yıldızkent IMKB Ortaokulu, Yakutiye Ömer Nasuhi Bilmen Ortaokulu öğrencilerine yönelik; "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Eğitsel Oyun Tasarım ve Uygulama Becerilerinin Geliştirilmesi ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" konulu çalışması ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Dalı doktora öğrencisi Kerem UÇAR'ın Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK'in danışmanlığında; Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu 1. ve 2. Kademe öğrencilerine yönelik; "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yeterlilikli Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi" konulu çalışmaları için izin talebinde bulunmuşlardır.

İlg yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 12/09/2017 tarihli ve 13610717 (2017/25) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, "Araştırmaların, Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Akademyacak Şekilde", komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak, ilimize bağlı ek listede isimleri belirtilen okullarda uygulama yapılması, yapılan çalışmaların sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüze, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılına kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Ohurlarınıza arz ederim.

Sahih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
06/11/2019

Önder COŞGÜN
Vali a.
Palandöken Kaymakamı
Vali Yardımcısı V.

Ek: İlg Yazılar (2 adet dosya)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ad: <http://erzurum.meb.gov.tr>
e-posta: ange25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi
Tel: (0442) 234 4095 / 179
Faks: (0442) 235 1032

Bu e-ark. güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <http://onay.muh.gov.tr> adresinden ac0f-c37e-384d-bd6c-793d koda ile teyit edilebilir.

FORM:2	
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU	
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Kerim UÇAR
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Erzurum Özel Eğitim Uygulama Okulu 1. ve 2. Kademe
Araştırmanın konusu	Hayat Bilgisi Dersinde Gerçeğe Dönük Materyallerin Orta Düzey Zihinsel Yetersizliği Olan 1. Kademe Öğrencilerin Öğrenmelerine Etkisi
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı İle
Araştırma / Proje /ödev / Tez Önerisi	Tez Önerisi
Veri toplama araçları	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı, Öğretmen Görüşme Formu, Veli Görüşme Formu, Anecdote Kaydı, ABC Kaydı, Video Kaydı
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2017/25 nolu genelge doğrultusunda yapılan incelemede uygulamalarda gönüllülük esası olması, uygulamalarda ve video kayıtlarında veli izin belgesi alınması kaydıyla araştırmanın kabulüne karar verildi.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhafız Üyenin Adı ve Soyadı	
KOMİSYON	

ÖZ GEÇMİŞ

2000 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliğinden mezun oldu. 2004 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında yüksek lisans eğitimini tamamladı.

